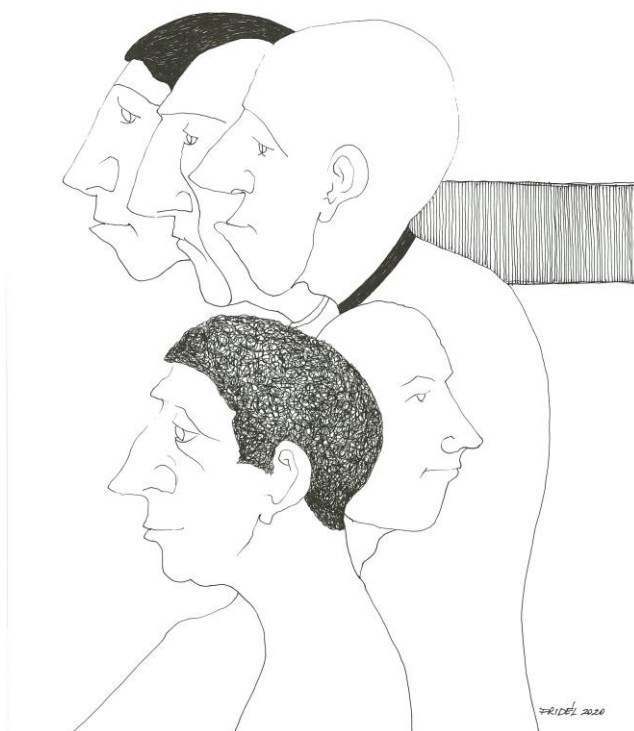

Murawski Magdolna

A tábla

novellák

Fridél Lajos grafikáival

Murawski Magdolna

A tábla

novellák

Copyright © 2020 Murawski Magdolna

Copyright © 2020 Fridél Lajos

A kiadványt szerkesztette: Szabó Zsuzsanna

ISBN 978-963-7283-71-0

A kiadvány megjelenését támogatta:

Bródy Sándor Megyei és Városi Könyvtár

Új Hevesi Napló Kulturális Alapítvány

Phoenix Aureus Alapítvány

Felelős kiadó: Tózsér Istvánné

Bródy Sándor Megyei és Városi Könyvtár

3300 Eger, Kossuth Lajos u. 16.

www.brody.iif.hu

SZERZŐI AJÁNLÁS

Legújabb elbeszéléseimet ajánlom a Kedves Olvasók figyelmébe. Vannak köztük memoárszerű jegyzetek és vannak háborús témájúak, amelyek sajnos éppen a mai világban aktuálisak. Aki nem élt még át ilyen helyzeteket, annak nem sok ismerete lehet a menekülésről és az általa okozott szorongásról, a tragikus életveszélyről, amelyhez talán hozzá is lehet szokni – bizonyos fokig.

Vannak vidám témájú írások is, olyan korokból, amikor a mai ember felfokozott élettempóját még nem ismerték az emberek, mivel nyugodtabban éltek. S hogy vajon szükség van-e a mai örökös rohanásra, azt megtudhatjuk, ha feltesszük magunknak a kérdést. Aki tudja rá a választ, az máris megoldotta a helyzetet.

A címadó novella egy kocsmai történet, amely egészen filozofikus mélységekig hatol az ember lélek titkaiba. Vulgáris helyszín, közönséges szereplők, mégis komoly mondanivalóval. A tábla maga a jelkép, amelynek segítségével a hol cinikus, hol bölcs kocsmáros szembesíti a vendégeit, még hozzá egy csillogó berendezési tárgy segítségével, milyen az életük.

Vannak közeli történetek, úgy térben, mint időben, amelyek egészen a távoli Dél-Amerika vidékére viszik el az olvasót. A közönséggel való találkozás egyben a szerző számára is szembesülés. Mikor A tábla c. novellát felolvastam valakinek, arról faggatott, hol van az a bizonyos kocsmá. Pár részlet erejéig ismertettem vele, hogy honnan vettem neveket, pár emberi vonást, de konkrét hellyel és személyekkel nem szolgálhatok neki, mivel ezek mind a fantázia szülöttei. Az élőkől kölcsönzött vonások csupán olyanok, mint a festő művén az ecsetvonások: illusztrálnak valamit, ami nincs, de mégis van. Azáltal, hogy megtestesült egy írásban, és az olvasó élőnek hiszi a szereplőket, valósnak a helyszínt.

A művészt nem szabad lerángatni egy földi, konkrét valóságba, amikor alkot, és amikor átadja közönségének a művét. A művészet soha nem földhözragadt. Helyszíne jelképes, alakjai hasonlóképpen. Aki nem tudja átadni magát a mesebeli „valóságnak”, az nem éli át igazán az éteri szféra által nyújtott ihletet. Az író mégis mindig arra törekszik, hogy ebben segítse az olvasóit: csak nyugodtan szárnyaljanak vele, ahogyan gyermekkorukban is tették mesélés közben.

Természetesen mindenki úgy olvassa és éli át az adott történeteket, ahogyan neki tetszik, ebbe a szerzőnek már nincs beleszólása. Ám az abszurd novellák is vérvalósággá válhatnak, amennyiben az olvasók nem okulnak belőle. Az abszurd éppen erre hívja fel a figyelmet. Ez a legnehezebb műfaj, hiszen a képzelt valóság meg a földi lehetőségek bizarr formában elegyednek egymással. Néha egészen közelinek tűnnek, máskor csak nevettetnek, hogy a ferdeségek által vezessenek rá az élet egy-egy vulgáris vetületére.

Aki tanított életében, annak tudnia kell azt is, hogy a nevelés milyen egyszerű és kézenfekvő dolgokat igényel. Írásban is lehet tanítani, s fontos is, hiszen a tanítás túléli a tanítót. Jóval túlmutat annak életén és az adott téridő-egységen, amelyben történni látszik.

Vannak örök igazságok, de nem szabad közönségesen fölön ragadni őket. Csupán annyira érdemes figyelni, hogy a Szép örökké szép, a felemelő mindig az marad, és az isteni ujjnyomok akkor is láthatóak, ha száz pribék les rájuk, hogy eltüntesse őket.

Nem minden korszak ideális és gyermekien tiszta. Ezt éppen a mai olvasó tudja a legjobban. Korszakunk a közönségességet akarja megtenni etalonná, de legalábbis általánosan elfogadottá. A szellem szabadsága jegyében ezt vissza kell utasítani. Kiutat jelenthet a gyermekkor, amelyhez mindenki vissza tud nyúlni. Azt már csak szívből reméljük, hogy másoknak is idilli és kedves hangulatú, nem pedig erre a történelmi korra hasonlító volt az övé.

Témáim változatosak. Bizonyára találhat köztük mindenki kedvére valót. Újat és régít, mint a zárónovella világában, ahol a házassági évfordulóját ünnepelni készülő házaspár civakodik egy sort, hogy ezáltal is magukra ismerjenek. Talán a Kedves Olvasóknak is sikerül velük együtt átélni ezt a válsághelyzetet, hogy aztán jól mulassanak és ebben a hangulatban búcsúzzanak a kötet szereplőitől. Akár ők is lehetnének. Igaz, ahány jellem, annyiféleképpen oldaná meg a feldobott kérdést.

Fogadják őket szeretettel!

Murawski Magdolna

A tábla

Kovács a kocsmában darvadozott. Nem volt az semmi különös hely, csak az ő törzshelye. Valamikor alvégnak nevezték a környéket, de ma már úgy beépült, hogy úribb vendégek is megfordultak benne. Hivatalos neve „Vendéglő a Két Jóbaráthoz” még régebből maradt a bejárat fölött, de errefelé mindenki csak Vakegérnek hívta. Azt nem tudni, miért, csak úgy rajta maradt az ánti időkből, vagy az átkosból, kit is érdekel.

No, Kovács, mint törzsvendég jogot formált magának arra, hogy a pult közelében piálhasson. Így könnyebb volt az újrarendelés, nem kellett átverekednie magát a tömegen meg a szmogyszerű füstfelhőn, ami ilyentájt már beborította az ivó légkörét.

Hát ahogy egyszer csak feléled az ötödik feles után, felkapja a fejét, mert valami erősen a szeme közé világít. Jobban mondva csak fel-felcsillan, ahogy a csehó lámpájának gyér fénye tükröződik rajta.

-Nocsak – fakad ki nagy hirtelen Kovács – Csak nem az URH-s kocsí állott be megint az ajtóba? Pedig nem is hallom, hogy verekednének.

Amint ismét felemeli a tekintetét, látja ám, hogy egy fényes üveges tábla szikráztatja a fényét közvetlenül a pult mellett.

„Nemcsak magadnak iszol.

A családnak is iszol.

Nekik is okádol

Meg randalírozol

Velük ordítasz

Mint az állat ott hugyozol

Ahol csak akarol

Magad után nem takarítol.

Nemcsak magadnak iszol.

Velük is baromkodol.

Mikor jól berúgol

Jobb, ha innét hazahúzol.”

-Te, Laci! – förmedt rá a kocsmárosra Kovács. – Miféle csúfság ez itten?

-Melyik, te? – felelte unottan a Lacinak titulált csapos. – Csak nem a Gyulára gondolsz?

-Á, francokat! – vágott vissza Kovács. – Ez a tablicsku itten, e! az orrod előtt.

-Ja, te csak most veszed észre? Már egy hete, hogy itt hagyta a címfestő. Aszondta, hogy mostan nincsen pénze, mert nem fizetett neki a megrendelő, de itt hagyta nekem ezt. Szerinte jó reklám a cégnek, nem is kell kidobólegényt fizessek eztán.

-No, talán inkább valamelyik fúria feleség küldte ide ellenreklámnak – szúrta oda Kovács.

-Tőlem akármelyik is lehetett – legyintett Laci. – Már egészen megszoktam. A címfestőt meg azóta se láttam. Amúgy meg kijött három feles árából, nem is volt rossz üzlet.

-Hát az a balek meg úgy le van épülve, hogy három felestől is berúgik?

-Mit tudom én? Nem az én bajom, hanem a feleségéé, ha csak így pazarolja az anyagot – legyintett ismét Laci pultos.

Kovács azzal ismét belemeredt a pohara mélyébe, de ott már nem talált egyebet, mint a szutykos levegőt, ami beleülepedett, úgyhogy rendelt még egy felest.

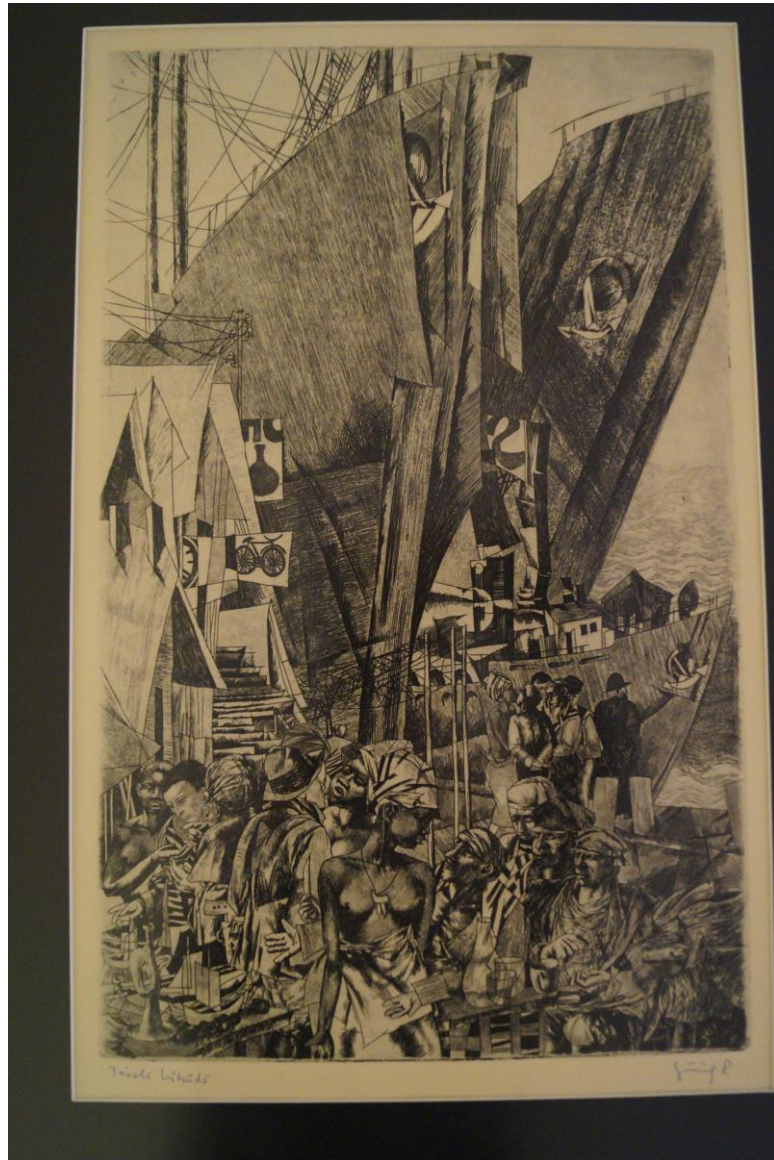
Ahogy töltene az italt Laci, előbukkan a sűrű füstből egy ronda pofa. A kabátja gallérja felhajtva, a kalapja a szeme közé húzva, a sálja felgyűrve, akár egy betörőnek.

-Mi van, Lacikám, ma semmi politika? – kérdi nagy vigyorogva a kocsmárost.

-No, csak menjél, osztan szimatoljál magadnak, Andor! – köpte neki oda a szót Laci. – De előbb fogyasszál is valamit, ne csak ingyen gyűjtögesd itten az infót!

Az Andor nevű egyén gyorsan rendelt egy pár pogácsát meg egy buboréktalan ásványvizet, azzal fordult is a tömeg sűrűje felé. De mindjárt kapott egy gyomrost az egyik szomszédától, aki tudta, melyik az érzékeny pontja a hivatalos besúgónak, aki köztudottan gyomorfekélyes volt. Szóval visszakézből belekönyökölt az Andor gyomorszájába.

-Na, húzzál csak innen, te spicliganéj! – sziszegte még, de ennyi elég is volt, mert Andor valóban húzott onnan jó messzire, ahol még ülőhelyet is talált magának az egyik kockás abroszos asztalnál.

Görög Rezső: Távoli kikötő

Az volt a csehó elegánsabb része, ahol étkeztek is, nemcsak vedeltek, mint a talponállós részen a vendégek.

-Szabad? – kérdezte az ott tehénkedő embert, de az válasza se méltatta. A feje egészen közel lógott már a tányérja fölött, szinte beleért a sűrű babfőzelékbe. Aztán egyszer csak összecsuklott és valóban közélről kóstolta meg a már kihűlt ételt.

Valaki átkiáltott a szomszéd asztaltól:

-Ugyan, húzza már ki belőle, még képes lesz belefulladás az istenadta!

Csak akkor látta meg Andor, hogy kiváló helyet talált aznap estére. Azok ott mindig a kormányt szidják, szóval lesz miről jelenteni másnap. Egyelőre azonban elfoglalta magát a pogácsával, amit kissé szikkadtnak talált, de legalább nem fogyott el túl hamar, elnyámmoghatott rajta.

A babfőzelékes szomszédot galléron fogta, úgy emelte ki a főzelékből. Az kissé imbolygott még a székén, de tartotta magát, csak pár kolbászkarika ragadt a pofájába, amitől az érzékeny gyomrú Andor viszolyogni kezdett. Az egyik pogácsát a szája elé tartva mímelte az evést, így a többiek alig láttak valamit a fejéből.

De nem sokáig volt nyugta, mert megjelent az éjszaka lánya, Mancsi, a vastag sonkájú némbér.

-Fizethetnél egy fél konyakot, apukám – sündörgött oda Andorhoz. – Úgy átfáztam odakint.

-Azt meghiszem, hogy hideg volt a temetőben, Mancsi! – szólt neki röhögve Gazsi, a piaci tróger. – Nem volt elég egy csapat tinédzser, akikkel azon alkudoztál, hogy fejenként kétszer kell meghágjanak? Hallottalak, szép kis firma vagy!

-Na, kopj le, apukám! – sziszegte dühösen Mancsi. – Majd inkább veletek kezdek ki, akik azért jártok ide, mert otthon az asszonnyal se bírtok már! Hahaha!

Azzal az egyik talponálló asztal fémrúdjához kenekedve mímelt diszkóbeli rúdtáncot, majd kéjes riszálással tovalejtett és eltűnt a sűrű füstben.

-Hogy ez mekkora ribanc! – szólt megvetően Gazsi. – Bárca nélkül is lerí róla, hol űzi az ipart.

-Na, ja – felelte flegmán az imént megszólított vendég. – Most mégis mit vártál? Hogy Claudia Cardinale nyit be hozzánk egy ilyen csendes téli estén?

-Azt csípném – merengett bele a poharába a Gazsi nevű egyén. – Annak mindene megvan és pont úgy jó, ahogy van.

-Hát én beérném a nagyfőnök titkárnőjével is, de azt kötve hiszem, hogy szóba állna a melósokkal.

Nagyot legyintett, ami után egy kis csend támadt. Már relatíve, mert a kocsmában sosincs csend, legfeljebb záróra után meg éjjel, amikor üres a ház.

Még ha vágyott is rá valaki, nem sokáig tartott a kegyelmi állapot az ivóban.

Egyszer csak kivágódott az ajtó és hangoskodó társaság tért be, hogy úgymond lökjön az agyára.

-Kocsmárosné, aranyvirág! Ide a legjobb borát! – kurjantotta el magát az egyik lakli srác, akiről úgy tűnt, hogy ő a főnök köztük. Vagy legalább is a szellemi vezérük.

A pulthoz furakodott és sebtiben helyesbített:

-Egy rund konyakot a kedves barátainak!

Míg a pultos lekotort a polcról egy rendesebb üveget, a lakli fiú mellétehénkedett a pultra. Azt azért látta, hogy értik egymást, mivel a kocsmáros nem valami kommerszet akart rászólni

elsőre, hanem kinézte belőle a megfelelő árszínvonalat. Hát ahogy felveszi a megfelelő ivóbeli pózt, megakad a szeme a cégfestő tábláján.

Mintha egyenesen neki szólt volna a rajta olvasható üzenet, a srác visszarettent egy pillanatra.

-Maga meg így csalogatja be a kuncsaftokat? – bökött oda a kocsmárosnak.

-Mindenkinek a maga módján – jött máris a flegma válasz. – Amint látja, uram, eddig még senkit nem üldöztem ki vele.

-Hát, maga tudja... - Amúgy elég sok lehet itt a funkcionális analfabéta errefelé... Az lenne a csoda, ha észrevették volna...

-Ahogy maga téved... Épp az imént kérdezte egy másik úr is, hogy minek csinálók ellenreklámot magamnak... De hányan is vannak a kedves barátai?

-Jaaa, csak hatan – válaszolta a fiatalember, aki most a kocsmáros fürge mozdulatait kísérte a tekintetével.

Gyakorlott mozdulattal vette át a hét poharat és olyan ügyesen vitte máris a társaságához, hogy ezt meg a kocsmáros bámulta meg. De a fiú már el is tűnt a nagy sűrű füstben. A pulthoz újabb vendégek érkeztek, nem volt idő bámészkodni.

Kisvártatva visszatért a magas srác. Újabb kört rendelt. Valami munkálhatott benne, mert megint csak megkérdezte:

-Aztán tényleg, minek is magának ez az ellenreklám?

-Megmondom, ha maga is elárulja, hol szerzett ilyen rutint a felszolgálásban. Pincérkedett valamikor?

-Németországban, diákkoromban dolgoztam az Oktoberfesten – mosolyodott el a fiatalember. Azóta se igénylem hozzá a tálcát.

-Na, akkor most az én köröm következik – állta a szavát a kocsmáros. – Csak úgy itt maradt ez a tábla fizetség helyett. Egy címfestőtől rendelték, az illető, aki hozta, le volt égve, én meg úgy gondoltam, nem árt néha rászólni a sok illuminált honpolgárra... hátha eljut a tudatukig, mit követnek el a szervezetük ellen.

-Egyébként a maga primitívségében szellemes – nyalábolta fel ismét a poharakat a fiatalember, és már vitte is a barátainak. – Azért kereshetne neki egy biztonságosabb helyet. Ha nagyon emelkedni talál a hangulat, még fellökhetik, össze is törhetik. Pedig kár lenne érte, egyedi darab...

Manci megint előverekedte magát a füst sűrűjéből valahonnan.

-Nem akarsz nekem adni az egyiket? – dörgölőzött oda a fiatalemberhez, és már nyúlt volna az egyik pohár után.

A fiú ügyesen kitért az útból, Manci meg majdnem feldöntötte a díszes feliratot.

-Hát ez meg mi a franc? – méltatlankodott. – Minek kell ide ilyesmit kiírni?

-Jééé, nem is tudtam, hogy tudsz olvasni – szólt be neki a Gazsi nevű egyén.

-Elmész te a... – fújt felé dühösen Manci.

-No, ha már elolvastad, okulhatsz is belőle – froclizta a kocsmáros is. – Amúgy a srác nem a te színvonalad, ne is próbálkozz nála! Ha meg nem fogyasztasz, nyugodtan kifáradhatsz a drosztodra...

- Manci drosztot foglalt magának, halljátok? – röhögött Gazsi. – A végén majd taxival jár ki a temetőbe.

A harsány röhejt, ami erre kitört, már a Manci önérzete se tűrte el. Dühösen fújtatva távozott az ivóból, csak úgy dörrent utána az ajtó.

-Mi az? Mi történt? – kapta fel a fejét a babfőzelékes, akinek még mindig ott díszelgett a képén pár kolbászkarika.

-Semmi, semmi – szólt az asztaltársa. – A Manci jövés-menése nem számít eseménynek erre felé. Ha gondolja, csak pihenjen nyugodtan tovább... Ma, úgy látszik, csendes este van.

Úgy is lett. A kolbászkarikáktól ékes képű kuncaft szép csendesen hátrahanyatlott a székén, csak úgy lógott hátrafelé a feje. Aztán már nem sok vizet zavart.

A csendes intervallum illúziója hamar szertefoszlott. Manci tért vissza, ezúttal egy nem túl fényes kinézetű mókusba karolt bele nagy bizalmasan.

-Gyere, kedves, dobjunk be gyorsan egy fél konyakot! Utána mehetünk.

Az ürge engedelmesen hagyta, hogy a pultig vonszolja Manci. Gyorsan legombolta a pia árát, „löktek az agyukra”, aztán már siettek is kifelé.

Gazsi azért még műsorozott egy sort az éjszakai nővel.

-Kézét csókolom! – szólt utána gunyorosan meghajolva, majd feléje emelte a poharát.

Manci dühösen visszanézett, a szemei szikrákat szórtak, de nem felelt. Kiviharzott a lovagjával. Már nagyon sürgős volt mindkettőjüknek.

Gazsi csínyét észrevették páran, és megint kitört a röhögés, de ahogy támadt, úgy is ült el a kocsmá többi zajától elnyomva.

Hiába, valóban csendes este volt.

Hamarosan ismét megjelent a lakli fiú. Egyenesen a pultnak tartott a tömegben.

-Még egy rundot? – kérdezte Laci pultos kedélyesen.

-Kösz, nem, már megyünk, csak a tábláját venném meg, ha eladja nekem.

-Az nem eladó – felelte Laci kurtán.

-Adok érte harmincat – makacskodott a fiatalember.

-Akkor se – tartott ki a kocsmáros.

-Negyvenért? – alkudozott tovább a fiú.

-Semmi pénzért – zárta le a vitát Laci pultos.

-De én fogadtam a srácokkal – reménykedett még a vendég. – Adhatok érte egy ötvenest is...

-Aztán minek az magának? – kérdezte most már mogorvábban a kocsmáros. – Csak nem a lakásában mutogatná a haveroknak?

-Az is meglehet – horgasztotta le a fejét az ünnepelet. – De ma van a születésnapom, és úgy gondoltuk, ez megtenné ajándéknak...

-Na, látja – mondta kissé kioktatólag Laci pultos. – Az csak egy légből kapott ötlet és teljesen öncélú dolog. Holnap, ha kijózanodik, talán már reggel kívágná a kukába.

-Miből gondolja? – makacskodott még a vendég. – Csak ennyit néz ki belőlem?

-A vendég illumináltságáról nem nyilatkozom – morgott a pultos. Az a maga dolga, nekem mindegy, mennyit iszik, ha nem randalírozik.

-De most tényleg, minek ez magának? Miért ragaszkodik hozzá annyira?

-Csak nézzen szét egy kicsit, fiatalember! – mondta kissé leverten a kocsmáros. – Hány kisiklott élet, amit egy kellő időben kapott figyelmeztetés talán helyre billenthetne. Ha szeretnek érte, ha nem, én az orruk alá nyomom, okulhatnak belőle.

-Gondolja, hogy ez a sok alkoholista mind tanulni jár ide? – vigyorodott el a srác.

-Azt kötve hiszem – legyintett lemondóan a pultos. – De páran észhez térhetnek, ha naponta ezt olvassák. Azért csak ne hanyagolja a társaságát, ha már ünnepelek. Maga értelmes ember, máris okult valamit ebből az abszurd párbeszédéből. Nyugodtan megbeszélheti a haverokkal is.

A srác közelebb lépett a táblához. Mintha provokálni akarná a kocsmárost, kissé megbillentette az üvegtáblát, és mikor Laci pultos felemelkedett a helyéről, gyorsan visszatette a helyére a nagy licitet megért táblát. Elnevette magát. Ledobott egy ezrest a pultra.

-Ezt a tanóráért adom.

De Laci szigorúan és elutasítóan nézett vissza rá.

-Na, csak tedd ezt el, öcsi! Nem vagyok én nyelvtanár, hogy ennyibe nézzél! A beszélgetés mindenkinek ingyen van. Az kijár annak, akinek problémája van.

A zsebébe nyúlt. Egy köteg pénzt húzott elő, a fiú felé emelve mutatta.

Egy pillanatig farkasszemet néztek egymással.

Aztán a fiú sarkon fordult, majd eltűnt a sűrű füstben valamerre. Kisebb dulakodás támadt az asztaluk körül. Az egyik barátja neki akart menni a kocsmárosnak, de a fiatalember lefogta.

-Most mit van oda a pénzével?! Tudjuk, hogy a kocsmárosok nem csóró alakok. De hogy így hengegjen vele?! Micsoda pökhendi alak!

-Tévedsz. Csak le akarta zárni a vitát. Amúgy született pszichológus. Még engem is lehűtött egy pillanat alatt.

A társaság szedelőzködött. Jeges levegő csapott be az ajtón. Laci szellőztetett. Többen összehúzták magukat a helyükön. Mások szintén távozni készültek. A füstfelhő hirtelen szertefoszlott.

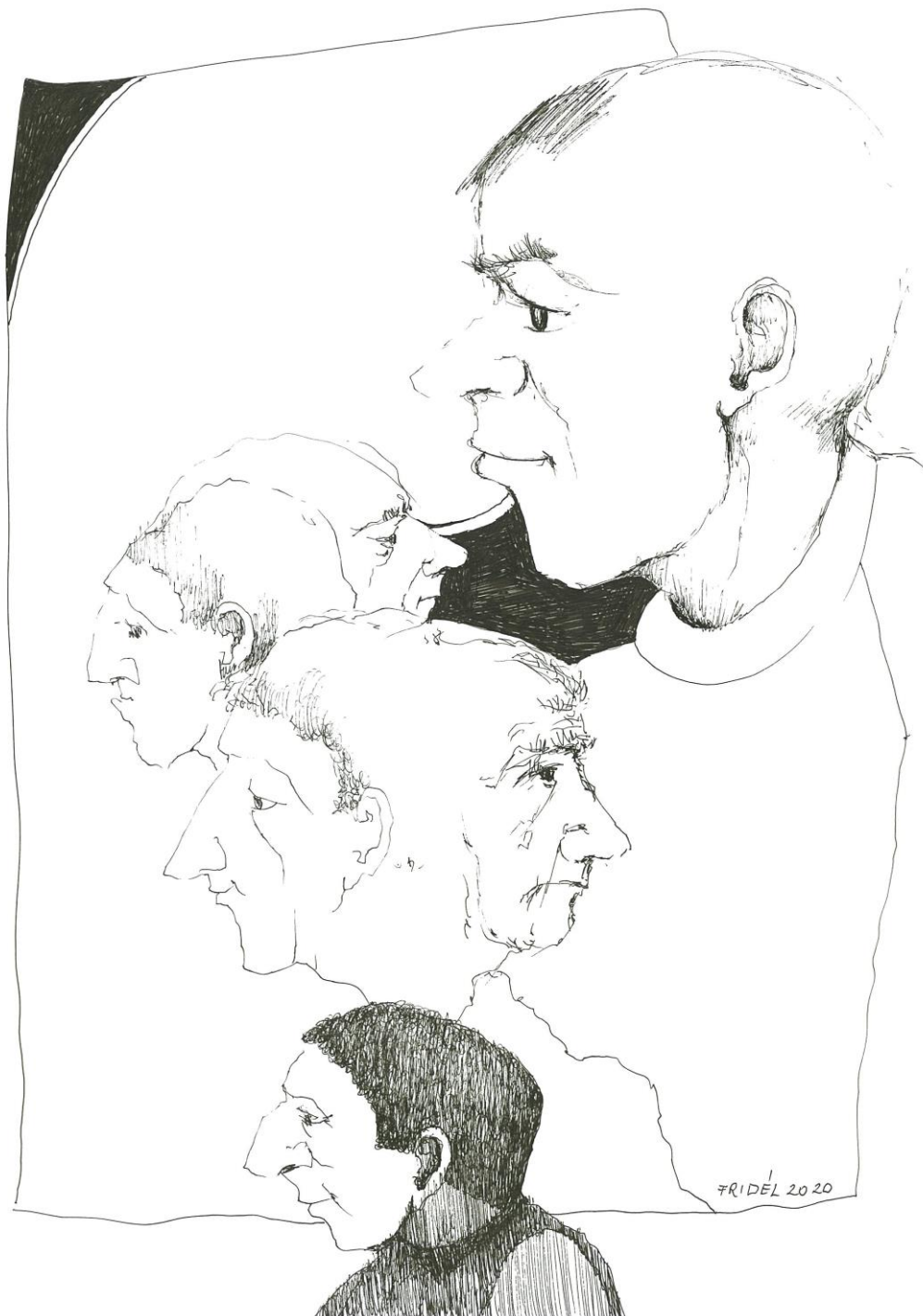
A fiatalember visszafordult és katonás fegyelmezettséggel szalutált a kocsmárosnak.

Többen megtapsolták.

Nem is sejtették, hogy egy ifjú festő volt az, akit a kocsmáros kitessékelt az imént.

Bármikor pingálhatott volna magának ilyen táblát, akárhányat is.

De neki is az kellett volna, az a jelképes értékű. Az az egyedien primitív műalkotás.

Robesz

Robesz egyedülálló fiú volt. Különös képességei hamar megmutatkoztak, bár ő maga nem csinált ügyet ebből. Együtt élt az adottságaival, amiket mások csodáltak, míg másokat a sárga irigység evett emiatt. Két külön világ nézett farkasszemet ebben a különös párharcban s közben egyikük se tehetett róla, hogy ennyire különböztek egymástól. Az egyik részéről természetes önvédelem volt, hogy lepergette magáról a mások tolakodó kedvességét vagy ugyanilyen arroganciáját, míg a másik fél csupán küzdeni próbált az ellen az egyenlőtlenség ellen, amely a természet fintorából vagy a Teremtés kegyéből kettejük között tornyosult.

Mert azt meg kell adni, hogy a kora gyermekkorban még kisebb különbségek egyre távolabbra lökték őket, Robesz pedig képességei folytán mind jobban kimagaslott társai közül. Nem hajszolta ő az eredményeket, mint a közepes adottságúak szokták, csak úgy jöttek spontán az évek során.

Akik lemaradtak ebben a versenyben, ami a két fél között kialakult, dühösen követték Robeszt, olykor barátságot színelve, és ő csak hosszú évek elteltével döbönt rá, mit rejtenek ezek a színlelések. Lefojtott gyilkos indulatot, amelyet gondosan lepleztek és csak akkor mutatkoztak meg igazi valójukban, amikor már késő volt. Az idő telt, ők pedig úgy távolodtak egymástól érzelmileg, akár a kettészakadt jégtábla utasai az óceán végtelen vizein. Végül már alig látták egymást, csak tudtak arról, hogy vannak s hogy a lemaradt fél árgus szemei mindhalálig kísérték Robeszt, bármerre is járt.

Ő csak járta a maga útját, ám a többiek úgy követték, mint az agarak edzésen a múnnyulat. Egyre dühösebb indulattal, lihegve és csaholva, mintha az életük múlna azon, hogy utolérjék és leahagyják.

Ennyi volt köztük a tét. Arra sose gondolt Robesz, hogy mi lenne, ha valóban beérnék egyszer. Arra csak már öregén ébredt rá, hogy amazok gyilkos kéjjel marcangolták volna szét, ha erre valaha sor kerül. Nem tudhatta, milyen érzés közepesnek vagy tehetségtelennek lenni, mert neki más volt a természetes állapota.

Bármilyen furcsán is hangzik, Robesz soha nem tanult. Az agya szivacsként itta be a tudást. Egyedülálló memóriája lévén szinte lefényképezte magának a látottakat és bármikor vissza tudta idézni hibátlanul. Olyan volt, mint a gyorsolvasók, akik úgymond „bemérik maguknak” az oldalt és már meg is van egy sereg új információ. Ezt senki nem értette, csak csodálták vagy irigyelték.

Ugyanez volt zeneórákon is. A kották csak úgy belemásztak a fejébe, csupán a hangszeres technikát kellett megtanulnia hozzá. Még később egész partitúrákat tettek elé a tanárai próbaképpen. Robesz azokat is azonnal megjegyezte. Pedig nem is akart zenész lenni. Neki ez is csak jó mulatság volt. Fel se fogta, mit ujjonganak ezen mások. Csak kamaszosan vállalt vont, és már valami máson járt az esze.

Gyermekkora és még ifjúkora is egyfajta boldog révületben telt el. Csak úgy falta az ismereteket, mindent betárazott, mintha egyfajta betakarítást végzett volna el. Kosárban a gyümölcs, mondhatták volna róla, ha ugyan összegezni akarta volna valaki a Robesz-jelenséget. Az ő gondolatait nem is tudták követni mások.

Épp ez volt a hiba. Ahogy a jég táblán utazók nem látják egymást egy idő után, úgy értették egyre kevésbé egymást Robesz és a társak. Márpedig, ha valahol szakadék támad, ott feszültség is gerjed, és ha ez fokozódik, akkor előbb-utóbb történni fog valami.

Robesznak újabb iskolákra volt szüksége. Egy idő után feljebb is léphetett magasabb szintre, a régi barátok, vagy akiket annak vélt, már másik dimenzióban éltek. Szakadt a jég tábla, távolodtak egymástól a máshová rendelt életek.

Robesz, akit a barátai inkább Robertónak hívtak, mint a családja, orvosnak tanult. A könyvekkel nem is volt semmi baja. A vizsgákon remekelt, a legrigorózusabb prof se tudta megfogni keresztkérdésekkel. A gyakorlatokon viszont már más volt a helyzet. Sose tudta kívánni, amíg rávezetik őket, mármint a medikuscsoportot, a helyes megoldásra, ehelyett egyből közölte a pontos diagnózist. Megokolni azonban nem tudta, miért látja úgy a kérdést, ezért azt hitték, hogy csak blöfföl vagy érdemek híján próbál érdemeket szerezni. Egyaránt irritálta a tanárokat és a diáktársait. Tudálékosnak tartották, és csak kellett volna változtatniuk valamit, amikor végül mégis kiderült, hogy Robesznak van igaza, mégse tették.

Az ember gyalgó lény, de magáról nem tudja ezt, sőt ha a fejére olvassák, hevesen tagadni kezd, majd ellentámadásba lendül. Ez a korszak már nem volt olyan ideális Robesz számára, mint a gyermekkor tele sikerélményekkel. Kezdte megismerni a szakmai konfliktusokat és a belőlük következő retorziókat. Ugyan melyik tanárnak van annyi önfegyelme és emberi erénye, hogy a kisebb korában csak okoskának tartott gyermeket lakli kamaszként vagy nyegle ifjúként el tudja viselni? Ha egy diák belekotyog a matektanár hosszas levezetésébe: „Tanár úr, az nem úgy van”, majd kimegy a táblához és pillanatok alatt befejezi a félbehagyott egyenletet...

Robesznak is voltak ilyen típusú konfliktusai. Rögös út vezet a tiszta tudáshoz, és az nem is adatik meg mindenkinek. Mikor a két fél szembe találja magát egymással, mindig azon múlik a dolgok kimenetele, melyikük veszíti el előbb a türelmét. Nagyobb vitákban mindig az a vesztes fél, akit ki tudnak hozni a sodrából. Aki kiabálni kezd, annak soha nem lesz igaza.

A jó tanár tudja, mikor kell útjára bocsátania a tehetséges diákját. Nem szégyen, sőt később hálával fogják emlegetni a nevét, ha ki tudja mondani: „Én már nem tudok neked többet tanítani, menj magasabb iskolába!” De az élet arról is szól, hogy ez a felismerés nem történik meg, hanem a diákra ráripakodnak és elveszik a kedvét a további tanulástól. Jobb esetben csak attól az iskolától, amelyben tanul, de nem a szakmától.

Robesz életében megjelent az élet árnyasabb periferiája is. Nem esett jól neki, hogy megszokott szerepéből kizökkentek, de igyekezett tanulni ebből is. Volt ebben is valami

akadémiaszerű, ezért felkészülést jelentett az élet iskolájára. Aztán mire észrevette magát, már abba is járt. De amilyen könnyen és gyorsan felfogott mindent, ami verbális tudás volt, annál kevesebbet értett a társak viselkedéséből. Mert abban nem volt semmi logika, sem észszerűség.

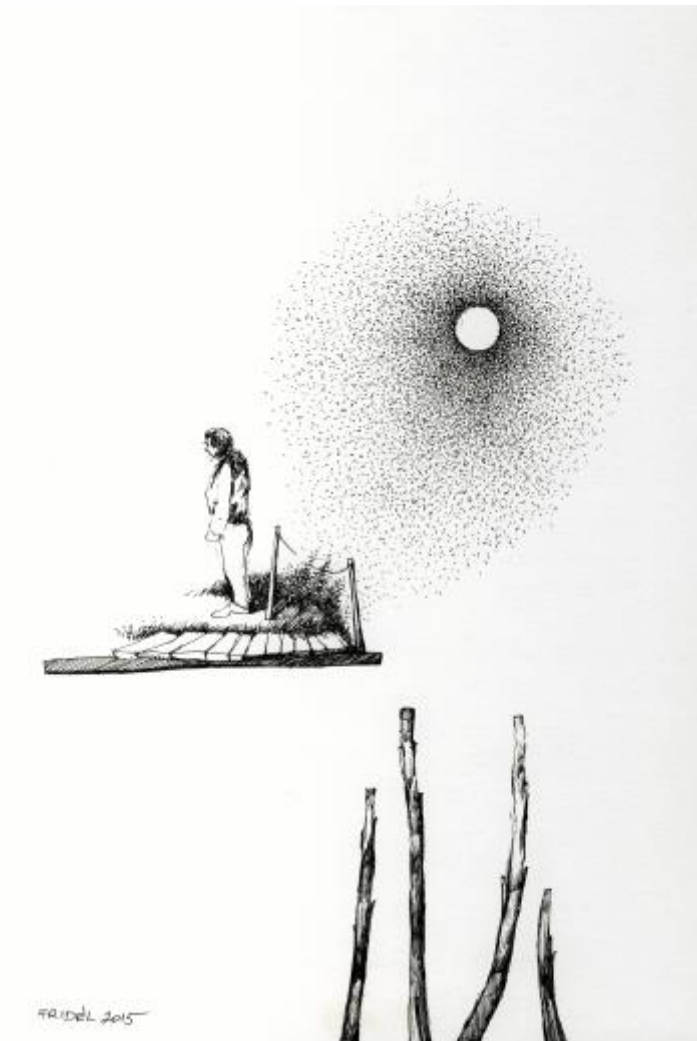
Ezért alakult úgy, hogy csak vénségére fogta fel, mennyire hiábavaló dolgokra pazarolt el éveket az életéből. Pedig a felfogásával nem volt semmi baj. A lelkében élt egy nagyfokú naivitás, amiről a sok kudarcélmény se tudta leszoktatni. Naivitásában mélységes tisztaság élt, ez csillant fel tiszta kék szemeiből. Ez gátolta meg abban, hogy másokban felfedezze ennek az ellenkezőjét. A kisember túlélési taktikáját, amellyel átlép másokon, mikor a saját érdekeit érvényesíteni akarja.

Egyetemi tanulmányait azért komoly eredményekkel végezte el. A gyakorlati felkészültségét se kérdőjelezték meg, sőt idővel azzal oldották fel az adódó feszültségeket, hogy humorosra fogták a dolgot. Ehhez alkalmazkodva Robesz is humorosan diagnosztizált. Vagy elnyelte a mondandóját és úgy tett, mintha elkalandozott volna a figyelme, pedig... ki se tudta volna kapcsolni, olyan éber volt az mindenre, ami megtanulható.

Mégse igyekezett, hogy kiváló diagnosztá váljon belőle. Pszichiáter se akart lenni, holott rögtön meglátta a gondosan titkolt kiváltó okokat, amelyekről egyetlen páciens sem akart beszélni. Robesz két dolgot unt meg bennük nagyon: a belátás hiányát és a csökönyös ellenállást mindenféle terápiával szemben. Akár a szenvedélybetegek, a pszichésen károsodott egyedek is ahhoz ragaszkodtak a leginkább, ami a legjobban ártott nekik. Robesz pedig unta azt a macska-egér játékot, amit a betegek játszottak vele és minden más kollégájával is.

Mindenki meghökkenésére Robesz, azaz most már Roberto doktor körorvos akart lenni. Akármelyik körzetben, ahol szükség volt rá. Nem könyökölt versenyt a társaival, hogy bent maradjon az egyetemen, mert azt a „játékot” is unalmasnak találta. Csak rájuk nézett és látta, melyikük lesz sikeres a köznapi kis fúrásban. Talán a saját sorsát is látta, amikor nagy vagány módra, valójában azonban rezignáltan tudomásul vette, hogy ez itt nem az ő terepe. A szorgalmasan pedálozó társak sokkal többre fogják vinni a szakmai számlátrán, mert mindenhez szolgai módon fognak alkalmazkodni. A klinikákon nem az ő brillírozására van szükség, hanem olyanokra, akik körül mindig nyugodt a légkör. Vagyis olyanokra, akik semmi vizet nem zavarnak, nem veszélyeztetik az öreg profok karrierjét, sem a senior kollégáét.

Ment hát a maga választotta úton. Előbb belgyógyászatot tanult, aztán mehetett a vágyott körzetébe. Ott kellett csak igazán a helyes és gyors diagnózis! Mankó és nagykönyv nélkül is elboldogult Roberto, hiszen „látó” volt. Szó szerint belelátott a betegek veséjébe. Előtte nem maradt titok. Mármint szakmai titok, mert a lélek dolgaival, azaz embertársai viselkedésével kapcsolatban voltak tévedései.

Senki nem lehet tökéletes, mondják ilyenkor a nagy frázisfogyasztó embertársak, akiknek mindig kell egy-egy ilyen mankó az életben való tájékozódáshoz. Ami igaz is, de ez esetben nem Robesz tökéletlenségéről volt szó, hanem a naiv lelkeről. Ő a segítségre szoruló embertársat látta bennük, nem pedig az őt átverni készülő rossz fazont. Ha mégis rájött, mindig megbocsátotta nekik, s nemcsak felebaráti szeretetből, hanem mert ijedt kisgyerekként látta őket, akik félnek a büntetéstől. Felidézte benne gyermekkorát, amikor sajnált másokat, azokat, akik nem tudják ugyanazt, amit ő. Ezért igyekezett segíteni nekik, a bukdácsolóknak. Sűgött is az iskolában meg puskákat küldött nekik, ha matekdolgozatot írtak.

Nos, ezekre a diáktársakra gondolt, amikor ezekre az apró trükkökre rájött.

Aztán mindig megoldotta a dolgot valahogyan. Egy pillanat alatt beugrott neki a megoldás, onnantól fogva kész tények elé állított mindenkit.

Voltak, akik hálával áldották a nevét és a legszívesebben elhalmozták volna mindennel, amit Roberto doktor természetesen háraitott. Ismét a gyermekkori emlék idézte fel benne azt az

érzést, amellyel megsajnálta az általa csak „ismerethiányosnak” tartott embertársakat. Akkor beindultak a régi reflexek, és az eseményeket ő irányította.

Másokat viszont irritált és abból adódtak bonyodalmak. Roberto doktor túllépett ezeken, mivel az ő elsődleges szempontja mindig a beteg egészségének visszaadása volt. A módját ő ismerte és akkor is segített, ha a páciens a megrögzött szenvedélybeteg típusába tartozott. Mint tudjuk, ezek utóbb meggyűlölik a kezelőorvosukat, aki megszabadítja őket a függőségüktől. Hogy miért? Mert úgy érzik, hogy ezzel megfosztotta őket az a gonosz ember valamitől... Igen, megfosztotta őket attól, amihez a legjobban ragaszkodtak.

Komoly dolgok ezek. Robesz maga se értette ezeknek a változásoknak az okát. Őt azonban kötötte a hippokratészi esküje, tehát nem tehetett mást, mint hogy gyógyított. Diagnosztizált és gyógyított. Aztán egy idő után hagyta leperegni magáról ezeket az érzelmi kitöréseket, amelyeket ő valamiféle ragacsokként érzékelt, tehát kellett a rituális érzelmi mosakodás. A makacskodók részéről meg maradt a leülepedett utánérzés, de rájuk hagyta, az már nem az ő ügye volt.

Élete hiányérzete maradt, hogy amit tudott vagy amit „látott”, azt nem tudta átadni, vagyis megtanítani másoknak. Pedig egyszerű volt a képlet: amit ő tudott, arra születni kell. Vannak verbálisan vagy gyakorlatice elsajátítható dolgok, de ez nem tartozott azok közé. Aztán öregen megértette mégis. Nem minden tudás adható át. Az atombomba indítógombját nem bízhatod rá minden emberre, mert némelyikük olyan, akár a gyerek. Ha szabad neki, ha nem, piszkálni kezdi. Szóval tudni kell, ki van azon a szinten, hogy bánni is tud vele, nemcsak ész nélkül felelőtlenül szórakozni, s aztán katasztrófát okozni.

Öregkorára, amikor már mindezt értette ő is, kissé hallgataggá és visszahúzódóvá vált Robesz. Néha még úgy gondolt magára, mint Robeszre, de már senki nem merte volna így nevezni, olyan tekintélyes ember volt.

Talán a régi társak, gondolta ilyenkor, de néha ez a gondolat is lehangolta. A sorok gyérültek, mert hiszen az öregség is erről szól: van, akinek már mennie kell. Egymás után sorban, de most nem ábécérendben, mint az iskolában, mert a sorszámát nem tudhatja senki. Akárha biankó csekket kaptál volna, amivel viszont nem rendelkezel szabadon. Inkább olyan ez, mint a gyerekek által stikában egymás hátára tűzött papírszeletek. Akire vonatkozik, az sose tudja.

Néha mégis vágyott arra a szóra és arra a közegre, ahol még Robesznek szólította mindenki. Ma már úgy mondanák, hogy az rohadtul demokratikus volt. Amilyennek minden iskolának lennie kellene. Igaz, a valódi és teljes egyenlőség soha nem jöhetett létre köztük, mivel képességeik szerint nem voltak egyenlőek. Pedig Robesz mindent megtett, hogy közelítsenek egymáshoz. Hogy ez mégse volt sikeres? Pofonegyszerű a képlet. Mások nem akarták. Paradox helyzet, de nem akarták. Mert nekik csak az eredmény kellett volna, de strapa nélkül. S mivel ez nem volt lehetséges, hát csak sztárolták és ugyanakkor irigyelték és titokban gyűlölték Robeszt.

Mikor a francia forradalmat tanulták, rögtön rajta ragadt a Robesz Pierre név. Ironikusan használták, de Robesz nem bánta, mert tudta, hogy ez azért egyfajta elismerés. Az a ki nem mondott gondolat, hogy alkalmasnak tartják a vezéri szerepre. Csak akkor még nem tudta, hogy ez a vezetők sorsa. Hogy úgy tisztelik, mint az állatok az idomárt. Hogy a legszívesebben belemarnának. Robesz naiv természete kizárta, hogy ennyi gonoszsgot feltételezzen társairól, akiket ő testvéreiként szeretett.

Aztán az öregkor elhozza az összegzéseket is. Rosszul teszi, aki ezt elhalogatja. A halogatás oka gyávaság vagy félelem. A sokáig odázó ember fél szembenézni a sorsával. Pedig a sors nagyra értékeli a nagyokat. Velük szeret mérkőzni, mert őket tartja méltó ellenfélnek. Igaz, ha legyőzi őket, le is sújtja, ha teheti. De ez megint egy olyan szint, amit nem mindenki ért meg. S ha már nem érti, hát előszeretettel megy neki.

Roberto doktor ezt sem értette embertársaiban. Hosszú praxisa alatt nem is ért rá töprengeni rajta. Mindig vártak rá az újabb és újabb megoldandó feladatok. Ő ezekre koncentrált, nem a mások titokban lappangó indulataira.

Jobb lett volna, ha erre hamarabb rájön? Nemigen. Kizökkentette volna ez a szerepéből? Nem valószínű. Roberto doktor igen kötelességtudó ember volt. Még egy ilyen nagy negatív hatás alatt is a munkája lett volna az első a számára. Ezt csak félretette volna későbbre, s nem hanyagságból. De már mindegy is ez. Fő, hogy valahára ráébredt. Igaz, öregen már nem vállalta volna fel a vele járó konfliktusokat. Inkább hagyta volna, hogy Robesz Pierre-nek titulálják vén fejjel is. Az élet utolsó fejezetében nincsen idő effélékre, maradt hát a csendes visszavonultság. Fő, hogy a szembesülés megtörtént. Az már továbbvisz a megoldás felé.

De mit tud kezdeni a mások gyűlöletével az, aki élete során mindig a szeretet törvénye szerint élt? Nagyjából semmit. Látja és érti a mások felfogását és érveit, de nem tudja megérteni és elfogadni őket. S talán nem is kell.

Robesz megmaradt látónak. Egykori „rajongói” és irigyei is megmaradtak olyannak, amilyenek mindig is voltak. Szembe nyájasan, hát mögött kíméletlenül.

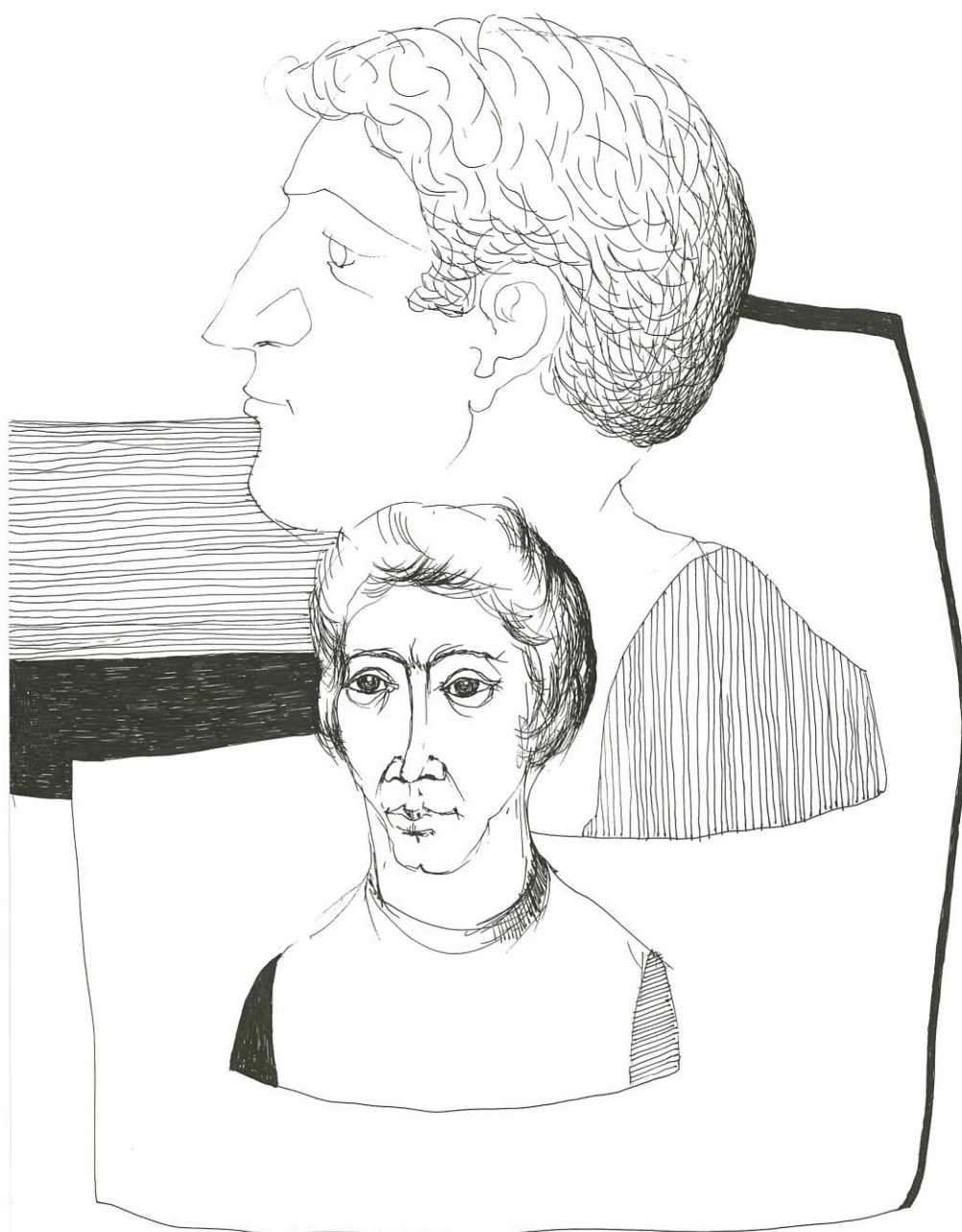
S hogy mire jutott végül Roberto doktor az élet útján visszafelé ballagva? Arra, amire minden naiv, jótét lélek. Hogy semmin sem változtatna, mert nála nagyobb égi rendező rendezi az emberek sorsát. Az Ő dolgába ő nem ütné bele az orrát.

Robeszt álmában érte, amit gyakran kért imádságaiban a Sorsok Legfőbb Rendezőjétől: simán átsétált egy másik létezésbe. Elaludt. Ezúttal örökre. Tisztelői nagy hirtelenjében nem tudták, mit írjanak róla. Irigyei annál inkább. Minden nekrológban egy új Robesz képe bontakozott ki. Sok köze nem volt a valósághoz, de legalább lehetett rajta jókat borongani meg érzelegni. A legtöbb méltatást a látnoki képessége kapta, amit senki nem értett. Úgy kifényezték, hogy maguk is meglepődtek rajta.

Minden földi küldetésnek ez a vége. Tanulni küldenek, és ha jól teljesítesz, tiéd minden tanulság. Még az a végső is, ami szerint érdemteleneket akartál emelni szándékuk ellenére.

S hogy ki bukott el a végén?

Mindenki és senki. Mert nem a győzelem a lényeg, hanem hogy egy időre egymás rendelkezésére bocsátanak bennünket. Ki-ki tanulhat belőle.

FRIDEL 2020

Hihetetlen történet

Alig száradt meg a tinta a szerződésen, Kempelen máris megbánta, hogy aláírta.

Nem akarta ő lekötni magát sehová, de annyit rágták a fülét, hogy végül beadta a derekát. Nem volt megfelelő ellenérve, miért utasítaná el ezt a mindenki által kedvezőnek látott ajánlatot.

Mikor annyian lerohanják az embert és mindenki a javadat akarja úgymond, valahogy leperegnek a logikus érvek mindenkiről. Van az az erősködő stílus, amely szinte ellentmondást sem tűr, csak nyomul, mintha az élete múlna rajta. Aztán ha elérte, amit akart, már nem is érdekli többé, sőt gyakran úgy tesz, mintha nem is ő akarta volna. Ha a rábeszélte ember belebukik az általa sugallt vállalkozásba, ő mossa kezeit, neki köze se volt hozzá, ezt nem hanyagolja el fennen hangoztatni.

Furcsa szerzet az ember. Nagy hévvel veti bele magát egy sor olyan dologba, amiről végül azt se tudja, hogyan keveredett bele. Aztán az egyik kimagyarázkodik, a másik még ennyire se strapálja magát, csak lerázza magáról, akár a kutya a vizet, a korábban annyit reklámozott dolgot. Mások meg bőszt hallgatásba burkolóznak. Egy hang nem sok, annyit nem lehet kiszedni belőlük, mert ők ezt a taktikát választották.

Kempelen a legszívesebben kirohant volna a kis irodából, ahol az ő ügyét tárgyalták. A dirinek a szájába tömte volna a szerződése minden papírját, hogy csak úgy fuldoklott volna tőle. Hogy egye meg, amit főzött, a vén marha. Egyelőre azonban nem engedte a protokoll, hogy csak úgy lelépjen. Valami ürügyet kellett keresnie, hogy megszabaduljon, ha legalább egy kis időre is, ettől a nyomástól, ami valósággal őrlötte.

Nem is értette, miért kellett nekik épp ő, akinek semmi kedve nem volt ehhez az álláshoz. Bizonyára lettek volna százan is, akik ugyanide pályáztak vagy később pályáztak volna, de ennek a vén, félkopasz ürgének éppen az ő, a Kempelen grabancát kellett elkapnia. Hogy a fene vitte volna el az egészet, amikor idejött! Mert az kétségtelen, hogy senki nem kényszerítette, hogy villamosra szálljon és idebumlizzon, majd felmásszon a kacskaringós lépcsősoron. Ide, ebbe a szűk kis lyukba, aminek most érezte ezt a tárgyalószobát!

A titkárnő mentette ki szorult helyzetéből. Kedves, tanult udvariassággal invitálta, hogy majd ő megmutatja neki a szobáját, ahová hamarosan beköltözhet.

Még ez is! Hogy egyből külön irodát kap, ahová ez a csinoska bevezeti és mindent megmutat neki. Csak észre ne vegye rajta, mennyire nem érdekli az egész! Hogy voltaképpen köp az egészre, a dinamikusan fejlődő cégre meg az ő királyian elegáns lehetőségeire.

Mit volt mit tenni, elköszönt a főnöktől, és követte a titkárnőt a cég egyelőre labirintusnak tűnő folyosórendszerén át egy távoli helyiségbe.

Az egész olyan volt, akár egy álom. Nyomasztotta, lenyűgözte, de nem bírt szabadulni belőle. A rossz álmokkal is így szokott ez lenni. Csak bolyongsz, tévelyegsz és kóvályogsz valami ismeretlen helyen, amiről úgy érzed, nincsen hozzá semmi közöd. Mégis ott vagy benne, hogy szinte zsibbadt tagokkal ébredj, miután semmit nem intéztél el abból, amit eredetileg szerettél volna. És az egész csak húzódik és nyúlik, akár a rétestészta, te mégse találsz kiutat, csak bolyongsz tovább az álom labirintusában, hogy majd egyszer akadjon egy mentőötleted, vagy valaki más szabadítsa ki belőle.

Kempelen egyelőre az előtte menő lány vagy fiatalasszony lábait figyelte. Formásak voltak, csinosak, határozott léptűek. Talán egy ok, hogy mégis meggondolja magát, és ne tépje szét azt az átkozott szerződést. De hát hogyan is téphetné szét?! Soha többé senki nem venné őt komolyan, ha ezt megteszi. Akkor majd kilincselhetne ő maga, hogy másik állást találjon. No, hát ezt aztán nem lehet! Legalább egy kis időt le kell húznia ennél a cégnél. Hogy pontosak legyünk, ennél a cégnél IS. Mert az igazat megvallva Kempelen nem volt az a kitartó és hűséges munkatárs, akire talán még nyugdíjas korában is számíthatnak a kollégái. No, hát letölti a protokolláris időt s aztán valami váratlan ürüggyel meglép innen. Megsértik valamivel vagy talál egy kedvezőbb ajánlatot, amire való hivatkozással nem tudják tovább itt tartani.

Egy homályosabb folyosórészhez érkeztek. Az iménti napsugaras szakaszt felváltotta ez a furcsa félhomály. Mintha nem is ugyanannak az épületnek a részei lennének! És már azt se tudta, mióta mentek egyfolytában. Tisztára, mint egy nyomasztó filmben vagy egy Kafka-novellában, gondolta bosszúsan Kempelen, de a titkárnő nem hagyott neki sok időt a gondolkodásra.

Hirtelen kinyitott egy ajtót, és beinvitálta. Most is előtte haladt, és Kempelen megérezte a bőre üde illatát. Na, jó, hát tényleg marad még egy-két hónapot, de a véglegesítést már tényleg nem várja meg.

Tágas iroda volt, ahová beléptek. Nem volt kellemetlen, csak idegen szaga volt, Kempelen legalább így érezte. Nem tudta volna megmagyarázni, mitől érezte így, csak mégis zavarta. Az ember még ebben a mostani civilizált formájában is ősember maradt, szokta volt mondani neki a barátnője.

-Vadásztok a nőkre, s aztán más egyebekre is, de nem ismeritek el, hogy folyton a vadászösztön hajt benneteket. Nem is a megszerzés a lényeg, hanem a birtoklás élménye. No, hát egy darabig... Mert hát megmaradtatok ősembernek.

Ilyen kritikákkal illette a kis hölgy, aki nem akart örökké valami várományos státuszban ellenni Kempelen sleppje gyanánt, hanem inkább a biztos révbe vágyott, s ha lehet, minél hamarabb.

-Tessék, az íróasztala – invitálta most a titkárnő. – Ez lesz az öné, de előbb ki kell üríttetni majd, hogy elfoglalhassa.

-Köszönöm, nem olyan sürgős – felelte némi flegmával Kempelen.

Érdekes módon ez a flegmaság vagy blázirtság mégis vonzóvá tette Kempelent a másik nem szemében. Valósággal buktak rá, ha ilyen hangulatában volt. Ő meg bolondnak tartotta őket, valahányan csak a horogra akadtak neki.

-A kolléga már távozott – folytatta a titkárnő. – Nem kell letöltenie a felmondási idejét. A holmiját viszont itt felejtette. Majd összecsomagoljuk neki. Tessék talán addig...

-Mondtam, hogy nem sürgős – vágott közbe türelmetlenül Kempelen. – Most úgyis elmegyek még, hogy a dolgaimat rendezzem. Addig ráérnek mindent rendbe tenni itt is.

Azzal már fordult volna is ki az ajtón, de belebotlott valakibe.

Mindketten meglepődtek és hirtelen visszakoztak. Egyikük se akart elsőként átmenni az ajtón.

Egy volt osztálytársa igyekezett volna befelé. Ugyanoda, ahonnan ő ki akart lépni. Ő lett volna az előd? Akár ki is kérdezhetné a cégről, de valahogy derogált neki ez a lehetőség. Inkább formálisan üdvözölte, kilépett az ajtón és sürgősen lelépett. A másik meghökkenten nézett utána. Belépett az ajtón, de mégis megfordult, hogy utánanézzon Kempelennek, aki úgy sietett, mintha üzték volna. Nem értette, mi ütött belé, de Kempelen olyan gyorsan tűnt el a folyosó fordulójában, hogy nem látta többé.

Ő is szeretett volna kérdezni tőle valamit, de úgyse lett volna rá alkalom, mert ott állt a titkárnő, aki megvárta, hogy segíthessen neki a fiókok ürítésénél és a hivatal átadás-átvételénél. Az ajtó becsukódott és a kissé feszélyezett ceremónia elkezdődött.

Kempelen villámgyorsan kint találta magát az utcán.

Nem is értette, hogy tarhatott az imént olyan sokáig az a folyosókon való bolyongás odafelé menet. Talán csak valami érzéksalódás, gondolta, és igyekezett nem is törődni vele. Odakint ragyogó napsütés fogadta, ami kissé felvidította és a szabadság érzését adta vissza megkínzott lelkének.

Nem is értette, miért élte meg olyan szenvedéstörténetnek az egészet. Senki nem kínoztta, sőt igen szívélyesen fogadták, kávéval kínálták, állást kapott hirtelenjében, és azt éreztették vele, hogy számítanak rá. Szépreményű fiatalembernek tartják, mondaná a nénikéje, akinek mindig van valami vidám megjegyzése a legátkozottabb helyzetre is. Könnyű neki, ő már leélte az élete javát, nincs más dolga, minthogy agyonüsse az időt valami szükségtelen tevékenységgel. Összejön a barátnőivel, bridzselnek, pletykálnak, kávéznak, aztán otthon kimossák a protézisükből a süteménymaradékot. Pfuj, gondolta némi fiatalos flegmával és önmaga előtt se titkolt cinizmussal.

A nénikéje ugyanis alapjában véve kedélyes öreg hölgy volt. Nem szolgált rá erre a csúnya kritikára. A komikus megjegyzéseit csak azért tette, amikor Kempelen lógatta az orrát, hogy

felvidítsa. Feloldotta a feszültséget, ami köztük olyankor keletkezett. Csupán pár kedves szó, és már meg is oldódott a kérdés. Ő legalább így érezte. Nem tépődött sokáig a kellemetlen dolgokon. Csak lapozott egyet úgymond, aztán rátért valami kellemesebb témára. A saját szempontjából ez is érthető volt. Megette a kenyeret javát, és ami hátra volt, azt nem savanyúan, életuntan akarta leélni, hanem igyekezett élvezni az élet apró örömeit.

A csontjai, ízületei úgyszólván fájnak már mindenkinek, itt fáj, ott fáj, kinek miye kopik el, de ha már együtt vannak, ne ez legyen a téma. Az ilyen dolgokat mellékesnek tartotta Liza néni. Megoldja otthon a reumakrém, tipródjon rajta, aki akar, de ő aztán nem.

Kempelen még mindig az utcán lófrált. Voltaképpen nem is volt semmi dolga, amit el kellett volna intéznie, csak ürügyet keresett, hogy leléphessen és átgondolhassa a dolgot, mielőtt igába hajtja a fejét. Az élet taposómalom, gondolta most, ahelyett, hogy Liza néni példáját követte volna és valóban lapozott volna egyet.

Ahogy ment nagy elgondolkozva, megint belebotlott valakibe. Szerencsére ez egy ismeretlen volt, akitől sürgősen elnézést kért, majd iszkolt tovább, mintha valami nagy bűnt követett volna el. Lehetett volna így is értelmezni, mivel a jelek szerint önmaga ellen követte el ismét a szokásos bűnt: nem mert szembenézni a helyzetével, és a megoldásra való törekvés helyett hárított. Aki eszerint él, az olyan, mintha csak gyűjtené magára a bajt. Semmit nem takarít ki a lelkéből, s az felgyülemlik, mint a szemét. Valósággal ellepi a lelkét, ettől van ez a cudar érzés, ami űzi és hajtja, az elől menekül ilyen irammal.

Egy idő után mégis megállt Kempelen. Leült egy kávézó teraszán, majd unottan rendelt valamit, hogy amellettt tépődhessen tovább. A szemközti asztalnál egy csinos lány ült. Kempelen előbb észre se vette, úgy magába volt szakadva, de a lány tekintete valósággal rátapadt. Amikor összehátrált a tekintetük, csak ennyit konstatált magában: „Na, tessék, már megint magamhoz vonzom a nőket, amikor ilyen világvége hangulatban vagyok! Hát kell ez nekem?”

Megpróbált másfelé nézni. A cappuccinóját kortyolgatta, aztán elővett a zsebéből egy köteg papírt, mintha valami fontos dolga lenne. Olvasni kezdte, de hamar elment a kedve tőle. Az az átkozott szerződés volt, amitől még jobban lehangolódott. Hogy a fene enne meg ezt is! Ahelyett, hogy elutazott volna valahová egy időre, most rögtön belevágott valamibe, amihez ráadásul kedve sincsen. „Hogy mit eszik rajtam a világ? Tiszta hülyék az emberek. Pont egy ilyen kiégett alak kell nekik, aki fütyül rájuk! Ez a lány is. Oda se nézek, de érzem, mert valósággal átsüt a bőrömnön, hogy bámul. Na ne! Ma biztosan nem szedek fel senkit.”

Intett a pincérlánynak, aki épp megjelent az ajtóban, és fizetett. Aztán úgy elhúzta a csíkot, mintha valami sürgős dolga lenne. Pedig most érezte át igazán, mennyire üres az élete, és voltaképpen ezt az űrt nem tudja kitölteni semmivel. Most mi érdekes van abban, ha beül egy kávézóba vagy beül a munkahelyére az irodájába és nem gondol semmire? A dolgait elintézi, nincsenek rendezetlen ügyei, de semmi nem érinti meg a lelkét. Semmi nem hozza

lázba, mert úgy, ahogy van, az egész világ nem érdekli. „Micsoda blazírt alak vagyok! Nem törődöm senkivel, és úgy lenne az igazságos, ha mások se törődnének velem.”

Ennyivel zárta le a kávéházi „kalandot”, amit végül nem hagyott megtörténni. A lány biztosan érzékenyen vette a dolgot, rosszul eshetett neki, hogy nem kezdeményezett nála semmit, de így a jobb. „Most mit bonyolódna akármilyen kapcsolatba is velem, ha engem egy csöppet se érdekel? Ő se, meg más se.”

Kempelen aznap csak menekült és menekült, maga se tudta, ki és mi elől. Azt se tudta, hogyan jutott haza, csak egyszer a nappaliban találta magát. A lábában érezte hirtelen a fáradtságot. Azt se tudta, hány órán keresztül bolyongott az utcákon, csak most tört ki rajta egy olyan végtelen fáradtság, hogy nem bírta uralkodni magán tovább. Végignyúlt a kanapén és álomba zuhant.

Később a hálósobájában találta magát, de erről se tudta, hogyan és mikor történt meg, hogy oda átment. Különös nap volt. A cipője se volt ott, és bizonyára meg is tisztálkodott, mert tiszta pizsamában feküdt az ágyban. Ettől a gondolattól végképp összezavarodott. Nem tudta, mit gondoljon saját magáról.

Még mindig az ágyon fektében megpróbálta visszaidézni az aznap történeteket. Eszébe jutott a szerződés. A cégnél már biztosan keresik. Felkelt, és a zakóját kereste. Az még megvolt, azt egyik fotelre hajította valamikor. Átkutatta a zsebeit. A szerződés nem volt sehol. Ez a gondolat egészen feldúlta. Nem mintha bánta volna, ha csak képzelte volna mindazt, amire emlékezni kezdett, sőt boldogan szabadult volna a hirtelen jött kötelektől, amiről azt se tudta, mennyi időre szól. De ez a história azért mégis! Hová tette a szerződést? A kávézóban még megvolt. Határozottan emlékszik, hogy visszatette a zsebébe, mivel idegesítette ott, abban a mediterrán hangulatban, hogy egy ilyen száraz témával foglalkozzék. És zsenírozta, hogy az a lány egyfolytában őt bámulja.

Szétrézett a lakásban. Sehol semmi. Aztán eszébe jutott a cipője. Nem emlékezett, hol vetette le. Ez már nemcsak különös, hanem kifejezetten misztikus, gondolta magában. Nem mintha nem lett volna több pár másik cipője, de éppen ezt az egyet nem lelte sehol, amelyikben tegnap annyit mászkált szerte a városban.

Nyilván nem mezítláb jött haza, csak meg kell lennie valahol annak a hasított bőrcipőnek, gondolta még, és egyre idegesebb lett. Most se cipő, se szerződés. Nem lehet, hogy csak álmodta az egészet? De hiszen annyira valóságos emlékek, amelyek egymás után tolulnak elő és nemcsak feszélyezik, hanem kifejezetten kínozzák.

Mindegy. Utána kell járni a dolognak. Új nap kezdődött, és ő már csak késve tud bemenni dolgozni. Sietve készülődött. Valami ismeretlen nyugtalanság hajtotta. Villamosra szállt és ugyanoda akart menni, ahol tegnap volt. Az irodaépületet nem találta, pedig erre is emlékezett, hogy egy új és egy régi részből állt. Az egyik a napos oldalon, a másik tiszta félhomály. Leszállt a villamosról és sorra járta az épületeket az utcán. Sehol nem talált olyat,

mint amilyen az emlékezetében élt. Odament az egyik irodaházhoz. A főnök nevét monda be a portásnak, aki csak a fejét csóválta. Nem, itt nincsen ilyen nevű úr. Talán máshol, kérem.

Kempelen lesújtva távozott, de másik épületben már nem mert érdeklődni. „Na, tessék! Most olyan, mintha valóban széjjeltéptem volna azt a rohadt szerződést!”, gondolta feldúltan. „A fenébe is! Most leszerződtem valahová, és arra se emlékszem, hová! Van munkahelyem, de nem megyek be oda, hanem folyton az utcán kóválygok, mint valami munkanélküli. Ha nem megyek vissza, hülyének fognak nézni vagy szélhámosnak.”

Egyszer csak megpillantotta a titkárnőt. Előtte ment az utcán. Kissé óvatosabban, mert teljesen elbizonytalanodott, odalépett hozzá. A lábáról megismerte. Ugyanazok a formás lábak, amiket tegnap végig figyelt, amikor a kacskaringós folyosókon keresztül vezette. Utolérte és megszólította:

-Kérem, kisasszony! Nem mondaná meg...

A lány megfordult. Hideg tekintettel mérte végig Kempelent.

-Hagyjon békén! Nem ismerem magát.

Mintha hideg vízzel zúdították volna nyakon, Kempelen gyorsan retirált. Elnézést kért, majd sarkon fordult, és csak annyit konstatált magában, hogy ezúttal nem jött be a szokásos vonzereje. Ez még jobban elbizonytalanította.

Aznap este megint nem tudta, hogy került haza. Mikor felébredt, a barátnője feküdt mellette. Eléggé morcosan nézett rá.

-Te meg hol mászkáltál egész nap? Tudod, mennyien kerestek?

-Kik?

-Az összes haverod, még egy régi osztálytársad is.

-Nem hagyott üzenetet?

-Ki? Az osztálytársad? Nem, de nem is lényeges. Ha nagyon akar, úgyis megtalál.

-Nem tudod, hová lett az a barna cipőm?

-Melyik?

-Mondom, az a barna, az osztrák.

-Nem tudom, miről beszélsz. Biztosan bent van a cipősszekrényben.

-Nincsen ott.

-Akkor nem tudom. Na, jó, most hagyjál aludni egy kicsit! Jó késő van.

Kempelen döbbenten meredt maga elé.

Semmit nem értett.

De talán nem is kellett volna értenie semmit.

A világ olyan bonyolult, és ebbe éppen neki kellett belebonyolódnia.

Holnap elmegy és meglátogatja Liza nénit.

Ő mindig tud valami vidámat mondani, amivel kizökkenti ebből a világvége hangulatból.
Hátha őt is helyrebillenti a humorával.

Vagy mégse?

Máskor majd megint más leszek

Istvánka nem szeretett hosszasan koncentrálni dolgokra. Ábrándos természet lévén nem is tudta, miben áll az egész. Csak annyit érzékelt, hogy ha kell, ha nem, noszogatják, és kizökkentik abból, amire éppen összpontosította parányi figyelmét. Mert azért volt neki, bármennyire is elvitatták tőle.

Szegény kisfiú, mondogatták és sajnálkozva vonták fel a szemöldöküket a felnőttek.

Te kis lüke, lökték oldalba a nagyobb gyerekek, akiket ő azért szeretett, csak rosszul esett neki, hogy efféle jelzőkkel illették.

Éc-péc, kapuléc, Csimpilimpi, hová mécc, kiabálták utána a vele egykorúak, akikkel ezért gyakran összeverekedett Istvánka. No, nem mindenkivel, mert odahaza úgy tanulta, hogy a lányokkal nem illik gorombáskodni. Nekik legfeljebb meghúzta a hajukat vagy számárfület mutatott nekik, részéről ennyivel el is lett volna intézve a téma, ha páran közülük nem szívóskodnak vele és nem gerjesztik túl az ügyet.

Parányi figyelme még meg is termett volna valamit a számára, ha békében hagyják, vagy megfelelő játékokra szoktatják, amik figyelmet igényelnek, de minél többet piszkálták, annál jobban visszahúzódott kicsiny birodalmába, az elmélyült játékba, amelynek során valósággal megszűnt számára a világ. Olyankor valóságos kép-birodalmakat épített magának, amiről senki nem tudott. Csak annyit érzékeltek, hogy Istvánka semmire nem figyel, szinte nem is reagál, csak a hangosabb szölongatásra vagy a gorombább noszogatásra.

Valakinek csak észre kellett volna vennie, hogy egy icipici figyelem megoldotta volna az egész problémát, amit a külvilág gerjesztett ellene. De nem akadt sem egy született pedagógus vagy egy tapasztalt nagynéni, aki kisegítette volna a bajából szegénykét.

Úgy tűnt, hogy egy komoly létfeladattal szembesült már egészen aprócska korában, aminek megoldása éppen rá várt. Ha már szembesültünk a bajjal, félúton járunk a megoldás felé. A kissé félénkké és visszahúzódóvá vált Istvánka is megjárta ezt az utat. Igaz, gyakran kizökkentették ebből, amikor rászóltak, hogy menjen játszani a többi gyerekkel, vagy hogy hagyja már abba azt a szerencsétlenkedést. Ezt nagyon nem szerette, mert éppen attól szakították el ezekkel a nyers mondatokkal, amire akkor koncentrálni próbált.

Ha hosszasan figyelünk valamire, már az is fejleszti a koncentrációs készségünket, de ezt nem mindenki tudta. Ők csak azt látták, hogy a fiúcska másra figyel, de amire szerintük kellene, arra egyáltalán nem.

Gyakran megesik, hogy bár azonos az anyanyelvünk és mások számára is érthető szavakat használunk, mégse úgy értik őket, mint ahogy mi. Valami titkos értelmet keresnek mögötte, ezért eltérnek a helyes úttól, majd bennünket okolnak a félreértésekért. Valahogy így voltak

Istvánka mondatkáival is, amelyekkel közölte ő, mit gondol, ezek mégis eloszlottak a semmibe, amikor nem értették meg. Őt sem, és a szavait sem. Naponta születtek félreértések, megoldás mégse kínálkozott, ami segíthetett volna. Olyasmi volt ez, mint amikor a babák még babanyelven beszélnek, de a szavaikat nem értik meg a felnőttek. Ezért folyamodnak a közlés ősi módszeréhez, a bömböléshez.

Istvánka viszont nem bömbölt, csak elvonult saját kis birodalmába, amelyben nemcsak hogy rend volt, hanem abban mindenki értette is a másik gyerek szavait. Sőt még a felnőttek is megértették, amit a gyerekek csak úgy gyereknyelven mondtak.

„Odakint” meg, azaz a rajta kívüli világban egyre nagyobb lett a zűr. Logopédus, pszichológus, mindenféle tudós ember kínálkozott, hogy segítsen, de a segítség mindig azt jelentette, hogy erőnek erejével rá akarták kényszeríteni a saját elképzelésüket Istvánkára. Abból, amit ő látott a világból, ők semmit nem láttak, vagy legalább is másképpen, és ha Istvánka el akarta magyarázni nekik, amit gondol, lepergett róluk. Mintha kínaiul vagy hottentottául mondtak volna, annyira nem volt érthető mások számára Istvánka egyetlen gesztusa vagy mondata sem.

Már évek teltek el így, de még mindig nem tudta a megoldást senki.

Aztán az egyik délután a nagypapához mentek látogatóba. Ő és a nagymama, bár életkorukat tekintve igen távol álltak tőle, mégis rájöttek, hogyan tudnának segíteni kicsi unokájuk hatalmassá növekedő problémáján. Ők egymásnak is a legjobb barátai voltak, kevés gesztusból is értették egymást. Annyi évtizeden át csiszolódtak egymáshoz, kész csoda volt, ahogyan társalogtak egymással.

Azt mondjuk, társalgás, mégis annyi szó nélküli közlés és gesztus volt köztük ez a nyelv, amit senki nem értett rajtuk kívül. Már ahogy egymásra néztek, tudták, mi bántja a másikat vagy hogy minek örül annyira. Az alkalmazkodás művészete kötötte össze őket a nagy szereteten kívül. Ennyi volt a titok, és ez lett a megoldás kulcsa Istvánka számára is.

Hogy melyikük volt az ötletgazda, nem tudni, de köztük ez nem is képezhette vita tárgyát. Szívesen lemondtak volna a társuk javára, ha ezzel segíthetnek. De nem volt erre szükség, mert senki nem vitatkozott rajta. Sőt teljes volt az egyetértés kettejük között, hogy finom módszerekkel, lépésről-lépésre tesznek majd mindent. Így kiismerhetik a gyerek természetét és elcsíphetik valamelyik titkolt gondolatát, amelyik nyomra vezethetné őket.

A megoldás kulcsa pedig a világ legtermészetesebb módján egy doboz színes ceruza volt. Ezt „felejtették” az asztalon egy rajzmappával együtt. Erre csodálkozott rá Istvánka és vette birtokba azonnal. Valósággal lecsapott rá és semmi mással nem törődött már aznap. Nagypó segített neki, irányítgatta a tétova mozdulatokat. Mutatott neki pár egyszerű fogást, amitől Istvánka fellelkesedett. Onnantól fogva nem is igényelte a segítséget, mert maga vezette rá a kicsiny kezeket, hogyan töltsék meg a mappa lapjait rajzokkal.

Istvánka addig csak firkált. A szakemberek legalább így mondták. Nem volt szabályosan értékelhető rajza a számukra. Pedig árgus szemekkel figyeltek. Minden érdekelte őket, ami lényegtelen volt Istvánka szerint, amit viszont valóban közölni akart, az egyáltalán nem.

No, de itt lépett közbe a véletlennek nevezett faktor, az emberélet gyakori irányítója és főrendezője. Mert ami véletlen, az sose véletlen. Az az úgynevezett Deus ex machina, ahogyan az ókorban még nevezték. Ez volt az a bizonyos doboz ceruza. Még csak új se volt, díszes, de kopott, régóta őrizték valamelyik fiókban. Az egyik ceruza kicsit volt kopott, a másik erősen. Épp ez volt az érdekes benne Istvánka számára. Meg hogy ez a Nagypapi tulajdona volt, tehát afféle családi ereklye a kisfiú szemében. Esetlegesen megkaparintható zsákmány, amivel talán még el is lehet dicsekedni, ha neki adják ez után a családi vizit után.

Ketten ültek az asztal mellett: Istvánka és a Nagyapó. Mindketten megragadtak egy-egy ceruzát, akárha párbajra készülének ezen a furcsa módon. Aztán mintegy varázsütésre egyszerre kezdtek rajzolni. Nagyapó tudott és szeretett is rajzolni. Istvánka először csak firkált, és a ceruzafogása se volt valami szép. Azért félszemmel folyton figyelte a nagyapját, mit fog kisütni ebből a foglalkozásból. Annyi világos volt, hogy egymással szemben haladnak a papíron, elegendő helyet hagyva a másiknak, hogy ő is kifejthesse a véleményét ezen a rendhagyó módon.

Istvánka rajza, azaz firkálmánya, ahogy a szülei mondanák, eléggé zűrösnek mutatkozott. Kusza vonalak kavargtak benne, és ezek inkább elfedték a lényegét, semmint felfedték volna. Istvánka ösztönösen fejezte ki a szándékát, vagyis hogy a lényegről nem kíván beszélni. Most legalább nem. Nagyapó rajza viszont derűs volt és harmonikus. Napsütés, a házak között ösvény, amely egy meredek lejtőn felfelé vezetett, talán a közeli hegyre. Aztán ki is bontakozott az úticél: a közeli erdő. Onnan kukkantottak ki az erdei állatok. Szarvasok, őzek, nyulak, még fácánok is. A fákon színes tollú madarak, a fák alatt sok tarka virág. Istvánka nem győzte csodálni.

-Téged ki tanított meg rajzolni? – kérdezte Nagyapót.

-Az édesapám, aztán meg a tanító úr az iskolában – felelte a Nagypapa végtelen türelemmel, és már mosolyra is húzódtott a szája. – Miért szeretnéd tudni?

-Azért, hogy megtudjam a módját, hogyan csináljam én is.

-Legelőször is helyesen kell fognod a ceruzát – magyarázta a nagypapa.

-Miért? Nem mindegy, hogyan fogom? – rettent vissza Istvánka.

-De nem ám! Amit most csinálsz, azt karvalyfogásnak hívják. Gondolom, nem akarsz széjjeltépni a papírt, amire rajzolsz. És így nem is tudhatod jól irányítani a ceruzát.

És már mutatta is, milyen a helyes ceruzafogás. Istvánka tátott szájjal figyelte minden mozdulatát. De aztán nekibátorodott. A Nagypapinak néhányszor segítenie kellett.

Gyöngéden megfogta Istvánka kezét és helyes tartására segítette. A fiúcska rögtön meg akarta tanulni a mesterség minden csínját-bínját, így hát igyekezett megjegyezni mindent, amit Nagyapótól hallott és látott. Csupa figyelem volt a kis arca. Észre se vette és összpontosított. Vagyis minden szakember úgy mondta volna, hogy erősen koncentrált. Merthogy éppen azt is tette.

Több lapot is telerajzoltak kettesben, amíg végül Nagyanyó uzsonnára nem szólította őket. A finom illatok csak el tudták csábítani Istvánkát a „rajzasztaltól”, Nagyanyó legnagyobb örömére. Így neki is jutott egy kis idő, hogy foglalkozzék Istvánkával.

A búcsú pillanatai nem voltak könnyűek. Istvánka szerette volna megkapni a doboz ceruzát, de nem merte kérni a Nagypapától. Magában tipródott is kicsit, mert arra vágyott, hogy amikor a nagyszüleihez jön látogatóba, mindig ott várja őt a „rajzasztal” rajta a gyönyörű ceruzákkal. A nagypapa viszont elérte a gyermek vágyát, és megkérdezte:

-Szeretnéd magaddal vinni ezeket a ceruzákat?

-Nem, nem – rázta a fejét Istvánka. – Akkor mivel rajzolunk legközelebb, ha átjövök hozzátok?

-Hát jó. Tudod mit? Válassz magadnak hármat, azokat vidd magaddal. Akkor még marad elég a következő vizitedre is. És ha akarod, veszek neked egy új dobozzal, azzal is rajzolhatsz nálunk.

-Azt nem kérem. A mostani ceruzák sokkal unalmasabbak! A tieid viszont varázsceruzák.

-Ahogy gondolod. Ha magaddal viszel párat, azok majd megtanítják a te ceruzáidnak is, hogyan kell varázsolni a papírra, amikor rajzolsz.

Istvánkának se kellett több! Máris rohant, hogy a szerinte legszebb színűeket kiválassza.

Otthon azokkal rajzolta a legszebbeket. És valóban igaza volt a Nagypapának. A szabályos ceruzafogással sokkal könnyebb volt rajzolni. Mikor a szülei meglátták, milyen elmélyülten csinálja, elcsodálkoztak rajta. Aztán egy kis fejcsóválás után mégis csak be kellett látniuk, hogy a gyerek valami nagyon fontosat tanult a nagyszülőktől.

A frissen szerzett tudományát minden másban is hasznosította.

A régi varázsceruzák közé aztán újak is vegyültek a Nagyapó dobozában. Meg újabb rajzmappák, kifestőkönyvek, rajzlapok.

Egyszer aztán Istvánka maga is összegezte, milyen fontos dolog történt vele a nagyszülőknél.

-Máskor majd megint más leszek! – újságolta az anyukájának. – Nem kell már szidni engem, mert tudom, mit szeretnétek tőlem.

Azzal elugrabugrált a szobája felé, ahol figyelmesen belemélyedt valamelyik képeskönyve rajzainak tanulmányozásába. A varázsige hatott. A varázsceruzák dolgoztak és megtették a magukét Istvánka érdekében.

A környezete azért nehezebben szokta meg, hogy Istvánka megváltozott. De valami mégis történt. Istvánka tartása készítette visszahőkölésre a fanyalgókat és a csúfondároskodni akarókat. Visszakoztak, mert látták, hogy Istvánka *tud valamit*. Olyasmit, amit ők nem.

A fontos dolgokat ki kell várni az életben. Nem elég várni, hogy megtörténjenek, hanem a megfelelő hozzáállással el lehet érni, hogy előmozdítsuk őket.

De ez már túl felnőttes dolog. Istvánka sokkal egyszerűbben fogalmazta meg őket.

S talán a felnőtteknek is úgy kellene. Az egyszerű szavakban benne rejlik valami nagyszerű. A mellébeszélés nélküli lényeg.

FRIDEL 2020

A tavi csodák ideje

A tó vize csupa fodrozódás volt. Talán a szél borzolta, vagy valamelyik odalent megbúvó állat, csak hullámozott apró hullámokkal és valósággal ingerelte vele az ott bémésködő fiatalembert. Nem is akart ő semmit, csak megállt egy pillanatra, hogy orrot fújjon, akkor figyelt fel erre az egyébként köznapi jelenségre.

A környéken senki nem volt, még csak arra se lehetett gyanítani, hogy valaki bedobott egy kavicsot, attól fodrozódik a víz. Akkor meg mi lehet? Sorra vette fizikai ismereteit. Egyik se stimmelt, nem illett oda. Valami más lehet, amiről nem értesült, elkerülte a figyelmét.

Leült egy padra, onnan kezdte figyelni a tavacskát. Azért rettentően kicsiny nem volt, de könnyű volt körüljárni. Teljesen belátható volt az egész környéke. A vízparttól kissé távolabb árnyas fák és még távolabb bokrok álltak. Hogy elterelje a figyelmét és ne koncentráljon olyan erőlködve arra az egyetlen témára, a kérdésre, hogy mitől fodrozódik a víz, sorra vette a fákat. Igyekezett beazonosítani őket fajtájuk szerint. Szil, tölgy, bükk, platán, ennyit még tudott. Állott néhány juharfa is, mind makkegészséges.

Jó lehet a tónak a klímája, hogy ennyire jól érzik magukat körülötte a növények, konstátálta magában. Aztán áttért a cserjék azonosítására. Ezekben már nem volt annyira bizonyos. Az illatos jázminokat nem is tudta volna eltéveszteni, éppen májusi pompájukban álltak és hagyták magukat legyezgetni a szélről.

Hirtelen felbukkant egy béka nem messze a parttól. Úszkált egy darabig, majd kiugrott a vízből. A fiatalember csak nézte, szinte szórakoztatta a rá se hederítő kételtű. Bizonyára társat keres, gondolta még magában, amikor megpillantotta a másik tavat. Mintha mesterségesen telepítették volna, hogy a másiktól elvezesse a szennyes vizet, azaz afféle ülepítő szerepét töltötte be. A teteje csupa békanyál, eléggé gusztustalanul nézett ki. Nem is értette, miért nem ültettek annak a partjára is pár bokrot, azoknak a takarásában nem lett volna olyan zavaró a látványa.

Aztán arra gondolt, hogy a béka talán épp oda igyekszik. Őt biztosan nem zavarja a sűrű békanyál, aminek az ő nyálához persze semmi köze sincsen. De nem tudhatta meg, mi valóban a béka szándéka, mert már el is tűnt a szeme elől. Lehet, hogy belesuttant az alsó, ülepítő tóba, azért nem vette észre. Sebj! Van itt elég látnivaló és a levegő is kitűnő. Jó itt nézelődni, és ez a csend! ez valami felséges! Senki nem zavarja, senki nem hangoskodik, csak belemerül ebbe az erdei csendbe, mintha egy jótékony lepel borulna rá.

Egészen visszarévedt a gyerekkorába. Akkor is jártak erre a szüleivel meg a testvéreivel, és olyankor nem volt ilyen csend, mint most. Mit is csinálnak a srácok, amikor kiszabadulnak a betonzsungelből egy ilyen jószagú erdőbe?! Rohangálnak, ricsajoznak, ugrándoznak, nem is tudják, mitől olyan boldogok, csak élvezik a természet közelségét és ezt a már-már kézzelfogható csendet meg a pompás levegőt. Hát ők is így voltak ezzel. A szüleik hagyták,

hadd tombolják ki magukat, bár meg is taníthatták volna nekik, hogy a természetet nem illik megzavarni zajongással, sikítózással meg mindenféle rendetlenséggel. Mindegy, megtanulták azóta. Ő, Kázmér, mindenesetre nagy természetrajongó lett. Őt feltölti minden egyes kiruccanás, még ha rövid időre is tud eljönni ide, erre a régi kedves kirándulóhelyre.

Mivel most csendben volt, és még mindig nem jött arra senki, előbukkantak a madarak. Májusban még mind énekelnek, egyedül ők törik meg a csendet. De minek is üldögél itt? Jobb lesz, ha jár egy kicsit. Egy mókus riadt meg a közeledtére. Felszaladt egy öreg fa törzsén, majd vad tekintettel visszaneézett Kázmérra. Ő meg csak állt a fa alatt és csodálta a mókus ragyogó vörös bundáját meg a fürge mozgását. Mert a mókusok soha nem maradnak nyugton. Máris rohant tovább felfelé a fán, hogy hirtelen átugorjon a szomszédos fára.

A tölgyfa ágai visszapattantak a mókus súlyától, de inkább csak a mozdulattól, amivel elsodorta őket. Hát ott most nemigen talált termést, mosolyodott el Kázmér. „Én meg nem hoztam magammal mókuseledet. Igaz, nem is tudom, lehet-e kapni neki való keveréket. Meg hát nincs is szezonja. Ilyenkor már maguknak kell gondoskodni a táplálékukról”, tűnődött tovább.

A mókus tovább ugrándozott a tóparti fákon. Már egészen messze járt és nem vonta el többé Kázmér figyelmét az élővilág egyéb egyedeitől. Nyugodtan bámészkodhatott, mint egykor, gyermekkorában.

Élénk emlékképek villantak fel, akárha mozifilmet látna. Pecázások, lapos kövekkel vízen ugratások, melyikük tudja többször megpattintani a köveket a víz tetején. Piknikezések, édesanyja gondos csomagolásában előkerülő finomságok, boldog társalgás. A családban mindenki élvezte az erdei túrákat.

Egy erdei pinty szállt le egy közeli fára. Fahéjszínű begyéhez jól illettek a kék szárnytollak a fekete és fehér sávok között. A közelben lehetett a fészke, mert hangosan énekelt. Biztatás a srácoknak, riasztójelzés a riválisoknak, mondta fel magában a régi leckét. Édesapja oktatgatta mindenféle erdei tudományra őket. Aztán ki is kérdezte az aznapi leckét, és nem volt ajánlatos figyelmetlenkedni, mert a többiek kikacagták volna. Valósággal versengtek, melyikük tudja előbb a választ. Mert érdekelte is őket, amiről a Papa beszélt. Nem is volt gondjuk biológiából, amikor a madarokról tanultak.

Élénk rozsdaszínű erdei pillangók szálltak le a víz partján. Ittak, megpihentek, rezgettették a díszes szárnyaikat. Különös, hogy annyi ideig vesztteg maradnak! Bizonyára sokat röpködtek ma már, töprengett tovább magában.

Megnyúltak az árnyékok. A tavon még tükröződtek egy darabig a lemenő nap sugarai, vörösés fénybe vonva mindent, de a hegyekben hamarabb szürkül, így aztán Kázmér is menni készült. Nem illik megzavarni az erdei állatokat. Ilyenkor kerülnek elő rejtekükből az agancsosok, rőt vadak, hagyni kell, hogy békésen idejöhessenek inni. Tudják ők jól, hogy nappal emberek mászkálnak mindenfelé az erdőben, és félénken kívárlják, amikor már

nyugodtabb lesz minden. Jó volna persze meglesni őket, de az csak neki volna jó, az állatoknak nem annyira. Ők kerülnek az embert, mert nem mindenki olyan jámbor természetű, mint Kázmér, aki nem puskával járja az erdőt, csak amúgy hétköznapi ruhában.

A tó körül sűrű pára lengedezett. Egyre jobban bevonta a vizet és valami álmoság érződött ki belőle.

„Hát igen. A tó is aludni készül”, gondolta még Kázmér. „Ideje békében hagynom az erdőt. Semmi keresnivalóm nincsen itt. Örülhetek, hogy eddig is megtűrték maguk közt, a legkártékonyabb faj egyik képviselőjét a földön.”

Lassú léptekkel indult el az ösvényen, az országút felé vezető út irányába, ahol az autóját hagyta. Egy utolsó emlékként magával vitte annak a fürge, rőt színű erdei egérnek a képét, amelyik kidugta a fejét egy levélhalom alól. Neki rejtekhely, az erdő talajának meg tápanyag a következő évre, gondolta még. Az egér színe olyan lehetetlenül élénk volt, hogy rácsodálkozott. A kis rágcsáló erre megriadt és visszabújt a lakásába.

Már erősen szürkült. Voltaképpen nem történt semmi, amíg itt volt, csak az erdő élte tovább rendes életét, ahogy máskor is. Legfeljebb megriadtak néhányan tőlem, gondolta Kázmér.

S valóban így van ez, amikor az ember beteszi a lábát közéjük.

Még szerencse, hogy ő a békés természetűek közül való.

Nem lopott fát, nem tördelte össze merő szórakozásból az útra hajló ágakat a bokrokról. Nem vadászott, nem állított csapdát egyetlen állatnak sem. Nem fogott meg egyetlen állatot sem, hogy hazavigye a maga szórakoztatására. Még csak nem is pecázott.

Minden úgy maradt, ahogy ideérkezésekor találta.

A kártékony emberfaj aznap nem ártott az erdőnek.

Ő maga gondolta így, ennek a rassznak a képviselője, talán az egyedüli látogató, aki csendben idejött, majd nem annyira csendesen távozott innen.

Elfordította a kulcsot, az autó felberregett, majd lassan ereszkedni kezdett a lejtős úton. Az esti mélykék égen megjelent az újhold vékonyka sarlója.

De Kázmér ezt már nem látta. Az útra figyelt. No meg befelé, ahonnan az a sok régi emlék előbukkant délutáni elmélkedései során.

Kedves Hercegnő!

Annyit töprengett, meg merje-e írni azt a levelet. Senki nem fogja érteni, honnét veszi magának a bátorságot, hogy egy olyan híres hölgy közelébe merészkedjen soraival, talán még ő se, utólag.

Az egész világ bulvársajtója tele volt a királyi házról szóló pletykákkal. Érdekes, hogy mindenki feljogosítva érezte magát, hogy foglalkozzon vele, az uralkodóház tagjai meg talán hozzászóltak rég, vagy egyenesen ebben nőttek fel, hogy nem zavarta őket.

Julcsi így érezte. Az ő fiatal fejében sokféle gondolat megfordult már ezzel a históriával kapcsolatban, és azt fel se fogta, hogy mekkora indiszkrécia, ha ő, egy távoli ország ismeretlen polgára bele próbál kotyogni az életükbe.

Azért ez így mégse igaz. Nem volt ő indiszkrét, csak szinte természetesnek tűnt, hogy az ilyen híres emberek a széles nyilvánosság előtt élik az életüket. Felnézett a ragyogó szépségű hercegnőre, akit az egész világ csodált. Mikor hallotta, mennyire boldogtalan, szeretett volna segíteni neki.

Azt még nem tudta, hogyan, de a szimpátiáját szerette volna kifejezni, egy ilyen válságos helyzetben talán még az is segített volna. Arra se gondolt, hogy érzelmi válságok idején a jó szó a legjobb orvosság. Ő csak ösztönösen azt tette, amit mások talán nem mertek volna. Levelet írt a hercegnőnek.

El is kezdte nagy bátran, de csak a megszólításig jutott el. Azt odakanyarította nagy lendülettel, majd megakadt. Nem tudta, hol kezdje a szimpátialevél megkomponálását, hiszen nem is volt gyakorlata effélékben. Ő csak egy köznapi rajongó, ahogy minden hírességnek van rajongói tábora, de talán más celebek se vesznek különösebben tudomást a fanokról. Elvégre nem tölthetik az életüket azzal, hogy a mások dicsőítő vagy gúnyolódó leveleit olvasgassák. Neki viszont, Julcsinak, feltétlenül a közelébe kell jutnia valahogyan. És ez volt, amit nem volt képes konkretizálni. Csak képzelgett napokon át, amíg végül rászánta magát, hogy a gondolatait elküldje neki, a rajongva tisztelt hercegnőnek.

Nem is fogja elárulni senkinek, mi a terve. Még mit nem! Biztosan kinevetnék, beképzeltnek tartanák, amiért azt képzei, hogy majd ő egyszer bejut a Buckingham-palotába. Pedig feltett szándéka ez.

Csak ült és rágta a tolla végét. Arra se gondolt, hogy minden személyes jellege ellenére mégis csak hivatalos levélnek minősül, amit ír, tehát illetett volna géppel írnia. Csupán az zseniózta, hogy nem tudja megtenni az első lépést, ami után automatikusan jön a többi. Azaz úgy képzelte, hogyha leírja az első pár mondatot, a többi már jön magától automatikusan, akár egy feltétlen reflex. Mindent pontosan tudni fog. Csak már jönne az az első mondat!

Aztán az az egy mondat végtelen mondattá változott. Soha nem akart megszületni, mintha jól érezné magát a Julcsi fejében. Enyhe feszültséget okozott csupán, amitől nyomottá vált a hangulata, de a fiatalságnál nem tart az sokáig, ismét a szerinte izgalmas témára gondolt. Meg hogy mit gondol róla.

Szegény kislány! Naiv képzelgő, akinek nincs jobb dolga, minthogy egy másik ország igen reprezentatív hercegnőjének írjon! Nem tudta abban a pillanatban, és mások se tudták volna, mi a helyes. Sem viselkedésben, sem a levél kifejezésmódjában vagy akármi másban. Milyen messze van a hétköznapi világ az évszázadok óta kötelező és jól bevált protokoll feszes világától, amely a kisember számára legalább olyan érthetetlen, akár a spanyol királyi etikett!

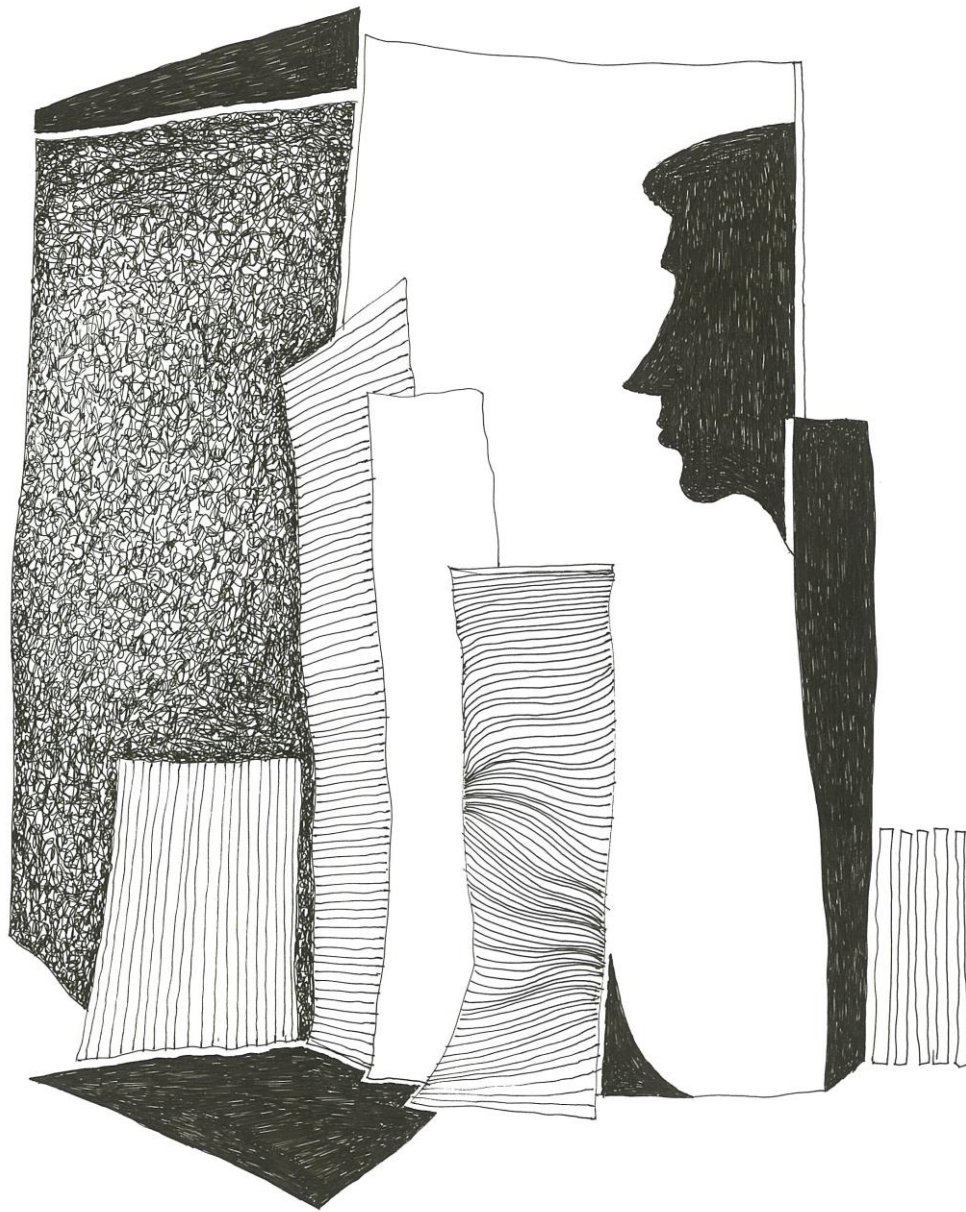
A képzelet viszont mindent képes legyőzni, mert nem ismer korlátokat. Legfeljebb utóbb valami kíméletlen kritika hatására, de miközben lázasan dolgozik és hat, addig önjáró, mások által visszavonhatatlan. Julcsi hosszas töprengés után mégis megtalálta a fonalat. Épp a képzelet szabadsága révén, mely az ő üde fiatalságával párosulva valóságos csodát tett. Ő legalább így élte meg.

A pontos cím, hogy hová küldje majd a levelét, nem volt ismert előtte, főként, hogy angolul igen szegényesen tudott. Ha ráírja a borítékra, hogy Buckingham-palota, majdcsak célba juttatja az ő irományát, ebben biztos volt. Írta hát magyarul, azt feltételezve, hogy akad majd valaki abban a nagy rengeteg palotában, aki lefordítja a hercegnő számára az ő távoli üzenetét.

A levél kissé keszekuszára sikeredett, pedig annyira igyekezett, hogy összefogja a gondolatait. A tapasztalat hiánya és az ifjonti hév mégis a megfelelő úton vezették és a maga nemében páratlan dolgot alkotott. Magára vonta azok érdeklődését, akikre ő akkor nem is gondolt, mivel azt se tudta, hogy a világon vannak.

Mint minden híresség, úgy a hercegnő számára is egy titkárság dolgozta fel a beérkező levelek anyagát. Már az a kifejezés is, hogy „anyag”, bántóan hangzik azok számára, akik naiv tisztelettel vagy rajongással fordulnak hódolatuk tárgya felé, ám a protokolláris rend nem tűr semmiféle érzelgést. Annak meghatározott rendje van, a hivatal pedig teszi a dolgát, mert anélkül megszűnne a monarchia rendje.

A hivatal és annak képviselői azonban ugyanúgy emberből vannak, mint Julcsi, a naiv fiatal lány, aki valóságos iniciálét rajzolt a levele elejére, és több helyütt is kedves rajzokkal ékesítette parányi műalkotását. Ez vonta magára a levelezés feldolgozóinak a figyelmét. Emiatt találták közvetítésre méltónak a rajzos levelet, amelyhez természetesen mellékeltek egy angol fordítást is. Így, bár csekély reménye volt, hogy valaha is választ kapjon, csak eljutott a mondandója a hercegnőhöz. Ő bizonyára rengeteg levelet kap, akár naponta is, a kezéhez juttatott írást, ami számára már nem „anyag” volt, hanem kedves kezdeményezés, hogy egy alattvalója vagy valaki más, egy távoli országból törődjön vele és vigasztalja, amikor éppen élete nagy krízisét éli át.

FRIDEL 2020

Julcsi nem akart hinni a szemének, amikor egy ékes angolsággal írott levelet kapott a hercegnő titkárságától. Kedves formalitással értesítették a levél kézhez vételéről és megköszönték a benne küldött rajzos üzenetet. Mindezt a hercegnő nevében. A levél végén a hercegnő aláírása állott, és ez felülírt minden formalitást, amit a hivatalos közlemény sugallt. Julcsi repesett a boldogságtól.

Előbb úgy vélte, hogy az egész levél a kedves hercegnő kezétől ered, és nem is értette pontosan, miről szól. Azt még nem tudta, hogy megmutatja-e másnak, de végülis rá kellett szánnia magát, hogy ne maradjon le semmilyen részletről, amit ez a királyi üzenet tartalmazott. Hátha meghívták a palotába, csak ő nem érti pontosan a szavakat, amelyek ezt tartalmazzák. Igaz, erre csekély esélye volt, de reménykedett benne.

Az angoltanárnőjére esett a választása. Ha valaki, ő biztosan érti minden egyes szavát és nem fogja félrevezetni, ahogyan az egyik nagyképű osztálytársa tenné, aki sokszor járt már Amerikában. Ő, ha nem értene valamit, inkább blöffölne, minthogy bevallja. Igen, csak Gabi néni oldhatja fel ezt a rejtélyt, ami egyelőre körülengte ezt a levél-históriát.

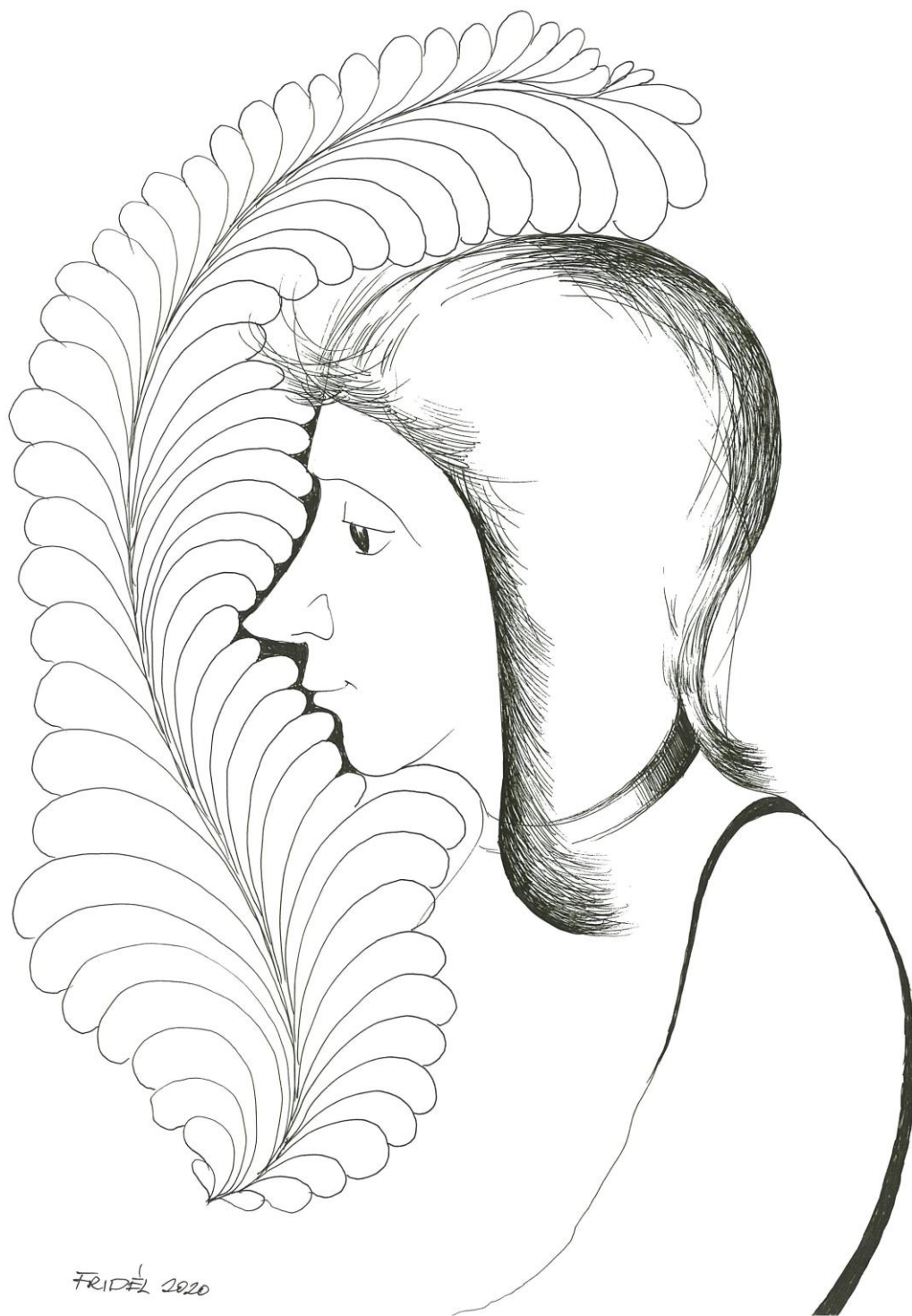
Gabi néni kézbe vette a királyi palotából érkezett levelet, megfordította, a hátsó oldalát is megnézte, úgy csodálkozott rajta, amikor Julcsi előhozakodott vele. Nem mondta, hogy menjen máskor, hogy nem ér rá, vagy forduljon valaki máshoz. Beleolvasott, majd egy kis szünet után sorolni kezdte magyarul, mit tartalmaz.

Meghívás természetesen nem volt benne. Ez a reménye szertefoszlott Julcsinak. Igaz, túl nagyot nem is csalódott, mert biztosra nem ment volna, még gondolatban sem. Csupán egy parányi bánatfoszlány akadt fenn egy ágacsán, a lelke valamelyik zugában. Ez az a bizonyos „Mi lett volna, ha...?” érzés, ami komoly meglett embereket is hosszasan kínoz néha. Julcsit mindenesetre kárpótolta az az érzés, hogy ilyen levelet rajta kívül nem kapott senki az egész városban sem.

Még utalás se volt benne, hogy valamikor ellátogasson az angol fővárosba vagy hogy a palota közelébe menjen. Na ja, turistaként mehetett volna valamelyik királyi ünnepség idején együtt tolongani a népséggel, de hát honnan lett volna rá pénze? És mit is látott volna abban a tömegben?

Maradt számára az a kellemesen bizsergető érzés, hogy a levelét a hercegnő mégis elolvasta és válaszra is méltatta. Ez nem biztos, hogy mindenkinek kijár. Így hát folytatta azt, amiért ilyen kedvesen megdicsérték: a rajzolást, illusztrált feljegyzéseket. Aztán kiválasztott kettőt a legjobbak közül, és másodszor is próbálkozott. Ez a levél is elment, de akkor még nem tudta, hogy a kedves hercegnő azt már nem fogja kézhez kapni. Rég elköltözött a palotából, máshol élt és máshogyan.

Az a végzetes útja olyan hirtelen történt, hogy megdöbbenett az egész világot. Julcsi is megsiratta. Egy darabig nem rajzolt semmit. Úgy hitte, nincsen kinek. Az élet rendje mégis az, hogy menjen tovább. És ő nem harcolt ez ellen.

Hihetetlen történet II.

A városra leszállt a köd. Lassan ereszkedett, mint ahogyan egy nagy lomha ragadozó állat settenkedik az áldozatai után. A tejfehér anyag fokozatosan terült szét a tájon, amely talán elviselte valahogyan. Leszállt az éj, és a kisvárosban most nemigen zavart senkit, mert jó mélyen aludtak tőle.

Azt senki nem tudta volna megmondani, mitől és hogyan történt mindez, mert úgy aludtak, akár Csipekrózsika és elvarázsolt királyi sleppje. Valami végtelen nyugalom szállt alá az égből és üzeneteket hozott valahonnan.

Kellett valamiért, mert mindig akadnak páran, akik fogékonyak ezek fogadására és dekódolására. A kedvükért kivételt kell képezni, és ebből mások is hasznos tapasztalatokhoz juthatnak.

Jöttek hát az üzenetek és leszálltak azok is az éji csenddel meg a köddel, és most is némák maradtak, mert így kellett. Szállongtak előbb, akár a nagypelyhű hó, de az égi áldással ellentétben ezek pontos érkezési helyét nem lehetett tudni. Csak a feladó és a címzett tudott róla, akár egy jól működő postai szolgáltatásban, amiről azért mindenki tudja, hogy sohase létezett.

De mivel ez egy képzelt idő valahai órácskája, fel se tételezzük, hogy mégse történt meg, mert éppen ezért bármi is megtörténhetett benne. Fura logikai bukfenc, de csakis így értető meg, hogy ami érthetetlen, csak ebben a formában lehetséges.

Pihe-percek szálltak, miközben a város aludt és egyaránt megpihentek a köznapi szereplők és az üzenetek címzettjei. Abban a bódult állapotban, amelyhez a szükséges anyagokat csakis a szervezet titkos vegykonyhája tudja megtermelni, mert neki az a rendeltetése.

Vannak, akik nem hisznek benne, a mindent-tagadók, de most ők is megérték, velük is megesett, hogy semmiféle segédeszközhöz nem kellett nyúlniuk, mint egyébkor. Elnyomta őket a köd meg a vele érkezett üzenet-felhő, és ők tehetetlen-érzéketlen vagy kéjes elégedettséggel elnyúlva tespedtek, mert most valami rajtuk kívül álló erő ezt parancsolta.

Nem szálltak földre az idegenek, tehát nem ők parancsoltak rá mindenkire, akár egy fantasztikus filmben, hanem a természet köznapi törvénye, amely a napi nyüzsgés után pihenőt parancsol.

Az üzenetek arról szóltak, hogy ideje lesz már valamit tenni mindannyiuk érdekében, ha nem akarják teljesen elpusztítani szegény anyabolygójukat, amely eddig a tenyerén hordta őket, felnevelte rakoncátlan gyermekeit, akik a jelek szerint a hála érzését nem ismerik.

Hogy hányan ébredtek fel töprengve vagy riadtan és valami elemi félelemtől üldözve, azt nem tudni, csupán a másnap reggel árulkodott róla világosan. Olyan nyüzsgés támadt, amelyhez foghatót még nem látott a város. Egy felbolydult hangyaboly hozzájuk képest kőszanatóriumnak tűnt volna.

A legérzékenyebbek és legfogékonyabbak tüstént munkához láttak. Észvesztő sebességgel keresték az információkat, ki-ki honnan tudta. A fiatalok az okoseszközeiken keresgéltek, az öregek elballagtak a könyvtárba. A szerencsések, akiknek rendes könyvtáruk volt odahaza, a saját könyvespolcaikon kutakodtak. Elkezdődött a kutatómunkájuk, csak még nem tudták, kinek-minek a hatására teszik ezt. Csupán azt a sürgetést érezték, hogy ne késlekedjenek, hanem lássanak azonnal munkához.

Gyakran megesik, hogy az emberek, feledve álmaikat, mégis ezektől vezetve, nekiindulnak, hogy elvégezzenek valamit, aminek talán az értelmét se tudják, csak bizton érzik, hogy rájuk vár a nagy munka. Mennek a megérzéseik után, amelyek magabiztosan vezetik a kezüket. A Mű megvalósul, ők mégse érzik teremtetőjének magukat, csak köznapi kétkezi munkásnak, akire éppen ezt a szerepet osztották ki.

A Mű sorsa aztán tőlük függetlenné válik. Minden alkotónak csak addig sajátja a műve, amíg titokban tudja tartani. Amint közzétette, abban a pillanatban el is veszítette. A közönségé lett, akár az utcára ültetett fa, amely a város tulajdona. Gondoznod szabad, törődhetsz vele, de már a város rendelkezik a sorsa fölött. Ha kedve tartja, kivághatja vagy megnyesetheti, tiéd a szíves tudomásulvétel. Meg a számla, amit kifizettél érte. Másképp értelmezhetik, mint te, az alkotója, kifigurázhatják, ez ellen meg nem véd senki emberfia.

Persze egy műalkotásnak másmilyen a sorsa. Néha egészen tündökletes lehet.

A köd és az álmok gyorsan szertefoszlottak. De nem a varázslat, amelyet magával hozott.

Annyi szépség született, hogy elmondani is fárasztó volna. Csak úgy lettek, mert ez volt a rendeltetésük. Kísérlet volt csupán? Ki tudja erre a választ?

Csak jöttek, mint valami program pontjai szerint, hogy mindenkit meghökkentsenek.

Jöttek és lettek, te meg most azt kérded, mi ebben a hihetetlen?

Lehetne éppen az is, mert nem a nyakatekert mondatokkal összecifrázott dolgok az egyedüli szépek, s mert kellenek ezek a zöngék, a vígan zizeenők, amelyeknek nem volna szabad utat engedniük a keményen csattanó zöngétlenek számára, a sziszegőknek, amelyek a bibliai kígyóra utalnak félreérthetetlenül.

Ha mégis hihetőnek tűnne mindaz, amit elmondtam, tudd be annak, hogy már eljárt az idő a csodák fölött, az emberek legalább úgy hiszik ebben a tolongó mában, amely befogad minden izmust, amely ellene hat. Az örök szkeptikusok meg úgyis találnak rá valami flegma

magyarázatot, amivel megcáfolhatnak engem és másokat is, csak mert lehet, mert rájuk hagyom.

Másnap megint leszállt a köd, aztán beköszöntött a havas reggel, mert olyannak is lenni kellett. Meg hogy örüljenek neki az emberek. És a lelkek felvidultak, de csak kis időre.

Miért? Mert a sztori vége úgyis az, hogy az utakat felsózzák és a lélekemelő fehérség után jön a lehangoló locspocs meg a szürkesség, ami kész kiábrándulás.

Azért mégis történt valami hihetetlen. Az emberek meggondolták magukat. Letettek a rombolásról, maguk se értették, miért. Talán csak mert lehetett. Vagy mert nem tudtak jobbat. Vagy csak vágytak a változásra.

Az ember kiismerhetetlen lény. Olykor maga sem tudja, mit miért tesz. Máskor meg ködösít. Ősi önvédelmi eszköze a rejtőzködés. Ha titokban tartja az ellenségei elől, mi a valós szándéka, még megmenekülhet. Ha mégis feltárja őket idő előtt, a többiek a torkának esnek.

Ősi ösztönök munkálnak az emberben. Ha mindnek tudnánk a titkát, nehéz terhet cipelnénk magunkkal egy életen át.

Értik most már, miért hihetetlen ez a történet?

Mert bár az ember jó, annak teremtték, mégse tud az lenni. Mármost a viselkedésében, köznapi megnyilvánulásaiban. Mert abban előtör az egykori vadállat.

Szóval egykor abban a térben és időben, amelyben éltek, hihetetlen jóság szállta meg a korábbi durváskodókat és rombolókat. Felébredtek, mint egy rossz álomból, ami mégis jó hatással volt rájuk. Meg akartak felelni önmaguknak, vagy csak valami érzelmős ideálnak, amely a lelkük mélyén munkált.

S mindaz, ami a kezük nyomán született, új korszakot teremtett.

De az, ami abból a rendkívüli álomból teremtdött, egyszer már megtörtént másokkal is. Ahogyan az atombomba és az aszteroidák is eónokkal korábban. Csak nem akadt értelmes lény, aki lejegyezhetette volna őket. Mint most én az álmaikat. S mindazt, ami olyan hihetetlen ebben az egészben.

A régi atombomba nyomait már felfedezték Indiában. De ki fedezi fel magában őszintén azt az ősi vadságot, amely odáig vezetett, hogy akár a saját fajának pusztulását is kockára tette?

Ennyi a kérdés és ennyi a feladat, amely a titkok keresőjére vár.

Aki megtalálja, megleli a hihetetlen hihetőt is.

FRIDEL 2020

Fájront

Már mindenki tűkön ült. Alig várták, hogy vége legyen a műszaknak. Lélekben annyifelé szálltak, ahányan csak voltak. Ki haza, a családjához, gyerekeihez, ki a szerelméhez, aki már odakint a kapu előtt várta. Mások a bevásárlás gondjától hajtva igyekeztek volna valamelyik rosszul felszerelt boltba, amiből sok volt akkoriban.

A gyár ettől a szétfutó sok gondolattól olyanná vált, akár egy felbolydult méhkas. Most nem az összefogás, kollegialitás rendezte egyetlen élő testté, szerves egésszé őket, hanem a széthúzás szelleme bontotta meg a csapatot. Zsongott a levegő a duruzsoló hangoktól, az egymáshoz odasúgott vagy a túloldalról átkiáltott félmondatoktól. A férfiak füttyentettek egyet, ha csinos lányt láttak, mert már arra gondoltak, hogy őket a legkedvesebb lány vagy asszonyka várja, akinek a kedvéért még erről a köznapi kedvtelésről is szívesen lemondanának. Csak már lennének otthon! Vagy legalább odakint az utcán.

Egy örökkévalóságnak tűnt, amíg meghallották a felbúgó szirénahangot. Akkor mind siettek, valósággal rohantak az öltöző felé. Épp csak váltottak egy-egy szót a váltásként érkező munkatársukkal, aztán már spuriztak is kifelé a gépteremből. „Fájront!”, kiáltotta valaki, de már erre se volt szükség, hiszen a sziréna az imént jelezte ugyanezt.

Marika sietősen mosakodott és öltözött át. A vőlegénye várta odakint. A leányzó a kezét alaposan megsikálta. A ruháját gondosan megigazította és megnézte magát a kis tükörben, ami az öltözőszekrényében lógott. A kezére többször is ránézett, gondosan ellenőrizte. Nem akármilyen nap volt ez. Jegygyűrűket mennek nézni, és ha találnak olyat, ami mindkettőjüknek tetszik, meg hát árban is megfelel, akkor ma fogják megvenni. Az ékszerboltban nem mutatkozhat elhanyagolt külsővel. De egyébként is tiszta lány volt, kívül-belül nagyon tiszta. A tekintete is erről árulkodott.

Gyurka már messziről integetett neki. Csak úgy falta a szemével a kislányt. Neki ő volt a világ egyetlen csodája. Szinte félt, hogy lecsapják a kezéről, ezért is akarta eljegyezni mielőbb. Nem gyötörte féltékenységgel, de gyakran szorult el a szíve, ha arra gondolt, hány legényember lehet a munkatársai között. Olyankor ökölbe szorult a keze és nagyon goromba tudott volna lenni azzal, aki szemet mert volna vetni az ő kis menyasszonyára. Mert gondolatban ő már annak tekintette. A gyűrűváltás csak formalitás, habár igen fontos dolog az ember életében.

Mindketten megilletődötten álltak meg, amikor Marika odaért Gyurkához. Aztán hamar észbe kaptak, mert a tömeg valósággal elsodorta őket. Nem ácsoroghattak csak úgy az utca közepén. Gyurka gyorsan előállt a járgányával, vagyis a kerékpárjával. Marikát maga elé ültette, úgy hajtott vele az úttesten, mintha hímes tojást szállítana. Marika pöttyös kartonruháját meg-meglibbentette a szél, amitől ő zavarba jött és gyorsan lefogta a kezével. Pedig a szél szívesen pajzánkodik a széplányok bő szoknyájával, amihez az ötvenes évek

divatja szerint több alszoknya is dukált. A járda felől fel is hangzott rögtön a szemtelen füttyszó a ráérősen ödöngő jampik vagy a hazatérő munkások szájából.

Marika maga elé tartotta a fonott szalmaszatyrát, úgy próbálta lefogni a szoknyáját. Gyurka most nem is rá figyelt, hanem a férfitársait nézte, melyik volt az a szemtelen alak, aki ki akart kezdeni az ő kis kincsével. És ebből majdnem baj lett. Egy testes asszonyság hirtelen elébük kanyarodott, amikor át akar vágni az úttesten. Gyurkának kontráznia kellett, hogy ne ütközzenek.

-Nem tud vigyázni? – kurjantott utána Gyurka, de az asszony ügyet se vetett rá. Már a túloldalon járt és igyekezett felférni az ott várakozó villamosra. Nagy volt a tömeg, nem volt egyszerű dolga.

Aztán már csak mentek tempósan, ahogy a többi kerékpáros is, a gyártól távolodva a téli fagyoktól rücskössé lett kocsíúton. Régi szép időknek mondják az öreg nosztalgizálók, akinek a fejéből már rég kiment ez a nem éppen lényegtelen apróság, a közlekedés gondja meg a különféle hiányok a köznapi életben. Hosszú, kígyózó sorok a legegyszerűbb élelmiszerekre várva. Nemigen lázadt ellene senki. Még közel volt a háborús nyomor-időszak, amikor még ennyit se lehetett kapni. Igaz, akkor is jegyre, vagy seftelőktől aranyáron, ahogy mondják.

A gyárnegyedről a belvárosig még hosszú volt az út, de a szerelmesek nem bánták. Így bátran megérinthették egymást, nem tiltotta az illem, még csak kisebb feltűnést se keltettek vele. Gyurka máskor nem is sietett, hogy mielőbb hazaérjenek, de most valósággal égette a zsebét az oda rejtett pénz. Lassan kuporgatta össze, kívárta, hogy összegyűljön a rávaló, csak aztán nyilatkozott a lánynak.

Marika biztonságban érezte magát Gyurka mellett, habár a bicikli váza eléggé nyomta a lábát. Nagyon kényelmetlen ülés esett rajta, de mit volt mit tenni, mások is így közlekedtek, ha ketten utaztak. Csak a gyerekeknek dukált kosár, amiben a szülők vitték őket, másoknak nyomhatta a lábát meg a fenekét a durva bicikliváz. Ma parasztbájkak csúfolják, régen annak is örültek, ha nem akartak fizetni a közlekedési jegyekért.

Marika kedvtelve nézelődött. Szép idő volt, és mintha az egész természet, sőt még az egész város is együtt örült volna velük. Jó érzés volt, hogy annyian drukkolnak nekik. Még a madarak is a fán, a virágoskertek, amelyek mellett elhaladtak, a csillogó kirakatok is, mikor már beértek a centrumba.

Ránézett a Gyurka erős kezére. Ő se felejtette el rendbe hozni a körmeit, ahogy a lelkére kötötte. Még csak az hiányozna, hogy gúnyosan mosolyogjon rajtuk valamelyik rátarti eladókisasszony! Ő még mindig így nevezte magában őket, pedig nagyon nem illett. Arra az „elvtársnőre” sehogy nem állt rá a nyelve. Kerülte, amikor csak tehetett, nem csúszott volna ki véletlenül se a száján.

Mikor az ékszerüzlethez értek, mindkettőjüknek hevesen kalapált a szíve. Nagy nap volt ez az életükben. Ők úgy gondolták, hogy ilyen csak egyszer van az ember életében. Jó esetben valóban így is van. Mások nem olyan szerencsések. Válás, gyűűk vissza, örök harag, elfordított fejek az utcán. Nem, ők nem így fogják csinálni! Ők úgy fogják szeretni egymást, ahogy most. Ebben mindketten biztosak voltak.

Gyurka óvatosan állt meg, hogy Marika kényelmesen le tudjon csusszanni a kerékpárról. Aztán a falhoz támasztotta a biciklijét és elfogódottan léptek be az ékszerbolt ajtaján. A kirakatot már nem nézték meg, ott többször is ácsorogtak, amikor ezt a vásárlást tervezték. Odabent minden olyan csillogónak tűnt. Ez is relatív, mert egy sötét korszak árnyéka vetődött az ékszerboltokra is. Ma már választéknak se neveznék azt, ami odabent várta őket, de ez fel se merült bennük, hiszen hozzá voltak szokva a nincshez. Mint mindenki más akkoriban, örültek, hogy éltek, hogy nem veszték oda a háborúban, hogy már nem kellett pincében, óvóhelyeken bujkálniuk, rettegni a bombázásoktól. Nem kellett kerülniük a lótetemeket az utcán, nem borzadtak vissza többé az ott heverő hulláktól. Szóval ez egy lélekvidító érzés volt. A szerelmeseknek egyébként se kell sok ahhoz, hogy jól érezzék magukat egymás társaságában.

Az eladópulthoz léptek és vártak, hogy sorra kerüljenek.

Egy örökkévalóságnak tűnt, amíg valóban rájuk került a sor. Az eladókisasszony fél pillantással felmérte a helyzetet. Hiába a tiszta ruha, a gondosan sikált kezek, látta rajtuk, honnét jöttek s mennyi lesz a limit az aznapi „rongyrázásban”.

A fiatalok is érezték, minek nézik őket, és ettől valami menekülésvágy jött rájuk. Nem is sokféléből lehetett választani, mégis jól esett volna nekik, ha megadják a pillanat méltóságát azzal, hogy átérzik, nekik ez most mennyire fontos. Életük nagy lépésére készülve be akarják szerezni a hozzá szükséges jelképet. Gyurka a legszívesebben megvette volna az első gyűűt, amit eléjük dobnak, de Marikába valami beleütött és egy kis érzelmi visszavágót fújt a csinos eladónőnek, aki így kínálta a portékát, amit nekik szánt:

-Tessék ezt megpróbálni, nemrégén kaptuk.

-Mitől ilyen vörös? – kérdezte Marika.

-Ó, ez nagyon szép, szovjet arany – jött mindjárt a válasz némi tettetett készségességgel.

-Sárga arany nincsen? – kérdezte kissé elszontyolodva Marika.

Az eladónő furcsállva mérte végig tetőtől-talpig.

-Most ez a divat. Mindenki ezt keresi. De ha gondolják, megkérdezem a főnök urat. Szokott átvenni használt árut is.

-Nekem nem kell használt! – háborodott fel Gyurka. – Ha beérnénk azzal, elkérhetnénk a nagymamáét is. Én a menyasszonyomnak szép új gyűűt akarok venni!

-Tessék várni egy kicsit! Hívom a főnök urat. Ő majd tájékoztatja magukat, mit lehet tenni – villant fel a lány szeme, és már slisszolt is a főnök üveges pultja felé.

Pár szót váltottak, és kisvártatva feléjük tartott egy kopaszodó öregúr. A lány távolabbról figyelte és valamit pusmogtak egy másik eladólánnyal.

-Miben segíthetek, kérem? – kezdte a beszélgetést a főnök.

-A menyasszonyom sárga aranyból készült karikagyűrűt szeretne, de én nem használtat akarok. Van ilyen új is? – sorolta kissé türelmetlenül Gyurka.

-Van, kérem – válaszolta kissé tompa hangon a boltos. – Parancsoljanak velem fáradni! Az én pultomnál választhatnak ezek közül.

A fiatalok összenéztek. Kissé gyanakodtak, hátha csak át akarják verni őket. De az ékszerész csendes modora megnyugtatta őket. Nem tudhatták, hogy az ékszerészek gyakran átdolgozzák, újraolvasztják a gyűrűket, hogy aztán átfazonírozzák őket másmilyenné.

Marikának megtetszett az egyik sárga arany gyűrű. Nem akart túl széleset, nehogy gondot okozzon Gyurkának a kifizetése. De nem volt túl drága, még meg is lepődtek rajta. Az ékszerész tapasztalt szeme elcsípte még a kósza pillantásokat is. Váratlanul megkérdezte:

-Nem akarják belegravíroztatni a nevüket?

-Hogy mit? – kérdezte Gyurka.

-Belevésem a nevüket a gyűrűkbe, ha parancsolják – hajolt meg udvariasan a kopaszodó úr. Emlékező, így szokták a jegyesek.

A fiatalok összenéztek és elpirultak.

-De, igen, kérjük – felelt kettőjük helyett a büszke vőlegény. – Mennyivel lesz több?

-Nem lesz több – válaszolta az ékszerész. – Ha elfogadják, ez lesz az én nászajándékom az ifjú párnak. S ha kéri, legközelebb mutatok hozzáillő kísértőgyűrűt a menyasszony számára. Holnapután kapunk új árut.

-Én nem is tudom – pironkodott Marika. – Azért nem kell annyit költened rám, meg hátha túl drága lesz...

-Kérem, azért még megtekinthetik, hátha megtetszik. A gravírozás két nap múlva készen lesz. Milyen neveket véshettek a gyűrűkre?

Marikának az egész olyan volt, mint egy álom. Már is menyasszonynak szólítják, szépen beszélnek vele, egészen zavarba hozta az ékszerész finom modora. Szinte szédült, ahogy kifelé tartottak az üzletből. Ugyan mára számítottak rá, hogy kézhez veszik, de azt a két napot ki tudják várni. Felszálltak a kerékpárra, Gyurka óvatosan indult, hogy még csak ne is

zökkenjen a kezdetleges kinézetű járgánya. Csak úgy suhant vele, hiszen a legdrágább terhet szállította, a jövődöbeljét.

Odabent a főnök magához intette az eladólányt:

-Máskor nem kell kikotyogni, hogy használt árut is tartunk. Arra mindenki kényes, hogy újat, vagy legalább új kinézetű árut kapjon. Az arany nemes anyag. Ha átdolgozom, senki nem fogja észrevenni, hogy már más is viselte valamikor. Ha minden jól megy, a patikusné kísézőgyűrűjét is eladhatom hozzá. Kell neki a pénz, nehogy elrontsd ezt az üzletet! Nálunk nem fordul meg annyi vevő, mint a közértben. Ha visszajönnek, csak küldd hozzám őket!

A lány vállat vont és arrébb vonult duzzogni. Micsoda alakok, gondolta magában. Képesek beérni valami használt vacakkal, ahelyett, hogy a most divatos vörös aranyat választanák. Az sokkal szebb.

Marika jól járt, hogy nem hagyta magára sózni az első holmit, ami lehet, hogy divatos, de neki nem az tetszett. Az ékszerész szépen megtisztította a gyűrűket, különösen a kísézőgyűrűre ügyelt. A patikusné finom hölgy volt, de az ura odaveszett a háborúban és most nélkülözött. Egyébként finom darab volt az a kis keskeny gyűrű, benne apró brüllkövekkel. Most nem is kapna hozzávaló anyagot, hogy maga készítsen hasonlót. Fontos, hogy mindenki jól járt. Minden úgy fog ragyogni, mintha valóban vadonatúj lenne. És ilyen finom munkát ma már nem csinálnak a kollégái.

Már a külvárosban suhant a durva vázú kerékpár a szerelmesekkel. Mikor egy ligetes hely felé tartottak, Gyurka széles jókedvében hirtelen elkurjantotta magát:

-Fájront!

Marika vele együtt nevetett, de azért rászólt:

-Ne hangoskodj! Mit szólnak az emberek, hogy így ordítasz? A műszaknak különben is már régen vége. Miért most jutott eszedbe?

De Gyurka aznap nem hagyta magát. Valahogyan ki kellett adnia magából azt a feszültséget, amit az ékszerboltban érzett, és egy kicsit még most is kínoztta, hogy már jó ideje kijöttek onnan. Muszáj volt még egyszer kurjantania:

-Fájront!

Hát igen. Ez is megvolt. Most már boldog vőlegénynek érezheti magát. Csak még azok a gyűrűk... És már biztos volt benne, hogy megveszi a kísézőgyűrűt is Marikának. Kerül, amibe kerül. Ha tehetné, ráaggatná az egész ékszerboltot, csak hogy boldogan mosolyogni lássa. A nagy boldogságtól nem vette észre, hogy ez pocsolóba hajtott. A víz rájuk loccsant. Marika felkapta a lábát, de csak nevettek, nevettek... egészen hazáig.

Gügyi

Ha falun él, a falu bolondja lehetett volna. Ám városban élt, így az ottani bolondok számát gyarapította. Már lehetett úgy negyvenéves, de még mindig rövidnadrágot hordott, mint kisfiúkorában. A kor divatjától igen távol állott a ruházata, ahogy ő maga is. De ez nem sokat változtatott a tényeken. Úgy maradt, akár iskoláskorában, amikor meghibbant a sok tanulástól. Talán nem az anyag mennyisége terhelte meg túlzottan az agyát, hanem inkább a stressz, ami vele járt. Meg hogy nem lehetett jó a tanulási módszere.

Régi nevét rég elhagyta, ahogy az emlékezetét is. Mindenki csak Gügyinek hívta, még a pimaszkodó gyerekek is. Gügyi persze nem tudta, hogy ezt csúfondárosan értik, sose kérte ki magának. Hárman voltak híres bolondok a városban, mindnek külön története. Mármint örüléstörténete. Gügyi nem foglalkozott ezzel, merthogy már ilyen komoly dolgokat nem volt képes felfogni az elméje. Ha kérdezték, ha bolondoztak vele, Gügyi csak kedélyesen mosolygott, ha túl sokat pajzánkodtak vele, akkor zavartan vihogott, akár egy nagykamasz.

Gügyi nadrágja is állandó gúny tárgya volt. Vastag posztóból készült, elől kantáros és térd fölött hajtóka díszítette valamikor. A hajtóka megmaradt, csak akkor már nem volt divatban. Ehhez az öltözkéhez vastag térdharisnyát viselt és bakancsot, nyáron is. Úgy tűnt, mintha túrázni készülne, de soha nem tette ezt. Délutójában tűnt fel a városban, mikor ebédidő közelgett. Nagy ételhordókban hordta ki az ételt azoknak, akik megrendelték tőle. Térült-fordult az étterem és a házak között, de szívesen megállt kicsit beszélgetni, ha megszólították. Ha mások nevettek, ő is szívesen együtt nevetett velük, de megtette ezt akkor is, ha mások csak durván tréfálkoztak vele.

Jókedvű bolond volt. Ha már megtörtént vele az a malőr, legalább nem zuhant valami sötét életérzésbe, hanem úgy élt, hogy a kedélyét ne tudja háborítani senki. Kinevette a világot, amely valahogyan kegyetlenül elbánt vele. Ha már soha nem válhatott belőle gondos, derék családapa, legalább valami kenyérkeresethez jutott. Bizonyára filléreket fizettek neki, de ő szívesen ment, ha hívták és küldték. Arról nem esett szó, hogy a pénzzel hogyan bánt, vagy hogy neki fizettek közvetlenül vagy a szüleinek. Nem lehetett könnyű a családjának, a szülei nem tudták kiröptetni a csemetéjüket, aki így vált félig-meddig életképtelenné, örökös teherként megmaradva a szülei hátán.

Gügyit ma már senki nem nevezhetné bolondnak, mert másfajta világot élünk. A fogyatékos személyt senki nem sértheti, pláne nem gúnyolhatja. Igaz, Gügyi ezt nem fogná fel, ha még élne, ami nem valószínű. A megbomlott idegrendszer valósággal felőrli önmagát. Legalább nem tart túl sokáig számára ez a kegyetlenül nehéz megpróbáltatás, az önálló életre való képtelenség erősen prolongált állapota. De Gügyi nem mostani figura, hanem a hatvanas évek utcáit rótt szorgalmasan télen és nyáron.

Ha a gyerekek ráköszöntek, kedvesen mosolyogva fogadta. Ha ugratták, nem bánta. Ha letegezték a kiskorúak, azt se vette fel. Igazis. Akkoriban a hozzá hasonlókat mindenki tegezte. Megmaradt nekik a kiskorúság állapota, amelyben valósággal rögzültek. Rövidnadrágostul, bakancsostul, szomorú történetükkel egyetemben. Talán így is volt természetes a számukra, ha el-elküldték őket a boltba, ahol bevásároltak a háziasszonyok helyett, aztán cserébe kaptak egy kis aprópénzt vagy szelet csokoládét. De Gügyiről nem tudjuk, bánt-e valaha pénzzel, mert senki nem látta. Csak a dolgos, lelkiismeretes emberek módjára kissé előregörnyedt tartással ment az utcán és dolgozott.

A kölykök meg csúfolták, mert a nagyoktól is ezt tanulták. Néha többen is követték, de Gügyi nem vette fel, csak mosolygott joviális arccal és ment tovább, hordta a nagy ételhordókban az ebédet az öregeknek. Azok viszont nem bántották, nem sértegették, csak elkedélyeskedtek vele, akit voltaképpen kihasználtak. Mindenki kihasználta. Ez volt a trend, ez volt az élet rendje azokban a fényes, mégis fénytelen években.

Az élet rendje úgy alakult, hogy mindenki beletörődött valamibe. Valamibe, amin nem tudtak változtatni az emberek. Egyszer nagyon megpróbálták, és nagyon nem sikerült. Akkor befelé húzódtak, kevésbé osztották meg a gondolataikat egymással, mert sose lehetett tudni, kinek jár el a szája. Vagy szándékosan jelent. Róluk meg másokról. Ez az életérzés úgy rátelepedett a világra, mármint az ő kisvárosi világukra, hogy sokak vállát meggörnyesztette. Azért az élet ment tovább, a felnőttek dolgoztak, a fiatalok szórakozni vágytak és elérni életük álmait, a gyermekek meg éltek mindezek függvényében. Néha viháncolva, máskor felképelve.

Gügyinek sokáig akadt még tennivalója a városban. Fizikailag bírta. Azok közé tartozott, akiket megbomlott elméjükért kárpótlásként erős, szívós fizikummal áldott meg az élet. Csak ment, rózta az utcákat, beseperte a dicséreteket, hallatlanba vette a csúfondáros népség szavait, mert szerencsére már nem fogta fel igazán azt a sok szót, aminek magolása közben egykor meghibbant.

Aztán újabb évtized köszöntött rá és a városkára. Tovább gyorsult az élet. Már sokan jártak autón, nemcsak motorral vagy kerékpáron, aminek használatától óvták Gügyit. A kerekeket talán még tudta volna hajtani, de az irányítás meg a közlekedési szabályok betartása nemigen ment volna neki. Ő azért mégis megcsodálta azokat a kétkerekű közlekedési eszközöket, amelyek olykor még a járdán is elhajtottak mellette. Majd' elsodorták a nagy lendülettel hajtó serdülők vagy az öregemberek, akiknek sietős dolga akadt.

Gügyi csak nézett utánuk. Nehéz volt felfognia, hová sietnek mások s hogy miért nem köszönnék rá, miért nem váltanak vele pár szót, ahogy azelőtt mindenki szokta volt. Az ő élete nem gyorsult fel. Nem sietett és nem száguldott sehová, békésen bandukolt felfelé a lejtős utcákon, ahol az öregek nem szívesen cipelték volna fel maguk az ebédjüket. Ezért jutott neki még ez a picinyke darab kenyér, amivel egyre öregebb szüleit segítette. Igaz, sem a pénz, sem a fizetség módját nem fogta fel a szó banális jelentésének formájában. Ő megszokta kiskorától fogva, hogy neki parancsolnak a szülei, és ő köteles engedelmeskedni

nekik. Ment hát kissé görnyedt tartással, előre dőlve a szélben, ami gyakran megtépázta a haját, ezt a tömött sötétszőke sörényt, amely különös keretet adott bamba tekintetű arcának. Gyerekek rollereztek el mellette, és amikor az egyik játszótér mellett haladt el, kissé megállt és szinte vágyakozva nézte az ott tricikliző apróságokat. Talán az a kósza gondolat villant át az agyán, hogy no lám, még ezeknek a kisgyermeknek is jutott valami járgány, ami neki kiskorában nem, és hiába rója az utcákat, neki nem lesz része ebben. De ez csak egy villanásnyi gondolat volt, amit rögtön el is felejtett, mert eszébe ötlött, hogy igyekeznie kell, mert a szomszéd Erzsike néni már éhes lehet. Szedte hát a lábát, és hamarosan fordult egy másik szomszéd házaspár ételhordójával. Nagyjából pontosan, pedig már az óra által mutatott időt sem érzékelte.

Csak a nap járása jelezte neki, mikor kell útra kelnie, majd hazatérnie. Az édesanyja még mindig főzött otthon, ők nem hozattak Gügyivel semmit. Mielőtt indult volna szokásos déli körútjára, Anyuka alaposan meguzsonnáztatta, ebédet akkor kapott, amikor végzett az ételkihordással. Mint a legtöbb megbomlott agyú embernek, Gügyinek is hatalmas étvágya volt. Az édesmama gondoskodott is róla, hogy jól legyen tartva. Kellett is, mert nem telt el sok idő, Gügyi ismét evett volna. Talán az egykor megbomlott elme gyorsabb tempót diktált az emésztéshez. Akármennyit evett, soha nem hízott tőle. Szikár természetű maradt. Igaz, derekasan le is dolgozta az elpusztított kenyeret.

Aznap is hazafelé igyekezett, hogy jól beebédeljen. Az óra ismerete nélkül tudta, hogy Anyuka már várja odahaza. Másmilyenek voltak a fények, és különben is, több megrendelése aznapra nem volt. Ment hát nagy elgondolkozva, már ha az ő agyi tevékenységét gondolkodásnak lehetett nevezni. A játszótér közelébe érve mégis lelassította kissé a lépteit és tágra nyílt szemekkel bámulta a tricikliző és rollerező kicsiket.

Aztán hirtelen nagy gyerekzsivaj törte meg az utca viszonylagos csendjét. A közeli iskolából üvöltve tódultak kifelé a gyerekek. A szokásos gúnyolódás meg se kottyant volna Gügyinek, de aznap gonoszkodó kedvükben voltak. Úgy döntöttek, hogy megkergetik és megdobálják Gügyit. Lehet, hogy rossz jegyet kaptak vagy sok szidást az iskolában, így még a legszigorúbb felnőtt se tudta volna lebeszélni őket erről a szemtelenségről.

Gügyi előbb csak mosolygott, ahogy közeledtek felé nagy üvöltve a srácok. Elindult, hogy hazafelé tartson, de akkor elkezdtek kopogni a hátán a kövek és rögök meg kavicsok, amikkel rátámadtak. Amikor már nagyon fájt, és a fejét is eltalálta néhány kő, futásnak eredt. Hátra-hátranézett, tudják-e követni azok a gyerekek, akiknek nem értette a viselkedését. Ekkor történt meg, hogy a máskor viszonylag szabályosan közlekedő Gügyi kirohant az úttestre. Egyenesen az ugyanoda érkező autóbusz elé.

A gyerekek megijedtek. Ők ezt nem akarták. Tudták, hogyha elkapják őket, felelősségre fogják vonni mindannyiukat. Így hát ahányan voltak, annyifelé futottak el. Az első rettenetes pillanatban nem is rájuk figyeltek az utcán arrafelé járó felnőttek. Gügyi szétroncsolt teste a busz alatt hevert, azt próbálták kiszabadítani, de már semmit nem tehettek érte.

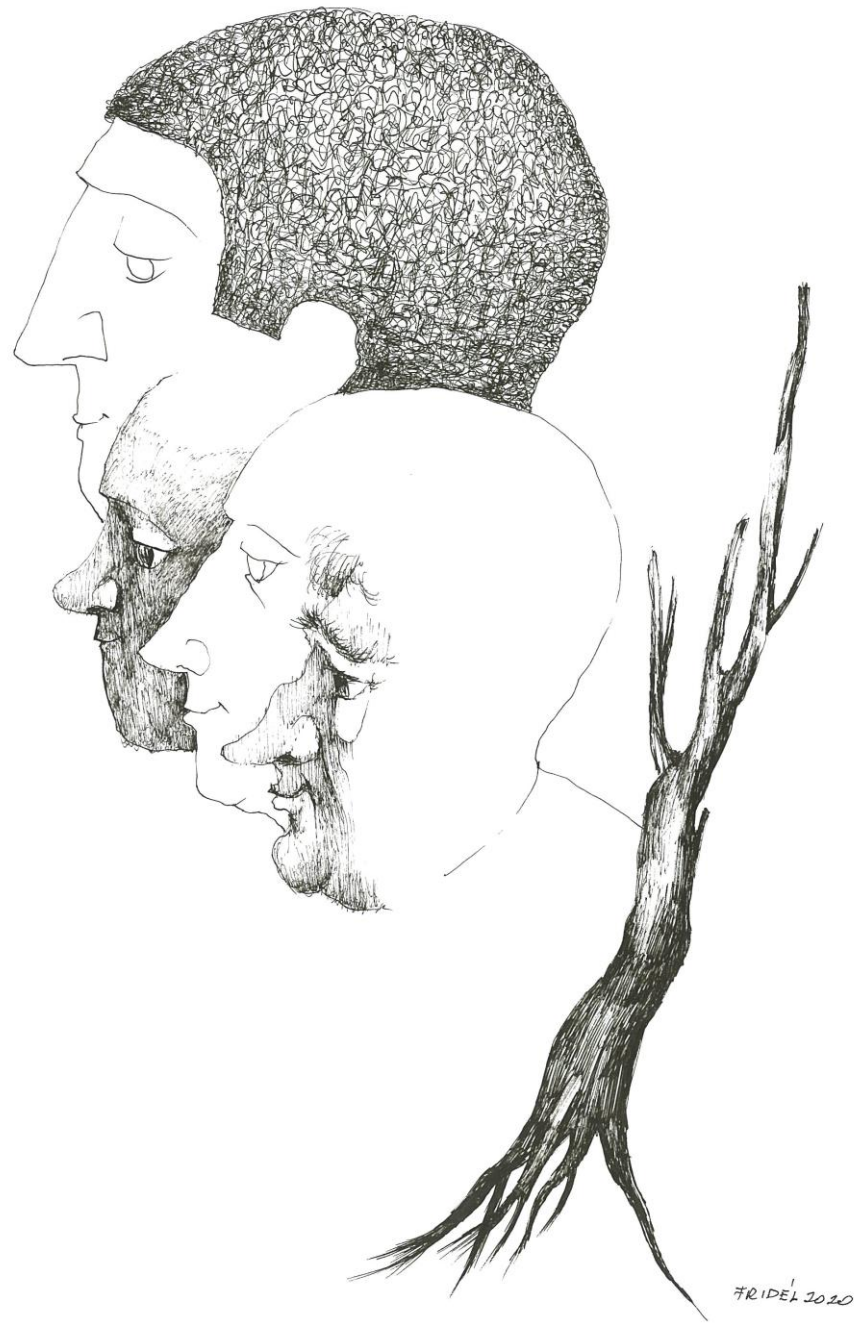
Valaki rendőrt hívott, s aztán megérkeztek a mentők is nagy szirénázva. Hatalmas csődület támadt az utcán, a szélesebb és forgalmas főúton, ahová rémületében kifutott Gügyi.

A gyerekek rémtette nem maradt rejtve a szüleik elől sem. Mind a környéken laktak, az utcabeliek is látták a balesetet, és hát mindenki ismert mindenkit. Aznap már kivallatták őket, és hiábavaló volt a tagadás. Kit felpofoztak, kit alaposan elnászpángoltak otthon. Másnap az iskolában is be kellett vallani mindent. Kettős büntetés egy felelőtlen csínytevésért. Minden résztvevőnek igazgatói rovó, azaz utolsó figyelmeztetés.

Gügyi sírjára sokan vittek virágot. A nagyon öregek ugyan azt mondták, hogy megváltás volt neki a halál ettől a csúfos élettől, amiért ráadásul rendesen megszolgált szegény pára. Aztán az élet ment tovább. Azt nem tudni, ki vette át Gügyi szerepét az ételkihordásban, de biztosan megoldódott valahogyan. Bár mindnyájan megismételhetetlenek vagyunk és egyediek, mégse vagyunk pótolhatatlanok. Homály borult a történetére is, lassan elfeledték a városka lakói. Már csak az egészen öregek emlékeznek rá.

De ők is minek, kérdezik a cinikusabb fiatalok, akik ma már úgy gondolják, hogy kár ilyesmivel veszkődni, nincsen annak semmi haszna. S talán nincs is, ha minden szó falra hányt borsó a vesztébe rohanó és lassan memórianélkülivé váló korszakban.

Andersen törött teáskannájára és féllábú ólomkatonájára ma már többen emlékeznek, mint Gügyire, a városka mindenesére, akit még egy taknyos gyerek is letegezhetett és elküldhetett a boltba. És ő ment rendületlenül, amíg mehetett, kötelességtudó örökmozgóként. Épp úgy, ahogyan az ólomkatona állt és szalutált.

Csintalanka

Csintalanka szép kis huncutkákat viselt a homlokán és az arca körül. Szőke fürtös fejére mindenki felfigyelt, annyira kedves és bájos jelenség volt. Hozzá a nefelejcskék szemek, igazi angyali kinézet, vélte mindenki, aki csak látta.

Mintha mindenki gyereke lett volna, olyan familiárisan bántak vele, és ő is eszerint viszonyult másokhoz. Lényében, tekintetében semmi gyanakvás, kedélytelenség vagy egyéb negatív indulat. Csilingelő hangocskája gyakran csendült fel a környéken, ahol a legtöbb gyerek találkozóhelye volt egy játszótér, körülötte szépen parkosított helyvel. Sok volt már a kulcsos gyerek, a szatírokat viszont távol tartotta a társadalmi rend, az emberek ragaszkodása egy hagyományhoz, amelyet ma már sokan kiselejteznének. Igaz, akkoriban még nem is sokan voltak, azokat is nagyon szigorúan büntették.

Csintalanka neve voltaképpen Pannika volt, de mindenkinek jobban esett, ha ezen a becenéven szólíhatták. Az öreg nénik, bácsik megcsippentették az arcocskáját meg az állát, megsimogatták a fejét. Ő ezt nem mindig szerette. Olyan volt, mint a macskák: ha nem volt kedve valakitől elviselni ezt a bizalmaskodást, egyszerűen a faképnél hagyta. Nem udvariatosan, csak váratlanul, minden bevezetés nélkül. Elfutott, és könnyen tehetette, mert igen fürgé lábak vitték, amerre csak akarta.

Egy napon összetalálkozott egy fiúval, aki melléje szegődött és valósággal provokálta a kérdéseivel. Idősebb volt nála pár évvel és azt mondta, hogy zeneiskolába jár. Egy furcsa alakú hangszertokot vitt mindig magával, azt mondta, hogy pozannak hívják. Kinyitni nem engedte a tokot, mert féltette a pozanját a kinti levegőtől. Nem is volt éppen ideális, különösen a játszótér környékén, ahol gyakran támadt fel a szél és ősszel kergette a lehullott leveleket, máskor meg gallyakat tépett le a fákról. Igaz, ami igaz, nem is lett volna jó, ha ezek behullottak volna a hangszertokba.

René, aki ezen a néven mutatkozott be Csintalanka-Pannikának, sokat mesélt mindenféléről, amikor arra tévedt és kedve meg ideje volt, hogy elidőzzön kicsit a kislány társaságában. Barátok lettek, de az az igazság, hogy Csintalanka inkább csak eltűrte a fiút maga mellett. Ha a szeszélye úgy diktálta, akkor viszont elfutott és el se köszönt tőle. Szóval, mondtam már, akár a macskák, olyan tudott lenni ez a kislány.

A mai világ, amely már minden perverzióval átitatott, fel is kaphatná a fejét erre a különös ismeretségre, de nincsen rá semmi oka. A két gyerek számára ez egy rendhagyó barátság volt, de mivel a találkozásaik alkalmiak voltak, csak ha összefutottak, fűzték tovább a legutóbb félbehagyott szót, még ezen a fogalmon belül is csak felszínesnek volt mondható. Volt néhány témájuk, amit csak egymással beszéltek meg. Azt nem tudták, miért, csak így alakult a dolog.

Csintalanka a barátnőivel időzött a játszótéren a legtöbbet. Voltak ott osztálytársai és szomszéd gyerekek, és hát mi kell egy gyereknek? Móka, kacagás meg egy kis fecsegés pár aprócska dologról, amik rajtuk kívül talán senki mást nem is érdekelnének. A korszak ideális volt ilyen szempontból. Az anyukák ugyan dolgoztak, de mindig volt egy-két nagymama, aki a saját unokáin kívül szívesen utánanézett a mások gyerekeinek is. Ez az önkéntes gyermekfelügyelet kölcsönös volt: mikor kire került a sor.

Renét és a pozanját alaposan szemügyre vették, ha feltűnt, de még csak hozzá se szóltak. Nem foglalkoztak vele. Látták, hogy csak egy másik gyerek, aki időnként beszélget Csintalankával. Mesél neki, máskor kikérdezi, hogy aztán sietősen eltűnjön a játszótér túlsó végénél. Talán valami rokongyerek, gondolta az egyik nagymama, csak mi nem ismerjük.

Nem is ismerhették, mert René egyébként zárkózott természetű volt. Másokkal nem is beszélgetett, mindig csak Csintalankával. Ő viszont időnként cserben hagyta Renét. Talán mert a barátnői kicsúfolták érte, hogy ilyen „öreg” barátja van, ezért nem szívesen mutatkozott vele együtt. No, hát nem mindig. Mert ha érdekes sztorival várta aznap René, megfélemedezett a gúnyolódó társnőiről és tágra nyílt szemekkel hallgatta és hallgatta, míg csak tovább nem kellett sietnie a fiúnak a zeneiskola irányába.

Volt úgy, hogy a legszívesebben kérlete volna, maradjon még, de az iskolai tanítás rendjével nem lehetett vitatkozni. Volt úgy, hogy elvágta Renét, annyira belefélemedeztek a társalgásba. Más gyerekek nem csatlakozhattak hozzájuk, Csintalanka ebben igen szigorú volt. Ezt az ő magánügyének tekintette, amibe nem engedett beleszólást senkinek.

Nem tudta, mert René még nem mondta el neki, hogy az ő édesapja külföldön él. Nem is szívesen gondolt azokra a nagy családi viharokra, amik valósággal felbolydították egy időre a családjuk életét. Aztán a Papa elment. Olyan egyszerűen, mint ahogy kimondani is egyszerű. Utána nagy csend lett. Furcsa volt, pedig nagyon nem szerették, sem ő, sem az öccse, a csetepatékat. Ezek során ugyanis sok sértő dolog hangzott el mindkét szülőről – mindkét szülőtől. A veszekedések hevében nem fogták fel a felnőttek, hogy ezekkel a goromba szavakkal nemcsak egymást sértették meg, hanem a gyerekek érzéseit is. Olyan volt ez, mint közel állni egy működő vulkánhoz. A láva mindenkire ráfröcsög, aki nem megy arrébb.

Csintalanka nem tudhatta René titkát, különben talán megpróbált volna segíteni valahogyan. A módját sem sejtette, de valami mindig ott motoszkált a fejében. Egy furcsa érzés volt, ami azt súgta neki, hogy Renének szüksége van az ő segítségére, mivel bajban van. De mindig elhessentette magától ezt a gondolatot, hiszen úgy gondolta, hogy a nagyok, a nálánál nagyobbak legalább, már meg tudják oldani. Hogy ők nem szorulnak rá senki segítségére, mert az ő csápjuk messzire elér. Nem is sejtette, hogy René szíve mélyén odabent egy riadt kisfiú húzódik meg, aki maga is támaszra szorulna. Hogy a szülei válását nem heverte még ki, és hogy hiányzik neki az apja. A veszekedéseik, a szitkok, amikkel illették egymást, azok nem, csak azért mégis... jó volna, ha lennének apás napjaik is, ahogy régen.

De az a vonat már elment, mondják a nagy cinikusok. Az apja helyett Csintalankával beszélte meg köznapi gondjait a kiskamasz René. Nem ugyanaz, tudta azt mindenki, s talán Csintalanka is ráérezte, hogy nem neki szánja azokat a mondatokat és sztorikat René, hanem valaki másnak. Olyankor menekült el a közeléből. Végülis jogos. Ki szeret pótlék lenni valaki más helyett? Annyit mindenki elvár, hogy önmagáért szeressék vagy tiszteljék, becsüljék meg és ne minősítsék le, csak mert valaki más rondát tett vele.

A nap már lement, azaz eltűnt a magasabb házak mögött. Vörös fény töltötte be az utcát, majd az is megszűnt, és kezdett szürkülni. Máskor ilyenkor hazafelé igyekszik Csintalanka, de aznap úgy érezte, hogy meg kell várnia Renét. Biztosan lesz megint valami érdekes sztorija, és ő vágyott rá, hogy meghallgathassa. Elég sokáig várt, de aztán mégis haza kellett mennie. Az anyukája üzent érte, hogy most már aztán futás hazafelé!

Csintalanka húzta kissé az időt. Ment ő engedelmesen, csak nem túl gyorsan. Hátha közben összetalálkozik Renével és akkor mégis meghallgathat tőle valami új történetet. De a szomszéd kislány nem engedte, hogy lazáljon, neki is igyekeznie kellett már hazafelé.

A felmentő sereg aznap nem érkezett meg, sőt másnap sem. Csintalanka nyugtalan szívvel figyelte, mikor bukkan már fel René a játszótér túlsó végénél, de hiába. A barátnői mintha megérezték volna, előbb cukkolták, majd felhagytak ezzel és igyekeztek felvidítani a máskor örökvidám kisleányt. No, hát ez se működött. Ahogy Csintalanka se szeretett pótlék lenni valaki helyett, úgy nem volt kedvére, mikor a kis leánypajtásai játszották ezt a szerepet. Igaz, az ő kedvéért, de Csintalanka igazságérzete nem engedte, hogy akár mások is igazságtalan vagy lealázó helyzetbe kerüljenek miatta.

Renét már mindenki leírta, aki csak ismerte így látásból, játszótéri látogatásai alkalmából. Tudták, hogy valami fontos szerepet játszott Csintalanka életében, de nem faggatták róla. Sem a felvigyázó nagymamák, sem a játszótér rendszeres látogatói. Csintalanka is csak hosszas kérdegetés után vallotta meg az anyukájának, hogy mekkora úr támadt az életében. Ekkor mesélt Renéről először odahaza. A felnőttek előbb gyanakodva figyelték, ugyan miről lehet szó, valami rejtélyes alak környékezte meg az ő aranyfürtös kislányukat, de erről hamar le kellett tenniük. Megbeszélték ugyanis a környékbeli nagymamákkal, akik megnyugtatták, hogy csak néha, rendszertelenül találkoztak és beszélgettek elmélyülten, s hogy Csintalanka olyankor nem engedte a barátnőinek, hogy ők is részt vegyenek a társalgásban.

Mivel a szünet már túlságosan hosszúra nyúlt, nem is lehetett igazán szünetnek, kihagyásnak nevezni, inkább véglegesnek tekintették. Napirendre tért fölötte mindenki, Csintalanka kivételével. Ő még szomorkodott néha, de valaki mindig a segítségére sietett valami vidámsággal, tréfálkozással vagy egyéb játékkal. René afféle távoli emléknek tűnt, akárha csak egy álom lett volna. A kislány annak is hihette volna, ha nem lett volna annyi konkrét emléke róla meg annyi szemtanú, aki, ha nem is hallotta az ő beszélgetéseiket, de látta a fiút.

Az édesanyja gondolt rá, hogy elmegy érdeklődni a zeneiskolába, de még ha meg is találja, mit mondana legelőször is az ottani személyzetnek, mit akar Renétől, akinek ráadásul csak a

keresztnevét tudta? S ha meg is találta volna, mit mondana Renének, miért keresi? Sehogysé stimmel a dolog, hagyta hát annyiban, habár a kislányát erősen sajnálta időnkénti elszontyolódásai miatt. Láttá rajta, hogy komoly űr támadt benne René távozásával. Mivel fiatal volt még Csintalanka, arra nem is gyanított, hogy szerelmes lehet. Az ő életkorában az ilyesmi legfeljebb afféle futó gondolat – másokkal kapcsolatban. A kislányok gondolatai másfelé szoktak futkározni. Babák, játékok, szép ruhák, könyvek, nyalánkságok. Még a kiskamaszkor is távol volt, Csintalanka abszolút értelemben kicsi lány volt. Azt legfeljebb a mai romlott világ igyekszik belebeszélni úgy a felnőttek, mint a gyermekek fejébe, hogy ami életkorilag távol áll tőlük, azt mások szerint nekik is központi téma kellene, hogy legyen.

Nem volt mit tenni, Csintalankának le kellett tennie erről a barátságról. Még csak azzal se vádolhatta magában Renét, hogy olyan hirtelen a faképnél hagyta, mivel éppenséggel ő volt az a macskatermészetű kislány, aki szeszélyesen otthagyta bármikor, ha olyanja volt. Kölcsön kenyér visszajár, mondták erre a régi öregek, de ha tudták volna, mekkora veszteséget jelentett ez Csintalanka számára, nem tették volna, hanem inkább igyekeztek volna megérteni. De azért Csintalanka néha úgy érezte, hogy valamit visszacapott az életben. Valamit, amit talán nem is érdemelt, mert ő alapjában véve kedvelte Renét. Már kezdte a barátjának tartani, csak épp akkor, amikor Renét másfelé vetette az életnek egy szeszélyes hulláma.

Évek teltek el és halványult az emlék, mármint a csalódás emléke. Mert amikor beköszöntött a kiskamaszkor, amikor a kislányok elkezdenek ábrándozni arról, hogy milyen fiút is képzelnek el későbbi párjuknak, Csintalanka lelkében ismét vissza-visszatért René képe. Most már kiszínezve, felruházva különféle tulajdonságokkal, amikkel eredetileg nem is bírt a fiú, de hát így szokott az lenni. Az ábránd gyakran felülírja a valóságot.

Csintalanka aztán nagykamasszá serdült és ugyanolyan szép volt, mint kiskorában. Sokan akartak neki udvarolni, de ő, meghazudtolva a bájos külsejét, többnyire csak lerázta őket. A fiúk viszont csak ilyenek: minél kevesebb a sanszuk egy széplánynál, annál hevesebben hajtanak rá. A fiúk ugyanúgy, ahogy a férfiak, már megmutatják egykori ősemléküket. Nekik a préda elejtése a legfontosabb. Minél ritkább a préda, annál hevesebben ostromolnak. A természet rendje szerint viszont az „üldözött” menekülőre fogja a dolgot.

Csintalanka a tanulásban és az olvasásban lelte legnagyobb örömét. A szülei gondoltak rá korábban, hogy zenélni is taníttatják, de a kislány olyan hevesen tiltakozott ellene, hogy letettek róla. Elég volt neki az iskolai kórus, ahol szépen csengő hangját megmutathatta. A zene megmaradt valami távoli emlékeknek, valami meg nem valósult álomnak. Hangversenyeken megcsodálta a pozanosokat, azoknak a hangszereknek a férfias hangzását, de erről nem beszélt senkinek. Ez már megint csak az ő titka maradt. És ki is gondolt volna rá, hogy egy ilyen csinos kislány épp a pozanosokat figyeli olyankor?

Egy pillanatig nem volt kétséges, hogy egyetemre fog menni, amikor eljött az ideje. Másik városba került, de ott se talált magához illő párt, akinek szívesen fogadná az udvarlását.

Többen gőgösnek tartották ezért, de Csintalanka nem törődött vele. Aztán az első tanév végén hazament, hogy kipihenje magát a fárasztó vizsgaidőszak után. Egy hétig csak aludt. Igaz, senkit nem zavart vele, mert a szülei dolgoztak, ők pedig megértőek voltak vele. Hadd aludjon szegény kislány, megdolgozott azért a sok jelesért.

Mikor már kezdett kissé éledezni Csintalanka, az édesanyjának segített be a házimunkákba. De az se tartott túl sokáig, valami másra vágyott. Elment hát sétálni. Bejárta a környéket és végül a régi játszótérnél kötött ki. Aztán hirtelen megtorpant. Az egyik padon ott ült René. Előbb elhessentette magától a gondolatot. Nem, ez nem lehet, ez csak valami káprázat. Nem is volt biztos benne, hiszen René azóta jócskán megnőtt. Sokkal magasabb volt, de a profilja és a fekete fürtös feje ugyanaz, nem sokat változott kiskamaszkora óta.

Csintalanka lassan arrafelé lépkedett. Megállt a pad előtt és merészen belenézett a fiú szemébe. René felpattant. Mindketten csodálkozva méregették egymást. René szólalt meg először:

-Te vagy az, Csintalanka?

-René! – kiáltott fel Csintalanka egészen magánkívül a boldogságtól. – Hol voltál ilyen soká?

-Gyere, ülj le mellém, mindent elmesélek – invitálta a fiú. – Már nem is hittem, hogy újra látlak. Csak itthon jártam és idejöttem nosztalgiázni egy kicsit. Tudod, ez a kis park nekem mindig azonos volt veled.

A két fiatal csupa mosoly volt. Mindent el akartak mondani egymásnak, de persze nem lehetett. Sok év telt el, amióta nem látták egymást, de ahogy régen is mindig, most is azonnal fel tudták venni a beszélgetés fonalát.

René rejtélye hamar megoldódott. Még annak a bizonyos napnak az emlékét is fel tudták idézni, amikor Csintalanka csak hosszas ráparancsolások után volt hajlandó hazamenni, mert várta Renét. René viszont később ért a játszótérre, mert zenekari próbájuk volt, aztán meg már nem volt több ilyen nap. Elköltöztek a városból, és azon az utolsó napon semmit nem tudott megbeszélni Csintalankával. De később is sokat gondolt vissza azokra a beszélgetésekre, amikor egy apró kisleány töltötte be a házi pszichológus szerepét René életében. Mikor vele találkozott, kevésbé nyomasztotta az apja hiánya és a család szétesésének a története.

Nagyon eltelt az idő, és többé nem lehetett a véletlenre bízni semmit. Voltaképpen most mutatkoztak be egymásnak teljes nevükön. Addig két keresztnév voltak egymás számára, mégis mekkora visszhanggal szólt az a lelkükben éveken át! Csintalankáiban egy hűtlenség képzetével, míg René lelkében a viszontlátás reménytelenségével, mert hiszen külföldre költöztek családotul. Ez volt az első alkalom, hogy hazautazott a zeneakadémia elvégzése után. De most már nem szeretné, ha újabb éveket kellene várnia a viszontlátásig. Estig még

várhat, de inkább késő délutánig, amikor egy kávézóban vagy egy étteremben folytathatják a beszélgetést.

Habár Csintalankát senki nem fogta rövid pórázra, Renével az első randevúja rendhagyóra sikeredett. Megérkezett a megbeszélt időben, de nem egyedül. A szülei feltétlenül tudni akarták, ki volt az a fiatalember, aki annyi ideig nyugtalanította a kislányuk szívét. Csak egy rövid bemutatkozás erejéig zavarták a fiatalokat, aztán elköszöntek. Jólesett az esti séta a kellemes hűvösben. Renét viszont meghívták, hogy nekik is bemutatkozhasson annak rendje-módja szerint.

Kissé hirtelen történt minden. Csintalanka szülei később úgy vélték, nem kellett volna ajtóstul a házba rontani, de René más véleményen volt. Madarat lehetett volna fogatni vele, erre nem is mert volna számítani, hogy Csintalanka családja is egyből befogadja. Egy hirtelen gondolattól hajtva tért vissza a városkába, hogy aztán minden meseszerűen folytatódjon.

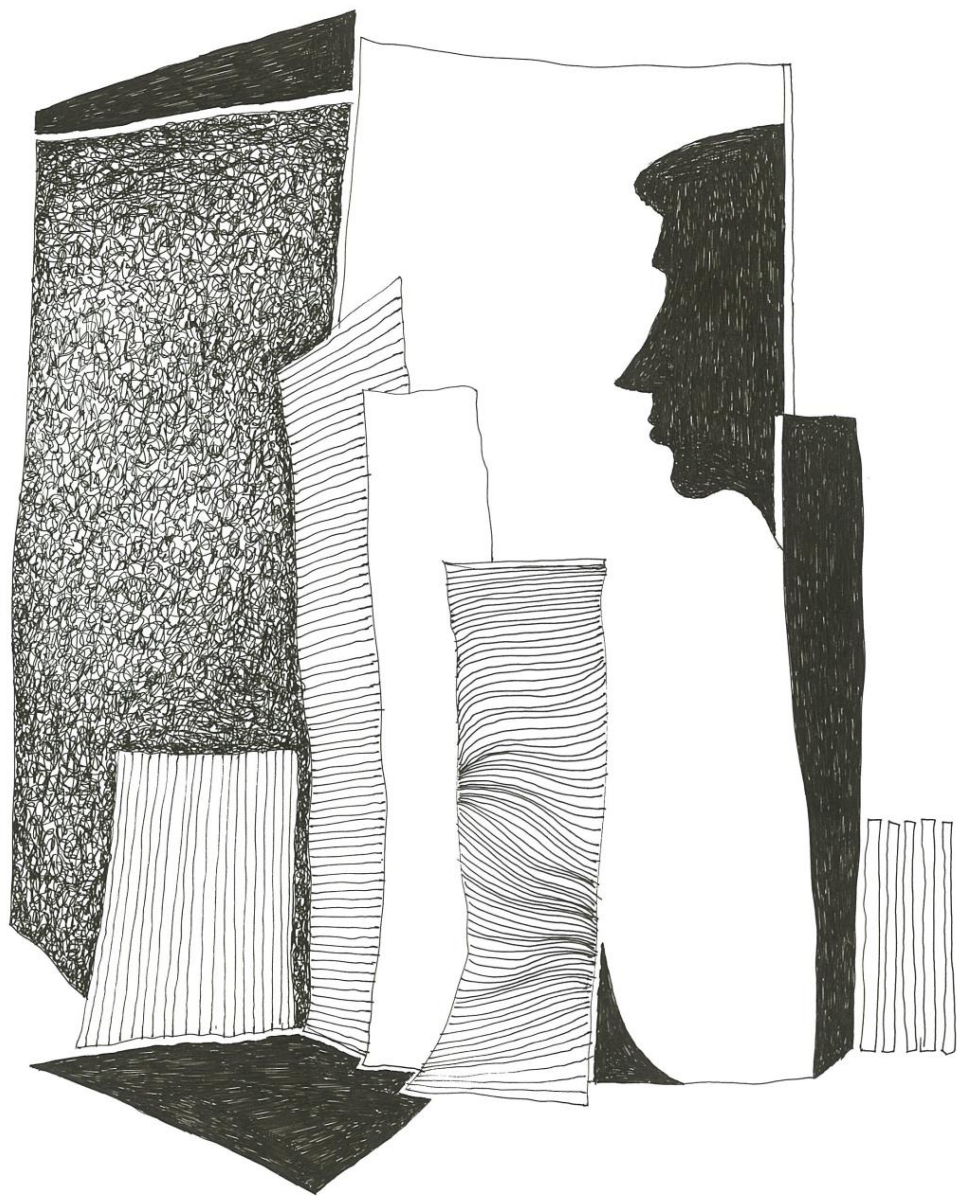
Igaz, csak egy ideig.

Elérkezett a búcsúzkodás ideje is. Renének turnéra kellett mennie a zenekarral, amelyben muzsikált, Csintalanka-Annára pedig, akivé serdült, még újabb egyetemi évek vártak. És mivel ez a történet nem a XVIII. századi Angliában játszódott, ahol ábrándozó vénlányok írták a sok elképzelt szerelmi mesét, hát sok kacskaringós út várt a fiatalokra, nem pedig egy gejl heppiend.

Igaz, előtte még sokszor találkoztak, de egy életre szóló kapcsolat nem egy kéthetes nyaralás alatt születik meg és teljeseedik be. Volt min emésztődniük, amikor elköszöntek egymástól. A mai világban már semmire sincs biztosíték. Igaz, akkor se volt. Az élet nemcsak csigaház, ahová elhúzódhat az, aki rövidebb vagy hosszabb időre elzárkózni vágyik, hanem leginkább olyan, mint a Titicaca-tavon úszó nádfonatú házak azokon a furcsa fonatú szigeteken. Úsznak és lebegnek, mégis állandó szintérnek tűnnek azok számára, akik ott laknak.

Szóval úgy a fiatalok, mint ez a történet ellebegett a semmibe. Eltűntek a szemünk elől azon a furcsa nyári napon, amikor Csintalanka elutazott René meghívására abba a távoli városba, ahol a fiú élt. Én magam nem hallottam többet felőlük. Volt, aki igen, de az nem mesélte el nekem. Az én szemem előtt még mindig azon a padon üldögélnek, fürtös szőke kisleányként és hangszertokos, feketehajú kiskamasz fiúként, akik voltak.

Ha ugyan voltak, ők is, meg az a park is. Meg ez a keszekusza történet is, két fiatal lélek találkozásáról valahol, valamikor egy meseidőben...

FRIDEL 2020

Állati történet

Történt egy történeti korban, amikor a hatvanas évek divatja nemcsak egy utánérzés volt, hanem mi akkor találtuk fel magunknak szőröstül-bőröstül, hosszú bőnadrágostul meg belvárosi szlengestül. Bizony, nem mentünk a szomszédba egy kis invencióért, hanem csak úgy zizegték meg zúgtak a modernizált szóképek, sosehallott rímképletek vagy rímtelenségek.

Nos, hát akkor dívott a szia meg a haláli és az állati szavak tömkelege, csak mert akkor az volt az elvtárspukkasztó, az ifjúság kedvenc szórakozása. Felnyírt tarkójú vastagnyakúság helyett minél hosszabb hajkorona, hogy aztán legyen min gúnyolódniuk a felkent magaspolcos nagyvalakiknek, akik akár a mindenség urainak is hitték magukat. No, csak amúgy képzeletben, elnagyolva magukat, akárha az epsomi derbin lennének.

Volt mini és maxi, félszemmel figyelte mindenki a Twiggy-jelenséget, aztán hétvégén járta a táncot az Ifiparkban, mert akkor az volt a menő. Ma már elegáns K.u.K-hangulat lengi be, igaz, magyarosan, a saját képünkre formálva, de vannak, akiket még mindig odavisz a nosztalgia kegyes hulláma, ha rájuk jön az ötperc, vagyis helyette a hatvanasévekbeli dili. Akkor ment ki a divatból a körömcipő, ami nem baj, mert úgyis tyúkszemmet csinált a lábadra, jött helyette a trapézsarkú meg a teletalpú, aztán a tornacsukák, mert nekünk úgy volt kényelmesebb. Azokban még lehetett járni.

Volt Illés, Metró, Omega, hogy jó ideig uralják az ifjúság csillagos egét, elhomályosítva az őket irigylő kisebbeket, akikre azért mégis szükség volt, mert nekik is volt rajongótáboruk. Nem mindenki igényelte az emelkedett szövegeket, sőt volt, aki nem is értette őket, csak dúdolta vagy teli torokból énekelte, mert a dallam, a hangzás az neki is szólt.

Volt szia meg csaó, meg kézcsók és viszlát, hogy az úttörős hangzást mindenképpen elkerülje a beszélő, aki imádott locsogni. Igaz, neki is mindig akadt egypár hallgatója. A későbbi nagymenők akkor még óvodásoknak számítottak az igazi nagyokhoz képest, tudták is a helyüket, akár a politikusfeleségek. Mert a közönség mégis csak a legnagyobb menőkre bukott. Ők kikerülhetetlenek voltak, akár a viciné, ha későn mentél haza.

Még mindig használatban volt az állati és haláli szócucc, mert azokat se kerülhetted ki, mert fiatalok közt azt nagyon nem illett. Már sokan szabadosan is éltek, mintha reájuk szakadt volna a megvesztett vadnyugatnak minden nyavalyája, ebben akartak példát mutatni másoknak. Vagy még inkább etalonokká válni a hétköznapi modernizmus jegyében. Még senkise tudta, hogy egy nagy általános társadalmi átalakulás forгатagában él, s hogy mielőtt észbe kapna, már őt is elsodorja valami ismeretlen hév, ami jólesően izgalmasan borzasztó.

Egyszóval állati történet volt ez, aminek semmi köze nem volt az állatvilághoz. Mindenki egy ideál után futott, vagy maga próbálta megformálni azt, ami előbb olyan nehezen volt kimondható. Ruhával, frizurával, újfajta beszéddel meg a csúcsok csúcsával, a zenével, ami

aztán tarolt! Az öregek őrzöngtek, reklamáltak, hangzavart kiáltottak, de hát ki bánta, ha egyszer Illyés is azt írta Bartókról, hogy „Hangzavart? Azt!” Őt már csak nem lehetett félrelapátolni az útból a három Kossuth-díjával. Persze nem valószínű, hogy ő rajongott volna a beat-zenéért, de azért mégis... Ki törődött akkor a sok aggállal, amikor még a későbbi legnagyobbak is keresték a szót, keresték a hangot...?

Állati korszakunk átszágulzott a hetvenes évek répanadrágos, digóbajuszos, trapéznadrágos, konczszuszás hajkoronás évtizedébe, amikor már választékosabban lehetett lázadni, mert betörték a vadnyugati után az olaszos, franciás ésatöbbi ideálok, amikor az „Óh, André” volt egy darabig divatban. De aztán ment az is, mert betört a diszkóvilág, sőt egyenesen ráúgta az ajtót a legnagyobbakra, akik kissé bejiedtek a trónfosztástól, de hirtelen átváltottak a country rágó gumis stílusára, amittől aztán fel is bomlottak. Na ja, bennük eredetileg az volt a legmenőbb, hogy nem másoltak senkit, ahogy a náluk kisebbek sem, mert illett egyéni módon bemutatkozni a sok mindenért lelkesedő ifjúságnak. Meg a vén pohosnak, aki aztán engedélyezte vagy tiltotta őket. Szóval a főmenők átcsúsztak egy kényelmesebb stílusba, amit már nem tiltottak és nem üldöztek, mert akkor már nem ők diktálták az iramot. Vagyis nem zavarták az elvtársi vizeket, vagy mit is mondok, kellemes posványokat. Aztán ez is bomlott, az is oszlott és maradtak a kevésbé cikis dalok és stílusok, „Fő, hogy ti ne legyetek” felkiáltással. Igaz, Karinthy ezt még stílusosabban mondta, vagyis jegyezte Szabolcska Mihállyal kapcsolatosan, de neki azt is ki lehetett mondani, hogy „Fulladjon meg Ady Endre lehetőleg máma még”. Mégse kapott röhögőgörcsöt tőle senki, igaz, be se tiltották.

Állatian jól szórakozott mindenki, pedig akkor már voltak diáktüntetések is, mert sérelmeztük a március 15. betiltását. Ki hogy tudta beleadni magát, úgy vette ki a részét belőle. Aztán a pecheseket kirúgták mindenhol, soha nem végezhetek el semmiyen iskolát. Rájuk nem vonatkozott a Művelt Nép Mozgalomnak semmilyen vívmánya, sem követelménye. De maradt az állati szó immár népiessé vált használata és az Írószövetség jóváhagyásával a sok káromkodás is, mondván, hogy bizonyos stílusjegyeket örökít meg. Állati, nem? Épp a stílusöröknek illett volna felszólalniuk ellene, de valahogy nem mertek szembeszegülni az írófejedelmekkel, meg amúgy is az volt a kényelmes, az az össznépi slendrián fogalmazás, amelyet csak a legnagyobb jóindulattal lehetne pongyolának nevezni.

Szintiszta nosztalgia, mondhatja akárki, ha ezekre a felvillanásnyi kis emlékfoslányokra tekint. Mint Van Gogh fénykörei vagy mint Csontváry szárnyaló színei, libbenő vékonyka cédruságai, méla esti színei, bibliai hangulatai vagy Kondor Béla Darázskirálya meg a behódoló madár a Férfi csókéval c. portréján. Mind egy töről metszettek, mégis mennyi szín, mennyi impresszió és hány rejtély, melyeket sorra mind elsodort a szél, az a történelmi! Utánuk maradt ez az utánérzés, mely nem foszlik szét a szélben, hanem kísért és rajta ül, mert ez a szentencia, ennyi a végzet.

Hatvanas évek, a mai divatban megidézve, amelyet az ifjúság most éppúgy a sajátjának érez, mintha ők találták volna fel. No, hát hadd fedezzék fel újra, hátha megüli a lelket valami ihlet, amely előhívja belőlük az alkotó szellemet, amelyet rég elrejtettek az univerzális

szürkeség álcája mögé. Vagy ezt nem szabad? Nincs is mit előhívni, mert odabent üresség van? Ki hiszi azt el? Minden lényben van valami egyedi, valami előzetes terv, amelyet köteles élete során kibontakoztatni. Csak a megfelelő tanítómester szükséges hozzá, azt meg a nebulónak kell felkeresnie, mert úgy diktálja az illem.

Állati korszak, állati résztvevőkkel. Állati ihlet állati nagy hatással a célközönségre.

De ez már egy későbbi korszak szókingse. Ezt már nem lehet a régi stílusban ragozni. A toldalékok valahogy nem illenek az igetőhöz. Az utánzatok mindig hamisan csengenek. Nélkülözik a lényegét: a vérbeli tehetséget.

Hát nem állati?

Betelt a pohár

Siheri túl sokat időzött kedvenc ivójában. Alighogy letette a munkát, mindjárt oda vitte az első útja. A haverok is előkerültek, ki előbb, ki utóbb, aztán el lehetett marhaskodni fél délután. Vagy akár éjszakába nyúlóan is, ha már nem akarták ébren találni az asszonyt és nem akarták hallgatni a prézsmítálását az éjszaka hátra levő részében. Hogy ezt vagy azt meg kellene javítani a háztartásban, vagy ezt vagy azt meg kellene venni, hogy a gyerek már megint kinőtte a ruháját, a cipőjét, meg az iskolában is be kell fizetni a kiránduláspénzt, te meg mindent csak eliszol, te részeg disznó.

Gyakori vádak voltak ezek, és a szidást nem szereti senki, főként, ha ellene irányul. Aztán ha már hazatámolyogtak a kocsmából, pihenni szerettek volna, mert másnap ismét csak dolgozni kellett. Akkor még nem hagytak ki napokat, valahogy kötötte őket a munkafegyelem. Ha belegondolunk, nem is találunk rá egyéb okot, mint a gondos otthoni nevelést és az iskolai rendet, amit akkor még megköveteltek. Akkor még nem kellett elbalettozniuk a tanároknak az új anyagot, hanem frontálisan közölve is érthető volt. Utána meg kellett tanulni, másnap vagy később kikérdezték, és igyekezni kellett talpraesetten válaszolni mindenre, ha nem akartak elhasalni félév vagy év végén.

No, hát Siheri ott se remekelt, csak formálisan betartotta a játékszabályokat, nem provokálta különösebben a tanárait, csak elvult békésen, aztán csak átrugdosták, hogy legalább a szakmunkásképzőt el tudja végezni azután. De a történelemtanáruk úgy beletöltögette a tudást a fejükbe, hogy Siheri még tajrészegen is vissza tud emlékezni a fontosabb évszámokra és történelmi eseményekre. Ez a specialitása. Ezzel szokott brillírozni a haverok előtt, mikor jól bepíálnak. Ha fogadnak, mindig ő nyeri. Igaz, utána közösen isszák el a tétet, mert így diktálja a kocsmai illem.

Az asszonnyal ő se állt valami jól. Már egy ideje azt hajtogatja, hogy istenbizony elválík tőle, ha nem hagy fel az italozással. Meg hogy minden egyedül az ő gondja, Siheri meg csak csavarog, lóg a haverokkal, az Isten pénzét is elinná, a gyerekekért meg csak ő gürcöl egyedül. Hát mi értelme van az ilyen életnek? Ha külön élnének, legalább a gyerekek nem látnák ezt a rossz példát, amit nekik apaként mutat. Folyton ezt hajtja, ha otthon ébren találja, ő meg már rosszul van ettől a szenvelgő szövegtől. Miért? A haverok is eljárnak kikapcsolódni meló után, mi van abban?

Siheri csak nem akart az asszonyra hallgatni. A haverokra annál többet. A fájront neki nem a hazafelé utat jelezte, hanem a jó sörözéseket meg fröccsözéseket a haverokkal. Egy kis tekézt a kocsmaudvaron jó időben, ultizást, lödörgéseket. Ahogy egyre későbbre járt az óra, valami szorongásféle ülte meg a lelkét, de az is csak visszafelé hatott. Minél jobban elkomorult az italtól, annál későbbre halogatta a hazamenetelt. Így alakult, hogy a tőle elvártakat sehogyan nem akarta teljesíteni. Igaz, a gondolat mindig felmerült benne, de nem tudott parancsolni magának. Mindennek az ellenkezőjét tette.

A felesége nem hangoskodott vele, csak mondta a magáét nagy szomorúan. Nem is tudja már, hogy történt, hogy így eltávolodtak egymástól, de már nem tud változtatni rajta, legalább így hiszi. Ő se bántotta soha a feleségét, csak kerülni kezdte. Most mit legyen oda tőle, ha örökké olyan savanyú az arca? Nem olyan csinos, mint régen, odahaza slamposan jár. Igaz, miből is öltözködni, ha egyszer sokba kerül ez az ő kis külön élete? Ha mégis rátörne a régi romantikus hangulat, Mari undorodva löki el magától. Pfuj, meg bűdös részeg disznó, ilyeneket mond neki, hát attól le lehet lombozódni nagyon.

Az egyik nap mégis hamarabb igyekezett hazafelé. A gyerek biciklijét kellett volna megjavítani, és ő sajnálta, hogy szegény kölyöknek még ennyi szórakozása vagy sportolási lehetősége se legyen, hát hamar elkészönt a haveroktól és hazafelé ballagott.

A szomszéd utcába érve hangos gyerekzsivajra lett figyelmes. Rugdosták a labdát meg kergetőztek, melyik mivel volt elfoglalva. Az ő nagyobbik sráca is köztük volt. Már éppen be tudott volna rúgni egy gólt, amikor szabályosan lemerevedett, ahogy meglátta az apját. Csak állt a kapu előtt, a kapus elhalászta előle a lasztit, a társai szidták, ordítottak vele.

Istike kirohant a pályáról, mint aki világgá akar szaladni. Látta az apját, de nem akarta meglátni. Olyan szégyen tört rá, hogy a legszívesebben a lábát is lejárta volna, ha lehet, hogy ne kelljen látnia. Iszkolt, futott és már jó messze járt az öregétől, aki szintén csak kővé dermedt az utca közepén. Nem akarta elhinni, hogy a saját gyereke ne köszönjön neki, ne örüljön neki, ha meglátja, mikor ő éppen azért igyekszik hazafelé, hogy a bringáját megjavítsa.

Csak állt ott egy darabig és tovább figyelte a focizó gyerekeket. A fia helyett gyorsan beállt egy másik kölyök és olyan ordítva rúgták a labdát, hogy csak úgy harsogott és visszhangzott a Siheri fülében külön-külön minden egyes gyerekhang. Csak egy kis kisfiú ücsörgött a pálya szélén, az köszönt rá illedelmesen:

-Csókolom, Siheri bácsi!

Aztán tovább figyelte a játékot nagy vágyakozva. Ő még kisebb volt a többieknél, szó se lehetett róla, hogy bevegék a csapatba.

Siheri az orra alatt morgott valami köszönésfélét, majd sarkon fordult és hazafelé indult. Egészen le volt forrázva. A fia társait nem is ismerte, azok rá se hederítettek, csak egy darabig a fia után kiabáltak, veszekedtek rá, hogy mi a franc ütött bele, de hamar feltalálták magukat és hát az ő fia se volt pótolhatatlan a játékban.

Otthon se foglalkozott vele senki. A felesége a konyhában vigasztalta a gyereket, aki most hangosan bömbölt. Az asszony magához húzta a gyerek fejét, simogatta a loboncos haját, kedves szavakat sugdosott neki. Siherin gyilkos indulat tört ki és rájuk ordított:

-Most mit pátyolgatod? Ahelyett, hogy megnevelnéd, még vigasztalod! Tudod, hogy nem is köszönt nekem az utcán? Még nekem kell szégyenkezni miatta, milyen modortalan!

De az asszony nem hagyta magát.

-Úgy élsz itt köztünk, mint egy idegen. Lassan már be kell, hogy mutassalak a saját fiaidnak, ha véletlenül hazadugod az orrodát. Csodálkozol rajta, ha szégyelli magát, mikor részegen odaállítasz a focipályára és égeted a társai előtt?

-Még a pártját is fogod? – ordította Siheri. – Hát így kell viselkedni egy taknyos kölyöknek? A saját apját nem tisztelni?! Én töröm magam, hogy hazajöjjek megszerelni a biciklijét, ő meg levegőnek néz. Tudod, ki fog foglalkozni vele! Meg se becsüli, amit kap, csak tönkre vágja, úgy bánik vele!

A gyerek kétségbeesetten nézett hol az anyjára, hol az apjára. Soha nem volt még ilyen hangos összeszólalkozás köztük. Csak dörgölte a sírástól maszatos arcát az öklével. A legszívesebben kifutott volna a világból. Már a kerékpárt se bánta volna, csak hagyják abba a veszekedést. Nem elég, hogy a focipályán leégette az öreg, ahogy odaállított részeg pofával, most még itthon is lejáratja őket a szomszédok előtt.

Siheri csak azt látta, hogy a gyerek megint az anyjába kapaszkodik és sötét tekintettel néz rá. Nem állhatta ezt a nézést. Tisztára olyan volt, mint az anyja, amikor ezzel fogadja, ha hazajön este későn. Ez valósággal felbőszítette. Hirtelen odalépett hozzájuk és valósággal kitépte a gyereket az anyja öleléséből. Aztán lekevert neki két hatalmas pofont.

-Ha még egyszer ott mersz hagyni az utcán, mikor meglátsz, hát agyonütlek! – ordította.

A felesége közéjük vetette magát.

-Nem elég, hogy ilyen állapotban jössz haza, még a gyereket is bántod?! Hát tehet ő róla, hogy nem vagy képes megemberelni magadat és úgy élni, mint a rendes családapák?! Ezt érdemeljük tőled?

Siheri már megbánta, hogy megütötte a gyereket. Tudta ő jól, hogy nem így kellene élnie, de csak nem tudott parancsolni magának. Neki, aki naponta szenved a gyárban értük, ne mondja meg senki, mikor mehet haza, meg hogy mit csinálhat, mit nem! A legszívesebben visszament volna a kocsmába, hogy bedobjon két felest. Ilyenkor csak az csillapította le az indulatait. De most még a gyerek is beleszólt a családi vitába:

-Tudd meg, hogy azért futottam el, mert miattad nem tudtam berúgni azt a gólt! Ahogy megláttalak, hogy ott dülöngélsz az utca közepén, úgy elszégyelltem magamat helyetted, hogy képtelen voltam megmozdulni. Mindenki látott! Most hogy menjek vissza közéjük? Mindenki rajtam fog röhögni! Eddig legalább nem zavartál a sportolásban, de neked mindenbe bele kell rondítani!

Siheri nem tudott mit mondani erre. Úgy érezte, az egész családi élete romokban hever. Nincs mit mondania a gyerekének, de a feleségének sem. Igen, el kell innen menni. Betelt a pohár. Ezt senki nem fogja lemosni róla. Ittas volt és verekedett is. Megütötte a fiát, akire különben büszke volt, olyan helyes, stramm kis srác. És még jól is focizik.

-Azt hiszem, az lesz a legjobb, ha én most elmegyek – közölte a feleségével. – Nincsen már semmi értelme a mi közös életünknek.

A felesége elsápadt. Ő is gyakran gondolt erre, de most mégis váratlanul érte a szakítás gondolata. A gyereket elengedte, megállt és leverten nézett szembe az urával. Egy örökkévalóságnak tűnt az a pillanat, amíg ott álltak egymással szemben. Ő is szeretett volna szabadulni már ebből a kapcsolatból, de hát a gyerekek... mi lesz most velük? És azzal is tisztában volt, hogy ha elengedi az ura kezét, teljesen el fog zúllani. Pedig valaha olyan rendes ember volt. Csak akkor romlott így meg a kapcsolatuk, amikor a harmadik gyerekkel elvetélt. Nagyon szerettek volna egy kislányt, de megemelte magát és a baba elment. Utána már valósággal idegenkedtek egymástól. De talán...

Mindketten ugyanarra gondoltak. Könnyű kimondani azt a szót, de hogyan tovább? Ezt egyikük se tudta. Aztán váratlanul egymás felé léptek. Siheri kinyújtotta a karját az asszony felé. Egy heves mozdulattal magához ölelte. Mariból kitört a sírás. Úgy rázta a zokogás, alig bírta lefogni a két karjával. A gyerek se bírta tovább. Odarohant hozzájuk és átölelte mindkettőjüket. Siheri szeméből is nagy kövér könnyecseppek gördültek alá, végig az arcán, a felesége hajára, homlokára. A gyerek akkor könnyörögni kezdett:

-Ne haragudjatok rám! Soha többet nem leszek rossz! És akkor se hagylak ott az utcán, ha négykézláb mászkálsz, csak ne bánts meg többet Anyukát!

Ez váratlan mélyütés volt Siheri sérült lelkén. Felemelte a gyerek arcát és csak ennyit dörmögött:

-Te ne haragudj, kisfiam, hogy ilyen rossz példát mutattam neked mindig! Téged se bántalak, és anyukádat se fogom. Csak azt nem tudom, hogy egy ilyen rongy alakot, mint én vagyok, befogad-e még valaki... hogy hová menjek szégyenletemben...

-Maradj itthon és ne igyál annyit meg ne csavarogjál! – szólt a gyerek bölcs ítélete. – A biciklimet meg egye meg a fene, ha akkora gondot okoz neked!

Mindhármuk arcán könnyes mosoly ült. Még akkor is az arcukat törölgették, amikor betoppant a kisebbik fiú. Petike döbbenetn nézte őket. Ijedtében ő se tudott köszönni, csak állt és bámulta őket. Aztán Siheriné szedte össze magát elsőnek.

-Na, mindenki dolgára! Én meg a vacsorátok után nézek. Te meg, kisfiam, – fordult Petikéhez – nem tudsz köszönni, ha hazaérsz?

Összekócolta a gyerek sűrű, tömött haját és a kamra felé indult. A férje és a fiúk csak álltak egy darabig. Mindenki őt nézte. Őt, a család napját, mindenki biztos pontját, aki még egy ilyen válságos pillanatban is össze tudja kovácsolni egészszé, ami szinte már széjjelesett.

A betelt pohár túlcsordult. Aztán már mindig üres maradt. Senkinek nem kellett több figyelmeztetés.

FRIDEL 2020

Üzenet a mából

Igen, talán jó volna üzenni a kései utódoknak és leírni pár kedves szóval, hogyan is éltünk. De mindjárt jön a kétes érzés, hogy vajon érdekelné-e még valakit abban a homályos távolban, amikor még az egészen közeli jelen is olyan könnyen fordul el az ősök tapasztalatától. Aztán egy újabb gondolat: ha sikerült túlélniük mindent, amit a mi korunk elrontott és épp az ellenkezőjét célozta valami primitív rosszindulattal és féltékenységgel az utódok iránt, akkor ezt egészen bizonyosan a kultúramentés jegyében tették. Akkor egészen biztosan nem süketek és vakok az értékek iránt, hanem ellenkezőleg. Úgy fognak venni minden mai „leletet”, ahogyan a régészek, amikor valami értékeset kiásnak és első rácsodálkozásuk után mindjárt neki is látnak, hogy letisztítsák.

Ezek vagyunk mi: kiásott leletek, kései relikviák, vagy csak köznapi használati tárgyak. Attól még mindnyájan hordozunk valami értékelhető üzenetet, akár egy időkapcsolóban az oda rejtett írások és tárgyak. Hagyjuk hát, hadd forgassák és nézegessék s talán úgy tekintsenek ránk, mint valami ősi és barbár dolgokra vagy személyekre, akiket és amiket a jószerecsse eléjük vetett, hogy tanuljanak belőlünk és rólunk valami érdekeset.

Még egészen kislány voltam, amikor azt tapasztaltam a családi utazások alatt, hogy nem minden családtag beszél egyformán. Más volt a szó a bihari tájon és más Békés megyében, nem is beszélve a pesti külön nyelvjárásról, amely felsőbbrendűnek hitte magát, pedig de sokszor megkapta a magáét Kodály tanár úrtól! Sok érdekes szót tanultam a keresztszüleim falujában, a későbbi városcában, Göncön, de voltak osztálytársaim a Nyírségből is, majd egyetemista koromban Szegeden, ahol a kollégiumban szinte minden magyar táj „küldöttei” megjelentek. Vasból és a Dél-Dunántúlról, de elég volt keresztülutazni az országot, hogy csak a vonatra felszálló utasok beszédéből fel lehessen csippenteni pár ízes szót, melyek jól szolgáltak későbbi fordításokhoz, a couleur local megjelenítéséhez.

A sokféle ismeret szélesebbé teszi az ember látókörét, alkalmazkodóbbá teszi, és nemcsak a szókincsét gazdagítja, hanem sokat hozzátesz az általános műveltségéhez is. Nemcsak az idegen nyelvek ismerete emeli az embert, s főként nem azért, mert „az idegen szép”, ahogy csúnyán elköptették az eredeti értelmét a szónak, hanem azért is, mert azokban is sokfajta más ismeret rejlik. Nyelv és kultúra. Mindig ennek jegyében kell ismerkedni velük és ekként továbbadni az érdeklődőknek. Az utódoknak és a tanítványoknak. Az így begyűjtött kultúra aztán nemcsak bespájolódik, hanem érlelődik is. Minél tovább, annál értékeesebb lesz a bukéja.

Mikor annyi évszázad távolán át gondolom megszólítani a kései utódokat, még azt se tudom, átvészelték-e atomháborút, amivel bennünket napi szinten fenyegetnek. Hogy képes volt-e elmenni odáig a tökfaj emberiség, hogy másodszor is véghezvigye azt, amit egyszer már elkövetett önmaga és embertársai, no meg az egész élővilág ellen. Csak hunyorgok vakon, akár a gyengénlátó, hogy valamit kivegyek belőle, de aztán rájövök, hogy nem nekem kell

odáig látnom, hanem az utódoknak kell venni a fáradságot, hogy visszatekintsenek könnyen magunk után hagyott jeleink során.

Gyűlnek a sorok és gyűlnek az elfecsérelt életek, de ugyanúgy gyűlnek a titkos, rejtett zugokba, fiókokba és polcokra eltett emlékkapszulák is. Írjuk a történelmet, és megfordítva is igaz: bennünket is ír a történelem. Megtörténtté tesszük az álmainkat, és az álmaink is megörökítenek bennünket. Talán ez lesz majd érdekes bennünk, mai emberekben az utódok számára, de biztosan nem lehet tudni véletlenül sem. De tesszük a dolgunkat és sorjázzuk a lépteinket, mert most ez a dolgunk, úgy érezzük.

Miért a királyi többes? Mert nem vagyok egyedül. Mert annyi társam teszi ugyanezt, amit én, csak nem ismerjük egymást. A hangunk nem hatol el egymáshoz az éteren át, legfeljebb remélhetjük, hogy egykor majd rábukkan valaki erre a palackpostára és úgy érti majd a szavainkat, ahogyan mi is érteni szántuk.

Megesik még a kortársak vagy családtagok és barátok között is, hogy másként értelmeznek fogalmakat. Még akkor is, ha azonos kultúrában nevelkedtek, egy osztályba jártak vagy ugyanazon az évfolyamon végeztek az egyetemen. Ha rájuk hagyjuk, marad a félreértés, de ha megállunk egy pillanatra és tisztázzuk a különbségeket, akkor feloldható a pillanatban rejlő ellentét. Talán épp erre is szolgál: hogy megszüntesse a diszharmóniát, de úgy, hogy előbb behintsen egy kicsiny porszemet a rendszerbe, amelynek segítségével kiprovokálhatja azt a pillanatnyi megtorpanást. Utána jöhet a katarzis, a feloldás, a továbblépés lehetősége.

Van, aki könnyedén veszi, azaz ejti ezeket a kis „botlatókat”, könnyen is lép tovább rajtuk. Meg nem oldja a feszült helyzetet, csak átlép rajta. Úgy érzi, neki ezen nem szükséges töprengenie, hát törli a fejét valami máson. A maga módján talán igaza is van, de nem így a filozófus-ember. Ő mindenben eltöpreng, majd újból előveszi, átrágja, mint valami nehezen emészthető dolgot, és a vége? Filozófia, amely az élet sója is lehetne, a nagy többség számára mégse az. A közember nem szeret az élet nagy dolgain filózni, mondják. És ebben máris benne van a kisember nagy lekicsinylése a magasrendű tudomány iránt. Az ő agyát ne szántsák-vessék mindenféle filozófiai ekeboronákkal! Majd tudja ő, mire köll használni aztat!

Ha csak a jelenkort vesszük alapul, mindenképpen el kell mondanunk, hogy a legsúlyosabb fenyegetések közelében éltünk. Azoknak árnya vetült rá az életünkre, nekem éppen az öregségemre, amit a normális ember békés visszavonultságban szeretne leélni. Ha van valami, amire egyszerűen nincs esély, az a békés, boldog öregkor, melyet békésen át is olvasgathatna az ember, ha hagynák. Ha a sajtót figyeljük, márpedig miért ne figyelnénk? akkor minden szörnyű katasztrófa, pillanatokon belül kitör a világháború, amelyre sürgősen fel kell készülnünk. Mindennap érkezik egy hatalmas aszteroida, amely be fog csapódni a Föld nevű bolygóba, aztán mindannyiunknak annyi... Aztán elmúlik az a bizonyos nap, az aszteroida, ha volt is ilyen, rég elszárgultott a saját pályáján valahova a világűrbe.

Aztán fenyegetnek világvégével is. Voltak ukrán látnokok a kilencvenes években, akik napra pontosan megmondták előre a világvégét. Aztán persze semmi. Meg voltak a brazil őserdőbe kivonult szektatagok, akiket a nagy guru rávett egy rituális kollektív öngyilkosságra, amit azért kellett elkövetniük, mert közelgett a világvége. Az ész megállt. Ha valóban eljött volna a világvége, minek elkövetni öngyilkosságot, ami bűn, hiszen úgylis lesz, aki ezt a munkát elvégezze helyettük?!

Világvégi hangulatban nehéz szép és jó hangulatú műveket alkotni. De azért lehet. A lélek nem élhet állandó katasztrófaélményben, kell, hogy legyen valaki vagy valami, ami feloldja ezt az egyre növekedő feszültséget. Isten nem alkot hitványt. Ami mégis elromlik, az annak tudható be, hogy olyasvalaki piszkálta, kísérletezgetett vele, aki nem ért hozzá.

Az ihlet pillanata szent. Kiemel a köznapi vulgaritásból és transzcendens élménnyel ajándékoz meg. Minőségileg változik meg tőle az ember. Az alkotó és a későbbi műélvező, akinek ez az élmény megadatik. Ezért fontos tiszteletben tartani a műalkotást, amelyről könnyen megállapítható, hogy nem afféle fabrikálás, hanem távoli üzenetet hoz egy olyan világból, amelyet magunkhoz képest magasabbrendűnek tapasztalunk. Ez a tapasztalat nem köznapi és nem belemagyarázás, hanem ugyanúgy érthető, mint a közeli barátok vagy a régóta összecsiszolódt házastársak összenézései. Csupán egy pillanat, de abból minden világosan érthető a másik fél számára. Azért van ez így, mivel a közös érlelődés lelki testvérekké tette őket. Olyan örök társakká, akik az idő és a földrajzi távolságok ellenére is kapcsolatban maradnak egymással és tudnak üzeneteket küldeni és fogadni, miközben nem is látják egymást.

A vérbeli költészet is filozófia. Bár nem mindenki számára befogadható, mégis szükséges része az életünknek. Aki nélküle él, alacsonyabb szintre helyezi a létezését. Fölfelé nem kommunikál, csak azonos vagy alacsonyabb szinten, mint az ösztönök vagy a köznapi igények: táplálkozás, szex, karrier. Igen, ez utóbbi is alsóbb szinten működik, mert ebben tudják csak igazán kiélni alantas hajlamaikat a nagy karrieristák! A letaposás és a szolgál elküldés, a nemtelen harcok tere ez, tehát csak ne tulajdonítsunk neki akkora jelentőséget! Természetesen nem a nagy tudósi életművekre gondolunk, és a művészi pályafutásra sem, jóllehet mindkettőn előfordulnak a fentiekhez hasonló esetek és karriertörténetek is. Jó esetben azonban a nagy lélek hagyja magát vezettetni jóteknő szellemi vezetői által, akik mindig arrafelé fogják terelgetni, ami világtörténelmet is írhat akár.

Most, hogy visszagondolok, korábbi gondolataimra, meg kell állnom egy pillanatra. Ha ugyanis az emberiség egészéről akarok üzenetet küldeni az utókornak, el kell mondanom, hogy az általános trendekkel és politikai akaratokkal az emberek nagy része nem ért egyet. A józan gondolattól vezérelt ember nem akar háborúba menni és ott vadul gyilkolni az embertársait. Különösen vonatkozik ez a keresztényekre, akik számára törvény a Tízparancsolat, ezen belül is a „Ne ölj!” parancsa. És abban se vagyunk azonosak, azaz homogén massa, hogy a környezetszennyezésből sem egyformán vesszük ki a részünket.

Vannak a kíméletlenek és vannak, akik a „Nem ártani!” szellemében élik az életüket, sőt a gyermekeiknek is ezt adják tovább. De itt most valóban kezét fog egymással a távoli ős és az utókor: részben a mi törekvéseinknek köszönhetően juthattak el ők is odáig, hogy nem engedték kipusztítani magukat. Köszönetet nem várunk, csupán egy szelíd mosolyt küldünk azok után, akik értik és értékelik ezt a törekvést, amelyet jelenkorunkban éppen túlharsogni látszik a Nagy Háborús Gépezet, valamint annak nagypofájú hamis prófétái.

A diaszpórákban élő jószándékúak azért mégis csak kommunikálnak egymással valahogyan. Ez a titok, már-már mondhatni: rejtély. De nem is szükséges sokat fecsegni erről, lényeg, hogy a kapcsolat megvan bizonyos szellemlények között, és ez nem tartozik másokra. Van, akit bánt a csend, mások igénylik, mert az elmélyült gondolatokhoz és az alkotómunkához szükség van rá. Csend és rend, mondhatjuk erre, de nem hallják meg a zajongók, akiknek lételeme a nyüzsgés, az egymás hegyén-hátán való taposódás, a fizikai összecsapások igénye. A lelkük rajta, majd érnek még és juthatnak magasabb szintre is, csak törekedniük kell rá.

Mit is lehet még üzeni az utódoknak? Egy-egy színes képet a Földön naponta látott természeti környezetünkről, amely tavasszal megadja az újjászületés élményét. Azzal, ha figyeljük a virágok és fák fejlődését, szinte naponta megtapasztalható megújulását, mindig reményt ad arra is, hogy ezt majd lesznek, akik követni fogják és igyekeznek megkímélni, ahogy mi is tettük a magunk módján. Ugyanakkor rögtön idetülekszik egy másik gondolat is, ami nem kellemes: talán azért kell fotográfiákat hagyományoznunk az utókorra, mert később már nem lesz ilyen szép a Föld természeti környezete, mert...

Igen, miért is? Mivel a mi világunkban köznapi élmény a pusztítás, a rombolás. Mert könnyen meglehet, hogy maga a Föld is öregszik és kevésbé lesz szép és vonzó. De bárcsak ne lenne így! Bárcsak jó sokáig megkímélődne az emberiség ártó vagy hanyag szándékaitól és követhetné a saját fejlődési trendjét! Mégse tehetjük meg, hogy elhallgatjuk ezt a kései utódok előtt. Az hazugság volna, írni pedig csak az üljön le, aki őszintén tud vallani a legkényesebb témáról is. Szóval, ha az emberiséget mint nagy, közös masszát tekintjük, akkor meglehetősen kártékonyak kell tartanunk. Nézetemmel nem vagyok egyedül. Cousteau kapitány és David Attenborough is így látták a kérdést. Igaz, megadva azt a lehetőséget ennek a hatalmas emberi masszának, hogy megtérjen, jó útra térjen és megfékezze a globális felmelegedés által előre megjósolható katasztrófákat.

Ha van még fogadó, értő lélek erre az írásra, akkor ezt is biztos pontnak, kész ténynek kell tekintenünk. Mi ezt csak hisszük és reméljük, de aki ezt olvassa, az már tudja jól a választ. Én mindenesetre szívből remélem, hogy ez a csatorna továbbra is működik, szóval egy baráti kézfogást és egy seregnyi szép gondolatot és jókívánságot küldök mindazoknak, akik ezt hasonló érzésekkel fogadják. Szóval úgy érzékelem, mint mikor tükörbe néz az ember, és ugyanazt a képet látja benne, amit feléje sugározott – teljes szeretettel.

Ha még kétséges volna, miféle szándékok is vezettek, amikor ezeknek a soroknak a lejegyzését elterveztem, kérem, hogy bennem ne keressenek hátsó szándékokat! Csúnyákat,

ferdét semmiképpen sem. Én csak böcsületesen lejegyeztem pár gondolatot, és akinek úgy tetszik, az majd továbbfűzi őket. Vagy elveti, mondván, hogy már elavult, az emberiség már más szinten él és gondolkodik múlttól és máról. Az nem az én választásom lesz, hanem az övé. De mivel szeretnénk a mások lelkében felzengő dalt is szépnek hallani, hát nem az utóbbit feltételezzük, hanem csakis a legszebbeket.

Hát üdvözlégy, Kedves Távoli Értő Lény, akinek ez az üzenet szól! Béke veled!

FRIDEL 2020

Magyarul, szépen

Ugyan, hogy is lehetne másként, mint szépen megszólalni az anyanyelvünkön? Ki tudna másfajta választ adni erre a költői kérdésre? Még akkor is, ha tudjuk, hogy a nyelvnek nemcsak művelői, gondos ápolói vannak, hanem barbár pusztítói is.

A választ mégis egyféleképpen kell megadni, hiszen hiszünk az értelmes fennmaradásban, a boldog jövőben, amelytől nem foszthatjuk meg az utódainkat. Legalább elméletben meg kell adni nekik a sanszot, hogy ők majd szebben és jobban, meg műveltebben és okosabban...

Igaz, magunk is így kezdtük egy sötét emléké korban, amikor még kimondani se volt szabad azokat a szavakat, amelyek pontosan kifejezték volna azt az érzést, azt a fájót vagy bántót...

De azért magunkhoz jöttünk és szép csendben építkezni kezdtünk. Míves szavakból, nádszálkarcsú jelzőkből, félcédulás groteszkekből, mikor hogy lehetett. Mikor pusztulni látszott az édes anyanyelv, akkor is épült, mert amikor lett rá alkalma, lerázta magáról azokat a fölösleges göncöket, amelyek sehogyan sem illettek rá. Igaz, a szánkba, azaz tollunk hegyére adtak csúnya szitkokat is, de nekünk nem az volt a lényeg. Nem maradtak meg, nem lettek a mieink, visszaszármaztattuk őket a tartóinknak. Ma is abból élnek, a sok szitokból, káromlásból meg förtelmes viselkedésből, ocsmány beszédből.

Nekünk maradtak a költők által fényesre csiszolt szavak, minden szép irodalmi emlék csillogása. Nemcsak Petőfitől és Aranytól magasba emelve, hanem kedves elődeik, Vörösmarty és Csokonai által is kiművelve, hogy már akkor is ragyogott, akár a jól csiszolt gyémánt meg annak darabkája, a brill. Amikor költő szólal ezen a nyelven, mindenki felkapja a fejét. Nemcsak a literátorok, hanem a köznép is, mert még nem felejtette el az ősi hangzásokat, az „isa pur és homu vogymuk” etelközi stílusában.

Akkor még nem a hosszúra nőtt, fürgé hüvelykujjak fejezték ki méltóképpen a műveltség és az ügyesség felsőfokát, hanem maga a művelt nyelv. Az, amelynek vannak népies művelői is, csak nem mindig tudják magukról, mekkora kincs birtokában vannak. Most szólunk nekik is, hogy őrizzék, kíméljék és gazdagítsák bátran azt a minden gyöngédségre érdemes szépséget, hagyományaink anyanyelvét! Aki nem tudta, most ébredjen rá, hogy történelmi időket él, élünk, amelyben fő-fő feladat a szókincs megőrzése is.

Mindenkinek kell gondolnia az utókorra, legalább a tervei kapcsán. Amikor a jövőjét nem egyszemélyes cella- vagy gettólakóként képzei el, hanem boldog gyermekzsivajban, játékos években, amelyeket aztán felváltanak utóbb a megkomolyodott emberek értelmes gondolatai, azokkal kibélelt családi otthonai.

Minden ember a saját anyanyelvén gondolkodik. Még akkor is, ha már rendesen, magasabb szinten elsajátított egy vagy két idegen nyelvet, amelyeken társalogni tud. Túl a kész formulákon, a nyelvi fráziskincsen van egy másik kommunikációs szint, ahol törvényszerűen

működésbe lép az édes anyanyelv gazdag világa, automatikusan „beugró” minden hagyománya, és rá kell ébrednünk, hogy a legmagasabb szinten művelt másik nyelven túl is ránk köszön az édesanyánk meg az összes nőrokon, majd rendkívül tisztelt tanárunk, akik nyesegették, szép szavakkal öntözgették a nebulók kerti növényeit, amíg szebbre nem csiszolódtak. Megformálódtak, mert volt, aki formázza őket – mindnyájunk örömére.

Nincs ebben semmi különös, elvetendő meg különösen nincsen. Az első szavak mélyen az emlékezetünkbe vésődnek, hogy aztán még többet gyűjtsünk hozzájuk, így gazdagítva a már egyébként is igen gazdag anyanyelvünket. Aztán egy napon arra ébredünk, hogy nagyon gazdagokká lettünk – a sok szép szó által.

Csiszolódástörténetünk stációi az irodalmi emlékek. Mindazok, amelyeket valamiért fontosabbnak és jelentősebbnek éreztünk a többinél. Mert vettük magunknak a fáradságot és megtanultuk őket fejből. Nemcsak a kötelező memoriterek kapcsán, hanem azért, mert **nekünk** volt rá igényünk. Hogy bármikor elő tudjuk venni és idézni őket, mert az lesz a leginkább odaillő a társalgásunk alkalmával.

Aki nem olvas regényeket, az nem ismerheti mélységükben az emberi sorsokat. Ezek a könyvek nem a diákok szívatására íródtak, hanem mindnyájunk épülésére. Példázat gyanánt olyan élethelyzetek megértetésére, amelyeket az író finom lelki hangolása nélkül akár félre is érthetnénk. Vagy elsiklanánk fölöttük, egyszóval elmaradna a tanulság vagy a jó esetben elvárható katarzis. Így hát elkezdődik egy folyamat, amelynek során átértékeljük az ismereteinket, hogy aztán újakat gyártsunk helyettük.

Minden nyelvi akadály egy újabb fejezet nyitánya. Legfeljebb nem mindenki érzékeli azonnal. Lebénítja az érzés: mit kezdjen a mával, az eléje robogó jövővel. Egyáltalán mit kezdjen önmagával és a társadalom egészével? És amíg kínlódik, szerencsétlenkedik a kortárs, egyetlen szempillantás alatt megoldja a kérdést a költő, a zenész, a művész, hogy aztán újabb akadályt teremtsen. Ezek a nyelvi akadályok képezik a fejlődés, felfelé haladás grádicsait, amelyek a helyes irányt mutatják.

Kell-e rajta töprengenünk? Miért is ne? Kellenek-e a zavaró tényezőt jelentő, egy-egy percre mindenkit csendre intő reneszánsz szavak? Ha nem lennének, talán érzékelhető fejlődés se volna a világban. Mert mindent megakadályozna a szégyenletes nemtudás. A műveletlenség és annak minden átkos hozadéka. A diktatúrák, amelyekben a legostobább tökfek akarnak irányítani mindent és mindenkit, és amelyekben csak bűvópatakként marad meg az értelem. Rejtetten, titkoltan, de el nem pusztítva.

Anyanyelv és szépség. Magyarul mindez oly természetes. Nem is lehet másként, csak szépen, mivel ez fejezi ki azt a végtelen bölcsességet, amely megteremtését sugallta és máig életben tartja. A Teremtő Szellem invenciója, amely nem hagyja félrevezetni magát senkinek.

Magyarul és szépen. Feledve mind a káromlásokat és válogatott szitkokat, amelyeket ránk terheltek félresikeredett alakok, akiknek ez a köznap i kifejezés kincse. Már ha lehet kincsnek nevezni a rútságokat.

Gyűjtöttem szépséges szó-kavicsokat, gyűjteménybe való értékeket. Gyűjtöttem hiábavalóságnak tartott dolgokat és értéktelennek tartott fantasztikus értékeket. Ennyi a különbség ebben a mai értékválságban evickélő emberiség szépségkultusza és a miénk között. Ők és mi, mi és ő k. A szépség pedig mindannyiunkat túlél. Ezért csak szépen, csillagmértékkel is a legszebben. Ennyi a mérték. Ennyiért éri meg mindent félretenni, legalább az alkotás szentnek mondott idejére.

S ha magyarul szépen csendül a szó, hát nyugtázd egy kedves mosollyal: ennyi volt.

Vonaton

Kati gyakran utazott vonaton. Egyetemista volt, jókora távolságra az otthonától, de azért, ha tehette, hazament, hogy feltöltekezzen egy kis otthoni levegővel, táplálékokkal és legfőképpen a család szeretetével. Talán ez volt a legfontosabb, amiért nem bánta a hosszú bumlizást, ami ezeken a hétvégéken rá várt.

Mindig vitt magával könyveket, hiszen ezek fontos részét képezték az életének. Idegen nyelvűeket is, amelyeknek világába sokkal könnyebben bele tudta dolgozni magát, amikor nem volt kéznél szótár. Mire hazaért, már „ki is végezte” valamelyik könyvét, hogy aztán visszafelé már másikat olvasson. Csoporttársai nem értették, hogyan csinálja, csak azt tapasztalták egyre növekvő irigységgel, hogy Kati jobban tud náluk angolul és németül. Jóllehet, ezek az olvasási gyakorlatok passzívnak tűnnek a felületes szemlélő számára, mégis olyan elmélyültséget jelentenek, amelyet nem lehet felcserélni a könyvtárban töltött, sokat szótárazgató tevékenységgel, pedig ott sokkal jobbak a körülmények is az olvasáshoz.

Kati gyakran utazott sötét fülkékben, alig pislákoló lámpák gyér világítása mellett, amikor már nem is volt egészséges az olvasás. Csak rongálja a szemét, szóltak rá olykor idősebb utitársak, de ő nem sokat hederített rájuk. Úgy elmélyült az olvasmányaiban, hogy tőle akár ágyúzhattak volna is, azt se hallja meg. Pedig ügyelnie kellett, nehogy eltévessze az állomást, mikor át kellett szállnia. Télen, rosszul fűtött vonatokon, bepárasodott ablakok mellett ez nem is volt esélytelen.

Egyszer, amikor nem figyelt oda, már csak akkor vette észre, hogy kifelé tart a vonat arról az állomásról, ahol át kellett volna szállnia. Kétségbeesetten igyekezett kifelé a fülkéből, de csak a következő állomáson szállhatott le. A kalauznő rendes volt hozzá, nem bírságolta meg a tovább már nem érvényes jegye miatt, hanem adott neki egy igazolást, amellyel azt az egy állomásnyi távot megtehetette visszafelé. Igaz, az ellenvonat jó egy órai különbséggel jött, aztán az átszállás... tiszta izgalom, hogyan ér haza késő éjjel. Pénze nem maradt, ez gyakran megesett az egyetemistákkal, sőt már busz se járt, amikor megérkezett a városkába. Gyalog kellett hazacipelnie keresztül a városon a tele bőröndjét, amit még a könyvei is csak terheltek. A szülei már aludtak, hosszasan kellett zörgetnie az ablakon, hogy végre beeresszék. És még korholták is a figyelmetlenségéért.

Azontúl éberekbben figyelt, nehogy még egyszer megessen vele ez a kellemetlenség. Talán nem árt elmesélni az efölött csak ironizáló vagy mosolygó ifjúságnak, hogy az ő kényelmük éppen a Katihoz hasonló fiataloknak kijutott kényelmetlenségek árán született meg. Az a nemzedék ugyanis sokkal figyelmesebbé vált mások iránt, éppen azért, hogy neki meg sok olyan élményben volt része gyermek- vagy ifjúkorában, amit az ellenségeinek se kívánt.

Egyik nemzedék a másik vállára lép, s vajon hányan vannak, akik hálásak azért, amit ezek az „átlépett” nemzedékek nekik juttattak? Ha nincs, aki megtanítsa nekik, ugyan mitől irányulna rá a figyelmük olyasmire, amit maguktól nem tudhatnak?!

Kati öt év alatt jó néhányszor végigbumlizta ezeket az utakat, de benne nem a vonatok kényelmetlensége maradt meg elsősorban, hanem az az élmény, hogy ezek alatt komoly nyelvismeretre tett szert. Az egyik társnője, aki szülei munkája révén sokat utazhatott külföldre, tehát jóval több alkalma jutott, hogy ott a nyelvtudását gyarapítsa, egyik nyelvi foglalkozáson felcsattant, amikor a lektor kérdésére egyedül Kati tudta megadni a helyes választ:

-Megölöm ezt a nőt! Ezt is tudja!

A fenyegetés természetesen nem volt valódi fenyegetés, csupán csodálat a maga módján, hogyan lehet, hogy Kati, aki viszont nem utazhatott, mégis többet tud nála, aki elég folyékonyan beszélt angolul. Ahogyan a csoport néma döbbenete is, amellyel ezt a már sokadszor megismétlődő esetet fogadták.

A magyarázat egyszerű: irodalom. Aki sokat utazik, lehet, hogy csak felszínesen társalog. Aki olvas, méghozzá komoly irodalmat, az jóval többféle élethelyzettel találkozik, művészi ábrázolásban, amely nemcsak a nyelvtudását mélyíti el, hanem a műveltségét is gyarapítja. Az ifjúság ezt még nem tudhatta, Kati viszont ösztönösen helyesen tette, hogy olvasott, ahelyett, hogy a vonaton unatkozás és a vonatbűz tolakodó jelenléte töltötte volna ki azokat a hosszú órákat, amikor hazafelé tartott, vagy vissza, az egyetemi kollégiumba.

Mire is jó a nagy távolság a lakóhelyünk és az iskolánk között? No, meg a rettenetes közlekedési viszonyok egy olyan korban, amelyről az ifjak már legfeljebb a retro zenét ismerik, vagy Ötvenhatot, mert nekik már arról is szabad tanulniuk. Pár lényegtelen momentumot, amelyről esetleg úgy vélik, az a dolgok esszenciája, tehát tartalmazza a lényeget, pedig mégis inkább csak a felszínen mozog, míg a legfontosabb a mélyben marad. Mint ahogy az is, hogy az öregeknek még megmukkanniuk se volt szabad a forradalomról, ha nem akartak bajt hozni a családjukra. Igaz, ha a fiatalok óvatlanok maradnak, ők is könnyen szembesülhetnek valami hasonló örülettel, amely újabban nyugat felől terjeng keleti irányba. Annak jegyében se szabad akármit mondani, sőt olyan mértékben béklyózza meg a nyelveket, hogy lassan csak holmi blablákat lesz szabad mondani bármely témáról...

Katinak viszont megmaradt a nyelvtudása, amelyet sokan irigyeltek tőle. Róla mindez lepergett. „Aki irigyli, csinálja utánam!”, mondta ilyenkor. „Én senki elől nem vettem el a tanulási lehetőséget. Abban a szegényes korban, amelyet össze se lehet hasonlítani a mostanival, magunknak kellett megszereznünk mindent, mert éppenséggel a nyelvtanulás volt az a terület, amelyet inkább elzárni próbáltak előlünk, mint megosztani velünk. Kivéve az Idegennyelvi Főiskolán külhoni (kém)szolgálatra kiképzett diákokat, akik aztán rá is szolgáltak a beléjük helyezett bizalomra.”

Ugyan ki gondolná, hogy a NINCS termi meg a leginkább a VAN-t?! A kényelem, a túlzott kiszolgálás elkényelmesíti az embereket. Minél több az akadály, annál több az ambíció. A fordítottja is igaz. A gátnélküliség, a korlátlanul rendelkezésre álló anyagi javak és a szülők, nevelők túlzott gondoskodása tunyává és önzővé teheti azokat, akik mindent megkapnak. Néha úgy tűnik, hogy éppen azok a szülők a legönzőbbek, akik semmiféle teret nem engednek a gyermekeiknek ezzel a végtelenített kiskorúsítással. Azzal, hogy nem hagynak a számukra semmiféle privát ambíciót, mivel mindennel ők látják el őket, akár késő felnőttkorukban is. Az eredmény? Infantilis felnőttek tömegei. S ha a „gyermek” soha nem játszhat szabadon, akkor rosszalkodni kezd. Öncélúan és gyakran rosszindulatúan is. Vagy csak próbálgatja a korlátait. Minél többet hagynak rá, annál messzebbre fog elmenni, hogy a végén már valóságos politikai bűnözővé váljon.

Természetesen az se volna helyes, ha az embereket szándékosan nyomorban tartanák. Tartják is egyes helyeken, de nem az az etalon. Az arisztokratikus önzés és gőg ugyanolyan visszataszító jelenség, mint az elvtársi szűkkeblűség és a proli felfogás, amit természetesen nem a foglalkozásarra értünk, hanem a viselkedéskultúrájára. Jobban mondván a viselkedni nemtudására. Ez nem egyéb, mint amit az átkosban tanítottak a kisembernek, a XX. század kreatúrájának: az irigykedés és egymás folytonos méregetése, nehogy a másiknak több jusson pár szelet kenyérrel...

Kati szerette volna átadni a tapasztalatait másoknak is, de az ő kultúrája nem sokakat érdekelt. Csak a nyelvtudása, amit szerettek volna készen megkapni, de érte túl sokat tenni nem igazán. Az emberek mohón vágyakoznak az után, aminek nincsenek birtokában, ám megharagszanak, amikor azzal szembesítik őket, hogy komolyan meg kell küzdeniük érte. Az élet javait úgy akarják megkapni, akár valami főnyereményt. De vajon kinek van igaza? Aki a fenekét használja, hogy beleüljön a készbe, vagy annak, aki maga akarja megteremteni a saját világát, annak minden javával együtt? Ugye, nem kérdés, melyik testrész a fontosabb: az alteste vagy a feje?!

A Kati-jelenség nem túl gyakori. Ő mégis szívesen gondol vissza azokra az évekre, amikor megnyílt előtte a művelődésnek az a lehetősége, amely kellőképpen tág teret adott neki a további felfelé törekvésre. Hisz benne, hogy másoknak is ezt volna érdemes tenniük.

Ambíciót viszont senki nem kap ajándékba. Annak belülről kell munkálnia. Nélküle nincs értelmes ember. Ez a vita a mai világunkban látszik eldőlni.

A régi füstös, kényelmetlen, fűtetlen vonatok világát azért talán mégse kellene visszahozni, hogy az értelmesebbje még időben észbe kapjon...

FRIDEL 2020

Nagymamák ideje

Volt egyszer egy rég-idő, egy nagyon szép idő. A nagymamák akkor még mindig ráérték az unokáik számára, nem voltak agyonhajszolva munkahelyi és házimunkáktól egyaránt. Minden nyugodtabb volt, senki nem rohant, csak szemlélődött. Mellette meg serénykedett. De mivel amit csak tettek, nem volt kényszer, ők legalább nem érezték annak azt, amit kötelességüknek tartottak, így hát más volt az életérzésük is. Szébb és jobb, minőségileg más. Aki nem hiszi, járjon utána.

Senki nem követelőzött. Nem zsaroltak érzelmileg, sem másként. A dolgok mégis elrendeződtek, vagy előbb vagy utóbb. Talán a dolgok intézési módja volt minőségileg más, különben. És erre nem magyarázat kell utólag, hanem csak egy reális értékelés. Vagy csak némi empátia, hogy ne tévelyedjünk el a saját mikrokozmoszunkban.

Nagymamák ideje? Igen, az övéké. Meg minden unokáé, akik élvezték a hasznát ennek a lélekfordító időnek. Vagy inkább lélekformáló volt? Bizonyára mind a kettő. Csak nem mindegy, hogyan nevezzük.

Lehet valaki úgy is nagymama, hogy meg se éri az unokái születését. Mert még a saját gyermekeit se tudja felnevelni, olyan kevés jutott neki a földi létből. Komoly veszteség a családnak. A féláravá lett gyermekek lelkében örök hiányérzet marad, és amit komoly felnőtt igénnyel kellene megbeszélni, azt már nem mondhatják el a legjobb barátnőjüknek, az édesanyjuknak. Mégis vannak ilyen hirtelen vágások az emberi életben, amelyeket végül a párkák rendeznek véglegessé. Vajon lesz lehetőségük a visszahívott édesanyáknak, hogy utóbb figyelemmel kísérhessék elhagyott szeretteik sorsát? Az elhagyottak nem érzik át, mivel az ő életérzésük a nagy hiányérzet marad. Mindig annak a rosszabb, aki ottmarad azon a helyszínen, ahol közös életük addig zajlott. A kimetszett legkedvesebb rész természetes módon fáj az egésznek is, hiszen az élet rendje eredetileg nem ez. Nem az öreg szülőknek kellene útjukra bocsátaniuk a szépen felnevelt utódaikat, hanem a gyermekeknek a távozni készülő szülőt.

A mai divat szerinti késői gyermekvállalás is hasonló következményekkel járhat. A túl késői nagymamaság vagy ennek az érzésnek a meg nem ismerése. Arról már ne is beszéljünk, hogy ezek a gyermekek soha nem láthatják a dédikéket, akiknek öreg éveit megszépíthették volna.

Most minden ridegebb. Szinte szégyen az érzelem, amit szirupos érzélgéssel igyekeznek pótolni, azt is csak ideiglenes jelleggel. Amíg tart a szerelem. Aztán nagy viharos válások, szakítások, világhálón kitergetett magánéleti alantasságok, melyek amúgy senkire nem tartoznak. Szerelem helyett már a bosszú, aztán a visszavágás, majd újabb rohamok egymás ellen. Ez már nem a nagymamák ideje. Nem idilli és nem is szép.

A régi nagymamák keze görcsös volt és érdes, mert sokat dolgoztak. Mégis jó volt megsimogatni és megcsókolni őket. Máig érezni az érintésüket, csak vissza kell gondolni

rájuk. Azok a helyek, ahol ők éltek és egy darabig mi is ott élhattünk velük, meghatározóak az életünkben. Részei annak a csomagnak, amelyet magunkkal hordozunk, mert annak ki kell tartani egy életén át. Mint a mesebeli hamuban sült pogácsa: táplál, mikor éhezünk, felemel, amikor elestünk és vigasztal, ha a lelkünket meggyötörte valaki.

Nehéz ezt megmagyarázni olyan embernek, aki ezt az érzést nem ismerte. Olyan, mint szavakkal magyarázni a szerelmet annak, aki számára ez ismeretlen dolog. Sajnálatraméltó és ha jót akarunk magunknak, kerülendő, mert az ilyesmi mérgez. Gyógyírja nincsen, mert a rombolást nem mi vittük véghez a lelkében, hanem a rideg szívű szülő, aki félrenevelte. A méltatlan környezet, amely szebb és jobb is lehetett volna.

A nagymamák tudtak játékokat készíteni. Nem mindig túl szépeket, de nagyon kedveseket. Mennyi leleményesség volt a tárgyak és anyagok felhasználásában! Bennünket is kreatívabbá tett azáltal, hogy megfigyelhattuk, hogyan állítják össze a nagymamák, a meséből soha ki nem fogyók.

Ez is fontos kapocs a nagyszülők és unokák között: a mese és az ének. Valamikor, a tévé előtti időkben még beszélgettek egymással az emberek. Este lámpafénynél, vagy csak a tűzhely melegénél. A lobogó lángok megvilágították az arcokat és senki nem unatkozott, hanem várta az újabb és újabb történeteket, amelyek valahogyan mindig adódtak. Vagy talonban voltak, vagy frissiben köszöntöttek rá az emberi közösségekre.

Az élő tűz, a lobogó lángok elvarázsolták az embereket. Talán valami atavisztikus érzés, az ősemlék és a barlangok rideg mélyét idézi, ahol végül is megmelegedhettek az odakint átfázottak. A lángok mégis a lelkeket melengették, nemcsak a testet. Mert ezek közelében összább húzódtak az emberek és egészen közel kerültek egymáshoz. Ma minden adott, gombnyomásra működik, instant az egész világ, kiálthatnánk Mefisztó nyomán, de mégse tesszük. Nekünk, öregeknek még maradtak ilyen emlékek, amelyek segítségével mélyebben érezhetjük át az életünk eseményeit. Bepájzolja őket, hátha későbbre jók lesznek, mint valami lelki konzervátumok. Ám ez nem olyan vulgáris, mint a számára jobb híján előszedett kifejezés. Érzések hatják át, melenget a nagymamánk keze, mert az ő ideje a jelek szerint még mindig nem múlt el.

Hát nem érdemesebb így?

FRIDEL 2020

Kisróza

Kisróza az édesanyja után kapta a nevét. Nem tudni, miért, de akkoriban az volt a szokás, hogy az elsőszülött vagy nagyobb gyermekeket a szüleik után nevezzék el. A lányok az édesanyjuktól, a fiúk az édesapjuktól örökölték. De hogy meg lehessen különböztetni a kicsit a nagytól, hát a gyermekeket ilyen neveken emlegették: Kisróza, Kisgergő, meg effélék. E neveken senki nem töprengett, természetes volt, hogy a szülők az egymás iránti szeretetből kérték ezt a keresztséget, a gyermekek meg büszkék voltak rá, hogy az általuk tisztelt szülő nevét viselhetik.

Kisróza ugyanolyan serény és dolgos kisleány volt, mint az édesanyja. Ha kellett, ha nem, folyton a nyomában sertepertélt, és miután már kinőtt abból a korból, hogy a szoknyájába is kapaszkodjék, hát maga is fogott egy-egy konyhai eszközt és kivette a részét a főzésből. Máskor meg együtt takarított, rendezkedett az anyjával, aki örömmel vette ezt a gyermeki érdeklődést, hát különféle háziasszonyi fortélyokra taníttatta. Meg is lett az eredménye. Már egészen kicsiny korában rá lehetett bízni önálló feladatokat, amiket ő kitüntetésnek vett és derekasan elvégezte őket. Ha dicséretet kapott, máris jelentkezett az újabb tennivalóért.

Hiába küldték, hogy menjen néha játszani is a többi gyermekkel, ő jobb' szeretett az anyja mellett tevékenykedni. Azért néha, amikor a szülei a mezőre mentek, nekik, gyermekeknek pedig az öregszülével kellett maradniuk, csak belevegyült a lármázó társaságba és együtt hancúrozott velük. De amint zörögni kezdett a szekér a kapu előtt, máris rohant, hogy kinyissa nekik. Onnantól fogva nem volt több rosszalkodás, csak intézkedett, rámolt, rakodott és várta az újabb anyai instrukciókat.

Az csak természetes volt, hogy megfőzte a vacsorát, ha másként nem, hát a nagymamával együtt, aki már nehézkesen mozgott. Vénységére bántotta a köszvény és segítségre szorult, de volt is segítsége! Kisróza mindent kivett a kezéből és a jó öregmama biztos lehetett benne, hogy minden rendben lesz, amit a kisunokája elintéz.

Így történt, hogy hamar híre ment a kisleánynak, és már nagyobb legények is érdeklődni kezdtek utána. Meg-megálltak a kapu előtt és kérdezték, megvárják-e Kisrózát. Ő csak nézett rájuk nagy boci szemekkel, egy kukkot se értett belőle, mit akarnak, és csak annyit rebegett nagy szégyenlősen, hogy csak tessék, Pista bácsi, Kálmán bácsi, mikor melyik sündörgött arrafelé, ha ráérnek, ő nem zavarja őket az álldogálásban.

No, lett nagy somolygás erre! Az öregszüle csak csóválta a fejét, mi lesz ebből, de ő ugyan nem bízatta azokat a nagy legényeket, hogy várjanak Kisrózára, mármint hogy várják meg, amíg felcseperedik és elveheti valamelyik. Ráér még szegényke, a férfiak cselédjévé lenni, úgylis annak szánják azok a nagy otromba legények. Kell nekik a dolgos kéz, akit hajszolhatnak. Aztán ha belerokkan, azt se bánják, mi lesz vele, tán még doktort se híjnak hozzá, csak várják, hogy majd magától felépüljön, ha bír.

No, hát a legények egy idő után arrébb oldalogtak. Mivel semmi biztatást nem kaptak, se Kistrózától, se a vénasszonytól, hát nem volt mire várjanak. Azért még vissza-visszafordultak nagy vágyakozó szemekkel, de nem mertek sokáig alkalmatlankodni a Kerezsi-portán. Talán majd idő múltán megérti, mire céloztak neki. Most még olyan kisleány, hogy fel se fogja, miről beszélnek.

A nagymama viszont úgy gondolta, hogy nem jó a túl nagy korkülönbség. Mi lesz, ha az ember hamarabb meghal, ki gondoskodik akkor a családjáról? Várjon inkább hozzá való legényre, ráér még, hiszen kisleány, nem tudhatja, miről dörmögnek a fülibe azok a nagy lóköötők. Igaz, láthatóan nem is érdekli. Csak mind az anyja után sűrög, annak szeretne segíteni mindig. Mintha azt érezné, hogy nem lesz túl sok idejük, amit együtt töltsenek, mert hamari lesz az elválásuk. Gyorsan keresztet is vetett az öregmama, és elmondott egy rózsafüzért, hogy a bajt elhárítsa, ha lehet.

Kistróza valóban nem is sejtette, hogy mi vár rájuk, mármint rá és az anyjára, csak igyekezett szépen élni. Úgy, ahogy a szüleinek tetszik. Csak lánybarátja volt kevés, hiszen a többiek sokat hancúroztak, ő meg sose ért rá, mert folyton a háztartásban segédkezett. Az anyja sajnálta is ezért, de a sok munkától nem ért rá sokat töprenkedni. Az csak afféle úri dolog volt, hogy egy asszonynak fájjon a feje meg lelki válságba sodródjon. A nehéz munka megedzette a testüket és a lelküket a nőknek. Segíteni, a más dolgába beleavatkozni csak szükség esetén kellett.

Kistrózának egy dologban nem volt valami nagy szerencséje. Nem voltak húgai, csak bátyjai és öccsei. Azok durvábban játszanak és inkább maguk közt, s aztán hamar bele is nőttek a mezei munkákba az apjuk mellett. Kellett a dolgos kéz, a segítség neki is, mert ahogy telt az idő, az ő vállát is megnyomta a sok dolog. A legények aztán állták mellette a sarat, őket se kellett féltetni a munkától, mivel ők se féltették magukat tőle. Kistróza meg az asszonyokhoz húzódott, tőlük tanult el mindent, amit csak lehetett. Télen, sötét estéken meg, amikor mindenki kukoricát morzsol, szívesen hallgatta az öregek meséit. Különösen a nagymamája tudott szépeket. Olyankor úgy kellett elzavarni a gyermekeket aludni, mert még akkor is azt hallgatták volna, amikor már el-elbóbiskoltak a fáradtságtól.

Az öregszüle gyakran aggódott a lányáért. Vagy az egyik megyen el túl korán, vagy a másik, gondolta ilyenkor. Csak érez valamit ez a gyermek, hogy nem hagyja az anyját, még idő előtt el akarja tanulni tőle a háztartásvezetés minden csínját-bínját. Rossz előérzetei voltak, de nem beszélt erről senkinek. Csak imádkozott egy sort, hogy a lelke megkönnyebbüljön az aggasztó gondolatoktól. Aztán el-elbóbiskolt a kisszéken, csak a macska dörgölőzésére riadt fel, ahogy a lábához törleszkedett.

No, ha felriadt, fel is tápázkodott szegény öregszüle. Épp ideje volt, mert már megint zörgött a szekér a kapu előtt. Futott Kistróza, hogy kinyissa a szüleinek, a nagymama meg előre ment lassan a fal mentén támaszkodva. Kissé szédült, ahogy hirtelen felállt, de most az érkezőkre figyelt. Valami nem stimmel. Gyanús hangokat hallott.

Időbe tellett, amíg a porta elejére ért. Nem is értette előbb, mi az a futkosás, csak amikor meglátta a lányát, ahogy a veje az ölében hozza be a házba.

-Mi az? Mi történt? – kérdezte nagy riadtan.

-Hagyjon most édesmama! – válaszolta kurtán a veje. – Hagyja, hogy bevigyem a házba! Rosszul lett odakint a mezőn. Alig vártam, hogy hazaérjünk. A fiúk jönnek segíteni a lovakkal! Én megyek doktorért.

Azzal bevitte a házba, de már ott volt Kistróza is, aki pityergett, de segített ágyba fektetni az anyját. Az asszony csupa merő vörhenyes kiütés volt. Senki nem látott még ilyet azelőtt.

-Mit hozzak, édesanyám? – kérdezte a kezeit tördelve.

-Vizet – rebegte az asszony elfúló hangon. – Csupa merő tűz a testem.

-Akkor vizes ruha is kell – szólt az öregmama. – Szaladj, kislányom, hozz gyorsan egy tiszta kendőt, azzal kell borogatni.

Kistróza előbb az anyja kívánságát teljesítette. Az asszony kissé megnyugodott, hogy ivott egy csupor vizet. Utána hozta a lavórt meg a tiszta kendőt is a kislány. Szép kendervászon törülköző volt, még az anyja szötte lánykorában. Azzal borogatta be előbb a fejét, majd a karját és a mellkasát is végigdörzsölte vele.

A doktor jó messze járt, szokásos körútját járta be. Késő este volt már, mire Kerezsi megjött. Türelmetlen idegességgel kísért be az orvost, aki viszont kiküldött mindenkit a szobából. Akkor már a hideglelés rázta szegény asszonyt. A hidegvizes borogatás ellenére nem csillapodott a láza.

Kisvártatva nyílt az ajtó és az orvos gyorsan be is tette maga után. Ott álltak egy darabig egymással szemben, a férj és az orvos.

-Itt én már semmit nem tehetek – szólt lemondóan az orvos.

-No, de hát mi a baja? – kérdezte Kerezsi heves indulattal.

-Vörhenynek gondolom, de lehet más betegség is. Érintkezett valaki beteggel a felesége?

-Nem, én legalább nem tudok róla – felelt a férj.

-És mióta lázas?

-Csak délután lett rosszul, de nekem már tegnap se tetszett a színe. Mondtam neki, hogy maradjon itthon, de nem akart. Csak dolgozott, ugyanolyan serényen, mint szokta. De délután már rájött ez a rosszullet, akkor hazahoztam.

-No, hát elkésett vele – mondta az orvos. – Talán, ha egyenesen a városba viszi, ott még segíthettek volna rajta.

-Elviszem én most is, ha kell! – heveskedett Kerecsi.

-Most már ne vigye sehová! Késő – szedelőzködött a doktor. – Nem bírná ki a szállítást. Inkább hívjanak papot neki!

-De hátha mégis tehetne valamit a doktor úr...

-Nem lehet. A torka is tele van kiütéssel. Az hamarosan megfojtja. Inkább legyenek mellette, hogy el tudjon búcsúzni a családtól. Énrám ne költsön többet, fölösleges...

Leszegett fejjel fordult ki az ajtón az orvos. Öreg volt már, sokféle betegséget látott életében, de erről nem tudta eldönteni, miféle lehet. A kiütések nem voltak tipikusak, inkább valami érzékenységre gondolt, ami ilyen heveny tünetekkel szokott járni. De mire elérték őt, az asszony már olyan súlyos állapotba került, hogy elkésett neki a segítség. Aztán itt vannak a gyerekei... azokkal mi lesz? A vénasszony már nemigen fogható sok dologra... ennyi gyermek mellé meg hogy kapna másik asszonyt ez a derék ember?...

Gondolatban már túlságosan is előre ment. A család egyelőre aggódva figyelte, hogy vergődik egyre jobban a láztól szegény asszony. Pedig Kistróza mindent elkövetett, hogy mentse az anyját. Sűrűn cserélgette rajta a borogatást, itatta vízzel, de az anyja csak lankadt, már a fejét is tartani kellett a párnával, amikor itatta. Aztán a pap is megérkezett. Nekik megint ki kellett menni.

.....

Hirtelen nagy csend lett a Kerecsi-portán. Az asszonyt hamar eltemették, az életnek meg menni kellett tovább. A gazdaság nem állhatott meg, csak többfelé oszlottak szét a munkák. Kistróza lett a ház lelke. Ő nevelte a kisöccseit meglehetősen szigorral. Katonásan, ahogy kell. Ha felcseperednek, ne mustrálja ki őket a katonaság mint alkalmatlanokat. Szigorú rendnek kellett lenni, és eközben Kistróza lelke kissé megkérgesedett. Nem volt ő rossz, csak fegyelmezte a kisebb testvéreit. Rá ugyan kevésbé hallgattak előbb, mint az anyjukra, aki után búslakodtak eleget, de aztán az apjuk rájuk parancsolt, hogy ne nagyon ellenkezzenek vele, mert vele gyűlik meg a bajuk. Mostantól a nényük vezeti a háztartást, hát segítsék mindenben, amiben csak lehet.

Onnantól fogva ugrottak minden parancsára. Mert kérés helyett már inkább csak parancsokat osztogatott a kisebbeknek. Nem rosszaságból, hanem mert a párszavas utasítást gyorsabban lehet teljesíteni. Neki meg nem volt ideje minden után magának járni, mindenkinek kérvényt benyújtani. A házban példás volt a rend, a tisztaság. A doktor utasítására alaposan kifertőtlenítették, miután az asszonyt kivitték a temetőbe, és gondosan kellett figyelniük, nehogy valamelyikükön ugyanaz a baj jöjjön ki. De nem lett semmi. Senki nem betegedett meg. Utóbb eltréfálkoztak rajta, mikor a doktor bácsi kikérdezte őket, nem lett-e bajuk. Csak annyit feleltek neki, hogy ők nem értek rá betegeskedni. Még az öregmama se, pedig ő aztán már ráér... üldögegni meg siránkozni. Mert a lányát azóta is siratja. Hogy

miért kellett ilyen hirtelen, meg miért nem őtet vette magához az Úristen a lánya helyett. Érte már nem kár, úgylis csak ilyen félelberként él, aki nem sokat tud tenni a háztartás meg a család érdekében.

Kisróza aztán szép hajadonná nevelkedett. A nagymama most is őrizte, de nem nagyon volt neki mitől. A szigorú hangnemtől, amit felvett, visszariadtak a legények. Azt tudták ugyan, hogy továbbra is olyan serény, mint kiskorában volt, de nem sok biztatást kaptak tőle. Hamar faképnél hagyta őket. Mindig akadt valami sürgős dolga, ha be is köszönt valamelyik fiatalember a palánk fölött áthajolva. Az egykori kérőjelöltek, akik azt remélték, hogy majd megvárja őket Kisróza, már régen megházasodtak vagy elvitték őket katonának. Némelyiket messze országba, hogy azóta se látta őket senki. Kisróza meg lassan vénlánynak számított. De ő nem törődött ezzel. Becsülettel felnevelte a kistestvéreit, nem ért rá lelkizni, ahogy manapság mondják. Tette a dolgát, mert ezt diktálta a becsület. Bevált az öreg szüle megérzése: valóban azért igyekezett úgy beletanulni a dolgába, hogy később az édesanyjuknak ne kelljen még odaát a mennyországban is aggódnia érettük.

No, ha a legények túl fiatalok voltak már hozzá, egy özvegyember kérte meg, akihez aztán férjhez is ment Kisróza. Azt nem tudni, hogy boldog volt-e mellette, csak annyi látszott, hogy a régi kedves mosoly valahogyan leszáradt az arcáról. Szigorú volt, mintha még mindig parancsokat kellene osztogatnia az öccseinek. Az özvegyembernek volt egy fia, akit elébb fel kellett nevelni, aztán meg kiházasítani. Kisrózának viszont soha nem lett saját gyermeke. Nem is szívesen gondolt az öregségre, meg hogy akkor véle mi lesz. Csak tett-vett, ahogy egykor odahaza is, a saját portájukon. Aztán itt is olyan példás rend volt körülötte, mint akkor ott, a szülői házban. Csakhogy most már senki nem hívta Kisrózának, csak Róza néninek.

Szikár arcán ritkán suhant át a régi mosoly. A nap barnára cserezte a bőrét, amelyet kissé takart a gondosan megkötött kendő. Az ura is elhalt mellőle valami nehéz betegségben, őt is gondozta becsülettel, amíg élt. Azért csak feléledt benne valami régi gyöngéd érzés, ha a testvérei gyerekei meglátogatták. Az egyikük különösen okos volt. A bátyja azon gondolkodott, hogy taníttatja, urat nevel belőle. Azt a gyereket Róza néni is kiváltképp szerette. Csak úgy sugárzott az arca, mikor utána nézett, vagy ha szép értelmes beszédével felhívta magára a nagyok figyelmét.

Egy napon valami furcsát érzett Róza néni. Nem volt hozzászokva, hogy magával törődjék, nem is igen tudta, mit kezdjen ezzel az érzéssel. A feje szédült, le akart ülni, de aztán meggondolta magát, és elvánszorgott a sezlorig, amin a gyerekek szoktak ugrálni a konyha egyik végében. Leheveredett. Egyre csak a plafont nézte, de nem látott rajta semmit, csak az a furcsa szédülés nem múlt el. Már forgott vele az egész világ. Aztán egy hangot hallott valahonnan nagyon messziről:

-Kisrózaaa...

Mintha az édesanyja szólította volna. Még szólt volna, hogy kérdezzen valamit, de már nem jött ki hang a torkán. Az édesanyja lépéseit hallotta. Magában azért kimondta azokat a szavakat, csak senki nem hallotta volna meg, még ha van is mellette valaki.

-Kisróza... – hívta ismét a hang.

És ő boldog Kisróza volt ismét, aki ugrott az édesanyjának minden hívó szavára. Könnyűnek érezte a lépteit, mint akkor is, amikor folyton a sarkában járt. És a feje se szédült már, csak követte a hangot. Ennyi maradt neki, de már ez se számított, mert áthatotta az a könnyű, boldog érzés...

A szomszédok arra lettek figyelmesek, hogy Róza néni kutyája egyre hangosabban vonít. Bezörgettek hozzá, de mivel nem válaszolt senki, hát szóltak a testvéreinek. Ők letek rá estefelé, és alig akartak hinni a szemüknek. Kisimult arcán angyali mosoly ült még mindig. Ketten is egyszerre kiáltottak fel:

-Kisróza...

Csepp kövek

Vannak nevezetes kövek. Hatalmasak, félelmetes erőt sugárzók. Aki elhaladna is mellettük, váratlanul megtorpan. Meg kell néznie közelebbről azokat a monumentális sziklákat, amelyek hívják és csábítják magukhoz az óvatlan utazót, akár a legendás énekű szirének. Akiket megszólítanak, nem tud ellentmondani nekik, csak követik a szavát, akárha egy varázslat szállott volna rájuk. Ezek a kő-óriások aztán elkísérik őket egy életen át. Ugyanúgy, ahogyan a tenger misztikus habjai, semmihez nem hasonlítható mozgása, mely úgy ringat, akár az édesanyák az ölkben a gyermekeiket. Hiába minden, menni kell feléjük, mert ott egy otthonos érzés vár, amelyet akkor ismer fel teljes valójában az ember, amikor már odaérkezett.

Nagy kövek, amelyek lenyűgöznek, s aztán csepp kövek, amelyek elámítanak csöppségükkel. A kicsiny méret is meglekenti az embert, aki folyton valami után kutat, mert soha nem éri be kevesebbel, mint a nagyszerűségnek valamely foka. Vannak kicsiny kavicskák, amelyeket egy fürge hegyi patak rakott le a partján, sokáig csiszolva őket, majd otthagyta mindet, vagy legalább egy részüket, mert neki sürgős dolga akadt: feltétlenül tovább kellett rohannia. Őt meg a meredély és az általa nyújtott sebesség vonzotta tovább, hogy az addig gondjaira bízott csepp köveket hanyag módon elhagyja.

Kicsiny kövek vagyis csepp kövek, amelyek nem éppen cseppkövek, amelyeket viszont gondos munkával rakosgat egymás tetejére a mérhetetlen türelmű víz. Az, amelyik a föld mélyében dolgozik akár évszázadokon át gyűjtögetve a tisztánál is tisztább vízcseppeket, hogy azokból építsen fantasztikus teremtményeket,

Aprócska kavicskák, némelyik drága fénnel csillogtatva erényeit. Igaz, azok nem feltétlenül az övéi, hanem a Teremtő Szelleméi, amely előbb megálmodta őket, majd hatalmas szellemi erejével világra is varázsolta valamennyit. Változatosak, fényességesek és egyszerően lenyűgözőek. Legfőképpen azért, mert emberi ésszel felfoghatatlan, hogyan tudhatott valaki ilyen nagyszerűt alkotni. Megbámulják őket, csodálják, de minden csillogásuk ellenére nem szeretik, csak csodálják s talán heves indulattal gyűlölik is őket. Mert hogyan is bocsáthatná meg a szimpla életű embertárs, hogy nála külön merészel lenni valaki?! Ám egyetlen suhintásra vagy korbácsütésre meghunyászkodik és az ellenkezőjére vált. Megbocsátható? Embere válogatja. A legáltalánosabb reakció az ütésre lendülő kar és az eltorzult vonások az arcon.

Kavicsok, apró emlékek az egykor hatalmas szikla széttöredezett testéből. Csöppnyi minerális életek, mégis mennyi változatban! Csepp kövek a patakmederben, vagy sorra lerakva a partján, hogy aztán gyermekek játsszanak velük. Pattintanak velük vagy ugrajtanak a víz felszínén, szinte mellékes, hiszen a gyermekek játékában nem a konkrét valóság a lényeg, hanem az, amit közben hozzáképzelnak. Az teszi fantasztikussá és szinte végtelen variációk lehetőségét kínálva a kreatív képzeletnek. Színesek, szürkék és fehérek, értékesek és köznapiak, a felnőtt világ által semmibe nézettek.

A gyermek szemében azonban valóságos értéket képviselnek, akár a felnőttek számára a kemény valuta. Ezért őrizgetik a zsebükben a kisfiúk, a lányok pedig a legszívesebben felfűznék őket kalárisnak. Mit is lehet kezdeni velük? Marad a nézegetés, a féltett helyeken való rejtegetés. Talán a drágakövek gyűjtése és védett helyre való elzárása is ebből az atavisztikus élményből fakad. Kell ez a köznap rejtelme.

Magyarázat nincsen, csak találgatások. Ahogyan ez az írás is csak kerülgeti a lényegét. Nem bátortalanságból, hanem mert annyiféle variáns van, ahányféle a színek pompája, amelyeket egy prizma tör százfelé a rajta keresztül hatoló fény testtelen testéből. Túl azon, még azokat a lehetőségeket is megsokszorozva, amelyek ebből adódnak.

Kövecske, kavicska, vagy csak közönséges sóder. Ez utóbbiból építőanyag lesz, vagyis az marad, hogy emberek hajlékait erősítse parányi életével. Kell-e foglalkozni vele? Természetesen, mert ha éppen az ő létét hanyagoljuk el, a saját parányi életünk fontosságát herdáljuk el általa. Az ember is épp annyi az emberiség ragyogó „építményében”, mint a sóder alapanyaga egy később felépülő, monumentális házban, esetleg az emberi képzelet végtelen nagysága által megteremtve, ám mindig csak a valódi Teremtő szelleme által megihletve. Akkor lesz fantasztikus és lenyűgöző. Igaz, vannak a kavicsoknál is hatalmasabb kövek, amelyek olyan építmények falait adták, mint a Machu Picchu vagy a nagy piramisok, az emberi teljesítmény mindenkori jelképei.

Kell-e különbséget tennünk a kicsiny és a hatalmas között? Ha a dimenzióikat tekintjük, akkor szükséges, de nem a fontosságukat hangsúlyozva, erre vagy arra. A világnak minden egyes eleme lényeges alkotója a Teljes Egésznek, amely a legnagyobb Mester műve. Éppen ezért nem vitathatjuk el Tőle, hogy ezt vagy azt a részecskét miért teremtette. Nem tudhatjuk jobban Nála, mivel ő a teljes egészét működteti, tartja állandó mozgásban, és ezzel együtt egységben. Csak aki ennél is többet tud, az nyissa szőlásra a száját. De mivel ő is az Isten teremtménye, legfeljebb lázadhat ostoba felfuvalkodottságában, de tudása azon korlátok között él, létezik és mozog, amelyet számára Isten kijelölt.

Csepp kövek vagyunk a nagy építő-kirakó játékban. Van, aki hatalmasra fújja fel magát, az egóját, de aztán úgyis kiderül, ki mekkora tehetség, személyiség vagy fontosság a többi között. A verseny, már ha van, akkor eszerint dől el, és nem is olyan soká. Nem vitathatjuk el ennek a teremtető elvnek a létét, sem erejét, mivel a folyton csak lázongókra ez az ítélet vár: megméretik cselekedetét és szavait, amelyek nem mindig vannak összhangban egymással. Kiderül, ki a svindler, ki a másokat ámító, nagy szemfényvesztő. Ám azoknak az erényei is napfényre jutnak, akik mindig csak szerényen és szorgalmasan teszik a dolgukat, soha el nem fáradva az alkotás mikrokozmoszi lehetőségei között.

Ezek a nagy lelkek, akik nem a földi érdemekre és jutalmakra vágynak, hanem mindig csak a Teremtő mosolyára, amellyel őket illeti. Aki ezt még nem érezte, annak van még mire törekednie. Kavicskának lenni és ennek tudatában lenni szép feladat. Talán a legszebb. Kérhetnél-e magadnak ennél is többet?

Általános tréma

Mikor megszólaltak a szirénák, valami félelmetes erő hajszolta és vonzotta az embereket, hogy hirtelen cselekedjenek valami sürgőset. Futkostak és az igen szervezett hangyákkal ellentétben ők összevissza rohangáltak, semmiféle megszokott irányító elvet nem követve. Ki-ki a maga feje után, uccu, hajrá felkiáltás alatt, de hirtelenjében nem tudták, hová és mivé kellene szerveződniük.

Nem voltak hozzászokva a riasztásokhoz, sem a pánikhangulathoz, amely most úrrá lett rajtuk. Csupán a velük született életösztön dolgozott bennük, amikor a lábuk futásnak eredt és ők követték azt az ősi ritmust, amely lényük mélyén munkált és ott dobogott mindannyiukban.

Az első ilyen kirohanás után, amely a bunkerek felé vezette őket, valahogy elraktározták magukban az új ismeretet, aztán a következő szirénahang már némi rutinnal vitte őket a megfelelő irányba. Igaz, elég tétova „rutinnak” lehetett volna ezt nevezni, mivel még mindig „keresték a hangot” vagy talán csak a megfelelő útirányt, amelyről egyszerűen nem akarták elhinni, hogy létezik.

Volt az pedig, már hogyan lett volna, ha egyszer a háborúk gondos megtervezői ezeket a menhelyeket is kiokoskodták abból a fura rendszer szerint működő agyukból! Nem mintha együttéreztek volna az általuk vezetett néppel, hanem mert egységes masszaként tekintettek rájuk, akikre azért alapjában véve szükségük van, vagy a későbbiekben lehet. Mert kell, aki megtermeli a háborúra való pénzösszegeket, aki legyártja az általuk megtervezett hadigépeket, megépíti a laktanyákat a katonák számára, és nem mellesleg, aki el is hiszi nekik a harcba szólító rendeletek szükségességét. És még sok ilyen feladatra való predesztináltság, amelyek között az élelmiszertermelés is az első helyek között van, csak nem mindig gondolnak rá. Bőség idején fel se merül a gondolat, hogy amiben bővelkednek, az elfogyhat egyszer vagy megsemmisülhet, netán az ellenség ráteszi a kezét. A nincset csak az érti, akinek valóban nincs, tehát megtapasztalta már a kifosztottság és kisemmizettség érzését és a vele járó állapotot.

Mikor élelemért verekedő tömegeket látunk, felfogunk valamit abból az állapotból, de milyen az ember? Rögtön el is hessenti magától a gondolatot. Talán azzal a felkiáltással, hogy ez csak másokra vonatkozó lehetőség, ő maga viszont mentes ez alól. Máskor finnyás viszolygással a rongyos sereg iránt, amelyet ő azelőtt soha nem látott, és most, ebben a pillanatban sem akarja meglátni őket, mert zavarja őt a látvány és hirtelen elfordítja a tekintetét a már nem is lázadó, csak megadóan sorban álló gyermekekről, akiknek tekintetében minden benne van. Gyönyörű szemükben benne a túl korai tapasztalat, amelyet soha nem kellett volna megérniük. Mert ezeknek a gyermekeknek már soha nem lesz ismerős a gondtalan gyermekkor élménye, amikor még csak ringatták és becézték őket.

A szemükben viszont benne van az időnkénti elutasítottság tapasztalata, amikor üres edénnyel kénytelenek hazatérni és otthon akár meg is szidhatják őket érte.

Sokféle háború van, de van valami megbocsáthatatlan bennük, és éppen a kiköholők és végrehajttatók iránt. Hogy ezt is beletervezték, a gyermekek, nők és elesett öregek szenvedéseit. Vagy talán nem is tervezték bele a történetbe, csak akkor szembesülnek vele, amikor már megtörtént. Igaz, a legtöbb ember még akkor se szembesül a saját felelősségével, amit ezen események miatt éreznie kötelessége volna, hanem először csak hárít. Mint minden felelőtlen ember, akit nem helyesen neveltek, hanem felnőttként is úgy bocsátották útjára a szülei, hogy van választási lehetősége. Vagy beismeri a hibáit és vezekelni kíván a vétkeiért, vagy igyekszik eltolni magától a felelősséget és valahogy a megúszásra játszik. Van, aki élete végéig így marad. Részben a gondatlan szülők hibája, hogy ez így lehet, de részben a társadalomé is. Mert nem követelte ki a renitensek szankcionálását, hanem rájuk hagyta és így azt az illúziót keltette bennük, hogy mindez rendben van.

Pedig dehogyis van ez rendben! A renddel együtt jár a harmónia. Ezért nem lehet összetéveszteni a káosszal, a felforgató elemek által világra sikerített diszharmóniával. Éppen ezért, ha a társadalom rendje felbolydult valami miatt, akkor életbe lépett a kaotikus szisztéma, amelyben már csak azért sem lehet rend, mivel épp annak a megakadályozására tervezték ki erre szakosodott elemek.

Az általános tréma akkor üt ki az emberek lelkében, amikor elveszítik az életük megszokott keretei által nyújtott biztonságérzést. Mikor valami váratlan vagy rettenetes történt. Amikor nem tudják, hogyan kellene reagálniuk az őket ért új impulzusokra. Ugyanígy történt abban a távoli városkában is, ahol akkor megszólalt a sziréna, és ahol az emberi társadalomszervezés értelmében életbe lépett a rendkívüli állapot. Előbb fejvesztve rohángáltak, majd sokadszorra már megszokták az „új rendet”, amelynek napi eseményei közé tartozott az a futóverseny. Olyankor futottak az életükért, de egyfajta rendet is betartva. Néha már úgy hinné a külső szemlélő, hogy hozzászoktak és nem is igazán félnek, pedig csak belefásultak az emberek az örökös trémába. Az ember nem bolondulhat meg naponta ugyanazért az állapotért, amelyről nem tehet, és amelyet nem ő idézett elő. Lassan megszokja és egyfajta védekező reflexet, egy mechanizmust alakít ki magában, amely átsegíti őt és a hozzá hasonlókat ahhoz a lelkiállapothoz, amely kizárja a pánik eluralkodását rajta.

Van, aki beszélget a bombázások alatt, miután már fedezékbe jutott. Van, aki olvas, és igyekszik kikapcsolni mindenféle külső hatást. Mikor gyermekkorunkban olvasmányunkba mélyedve meg se hallottuk, hogy sokszor egymás után is hívnak és szölongatnak bennünket, akkor mondtak ránk efféléket: tőled akár ágyúzhatnak is, azt se hallanád meg! Talán az aluljárókban, metróban vagy bunkerekben olvasó személyek is így vannak ezzel. Az igazi jó olvasmány teljesen elvonja az embert, no, legalább a figyelmét, a környezet zajaitól és eseményeitől.

Az általános tréma mégis elhatalmasodott egyszer. Akkor már megszokták ugyan a rendszeres légítámadásokat, de aznap még annál is rettenetesebb bombázásban volt részük. Mintha maga a föld is megindult volna, akkora robajokat hallottak, és ezekbe a ház is beleremegett, amelynek légópincéjében meghúzták magukat. Minden egy merő rezonancia és dőrejsorozat volt, és ehhez már nem lehetett hozzászokni. Közben a világítás is megszűnt. Csak ültek a sötétben és elvesztették a tájékozódási képességüket. Egy általános bizonytalanság szállt rájuk. Csak ültek dermedten, most már a hideg is kínozza őket, és úgy érezték, hogy ez az éjszaka soha nem ér véget.

Valaki gyertyát gyújtott, és akkor megnyugodtak valamelyest. Igaz, nem tudhatták, hogy valaha is kiszabadulhatnak majd ebből a hideg és bűzös helyről, amivé az emberi kipárolgások révén változott. Nemcsak az állatok bocsátanak ki kellemetlen szagokat, amikor félnek, hanem az emberek is. Ha ez egy tömeggel esik meg, akkor el lehet képzelni az eredményt. Ők pedig már napok óta nem jutottak meleg vízhez, tehát fürödni se tudtak. Senki nem okolta érte a másikat, csak voltak, akik eltakarták az orrukat, szájukat, hogy ne kelljen belélegezniük azt az áporodott levegőt.

A gyertya fénye mégis a reményt jelképezte számukra. Nem tudták, miért és hogyan, de felkapták és továbbadták egymásnak. Valaki hangosan imádkozni kezdett. Aztán a többiek is csatlakoztak hozzájuk. Azt mondják, nagy ereje van az imádságnak, és ők biztosak voltak benne, hogy rajtuk is segíteni fog, ha mindnyájan együtt mondják az imádságot, sőt azoknak egész sorát. Csak egyvalaki ült a sarokban, aki nem csatlakozott hozzájuk. Előbb csak kucorgott a helyén, majd teljes némaságba burkolózott, szinte tüntetően. Ateista volt, de ezt nem tudták róla, hiszen nem ismerték. Csak figyelte embertársait, és nem értette őket. Hogyan könyöröghetnek valakihez, aki szerint nincs is.

Ez a furcsa érzés hatotta át, de egy idő után már nem is hallotta meg az elmormolt imádságokat. Kissé ellazult, a különféle frekvenciákon elhangzó zsolozsmázás elszongította. Már nem a trémát élte át, hanem ennek a számára furcsa közös imádságnak a frekvenciáit. Ezek nyugtatták meg különös erővel, hogy szinte már szédült bele.

-Talán mégis van benne valami? – kérdezte magától. – Hátha van, csak én nem tudtam róla. De kicsoda ő, és miféle hatalma van, hogy ezt a sok embert mind a híveivé tette?

Sok kérdést tett fel magában, és előbb hiába kereste rájuk a választ, mert őt semmiféle hitoktatásban nem részesítették, ezért hiányoztak bizonyos szavak a szókincséből. És persze a tudatából meg a lelkéből is. Ott minden visszhangtalan volt eddig. Most is süket, néma csend honolt ott benn előbb, és amikor ennek tudatára ébredt, elcsodálkozott rajta. Ha egyszer odakint bombáznak, hogy majd szétesik a ház, akkor ő miért tapasztal nagy, mély csöndet?

És valóban. Miközben előbb sokan befogták a fülüket, hogy ne hallják azokat a rettenetes zajokat, amelyek több embertársuk halálát is jelentették egyben, utóbb már mindannyiuk

keze imára kulcsolódott vagy egymáshoz simulva nyugodott, mégse kapkodott a füléhez senki.

Csak az az egy ember ült a sarokban és nem értette a dolgot. A társak áhíthatát sem, meg a robajok elviselésének képességét sem, ami őt is áthatotta. Nincs ilyen, nem is lehet, gondolta még magában, amikor valami valósággal elkápráztatta. Tüzes lángot látott, amely mintha felé közeledett volna, őrajta mégse tört ki az általános tréma. Csak ült és belemeredt a lángokba. Azt sem értette, hogy a többiek miért nem látják ugyanazt és miért nem kezdenek el menekülni. Pedig egészen konkrétan látott mindent, csak az a valami nem a tudatáig jutott el, hanem a lelkéig.

A lélekről nekik azt tanították a pártiskolában, hogy nem is létezik, csak a papok találták ki, hogy a népet hülyítsék vele. Most mégis azt érezte, hogy benne is lakik az a valami, amiről nekik azt mondták, hogy nincsen. Furcsa érzés hatotta át, amitől úgy érezte, mindjárt sírva fakad. Nohát, meglett ember létére, gondolta magában. Még jó, hogy ilyen sötét van, és nem látják meg, hogy vén bolond létére elérzékenyül. Bizonyára azt vélnék, hogy be van ijedve a bombázástól. De ez csak a pillanat töredékéig jutott el az agyáig, utána megint az a furcsa, kellemes érzés zsongott benne, hogy ismét elérzékenyült tőle.

Még azt se hallotta meg, amikor egy óriási robaj egy közeli bombabecsapódást jelzett. Kivágódott a pince ajtaja, és valóságos légörvény csapott be rajta keresztül. De arra már csak a többiek ugráltak fel, hogy megpróbálják visszacsukni az ajtót, hátha rajtuk még segíthetne.

Egy órával később megszűnt minden zaj. Félelmetes csend ült a városka fölött. Előbb mindenki döbbenten ült és moccanni se mert. Vártak valamire, és már nem imádkoztak. Tudták, hogy valami megtörtént csak azt nem tudták, hogy mi. Várták, hogy valaki majd közölje velük. De nem jött senki, és odafent az utcáról se hallatszott be semmi. Nem voltak lépések, sem futók, sem lassúak vagy csoszogók, öregesek. Csak az a halálos csend, ami rettenetes volt.

Jóval később kászálódni kezdtek. Mindenki tudni akarta, megvan-e még az otthona, s hogy ott talál-e még valamit, ami a mindennapi életéhez szükséges. Élelmet, ruhát, ágyneműt, amiben akár ideiglenesen is, de megalhat. Az iménti imádságos hangulat már ilyen prózaira váltott. Még az öregek is felkeltek, hogy elhagyják a légópincét, ahol időközben ismét felgyulladt a világítás.

Csak egyetlen ember maradt, aki nem hagyta el a helyét, az az ateista, aki még a többiek imádsága közben is csak azon agyalt, hogyan lehet mindaz, ami velük odalent a mélyben történik. Kissé a falnak dőlt, a szeme tágra nyitva, mintha valami fényes jelenést látna.

Egy férfi odalépett hozzá, majd kissé lehajolva megkérdezte:

-Hát maga nem megy haza?

De ahogy megfogta a vállát, hogy felébressze abból a szerinte bódult állapotából, csak egy élettelen test puffanását hallotta. Az öreg férfi a földre zuhant. Már nem volt benne élet. Hiába hívtak neki mentőt, már az orvos is csak az exitust tudta megállapítani.

-Valószínűleg szívinfarktust kapott. Nem is csoda, amilyen rettenetes bombázás volt az éjjel – mondta, majd intézkedett a holttest elszállításáról.

Megpróbálták lefogni a szemét, de senki nem tudta. Csak az a csodálkozó tekintet, amellyel felfelé meredt, mint aki nagy fényességet lát...

Azt is látott. Nem a becsapódó ajtón keresztül beáradó fényességet, hanem azt a mennyei világosságot, amelyet előtte mindig letagadtak. Abban érkezett az ő megvilágosodása. Jóllehet igen későn, mégis ebben a szép formában.

Rendes temetések akkoriban nem voltak. Csak összeszedték a sok hullát és közös sírba tették őket. Némelyikről azt se tudták, kicsoda, vannak-e rokonai, akik siratják. Gyorsan kellett intézkedni, nehogy járvány törjön ki a városban. Az öreg férfit is abba a közös sírba tették. Senki nem jelentkezett érte, senki nem kereste. Azért egy papot mégis kirendeltek a szertartás elvégzésére. Ő se volt tisztában vele, hogy kiket temet, de elvégezte tisztességgel a temetési szertartást. Aznap szépen sütött a nap. A sugarai kereszt alakot mutattak az égen. Jó jel, gondolta a pap. Ez a megbocsátás fénye. Isten megbocsátott nekik, szegényeknek...

Menekültek

Csak jöttek hosszú, tömött sorokban és csak a földet nézték. Nem tekintgettek semerre, de mintha vonzotta volna őket lefelé valami szomorú érzés, amely nem hagyta nyugton őket. Nem tudni, mi volt az, mert azt nem is értheti senki, csak aki egyszer már úton volt, olyan úton, mint ezek az elárvult emberek.

Nem nézték a mellettük elhaladó többi embert, meg se látták őket, mintha viszonzni akarták volna azt a mélységes közönyt, amellyel amazok tekintettek rájuk. Egyik embertömeg se tudta, merre tart az a másik csoport, csak mentek és rótták az utat végtelen türelemmel és belenyugvással.

A hazájuk, az otthonuk, a családjuk és ezáltal a biztonságuk is odaveszett azon a bombák sújtotta földön, ahonnan elindultak ebben a végtelen menetben. Ezért voltak képtelenek felemelni a tekintetüket. Ezért nem néztek se jobbra, se balra, csak mentek, mert valami húzta azonos irányba őket, pedig nem tudták, melyik köztük a vezető, akit követve mennek és csak gyalogolnak végtelenül, mintha soha nem akarnának megállni.

A másik embercsoport se nagyon nézte meg őket. Nem az érdeklődés vagy a kíváncsiság hiánya okozta ezt, csak valami ismeretlen érzés, hogy ez a rengeteg ember majd bajt hoz rájuk. Hogyan és miként, azt nem tudták, csak érezték. Nem voltak többen náluk, egyelőre még nem.

Szóval nem a tömeg nagysága okozta ezt a szemek találkozása nélküli visszarettenést, csak azoknak a szenvedése, amely mégse verte le annyira őket, hogy a földre rogyjanak és valahogyan kérleljék az őket befogadó ország népét, hogy legyenek irántuk kegyesek.

Kegyesek? Igen, hogy ne űzzék el őket, csak tűrjék, hogy ők özönljenek és hatoljanak egyre mélyebben abba az idegen országba, amelyhez semmi egyéb nem vonzotta őket, mint a lehetőség, hogy ott már nem lőnek többé utánuk.

A hosszú, tömött sorokban érkezők úgy áradtak, ahogyan a folyók szoktak mindenhol a világban. Ember vagy víz, víz vagy ember, majdnem egyforma volt az. A kívülálló szemlélőnek legalább.

Senki nem kérdezte őket, miért éppen ide jöttek, miért nem máshová. Hiába is tették volna, mert egyik menekült se tudott volna értelmes választ adni erre a kérdésre. Mikor a víz megárad, akkor se kérdezi senki a vízcseppeket, miért futnak épp abba az irányba, amerre fűgén szaladnak, majd egymással összekapaszkodva hatalmas árrá növekedve zúdulnak pusztító erővel, akár az egész világ ellen is.

Ez lehetett az az érzés, amely megakadályozta az ott lakókat, hogy egyenesen nekik fordulva faggassák őket, pedig ez volt a rend. Aki bebocsátást kért azelőtt, annak mindig fel kellett

mutatnia az úti okmányait. Az alapján tudni lehetett, ki honnan származik, esetleg azt is, hogy hová, merre tart, mi az úticélja. Ez a néma kérdés vibrált a levegőben, egyre erősebben megtöltve valami feszültséggel, ami fokozódott, szinte elviselhetetlen idegességet gerjesztve mindenkiben. Az őslakosokban és a menekültekben egyaránt.

Mikor már majdnem elhaladtak egymás mellett, valami dörej rengette meg az eget. Távolról lövések hallatszottak és hirtelenjében senki nem tudta, mit csináljon. Mindkét tömeg megtorpant és abban a pillanatban történt, hogy egymásra letek a tekintetek. Már nem mentek tovább, csak álltak egymásra meredve. Akkor vették szemügyre egymást először. A befogadók szemében vád vibrált: most kellett idehozni magukkal a bajt? Eztán bennünket is löni, bombázni fognak, mert befogadjuk őket? A menekültek tekintetében rettenet és a kérdés: vajon tényleg maradhatunk itt, vagy innen is elűznek majd bennünket?

Aztán fejvesztett zavar támadt. A hirtelen felerősödött életösztön azt sugallta, hogy sürgősen keressenek menedéket. A helybeliek megfordultak és hazafelé futottak. Ezt látva, a menekültek követték őket. Ki milyen tempóban tudott futni, aszerint haladt, de szokásos gyorsaságához képest mindnyájan jóval fürgébben. Ennyit tesz a félelem és az adrenalin, ami ilyen helyzetben hirtelen felszökik. Pár embert fellöktek és letapostak. Jajveszékélés, de nem túl sokáig, vagy legalább nem sokan foglalkoztak abban a pillanatban velük, amikor mindenki a puszta életét mentette.

A kétféle embercsoport egyszerűen összekeveredett. Családtagok és barátok vesztették szem elől egymást abban a felfordulásban. A dörrenések pedig egyre közelebből hallatszottak. Teljes lett a zűrzavar. Volt, aki már hazaért, de a nyomában csak úgy tódultak be az idegenek a házába. Aki be akarta tenni az ajtót, annak nem hagyták. Hatalmas erővel rohantak és nyomultak utánuk.

Aztán mindent elfoglaltak. Egyetlen pillanatig sem volt kétséges, hogy éppen ezért jöttek. A házigazda a saját családját nem találta sehol, mert már mindenütt ezek a rongyosok voltak. Kétségbeesetten futkosott volna, de majd felbukott a sok idegenben, ezért fennszóval hívni kezdte az övéit. Arról már szó sem lehetett, hogy kitessékelje ezeket a házából.

Mivel hosszú idő után se kapott választ, átverekedte magát valahogyan a tömegen, és az udvarra ment. A pincét és a padlást akarta megnézni, hátha ott vannak. De hirtelen fedezékbe kellett húzódnia, mert egy repülőgép igen alacsonyan pásztázta a területet, láthatóan le akarta vadászni a menekülteket. Hasra vágta magát és a pince felé kúszott.

Oda se jutott le, mert azt is elfoglalták az idegenek. Durván félrelökdösték, az ajtót behúzták, aztán hiába dörömbölt. Ellenség volt a saját házában.

Mikor a repülő eltávolodott, az utca felé indult. A kapun simán átjutott, az utcán nem látott egy teremtetett lelket sem. Bezörgetett a szomszédhoz. Előbb csak várt, majd megint dörömbölt, amikor meglátta a szomszéd fejét az egyik ablakban. Integedett, hogy engedjék be. Kisvártatva jött is a szomszéd, de sűrűn tekingetett mindenfelé, nehogy hozzájuk is

beözönöljön az a rengeteg népség. Gyors kapunyitás, majd zárás és sietve mentek be a házba. A lehető legszerencsésebb választás volt. A családja ugyanis a szomszédba menekült be az emberáradat elől. Beengedték a fürdőszobába, hogy rendbe szedje kissé magát. A földön kúszástól alaposan összepiszkolódtott a ruhája. A szomszéd adott neki egy pólót és egy melegítőt, a piszkos holmit aztán a felesége gyorsan a mosógépbe tette.

Hosszasan értekeztek, mitévők legyenek. Így az asszonyok és a gyerekek, különösen a lányok, ki se tehetik a lábukat az udvarra sem, nemhogy az utcára. Úgy döntöttek, hogy a férfiak elmennek másnap a helybeli hatóságokhoz segítséget kérni. A szomszéd próbálkozott már a telefonnal, de az süket volt a légítámadás után.

Azt se tudták, honnan jöhetett az a repülő s hogy kiket lőtt vagy bombázott. Egyelőre az tűnt logikusnak, hogy ezeket a menekülteket üldözte, akikért a házából kipenderített férfi nemigen mondott volna egyetlen imát sem. Ha rendőrök mennek oda, ők talán elbírnak velük. De hát még ez is kétséges, annyian vannak. A kedves szomszédék felajánlották, hogy egyelőre maradjanak náluk, mert ott a lányok és az asszonyok nem lennének biztonságban, még akkor se, ha visszajutnának a saját otthonukba. Így, ha összehúzódnak, talán sikeresebben visszaverhetik az idegenek támadásait is.

Mindkét embercsoport ugyanabban látta a pillanatnyi megoldást: az összehúzódnásban. Ahogyan az állatok a bajban, ők is egymás társaságát keresték. Akkor még nem tudták, hogy sok más helybeli járt hasonlóan aznap. Azok is ugyanígy oldották meg a kérdést: rokonok, barátok befogadták őket, onnantól fogva közösen védték azt a portát, amelyen meghúzták magukat.

Még azt se lehetett tudni, hogy a légítámadás csak egyszeri csapás volt, vagy később visszatérnek a támadók. Egy általános szorongás lett úrrá rajtuk, ami a legrosszabb. Félni valamitől, amiről azt se tudod, micsoda, kegyetlenül megviseli az idegeket, és fizikailag is legyengíti az embert. Védtelennek érzi magát egy ismeretlen erővel szemben, de mivel nem tudja, merről érheti támadás, hát elbizonytalanodik. A családoknak viszont erőt kell mutatniuk, hogy a gyerekek ne essenek pánikba a szüleik bizonytalanságát látva.

Embert próbáló napok következtek. A rendőrség, a hatóságok mintha felszívódtak volna. Talán máshová rendelték őket, vagy a helybeliek is valamelyik portán húzódtak össze az emberáradat elől, amely senkit és semmit nem kímélt. Mindent letarolt és szinte pillanatok alatt lakott le mindent. Már fogytán volt az élelem, és a boltok se nyitottak ki. Csak a pince és a kamra nyújtott valami tartalékot, de a szomszédba menekülők már igen röstellték, hogy ennyi gondot okoznak a jó ismerőseiknek.

Akkor jött a következő légítámadás. A rádión, tévéen semmi hír nem volt erről. Talán az ország többi részében nem is tudnak erről? Újabb kérdőjel, újabb bizonytalanság. Az összehúzódtott családok ezt a támadást is megúszták. Mintha védetté váltak volna a sok imádságtól, mert az asszonyok egyfolytában csak mormolták egyik imát a másik után. De ezúttal egészen közeli hallatszottak a robbanások. Az utcájukban találhattak el több házat.

De nemcsak ebben az utcában, hanem a városka központjában is. Előbb nem is tudták még, hogy a tanácsházát és a rendőrséget is lebombázták. Mivel az idegenek már vérszemet kaptak és az utcán lebzseltek, azok közül is többeket lekaszáltak. Ott feküdtek véresen, ordítva, majd elcsendesedve és haldokolva.

A hatósági épületek elpusztításáról már valahogyan értesültek a megyeszékhelyen is. Több rendőrkecs és mentőautó érkezett, hogy intézkedjenek. Mikor meglátták őket a helybeliek, integetni kezdtek, megállították őket. Előbb megálltak, meghallgatták a panaszokat, de sürgősen mentek is tovább. Ígérték, hogy küldenek segítséget, de előbb a polgármestert kellett előtalálniuk, aki családotul a légópincében húzta meg magát. Ígértek élelmiszersegélyt is, de félő volt, hogy ha ezt a menekültek megszimatolják, rögtön lecsapnak majd rá, és úgy járnak vele, mint a házaikkal.

Arról semmit nem mondtak, hogy csak ezt a határmenti települést érte légitámadás, vagy máshová is betörték azok az idegen repülőgépek. Csak bólintottak nagy komolyan, mint aki érti, miről van szó, de talán nem beszélhettek róla, mert hírzárlat lehetett. Aztán elhajtottak nagy szirénázva, csoportosan, ahogy jöttek. A menekültek meg fosztogatni kezdték a boltokat. Senki nem szólt rájuk, erről senki nem intézkedett. Telefonkapcsolat még mindig nem volt.

Aztán mégis érkezett hír, hogy ezeket a házfoglalókat el fogják szállítani innen. Ez már jó ötlet, gondolták a helybeliek, csak hogy nem lesz könnyű rendet rakni utánuk. Már az egész város tiszta mocskok. Minden szemetet széthajigálnak, a gyerekeik körbepiszkítják a házakat, ahová bevették magukat, mocskok és bűz terjeng mindenfelé. És már szemet vetettek a még ki nem fosztott, el nem foglalt házakra is. De nem tudni, mihez kezdenek majd vele, hiszen nem tudják használni sem az angol WC-t, sem a gáztűzhelyeket.

Pár nap múlva feléledtek a telefonvonalak. Akkor lázas telefonálgatás kezdődött. Ki honnan tudott meg híreket, innen vagy onnan, csak terjedtek szerte a városban, ami még rosszabb volt. A repülők ezeket a betolakodókat üldözték, mert valami disznóságot műveltek. Nem akarták futni hagyni őket, azért eredtek a nyomukba a repülők. No, ha csak ennyi, akkor nincs nagy baj, majdcsak begyűjtik őket és visszaadják a szomszéd országnak, ahonnet meglógtak. De hát furcsa volt ez a hír, mert ezeknek távolabbról kellett jönniük, nem a szomszéd országból, hiszen teljesen civilizálatlanok. No, de sebaj, ha a szomszédék annyira vágnak rájuk, hát csak vigyék őket innen, de minél hamarabb!

Már jött is a hír, hogy másnap jönnek értük a furgonok meg a buszok, amikor valami váratlan dolog történt. Abban a házban, ahonnan a mi hőseinket kiüldözték, hatalmas robbanás rázta meg a levegőt. Az egész ház a levegőbe repült. A környéken az összes ablak betört. Valaki piszkálta a gáztűzhelyet, de fogalma se volt róla, hogyan működik, hát a tetején rakott tüzet. Egy idő után izzani kezdtek rajtuk a gázrózsák, aztán berobbant az egész. A konyha is tele volt mindenféle éghető anyaggal, így hát ez lett a vége – a mások egész élete munkájával szerzett vagyonkájának.

-Hogy a mennydörgős istennyila csapott volna beléjük! – káromkodott a károsult ember, aki most már maga is hontalannál vált családosul.

De már nem volt mit tenni. Az ablakokat ráadásul nem lehetett most megcsináltatni. Be kellett deszkázni mindet. Az legalább egy ideig távol tarthatja a nem éppen tisztességes szándékú népséget, hogy megpróbáljanak betörni. Azért jutott még nekik préda. A még el nem foglalt házakban így könnyűszerrel garázdálkodhattak, sőt újakat is foglalhattak maguknak, mivel senki nem tartotta kordában őket. Pedig ahhoz voltak szokva a saját hazájukban. Ott a hatóságok nekik hosszú botokat és élesre töltött fegyvereket jelentettek. Itt viszont, még a légveszély ellenére is, felszabadultnak érezték magukat ez alól. A repülők még jöttek párszor, de nem tartott sokáig. Utána ismét kimentek a házakból és a portákról, az utcán lebzseltek és a helybeliekkel szemtelenkedtek.

Mintha valami kiszorítósdit játszottak volna. Mintha új hazát akartak volna foglalni maguknak, úgy viselkedtek. És az a pár nap, ami az itteni életüket jelentette, kész örökkévalóságnak tűnt az agressziójuknak áldozatul esett emberek szemében.

Akkor ismét jött a hír, hogy elszállítják őket. Azt nem tudni, honnét vették neszét, csak hirtelen kirohantak a házakból és a környékbeli kiserdőbe vették be magukat. A rendőrök csak egy buszt tudtak megtölteni velük. Hiába vallatták őket, azok úgy tettek, mint aki semmit nem ért, csak bámultak a rendőrök arcába üres és hideg tekintettel.

A helybeliek szóltak a rendfenntartásra kiküldött egyenruhásoknak, hogy az idegenek csak a környéken rejtőzhetnek el. Próbálják őket összefogdosni, különben ismét visszatérnek és teljesen tönkre teszik a városukat. A busz megindult a közeli nagyváros felé a begyűjtött emberekkel, főként nőekkel és gyerekekkel. A rendőrök szétnéztek a környéken, de ott is csak pár embert találtak. Azokat is el kellett szállítani, ezért ők is elmentek, de ígérték, hogy visszatérnek.

No, hát az ilyen ígéretekkel nem tudtak mit kezdeni a helybeli lakosok. Alaposan belefáradtak már a kilátástalan helyzetbe. Úgy is lett, ahogy gondolták: éjjel elkezdtek visszaszivárogni az erdőből azok, akik el tudtak rejtőzni. Lett is nagy mulatság, egész éjjel dajdajoztak, valami idegen nyelven kurjongattak és túl magas fejhangon énekelték cikornyás énekeiket, amiktől a helybelieknek már szédült a feje.

Újabb rendőri kiszállás, újabb begyűjtési kísérlet. Az eredmény hasonló. A parancsnok elrendelte az élelem- és vízosztást, és ez rendőri védelem alatt meg is történt. Ám amikor az idegenek meglátták, hogy mi történik, megrohamozták a teherautókat és valóságos közelharcot vívtak, hogy minél többet zsákmányolhassanak belőlük. Igaz, ez újabb alkalom volt arra, hogy begyűjtsék a renitenseket és a hozzátartozóikat. Nem tudhatták az egyenruhások, hogy ezeket a szerencsétleneket odahaza hosszú botokkal szokták távol tartani az élelemosztástól, ha nem bírnak magukkal.

Az élelem viszont mágnesként vonzotta őket, hát ezt használták csalinak az agyafűrt hatóságok. Fegyvert ők nem használhattak, de a rájuk fogott géppisztolyok csak kellő figyelmeztetést jelentettek. A rendőrökkel nem mertek kikezdeni.

Gázszolgáltatás már nem volt a helybeli robbanások és a bombázások következtében megsérült vezetékek miatt. Volt pár család, amelyik kihasználva a csendesebb időszakokat, autóba ültette a családját és gyorsan elhajtott, hogy esetleg többé vissza se térjen egykori otthonába. De a legtöbben maradtak. Csak nem fogják otthagyni ezeknek az életük kemény munkájával felépített házukat?!

Szóval vártak és vártak, hogy a hatóságok intézkedjenek és a fegyveresek megvédjék őket a támadókkal szemben. Előkerültek a villanyrezsók és még a főzés se volt egyszerű dolog ezekkel. De még bírták egyre fogyó türelemmel.

Egy napon valami furcsa dolog történt. A menekültek megint hosszú, tömött sorokban kezdtek gyülekezni és megindultak valamerre. Senki nem tudta, nem is kérdezte volna. Ha meg is tette volna, milyen nyelven kapott volna választ? Fő, hogy menni készültek. Ha ez igaz, a plébános atya nem győzi majd a sok hálaadó misét mondani! Csak annyit sejtettek, hogy már elfogyott az élelem, és a szomszédoktól se tudtak annyit lopkodni, hogy az elég legyen egy ekkora siserahadnak. A boltok rég kifosztva, új áru oda nem érkezett, hát továbbálltak újabb területet keresve maguknak, ahová megint bevehetik magukat. Egy darabig.

Volt mégis valami furcsa abban, ahogyan felsorakoztak. Visszafelé kezdtek el masírozni, épp arrafelé, ahonnét jöttek. Mi hírt vehettek otthonról, ki tudja? Szóval meneteltek, vissza se néztek, megint a földet nézték. Épp úgy, ahogy ideérkeztükkor. Köszönetet nem mondtak senkinek, a kapuk és ajtók tárva-nyitva maradtak utánuk. A helybeliek nem bánták, csak menjenek már innen. Most viszont senki nem ment ki az utcára, senki nem menetelt velük szemben a túloldalon.

A helybeliek megnyugodva tértek vissza házaikba. A felszabadult érzés, hogy most vége egy nyomasztó időszaknak, valósággal szárnyakat adott nekik. Remélték, hogy minden a régi lesz megint. Majd előjönnek a mesteremberek és megjavítanak mindent. Lesz üveg az ablakokon, nem kell nappal is vakoskodni, ha a házban vannak. Sokan maguk láttak neki a rendcsinálásnak. Csupa vidám hang és örömteli zajok mindenfelől. A gyerekek játszhattak megint a kertekben. Az utcára azért még nem merték kiengedni őket, mert sose lehet tudni...

A veszélyes időszakok óvatossá teszik a legmerészebb embert is. Hosszú időbe telik, amíg visszanyerik a régi szokásaikat.

Pár nap telt el ebben a boldog készülődésben. Még a nap is szebben sütött rájuk. A rendőrök ismét előkerültek és óvatosságra intették őket. Kértek erősítést, és éppen most, amikor minden lecsendesedett. Ez sokakat elgondolkodtatott. Nem értették, miről van szó, és azt

sem, miért nem hallottak erről a rádióban, a TV-ben. Mintha ők nem is lennének a világon és ami velük történt, az meg se történt volna...

Hamarosan megértették, miről szóltak azok a figyelmeztetések és a hosszú hallgatások a fegyveresek részéről. Ők már nem találkoztak szembe még egyszer azzal a szörnyű menettel, de azok visszafelé menet, megütköztek egy másik csapattal, amelyik épp szembe jött velük az országúton. Jobban mondva egy szélesebb csapáson az országúttal párhuzamosan.

Nem tudni, mi bajuk támadt egymással, vagy hogy a másik csoport miért kelt útra és hogy honnét jöttek valójában. Lényeg, hogy megütköztek egymással, valóságos középkori csatát vívtak az úton haladás elsőbbségének jogáért. Erről viszont már tudósított a rádió és a TV is. Két idegen népcsoport összecsapott és szinte kiirtotta egymást. Aki megmenekült, azokat is kórházba kellett szállítani.

A helybeliek nem nagyon bánták, mi történt azokkal az emberekkel. Sokan még azt is gondolták, milyen szerencse, hogy voltaképpen megvédték őket egy újabb idegen támadástól. Ha köszönetet nem is mondtak a szállásért, élelemért, a helybeliek türelméért, amivel elviselték azt a szennyet, amit magukkal hoztak, legalább azt megakadályozták, hogy egy másik népcsoport ugyanennek tegye ki a városka lakóit. Nyilván nem ez volt a szándékuk, mégis így sikerült.

Egy szomszédos országban egy másik városka határában megint vonultak a leszegett fejű emberek. Ezek mások voltak, de ugyanúgy viselkedtek és ugyanazt művelték, mint az itteni városka betolakodói. Ők is összecsaptak, vagyis összekeveredtek a helybeliekkel, amikor jöttek a repülő. Senki nem értett semmit. És a hírek se jöttek úgy, mint azelőtt. Valami furcsa hangulat telepedett az országokra és az emberekre, akiknek más lett az életük.

A menetelő embercsoportok pedig nem akartak elfogyni. Valaki, valahonnan elküldte őket egy másik országba. Ők mentek engedelmesen, aztán visszafordultak önszántukból, mert az élet rendje az, hogy ott kell élni, ahol születted. Ha el is mentél máshová, csak térj vissza egy idő után. Otthon csak ott fogod érezni magadat, ahol születted és nevelkedted.

Szigorú parancs ez, de ott él mindenkibe belekódolva.

Ha nem szeretnél találkozni azokkal a repülővel, hát ne menj elébük!

És ne keresd a találkozást azokkal, akik egykor szembe menetelhetnek veled hosszú, tömött sorokban...

FRIDEL 2020

Kicsiny fatornyos falu

Valahol a Kárpátokban állott, szinte elrejtőzve a nagy fenyőrengetegek között. Lakói valami régi rend szerint éltek, tudomást se véve a külvilág farkastörvényeiről. Nekik más diktálta az életük tempóját, aminek nem sok köze volt a távoli világok életrendjéhez. Bevált, minek is változtattak volna rajta?

A férfiak közül még sokan pásztorkodtak. Mikor kitavaszkodott, kiengedték az állatokat az istállókból és irány a szabad legelők, havasi rétek világa! Az asszonyok meg odahaza rendezték a család sorsát. Betegséget nemigen ismertek, pirospozsgások voltak és egyszerű beszédűek. Legtöbbjük majd kicsattant az egészségtől. Dolog akadt elég a ház körül, és nem is kellett biztatni senkit, hogy lássa el a háztartást. Ment minden a maga rendjén, ahogy tanulták az anyjuktól, nagyanyjuktól. A faházak illatoztak a fenyőgerendáktól, különösen, amikor a fenyőfák is megújulnak tavaszon. Van valami titokzatos kapcsolat az erdő és az onnan elhozott, kivágott, halott fák között. A fenyő nem hal meg egészen, mondják. Tudja a természet rendjét, és aszerint él, akár a falucska lakói a maguk szokásai szerint.

Csak egy ilyen növény van még, amelyik megtartja a kapcsolatot a tőle elvett gyermekeivel: a szőlő. Az is üzen a szőlőhegyről a távoli borospincék mélyén pihenő bornak, hogy ideje élednie, mert itt a tavasz, virágzik az anyanövény, amelyről ő is egykor elszármazott. A bor akkor mozgolódni kezd a sötétségben, mert emlékezni kezd arra a szépséges vidékre, ahonnan őt ide hozták az előző évben. Akkor újra kell fejteni, nem szabad csak úgy ráhagyni mindent.

Hasonló ez az emberek hagyományaihoz is. Van, aki távolra megyen a falujából, mondják, de egy idő után valami mocorogni kezd benne s nem hagyja nyugton. Csak nem találja magát sehogy azon a távoli vidéken, és elkezd hazavágyakozni. Gyötri a honvágy. Már semmi másra nem vágyik, csak hogy újra azokat a köveket tapodhassa a lába, amelyikeken odahaza járt. Hogy beszívhassa a fenyvesek frissítő illatát, a gyantaszagot, amelyhez fogható sehol nincsen.

Az egyik férfit valamikor katonának vitték és soká oda volt valami távoli vidéken. Háború volt és ő fogságba esett sok más társával együtt. Ott sóhajtoztak a távol messzeségben, hogy csak még egyszer láthatnák a hegyeiket és szagolhatnák a fenyvesek illatát meg a kiskertek virágait, mikor megzsendül minden! Évekig tartották őket kegyetlen táborokban, és csak kevesen szabadultak meg onnét. Ez az ember a szerencsések közé tartozott, jött is haza nagy örömmel. Itthon változtak a dolgok, sokan meghóttak a háború alatt, az asszonyok meg vagy várták az embereiket, vagy sem, de ezt az embert várta hűségesen a párja. Nem is akart többet elmenni innen, ebből a kicsiny fatornyos falucskából. Boldog volt, hogy a saját portáján mindent rendben talált. Az asszonykának ugyan többet kellett dolgoznia, hogy megéljen a gyermekével, de csak túléltek a bajos időket.

Szívós ember a hegyi ember és a hite is igen erős. Tiszta lélekkel fogadja a sorscsapásokat is, mert van úgy, hogy illet rendel neki az Isten. Véle nem vitatkozik. Tőle mindent elfogad, még ha nehéz is. Talán mert oly magasan él, közelebb van az éghez, őt nem húzza le a városok züllött, fertőzött légköre odalent a hegyek alján. Az ő világa tiszta, és ő abban találja magát a legjobban.

A fiatalasszony is így volt valahogy a háborúval meg az ura távollétével. Néki megígérte, hogy a szolgálat lejártával visszatér és úgy élnek majd, mint azelőtt. Úgy is lett, csak nem azonnal. A férfit időnként elfogta valami mélabú, amikor eszébe jöttek a háborúban átélt dolgok, olyankor hagyni kellett, hadd szomorkodja ki magát. Nem lehetett könnyű neki, távol a hazájától, a családjától. Aztán teltek-múltak az évek, az élet rendje pedig az, hogy az idő begyógyít minden sebet. Mikor megszületett a következő gyermek, egy pufók arcú kisfiúcska, akkor visszatért az ember örökös jókedve is. Mert hogy most már van, akit bétanítson a munkákra, amiket ő is az apjától tanult. A nagyobbik meg, a kisleány hadd tanuljon az anyjától, az is az élet rendje szerint való dolog.

Elmúltak a rossz álmok, az éjszakai hánykolódások, álmában beszéd, mert itt volt a válasz: bízzál Istenben és ő eligazítja a te dolgodat, ahogy sok más emberét is. Dolog volt, amit csak időnként zavart meg a csecsemősírás. A pufók csecsemőből aztán dundi kis totyogó emberke lett, aki maga is pirospozsgás arcú volt, akár az anyja meg az apja. Ahogy járt-kelt közöttük, másszor meg négykézláb közlekedett, mert még gyakorolnia kellett az emberré válást meg a két lábon biztonságosan járást, mindenki gyönyörködött benne. És amelyek gyermekben gyönyörködnek, az széppé és magabiztossá nevelkedik azután. Ha a városi ember megszívlelné ezt az arany szabályt, ő is ilyen egészséges lelkűnek nevelhetné a maga porontyait, nem idegbajosnak, neuraszténiásnak.

Ezt ugyan már csak az író mondja, aki maga is az egészséges élet mellett teszi le a voksát. A fatornyos kicsiny falucska lakosai nemigen vesznek tudomást a lenti életről, lefeljebb ha az

asszonyok lemennek a piacra eladni a túrót meg a sajtot. Kis időre megmártóznak a városi füstben, ahogy ők szokták mondani, aztán igyekeznek hazafelé, ahol minden szebb, minden biztonságosabb nekik.

A tiszta hit meg az egyszerűen jó falusi élet mindent megold. Aki Istenre bízta magát, annak nem kell altató. Az nem tudja, mi a pszichiáter és azt sem érti, mi a baj, ha olykor ferde hajlamú emberbe botlik, hogy az mit akar. Nem való a hegyi életbe az ilyen ferdeség, mert a természet rendje ellen igyekszik hatni. Ezek a gyönyörű pirospozsgás emberek kikerülnek, sietve elköszönnek tőle, ha rájuk akaszkodik is, aztán fejet csóválnak, majd intézik tovább együgyű dolgaikat. Mert annak van értelme. Az mindig egyenes, soha nem ferde. Ahol a lélekben rend van, ott a test se szenved annyit.

Hanem a láger az csúf dolog volt. Arra nem szívesen emlékezik vissza egyik ember sem. A friss levegőn nevelkedett, egészséges ember tüdeje könnyen megbetegszik, ha örökké szennyezett, füstös helyen kell tartózkodnia, meg hát a bánat is megüli a lelket, és ha a lélek házában baj van, az könnyen megbetegszik. Így járt ezzel a nagydarab Pável is, akinek szűkös volt a barakk-élet. Körötte a sok mosdatlan test a rajtuk nyüzsgő élősködőkkel, aztán a szomszédja, akinek ha még mahorka se jutott, elszította volna a lehullott faleveleket is, folyton azon járt az esze. Hát Pávelnek is kijutott a ronda levegőből, amihez sehogy se tudott hozzászokni. Szidta olykor a szomszédját, hogy ne füstölögjön már annyit, tisztára meg lehet fulladni tőle, de az rá se hederített. Az tán még az ágát is felgyújtotta volna, csak hogy füstölögjön körülötte valami.

Pável és Petya csak elszórtóltek egy darabig egymással, míg bekövetkezett, ami törvényszerű az ilyen helyzetben. Petya elcserélte még az ételadagját is a dohányért, így aztán egyre csak soványodott, amíg a végén bele nem esett a kórság. Nem különítették el, ott fertőzte a levegőt továbbra is, ez lett a Pável végzete. A társa tifuszba esett, őt meg a tüdőbaj döntötte le. Egymás mellett szenvedtek ki. Olyanok voltak, mint a vízben fuldoklók, akik mind lehúzzák egymást. Nos, szóval Pável se tért haza, tán a társa bűne miatt, de meglehet, hogy valóban csak a friss hegyi levegő hiánya okozta a vesztét. Neki is már csak a hírért vitték haza a társai, akik megúszták a dolgot, mert ők minden silány ételt is megettek. A korpával „feldúsított” csalánlevest, meg a hajában főtt krumplit, amit jólelkű orosz társaik csempészték be a zsebükben minden reggel. Amazok bejártak dolgozni a lágerbe, viszonylag szabadon mozoghattak, és sajnálták ezeket a szerencsétleneket, akik ugyan az ellenség oldalán harcoltak, de mit tehettek róla? Őket is csak besorozták, aztán ölni kellett, mert az urak azt parancsolták. Hát mit vétettek ezek? Ők is parancsra öltek. A közembernek nincs választása. Vagy ő öl, vagy őt pusztítja el az ellenség.

Hát hordták az életmentő krumplikat a zsebükben. Nekik is jó volt, hogy abban a farkasordító hidegben melegítette a kezüket valami. Ilyen egyszerű volt az élet meg az élet törvénye. Egyszerű emberek között mindez természetes. Nem keresnek ellenséget másokban, nem fogják rá, hogy ez vagy amaz bűnös, gonosz meg efféle. Bűnös minden ember, hát csak ne ítélkezzék mások felett, minek is az? A csalánlevestől viszolygó idegeneknek meg halkan odasúgták, hogy csak egyék meg, mert az megerősít. Legyűrte hát a torkán, aki bírta, azok meg is maradtak. Csak a finnyásakat, a kákabélűeket vitte el a nyavalya. Azokon nem lehetett segíteni. Az örök rájuk ordítottak, hogy ez itten nem szanatórium, de a rabok mit se értettek

belőle, csak néztek rájuk tágra nyílt szemekkel. Dolgozni viszont kellett, és ahhoz energia is kellett volna, de hát miből?

Furcsa szerzet az ember. Nagyon tud gyűlölni, már aki hajlamos rá, de ha megesik a szíve valakin, akkor mégis csak segít rajta. A jólelkű ember számára ugyanez meg olyan természetes, mint hogy levegőt kell venni.

Volt mire emlékezni a derék hegylakóknak, mégse szerették emlegetni. Csak legalább lett volna módjuk, hogy küldjenek nekik abból a jó hegyi túróból meg sajtból, amin ők éltek. Meg a jó zamatos kenyérből, amit idehaza esznek. Mit tudják szerencsétlen oroszok, mi a jó étel, ha egyszer nekik se jut abban a nagy hidegségben, ami az ő vidékükön kínozza az embereket?! Mivel egyebet úgyse tehetett, hát a misén megemlékezett a derék Ivánról meg Vologyáról, akik megmentették az életét azokkal a krumpli-adományokkal. Meg hát az asszonyaikról, akik elküldték nekik azokat a saját szájuktól megvont ételeket. Megkérdezte egyszer a papjukat, lehetne-e értük misét mondatni, de elég szigorúan elutasította. Élő emberért nem lehet, az ellenségért meg különösen nem. Így hát csak magában imádkozott értük, azt bizonyára meghallgatja az Isten. Ha egyszer azoknak megengedte, hogy jót tegyenek velük, ellenségeikkel, akkor bizonyára meg fogja őket jutalmazni érte, néki pedig megengedi, hogy csendben fohászkodjék. Olyankor megkönnyebbült a lelke. Máskor meg nekibúsult, amikor belegondolt, mivé lehettek azok ottan a távoli vad országban. Élnek-e még vagy már őket is elvitte valami betegség, ha soha nem lakhatnak jól?

Azon csak nem tudott elmenni, miért nem szabad misézni az ellenségekért. A Biblia is azt tanítja, szeretni kell az ellenségeinket is. Meg hogy meg kell bocsátani a bűneiket. Tán azért, mert őket évekig fogva tartották és ezzel vétettek a törvény ellen. Még a rab madarat is szabadon bocsátják egy idő után, nemhogy az embert kelljen így kínozni, ráadásul semmi

haszon fejében. Mert az ő ottani munkájuk nem sokat ért. Legyengült, éhes, beteg emberek ugyan mit tudnak termelni? Ha lett is belőle valami, utána biztosan nem lett tartós az olyan építmény, amiket ők ott létrehoztak.

Hát a mi jólelkű emberünk csak emésztődött olykor magában. De a bűneit csak meg kellett gyónni az atyának, és akkor töredelmesen bevallotta, hogy ő mindig vétkezik a pápa tilalma ellen, és sehogyan sem tudja megbánni, mert ő megszerette azokat az embereket, akik jók voltak hozzá. A rá kirótt penitenciát mindig megtartotta, gyertyát is vitt a templomba, de a megbánás csak nem érte utol, bárhogyan erőlködött is rajta.

Az asszony vele értett egyet, de a papok ellen nem mert lázadni ő sem. Minek is tette volna? Az ő világukban ez is egyszerű. A pap tanult ember, jobban tudja náluk, mi a helyes. Engedelmeskedni kell, aztán idővel majd megnyugszik az ura lelke is, elfelejti majd azokat az ellenséges népeket meg az ottani nyomorúságos életet. Itt van nekik a kicsiny gazdaságuk gondja, meg a növekvő család, abban van öröm elég.

A kicsiny fatornyos falucska hát visszafogadta messzi útról megtért fiait. Beilleszkedtek megint, mert hát el se szakadtak onnan igazán. A lelkük mindig visszajárt álmaikban. Talán épp az tartotta életben őket, nemcsak az az utálatos csalánleves, gondolták. Meg a jó fenyőillat emléke, ami után annyit epekedtek. Tán még jobban is, mint az asszony után.

Igaz, erre sem ők, sem én nem mernék megesküdni.

Mert a világ rendje mégis csak az, hogy szeretni kell az asszonyt, ha már összekötötték az életüket. A fenyőillatról nem szól semmit a Biblia.

Igaz-e, kedves barátaim?

A gyermekkor hajnalán

Apró termetű kislány volt Elluska. Az angolok totyogónak hívják az ilyen korú gyermeket, itthon mi babának nevezzük, mert hiszen az is. Már nyiladozik az értelme, mohón meg akarja tanulni az egész világot, minden érdekli, és ez a természetes. Az ellenkezője volna furcsa. Hacsak le nem nevelik a kérdezgetésről, akkor ez a legtöbb dialógust magában foglaló korszak minden gyermek életében.

Ez aztán szórakoztató annak, akinek van humorérzéke. Másokat, szárazabb felfogásúakat és morgósabb természetűeket viszont gyakran irritál, ha a kérdésözönnel éppen őket árasztja el a kis totyogó, aki nem is annyit totyog, hanem futkos, mint a nyúl. Csak mert nagy a mozgásigénye. Előbb sétál, aztán futkos, majd ugrál is, mert a szökdelésnél nincsen sok szórakoztatóbb dolog a világon a kicsiny gyermek számára.

Ő azt nem érti, miért nem követi minden családtag ebben, miért nem rohangál vele a nagymama vagy a nagypapa, amikor az csuda élvezetes. A fájó ízületeket, régebben eltört csontokat, sportsérüléseket majd később lehet elmagyarázni a gyermeknek, aki még azt is csak most tanulja, hogy ő külön lény az anyjától. Nem egy vele, ahogyan eddig képzelte és természetesnek vette.

Szóval nem egyszerű feladat Elluska kordában tartása. Hogy ne rohanjon ki a kocsiótra, amikor sétálni viszik, még akkor se, ha éppen nincs autóforgalom arra, mert hiszen bármelyik pillanatban felbukkanhat egy jármű, s akkor gyorsabban kell reagálni, mint azt a kisleány képzelet. De azért szívesen sétálnak ők együtt, ha lehet.

Elluska bekukkant minden kapualjba, átleskel a kerítéseken, ahol kutyaikat vagy macskákat lát. Ő mindkettőt szereti. Szeretheti is őket, mivel senki nem tanítja neki az ellenkezőjét. Szóval a séta ebben az életkorban nem mindig folyamatos haladás, hanem a meg-megállásról és a szemlélődésről szól. Eközben lehet neki megtanítani az első leckéket a világról, ami természetesen érdekli. Ez az a téma, amely kifogyhatatlan kérdéseket mondhat ki Elluskával, és a kapott válaszok után mindig újabbakat és újabbakat fogalmaz meg. A nagyszülők már ráérősebben veszik a dolgot, és megfelelnek neki mindenre, amire csak tudnak. Apuka, anyuka nem mindig érnek rá felvilágosítani minden apróságról, ezért előfordul, hogy hárítanak.

A gyerek azonnal észreveszi, ha valaki mellébeszél. Még azt is, ha egy dalt énekelve kimarad pár sornyi szöveg belőle és azt csak lallázzák az öregek. Elluska azonnal felvont szemöldökkel nézi meg őket jól magának és követeli a teljes szöveget. És ez így is van jól. Csak ne tessék mellébeszélni, mert az olyan, mint a lódítás!

Elluskát csinosan öltöztetik. Tudja is magáról, hogy szép, hiszen annyian dicsérik a külsejéért. Csak nehogy túlságosan elbízza magát, gondolják ilyenkor az öregek, de aztán napirendre

térnek fölötte. Nekik már gyakran röpködnek a gondolataik, mint aki sokat van magában. Igaz, ők együtt is így vannak már vele: lényegében mindent elmondtak egymásnak, minek csépelni annyit a szót? Egy szemvillanásból is értik egymást, tudják, miről mit gondol a másik, ezért sokszor megesik, hogy csak üldögélnek egymás mellett szótlanul. Olyankor a csend beszél helyettük.

No, hát Elluskával ez nem esik meg. Ha vele vannak, egyfolytában beszélni kell. Fontos is ez, mert kitől tanulná meg a helyes magyar beszédet, ha nem a saját családjától?! Legalább az alapokat. Azt a minimális szókincset előbb, aminek segítségével beszélgetni lehet. Utána lehet majd azt is cifrázni, tovább építgetni, gyarapítani. Olyan ez is, mint az építőjátékok: egyre többet és szebbet lehet kirakni belőle. A fantáziának soha nincs vége.

Az öregek már tudják azt is, hogy azért mégis csak vannak határai az Elluska új tudományának. Hogy nem érti még, mi az a jövő idő, mikor jön el a következő hét vagy hónap, amikor valami újabb esemény várható. A gyermek a folyamatos jelenben él. Neki minden MOST VAN. Nem értelmes dolog neki távoli dolgokat emlegetni, mert azzal csak megzavarják vele a csak most nyiladozó értelmét. Hiába mondják neki, hogy az unokatestvérkéi el fognak jönni látogatóba, ő rögtön az ajtót fogja lesni, hol vannak, miért nincsenek itt, ha egyszer a nagyok róluk beszélnek. Neki az érthető, ha valaki már becsöngetett, és minden pillanatban várható, hogy beengedik és ő a nyakába ugorhat. Mármint, hogy felkapja valaki és összepuszigatja.

Vannak előtte rejtélyes dolgok is, mint amit a nagymama a szemével mond a cicának, vagy a cirmos a nagymamának. Ő rögtön oda akar rohanni és részt venni abban a titokzatos párbeszédben, amit azok ketten folytatnak egymással. Ám az anyuka visszafogja, nehogy összetűzésbe kerüljön a macskával és az megkarmolja. Örökké ez a téma, a visszatartó erő az anyuka részéről, pedig Elluska ugyanúgy csinálja, ahogy a nagymama. Csak ritkán ragad bele erősen a cirmos bundájába, azt is csak szeretetből teszi. Igaz, olyankor kap egy erőteljes fújást, ami nem más, mint egy utolsó figyelmeztetés, hogy most ne piszkálja az állatot. Aki erre tekintettel van, azt soha nem fogja megkarmolni a macska. No, hát Elluskának még ezt is meg kell tanulnia.

Van aztán annyi érdekes, sőt izgalmas dolog a világban, ami valósággal lenyűgözi a kisleányt. A fák csúcsán éneklő madarak, az udvarban szálldosó lepkék, a sokféle virág, amiknek mind meg kell tanulnia a nevét. Aztán lerajzolni őket, amit egyelőre nem nagyon lehet még rajznak nevezni, legfeljebb afféle firkának. Pedig nem szabad lelombozni a kicsinyeket a lesajnálással, inkább dicsérni kell őket. Biztatni, hogy már ezt vagy azt tudják, megtanulták ettől vagy attól a családtagtól. Attól kapnak szárnyakat a kicsinyek! Az előbb még csak hullámvonalnak tetsző rajzocskák sima vonalnak tűntek egy felületes szemlélő szemében, de ha megtanítjuk neki, hogy az előbbi vonal csak egy vonal volt, a következőt más színnel rajzolja, majd kanyarítson hozzá egy vele párhuzamos vonalat, színezzé rózsaszínűre és mindjárt kész egy giliszta vagy egy kígyó. Ha meg szőröket rajzol a hátára, akkor hernyó araszol a rajzpapírján, és így lehet egyre szélesebbre gyarapítani a csekélyke tudást egyre jobban.

Fontos a rajzolás, a nagyok által csak firkálmánynak tartott rajzok megalkotása is. Az apró kezek fokozatosan megtanulják, hogyan tartsák helyesen a ceruzát, a mozdulatok gazdagabbakká válnak, és ezeket a semmiségnek tűnő mozgásokat és apró „műalkotásokat” helyükön értékelni lehessen. A tiszta mozgás rendezett képet eredményez. A zűrzavar, a veszekedés, a diszharmónia viszont összegabalyodott vonalhalmazt. Máris ábrázolt a gyermek egy családi veszekedést, csak a felnőttek nem értik, nem tudják helyesen értelmezni az általuk csak kezdetlegesnek tartott vonalakat. De amit a kicsi lerajzolt, azzal a saját feszültségét már is levezette, tehát terápiás hatása volt a tevékenységének. Ezért kell ráhagyni, hogy csak „firkáljon” úgymond. Legalább neki ne okozzon feldolgozhatatlan élményt, amit tapasztalt. A magyarázatokat úgymond rá később.

Elluska szépen beszél. Néha még visszatér a babanyelvre, amit csak ő meg a nagymamája értettek. Másoknak az is csak értelmetlen blabla volt, pedig érdekes megfigyelni, mi mindent tud már kifejezni egy csecsemő is, ha van elég figyelmes felnőtt, aki értelmezni tudja. A tanult szavak mellett még felbukkanó babanyelvi szavak más értelmet adnak a beszédének. Neki ez is a szókincse, nemcsak az, amit a felnőttek úgymond a szájába adtak. Ezért igyekszik mindent úgy mondani, ahogy mások megértik. A nagymama meg nosztalgiával gondol vissza azokra a hónapokra, amikor ők ketten jól el tudtak társalogni egy olyan nyelven, amit csak ők ketten értettek.

Az idő kerekét azért ő se akarná visszafordítani, mivel az élet rendje az, hogy a gyermek megtanuljon helyesen beszélni és viselkedni. Szóval Elluska már nem kúszik és tápáskodik, hanem magától ül és áll fel, meg járkal vagy rohangál, ahogy kellő időben megtanulta. Aztán gagyogott, majd szavakat mondott ki, később egész mondatokat is, hogy aztán meg tudja formálni a kérdéseit is, ha valamire nagyon kíváncsi. Aztán meg azt, hogy maga is elmeséljen történeteket. Meséket, dalocskákat, mondókákat, és azt is, hogy mi történt vele, amikor nem látták egymást a nagymamával vagy a nagypapival.

A gyermekkor törvényszerű lépcsői ezek. Felfelé vezetnek, egy egyre magasabbra vivő útra, amelynek a végén a teljes önállósodás várja. De most még itt van ez a szeretgetésre alkalmas életkor, amelyet meg kell becsülnie mindenkinek. Adomány ez a család életében, amelyet senki nem cserélne el semmivel. Másoknak a pénz meg a vagyon az érték, s közben elrohannak a saját porontyuk mellett, hogy későbbi problémákat okozzanak nekik, miközben a sajátjaikat sem oldották meg soha. Ezt a kort nem hozza vissza senki és semmi. Addig kell jól megbecsülni, amíg itt van, elérhető közelségben, amelybe beleférnek a játékok, bolondozások, a cirógatások meg a szókincsgyűjtögetések órái is. Ki-ki maga választ, melyik érték az igazi kincs a számára. Elluska számára még csak ez az időtlen érték a fontos.

FRIDEL 2020

Ők is szeretnek

Valamikor egyszerűbb volt az élet. De az is lehet, hogy csak a mai ember gondolja úgy, mert nincsen fogalma a régi korok emberéről és szokásairól. Ugyan mitől is lett volna egyszerűbb akármi is? Az embernek mindig küzdenie kellett a fennmaradásáért meg a családjáért, és ehhez különféle túlélési taktikákat dolgozott ki magában. Volt, aki a családjától tanulta, mert volt, aki átadta neki a felmenők közül, míg mások maguk dolgozták ki ezeket az életben való bukdácsolásaik során.

Nincs olyan ember, aki soha nem botlik. Mindenki téved, és ha úgy vesszük, mint ahogy a Mennyei Atya is láthatja, olyan ez, mint mikor a gyermek járni tanul. Nekiindul, lódul nagyot, aztán letotyan vagy hasra esik, majd vagy van, aki felsegítse, vagy magának kell boldogulnia. Elvégre az anyja se szaladgálhat utána egész nap.

No, azért vannak ennél bonyolultabb dolgok is az életben. Ha csak leülésekről meg feltápáskodásokról volna szó, akkor ugyan egyszerű lehetne az egész élet. Mert úgy az ügyesebb esést, mint a feltápáskodást meg lehet tanulni, de már azt, hogy az ember hogyan gondoskodik nehéz időkben a családjáról, azt nem mindenki tudja. És az is, aki rájön, sok csalódás és nélkülözés árán tanulja meg.

Mikor másokról, idegenekről van szó, a legtöbb ember felszínesen ítélkezik. Hajlamos úgy vélni, hogy amazok másként élnek, tehát másféle emberből vannak, nem olyanok, mint ő meg a saját fajtája. Pedig az egyik alaptörvény az, hogy mindenki emberből van, ezért sok a közös tulajdonsága, sőt sokszor még az adottságai is. A másik alaptörvény az, hogy amikor az ember szorult helyzetben van, sokkal hamarabb ki tudja vágni magát belőle, mert felerősödik benne az életösztön. Ez olyan, mint az állatoknál a menekülési ösztön. Ha bajt szimatolnak, hát futásnak erednek, és akkor az győz, aki a leggyorsabban tud szaladni.

Ritka ember az, aki a bajban lebénul és csak várja, hogy lecsapjanak rá az ártó erők, a legtöbbször embertársai. Az egészséges ösztönű ember akkor menekülőre fogja a dolgot. De nemcsak futásból áll az élet. Szorult helyzet az is, amikor az ember nem tudja táplálni a családját, vagy csak nagyon hiányosan. Ez a legnagyobb megpróbáltatás a lelkiismeretes szülőnek. Azt se tudja, hová forduljon, honnét szerezzen be valami ehetőt. S ha még a gyermek is sívít kínjában, akkor a legveszedelmesebb, mert a szülőnek kétszeresen is fáj az éhezés. Aztán meg öli az aggodalom, mi lesz a gyermekkel, ha legyengül vagy nem fejlődik kellőképpen.

No, hát ezért tartom én bugyutának azt, aki távoli korokba kívánczik vissza. Ha csak a XX. század elejéig megyünk vissza gondolatban, akkor kellett csak sokat aggódnia a szülőknél, mert akkor bizony nagy volt a gyermekhalandóság! Ha adott is nekik a Jóisten, nem biztos, hogy megérték a felnőttkort, vagy akár csak a serdülőkort is. Aki meg a középkorba vágyik, az egyúttal vágyakozik a pestis, kolera, fekete himlő és egyéb járványok után is, mert az

emberek nem ismerték a mostani higiénit, gyakran szennyes környezetben éltek és folytonosan ki voltak téve idegen hadak betöréseinek. Azok aztán dúltak, fosztogattak, el is rabolták az embereket, főleg a nőket és a gyermekeket. Sokakat rabszolgaságra hurcoltak el, még akkor is, ha a rabszolgaság akkor már tiltva volt, mint például a Magyar Királyság területén.

De most gondoljunk bele: manapság nem rabszolga az az ember, akit olyan csekély fizetségért alkalmaznak távoli országokban, amiből képtelen eltartani a családját, sőt még saját magának se elegendő a megélhetéshez, amit keres?! Bizony, ma is rejtett, burkolt formái vannak még a rabszolgatartásnak is. Ha az állam nem bünteti szigorúan ennek a törvénynek a megszegését, akkor az alantas hajlamú emberek folyton arra fognak utazni, hogy kijátsszák. A másik embert is, meg a törvényt is.

Harmadik törvény, amit soha nem szabad szem elől téveszteni: a számunkra ismeretlen emberek is ugyanúgy tudnak szeretni, mint ahogyan mi. Talán más formában fejezik ki az érzéseiket, de a saját fajtájához az egészséges ember bizony ragaszkodik. Ha nem látod meg, hogy ez így van, magadban keresd a hibát! Mert vak vagy a látásra, és ezért ne másokat okolj! Szóval ők is szeretnek, ez nincsen másként.

Még a legelvetemültebb, torz jellemű embert is van, aki szeresse. Ha más nem, a felesége, a férje, a gyerekei, a barátai. Az, hogy te ezt másként látod, csak annyit jelent, hogy nem akarsz tudomást venni róla, vagy hogy előítéleteid vannak vele szemben. Minden ember vágyik a szeretetre, csak nem mindenki kapja meg. Vagy helytelenül reagál a mások szeretetére, ezért elrontja a társas kapcsolatait.

Igaz, olyan ember is létezik, aki mindenben és mindenkiben csak a rosszat keresi. Szeret ártani embertársainak s végül annyira eltorzul a jelleme, hogy direkt élvezi, ha másoknak árthat. Az oka nem te vagy, legfeljebb téged pécéz ki, hogy kötzködhessen egy sort, majd jól beléd rúghasson, ha másként nem, hát verbálisan. Mit lehet tenni? Ha lehet, kerülni kell a társaságát. A viszonzás a legtöbbször nem megoldás, mert oda-vissza adok-kapok reakciók követik, és a végén már nem tudni, ki volt a kezdeményező, csak egyre fokozódik a harc, ami teljes gyűlöletbe csaphat át. Az pedig olyan, akár a háború. A felek egyre jobban beavadulnak, s nem tudni, hogyan lehet végét vetni a szörnyűségeknek.

No, hát hagyjuk is őket! Elég baj az nekik, hogy olyan félresikerültek. A rossz khármájukat meg egyedül ők dolgozhatják le, abba nem jó beleavatkozni. Aki mégis így tesz, annak része lesz a sok bántásban, amiben a verekedő felek egymást is részesítik.

S hogy mi köze mindennek a szeretetnek? Ennél badarabb kérdést fel se lehetne tenni. A világ maga is a szeretet tengelyén forog. Még akkor is, ha te erről nem tudsz, kedves olvasó. Isten végtelen szeretetében teremtette a világot és a különféle vad elméletekkel ellentétben nem hagyta magára a teremtményeit. Van úgy, hogy a kreatúrái ellene láznak, csak mert ezt nem látják, észre sem veszik, mert fanatikusak és valami szélsőséges nézet rabjai lettek. A fanatizmusból csak a váratlan ébredés ránt ki, ami olyan, akár a jeges zuhany. Amíg ez a

felismerés nem következik be, addig csak sötétben tapogatózol, nem látod be a tévedésedet, mert szentül hiszel a magad igazában. De ez az állapot se tart örökké, hiszen az Univerzum legfőbb törvénye a folytonos változás. Semmi nem áll egyhelyben, minden állandó mozgásban, ha úgy tetszik, folyamatos körforgásban van.

A látszólag flegmatikus vagy közömbös ember is szeret valakit, és őt is szeretik, legfeljebb te nem tudod, kicsoda, s nemcsak az ismeretlen előtted, hogy a csudába lehet, hogy efféle alakokat bárki is szeressen?! Pedig előkerülnek azok az ismeretlen emberek, csak jobban kell figyelned. Olyan ez, mint egy téli éjszakán figyelni a kinti havas tájat. Látszólag semmi mozgás, üres minden, de ha nem hagyod abba és folytatod a figyelést, hamarosan benépesedik az az „üresség”. A hóban egy görény araszol. Karcsú teste nehezen halad a magas hóban, de azért igyekszik, majd egy idő után eltűnik valamerre. Róka bukkan fel, óvatoskodva és gyanakvóan szimatolva, egerek, rágcsálók, alkalmi zsákmány után keresgélve. Szürkegém száll le a patakra és meredt tekintettel figyeli a vizet, merre rejtőzködnek benne a halak. A sötétben bagoly suhan át, esetleg huhog is, a most üresen álló madáretetőn mókus jelenik meg, hogy vidáman kifossa a szárnyasok étkezőhelyét. Az égen csillagok ragyognak, ragyog a fényes telihold. Szél fúj, mozgatja a havas ágakat, amelyekről lehullik a nagy tömegű hó, hogy aztán felriasszon valami más állatot, amit eddig észre se vettél. Csak már akkor, amikor fejvesztve menekül. Iszol valami elől, ami nincs is ott, csak az ő emlékezetében tűnt fel hirtelen. Ő is szorong, mint az ember.

Nos, hát így van ez valahogy a látszólag közönyös embertársakkal is. Csak figyelni kell egy kicsit, hogy rájövünk, a semleges vagy semmilyennek tűnő látszat mögött rejlik valami, amit nem is sejtettél. A te dolgod, hogy megkeresd, máskülönben nem vezet rá senki. Ahogy az üresnek tűnő tájon is felfedezheted az életnek számtalan nyomát, ugyanúgy a számodra ismeretlen jellemű emberben megtalálhatod a rejtett érzelmeit. Ha másból nem, hát a mimikájából.

No, ez szórakoztató dolog a javából! Csak nagyon profi tettetők képesek arra, hogy leplezzék az arcjátékukat. Ha figyelmesen nézed őket, egy szemrebbenés elárulhatja azt, amit titkolni akarnak. Például, ha rátapintasz a lényegre egy kényes kérdésben. Vagy ha előbb gondosan leplezték az ellenszenvüket, egy váratlanul összeszűkülő szem, egy sanda tekintet elárulja őket. Ilyen apróságokon múlik sokszor a lélekbúvárkodás. A magyar nyelv gazdagsága ezt is ilyen plasztikusan fejezi ki. Az ember csak alámerül a másik ember tekintetében, ahogyan a bűvár száll alá a víz mélyére, hogy ott valamit felkutasson, és ha figyelmesen követ minden mozgást, hát előbb-utóbb csak elkap valamit.

Nos, hát kedves lélekbúvárkodók vagy örök kételkedők, neki lehet látni az új feladatnak! Az egész világ felfedezésre vár, és ez akkor is így van, ha nem szeretnénk az egészet befogadni, csak egy kicsiny részét, amit még képesek vagyunk feldolgozni. Jóllehet nem vagyunk képesek megtanulni az egész világot, meg lehet próbálni minél többet megismerni belőle. Azzal nem veszítünk semmit, ha folyton gyarapítjuk a tudásunkat, csak azzal, ha elutasítjuk a

tudást magát, mert momentán így kényelmesebb. Mert lusták vagy kényelmesek vagyunk és mert nincs elég türelmünk ahhoz, hogy másokra odafigyeljünk. Pedig megéri.

Így deríthető fel, hogy végülis a szeretet ott rejlik mindannyiunkban, csupán a megfelelő „felfedezőjére” vár.

Ők is szeretnek, akiket nem ismerünk, s talán ők se feltételezik rólunk, hogy a szeretet törvénye szerint élünk, mi attól még betarthatjuk a legfőbb isteni törvényt, ami épp erre int mindnyájunkat.

Egy találkozás

Két férfi ment éjszaka az utcán. A lámpák fénye kissé gyengének tűnt számukra, amikor kiléptek az éjszakába, de hamar hozzászokott a szemük a gyér világításhoz, onnantól fogva természetesnek tűnt minden.

Egymással szemben haladtak a járdán. Egyik az utca bal oldalán, a másik a jobb oldalán. Az egyik fázósan húzta össze magán a kabátját, még a gallérját is felhajtotta. A másik épp ellenkezőleg: nem volt fázós, sőt talán valami ital is fűtötte a belsejét, attól volt olyan hetyke, hogy kigombolt kabáttal, nagy lazán haladt, semerre sem figyelve.

A közlekedési lámpák folyamatosan villogtak, mintha kellene még irányítaniuk valakit, pedig rájuk se figyelt senki. A forgalom szinte leállt. Csak a két férfi ment valahová. Az egyik sietősen, a másik kényelmesen sétálva, mint aki élvezi a friss levegőt.

A lépteik kopogtak az éjszakai csendben, ezért hamarosan felfigyeltek egymásra. Nem mintha lényeges lett volna, mit akar és hová igyekszik a másik, csak úgy, megszokásból. Aki éjszaka járkal az utcán, annak ügyelnie kell a biztonságára. A fázós ember volt az éberebb. Ő azonnal figyelni kezdte a túloldalon haladó férfit, akinek láthatóan széles jókedve volt. Még mosolygott is magában. Ez persze nem nagyon látszott a rossz látási viszonyok között, de valami mégis azt sugallta, hogy valami kellemes dolog történt vele. Talán jó társaságban töltötte az estét, esetleg vidám történeteket meséltek egymásnak a barátaival, vagy hölgytársaságban volt és még magával hozta a kellemes élmények hangulatát.

A távolság fogyott közöttük és a fázós ember kezdett kissé szorongani. Mi lesz, ha ez csak egy vidám bandita, aki annak örül, hogy ő majd horogra akad neki. Esetleg társai is vannak, akiknek jelt ad és akkor ő nem tudja, hogyan vágja ki magát a szorult helyzetből.

A másik ebből semmit nem észlelt. El volt foglalva a saját vidám életérzésével, és élvezte az éjszakai sétát. A barátaival iszogatót, azok sokat dohányoztak és jól esett, hogy kiszellőztetheti a tüdejét. Hiába is szólna rájuk, soha nincsenek rá tekintettel, de nem ezzel foglalkozott most, hanem a jó beszélgetés utáni hangulatával.

A buszok nem jártak, még csak egy taxi se suhant át az úton. Nem sétáltak szerelmesek az éjszakában, pedig illatos májusi este volt, a levegő tele finom virágillatokkal. Kissé hűvös volt azért még, elkelt a könnyű kabát. Csak a lámpák sárgás fénye meg az éjszaka feketesége nyújtott valami változatosságot, meg a kivilágított kirakatok, amelyeknek a lámpáit mintha takarékosabbra állították volna. A fázó embernek legalább úgy tűnt.

A laza honpolgár egy vasrácsos kerítés mellett haladt el éppen. Az udvarból jázminbokor ágai hajlottak ki. Teljes virágzásban állt, a hófehér virágözön pompás illatot ontott. A férfi megállt egy pillanatra, megszagolta a virágokat, majd egyet gondolt, és letépett egy ágot. A

feleségének szánta, aki talán már orrol is rá, hogy ilyen sokáig kimaradt. Ettől majd megenyhül, gondolta.

Az ág nem adta könnyen magát, nagyot reccsenve pattant vissza a kerítésre és a hangja igen erősen visszhangzott az éjszakában. A fázó ember halálra rémült ettől. Azt sem tudta, honnét jött a zaj, a felhajtott gallérjától se látott túl jól, és anélkül, hogy megnézte volna magának alaposabban, mit művel a másik ember, azt feltételezte róla, hogy ez most valami jel volt a társainak, hogy jöhetnek, mert alkalmas lesz a hely és az idő a támadásra.

A vidám ember csak ment tovább, beérte azzal az egyetlen ággal, amit szagolgatva haladt tovább a maga útján. Hamarosan útkereszteződés következik, azon átvágva akar átmenni. A mozgásából erre semmi nem utalt. A túloldalon haladó férfinak azonban gyanús volt a hang és a mozgás, ezért úgy döntött, hogy átkel a zebrán és keres valami egérutat magának. Most már egészen bizonyos volt benne, hogy ez egy gyanús alak, akit sürgősen le kell ráznia. Aztán meglátta, hogy vele szemben megállt a zebra túlsó oldalán. Nem várta meg, hogy a lámpa váltson, forgalom úgyse volt, hát rohanni kezdett. Ha emez az ellenkező oldalra fog átjönni, akkor meg is szabadulhat tőle, és ha közel ér hozzá, az arcát is megjegyezheti magának. Hátha később személyleírást kell adnia róla.

Mivel teljesen pánikba esett, olyan fejvesztve rohant, hogy a másik ember mozgását nem számíthatta ki. Egyenesen belerohant, majd feldöntötte a másik férfit, aki pedig jóval természetesebb volt nála. A zebra közepén ütköztek össze, és a fázós ember rémülten kiáltott fel:

-Hagyjon békén! Ne nyúljon hozzám, különben rendőrt hívok!

-Nem is nyúltam magához. Maga rohant belém. Tőlem nyugodtan futhat tovább, ha tetszik, csak eressze el a kabátomat!

A másik észre se vette, hogy valósággal rácsimpaszkodott a szembe jövő férfi kabátjára, megmarkolva mind a két karját. Az nem akart durvább mozdulatot tenni, csak széttárta a karját, s közben vigyázott, hogy a virágot el ne ejtse. De a másik férfi, teljesen bepánikolva semmit nem értett a helyzetből, csak a maga rögeszméje dübörgött a dobhártyájában. Csak vergődött és csimpaszkodott, majd rázni kezdte a vidám embert, aki most már nem volt annyira vidám. Erősen megragadta a beijedt társát és lerázta magáról annak a kezeit.

A galléros megtántorodott, mivel a másik férfi erősebb volt nála, és a hirtelen mozdulattól majdnem elesett. Pár lépést tett hátra, majd ismét neki akart iramodni. Most meg valósággal belefejt a másik ember mellkasába. Az már tényleg nem tudta, hogyan szabaduljon meg szerencsétlen berezelt embertől. Rákiáltott:

-Mondja, hová rohan úgy, hogy szét se néz az úton? Ha véletlenül erre jött volna valami jármű, mindkettőnket kilapíthatott volna. Na, nyugodjon meg szépen és menjen dolgára! Kitől retteg maga tulajdonképpen? Tőlem?

Egy taxi fordult be az utcán. Rájuk villantott a reflektorával, lefékezett. Lehajtotta az ablakot és kiszólt:

-Nem tudnának valahol máshol huzakodni egymással? Menjenek arrébb! A zebra nem kocsmá, hogy itt dulakodjanak! Na, söprés!

A reflektor fénye megvilágította a két férfi arcát. Mindketten összerezzentek a fénytől és a taxis durva hangvételétől. A laza pasas kapcsolt hamarabb.

-Na, gyere csak, pajtás, álljunk félre az útból! A kabátomat meg ereszd el, különben nem jutunk haza soha!

Azzal vállon ragadta a kisebb, nyiszlett pasast és átkísérte arra az oldalra, ahová az igyekezni látszott. A taxis csak villantott egyet:

-Kösz, fiúk! További jó huzakodást!

Azzal elhajtott.

Ahogy a túloldalra értek, a kisebb férfi megint beijedt. Hogy miért nem fogta meg azt a taxit és ment azzal haza?! Most itt ez a behemót, aki el is intézheti őt, és még csak egy szemtanú se lesz rá.

Azzal kitépte magát a társa karjai közül és futásnak eredt. Meg se hallotta, mit kiabált utána az elképedten álló ember:

-Gyere már vissza, te lökött! Hát nem ismersz meg? Osztálytársak voltunk általánosban. Én vagyok az, Zoltay.

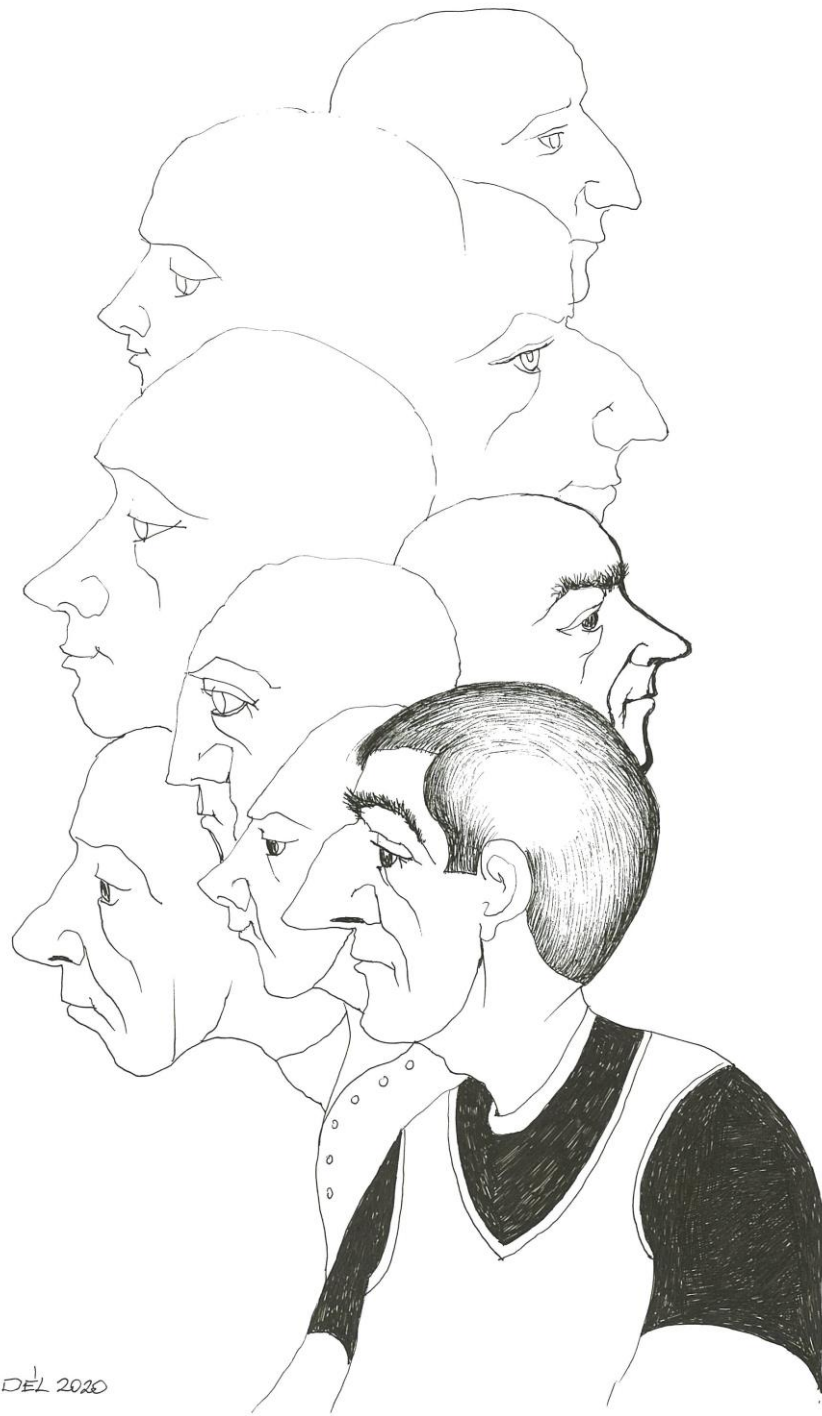
De a szerencsétlen alak csak vágta, ahogy a lába bírta.

Zoltay meg úgy gondolta, hogy visszamegy és szed ehelyett a megtépázott virág helyett egy normálisat. A szerencsétlen vágta ember meg csak kapkodta a fejét és hátrafelé nézegetett, nem jön-e utána az a másik. Mikor meglátta, hogy utána indult, teljes erejéből rákapcsolt. Pillanatok alatt eltűnt az első mellékutcában.

Zoltay csak fejet csóvál, aztán komótosan szedett pár ágat a jázminbokorról. Igaz, nem illik leszedni a másét, de most már tényleg meg kell engesztelnie a feleségét ennyi kimaradásért.

Negyedóra múlva már otthon illatozott a jázmincsokor. A sztorit viszont csak másnap tudta elmesélni a feleségének, aki mélyen aludt. Magában csak ennyit gondolt még, mielőtt bebújt volna az asszony mellé:

-Ez a Sípos sose volt normális... De hogy ilyen beszari alak legyen...

FRIDEL 2020

Barnuska

Barnuska átok rossz kölyök volt. Ezt a titulust senki nem vitatta el tőle, hiszen egészen korai gyermekkorában kivívta magának. Ez valahogy nem illett a kedves becenevéhez, amellyel édesanyja mégis illette. Barnuska viszont nemigen próbált méltó lenni a kedves megszólításhoz, amelyet senki mástól nem hallott, csak a sokat betegeskedő anyukájától.

Irma nénit a leggyakrabban pongyolában lehetett otthon látni, ami alól kilátszott az alatta viselt hálóing. Mindig úgy látszott, mintha épp akkor kelt volna fel, de ezen senki nem ütközött meg, hiszen tudták, hogy nehéz betegségből lábadozik, komoly műtéten esett át, ezért öltözik így.

A háztartást se igen tudta még ellátni, az egyik nagymama segített neki, már amennyit tudott. Nagy házban laktak az úri soron, ennek a rendben tartása se lehetett kis feladat egy idős asszonynak, aki beteg leánya helyett elvégzett, amit csak tudott. Irma asszony meg csak szabadkozott nagy szégyenlősen, hogy nem kellene, kedves mama, majd én megcsinálom, de az öregmama hamar letorkolta:

-Csak feküdj vissza, lányom, nem való még neked a nehéz munka! Elvégzek én mindent, csak már lassabban, mint azelőtt.

Azzal valóban visszaparancsolta a szobába a lányát, aki kissé görnyedten vánszorgott befelé. Komoly fájdalmai lehettek, azért járt olyan hétrét görnyedten, mint a gerincbeteg öregasszonyok. Barnuska, ha éppen hozzá engedték, be-belógott hozzá és kedveskedve hozzátörleszkedett az édesanyjához, de mindez nem tartott soká. Igen mozgékony fiúcska volt, afféle örökmozgó, akit gyakran valamelyik fa tetejéről kellett leparancsolni az apjának. Gyakran szakadt a nadrág, az ing, meg horzsolódott le a térde, amit Barnuska katonás keménységgel viselt. A térdén sose volt ép a bőr. Mindig csak félig gyógyult sebei voltak, amikre újabbakat szerzett. De ő sose bánta. Mindig indult valami újabb kaland felé.

Már a kertjük is egy valóságos őserdő volt. Tele gyümölcsfákkal, amelyek közül valamelyik mindig termett éppen, szóval lehetett meggyért, barackért, körtéért, szilváért felmászni. Olyankor el is lehetett bújni a felnőttek elől, ha éppen nagyon szidták, csak egy darabig csendben kellett maradnia.

No, hát ez ment neki a legnehezebben. Az iskolában is sokat szidták érte, kapott elég beírást, amiért az apja elnászpángolta, az édesanyja viszont csak szelíden korholta a maga módján:

-Ejnye, Barnuska, hát mi lesz így belőled? Soha sehol nem tudsz nyugton maradni, mindenhol szidnak, megbüntetnek. Hát minek taníttassunk, hogy valamire vidd az életben?

-Majd elmegyek cirkuszosnak. Azok is jó magasan tornáznak, ami nekem nagyon tetszik. Majd beállok hozzájuk és kitanulom az ő mesterségüket – dacolt Barnuska az anyai intelmekkel.

Szegény Irma asszonynak se kellett több. A betegségtől lesóványodva, megviselt idegeinek már éppen csak ez hiányzott! Majdnem elsírta magát, de megpróbált úrrá lenni az érzésein, és gyöngéd szavakkal, simogatásokkal csendesítgette a fiacskáját, aki még az iménti beszédét is meg tudta tetézni valamivel.

-Én különben se szeretek iskolába járni. Ott hátratett kézzel kell ülni egész órán, és ha kiszaladgáljuk, ordibáljuk magunkat a szünetben, azért is megszidnak, sarokba állítanak. Én jobban szeretnék már a lányok után járni, mint Pista.

Pista nyolc évvel volt idősebb Barnuskánál és valóban járt már, de nem csak úgy általában a lányok után, hanem komolyan beleszerelmesedett az egyik utcabeli nagylányba. Őutána járt, amikor tehette. Ő már technikumban tanult és gondolkodhatott rajta, hogy valami mesterségbe fog s aztán hamar megházasodik.

Hát ez se nagyon hiányzott most a szülők gondjaihoz, de mivel semmi bajt nem okozott, csak andalogtak a fiatalok, meg ha bál volt, együtt táncoltak, de a legjobban Barnuskáért főtt a fejük. Most mit kezdjenek vele, ha csakugyan ilyen csavargó tervei vannak, ráadásul már ilyen kiskorában?! Épp csak hogy nyolcéves, de már ő is udvarolni akar.

Azt nem tudták, mert senki nem mesélte el nekik, hogy Barnuska már meg is próbálkozott a partnerszerzéssel, csak nem éppen a legmegfelelőbb formában. Szabályosan ajánlatot tett az egyik szomszéd kislánynak, akivel együtt szoktak játszani. Ezt is a legtrágárabb formában tette, még azt is megmutatta neki, mivel gondolja végrehajtani a kis kalandot, de csak annyi lett a vége, hogy kapott pár pofont, és a kislány többet nem volt hajlandó játszani vele.

Barnuska meg visszavonult nagy duzzogva, és azon dohogott magában, hogy hiszen a Pista meg a Gyöngyi is ízélnek, akkor neki miért nem szabad?

Azért a legközelebb, amikor az egyik meleg nyári estén a szülei meghívták a szomszéd gyerekeket, Ágika is átment hozzájuk a testvérkéjével. Komoly csáberő vonzotta őket. Idősebb Barna vetített nekik mesefilmet a kertben. Egy lepedőt feszítettek ki két fa közé, az volt a mozivászon. Barna akkor megint odasüندörgött Ágika mellé és gátlástalanul sutyorgott a fülébe. A vége megint az lett, hogy Ágika elég komoly vehemenciával fellökte a hozzá törleszkedő kissrácot, aki aztán még az apjától is kapott egy nagy frászt, minek rosszalkodik még vetítés közben is, ahelyett, hogy figyelne a mesére?

Barnuska bosszút esküdött Ágika ellen. Sehogy nem tűrte a korán ébredező férfiúi hiúsága, hogy szerelme tárgya előtt felkévelték. Napokig csak járt-kelt nagy dérral-dúrral, ráadásul nagyon szeretett volna átmenni hozzájuk, de a történetek után nem lehetett. Csak nem

mutatja ki, mennyire odavan azért a kis pisisért?! A kis pisis vele egyidős leányka volt, jóval komolyabb elképzelésekkel az életről, mint Barnuska.

Most még ráadásul nyári szünet volt, az iskolában sem élhette ki a kötözködő hajlamát. Ha ott csinált valami disznóságot, rögtön megbüntették vagy beírást is kapott, szóval volt egy-egy asszó, amiben kiélhette magát. Esetleg összeverekedett valamelyik sráccal, és ha jól elpáholták egymást, utána megnyugodott kis időre.

Mászkalát hát egyik fa tetejéről a másikra, megkergette a tyúkokat és a kacsákat a tyúkudvarban, sőt még a kakast is oldalba rúgta. A macskának megtépte a bajuszát, meghúzta a farkát, csak a kutyát nem bántotta. Az, bármit követett is el Barnuska, mindig hűségesen követte mindenhová és csóválta a farkát. Ez tetszett Barnuskának, ez a szolgálatteljesítés. A kutya nem szidta őt, ahogy a felnőttek szokták, sőt akármilyen disznóságot művelt is időnként rajta kitörő mérgében, a kutya nem vette fel. Mindig megmaradt a hűséges Burkusnak, akit lehetett cukkolni is, mégse harapta volna meg soha. Még csak a kezét se kapta meg, amikor a csontot az orra előtt rángatta és nagy csúfondárosan ugrált előtte. Kivárta türelmesen, amíg Barnuska magától ráun a szemtelenkedésre és végül úgyis odaveti neki a finom kutyacsemegét.

Iskolapszichológus nem volt akkoriban, máskülönben rég kiszúrta volna, mi a gond Barnuskával. A sok feldolgozatlan félelem, az aggodás az édesanyjáért, amikor hetekig nem látta és senki nem magyarázott el neki semmit, ez mind emésztetlen maradt. Senki nem beszélt meg vele, hogy az édesanyjának most sok pihenésre és nagy nyugalomra van szüksége, szóval hogy fogja vissza magát, mert csak árt vele annak a drága lénynek, akit a legjobban szeretett.

Rajongó szeretetét nem tudta megfelelő formában kifejezni, sírnia nem illett, ha félelem gyötörte, mi lesz az édesanyjával, elvégre neki már komoly férfiúi tervei voltak azzal a nagyképű szomszéd Ágikával, aki szerinte volt a felháborodott kislány, szóval nem mutathatta ki látványosan az érzelmeit, ő legalább így képzelte. Ezért hát belekötött, akibe csak tudott, például a bátyjába is, aki előbb csak megszidta, de ha nem maradt nyugton, hát el is naspángolta. Üvöltött Barnuska, ahogy a torkán kifért, de csak merő önvédelemből, meg hogy Pistával is kitoljon. A felnőttek összeszidták Pistát is, ha másért nem, hát azért, hogy nála kisebb ne verekedjen, mert nincsenek egy súlycsoportban. Ez némi elégtételt jelentett Barnuskának, akit hivatalosan Barnának neveztek, habár ha jól belegondolunk, jobban illett volna rá a Barnabás, vagy még inkább a Barabás név.

De idáig még azok se mentek el, akik csúfolkodtak vele. Annál inkább az örökké lehorzsolts, csupa plezúr lábával, összekarmolászott karjával, amit a fák ágai meg a bokrok sebeztek fel, amikor közük vette be magát.

Mivel a szomszédék kapuja örökké bezáródott előtte, ő legalább így értelmezte Ágika visszautasító magatartását, már csak az utcán lődörögve talált magának néha egy-egy fiút, akikbe beleköthetett. Akkor volt egy kis csetepaté, de hamar lerendeződött közöttük. Nagy

harag nem volt, csak pár kék folt, amit már szinte megmagyaráznia se kellett odahaza, úgy hozzá voltak szokva a „testdekorációihoz”. Csak az édesanyja simogatta végig nagy sajnálkozva nyughatatlan kisfia sérült részeit, és az kis időre megnyugtatta. De kezelni nem engedte ezeket a sérüléseket, azt már olyan lányos dolognak tartotta volna. Neki mindez nem számít, fel se veszi, katonadolog. Ha mégis a gyógyszeres szekrény tartalmával kínálták volna meg, rögtön elhúzta a csíkot. Egyetlen szempillantás alatt fel tudott szívódni, már csak az ajtócsukódásra lettek figyelmesek a nagyok, akik az alkalmi nővér szerepét próbálták ellátni mellette. Aztán hívogathatták, estig se került elő.

Az édesanyja betegsége és az abból való lábadozása meglehetősen elhúzódott. Csak a szeme alatt húzódó sötét karikák árulkodtak róla, hogy komoly fájdalmai lehettek. A nagymama segített, amit tudott, de neki se volt korlátlanul ideje. Ott volt a saját háztartása, meg hát a papóra is főzni kellett, hogy ne árválkodjon, meg hogy bírja a munkát, amiben most a felesége nem, vagy csak igen keveset tudott részt venni.

Egy nap mégis felmentő sereg érkezett az egyik nagynéni képében. Guszti néni, akit egyébként Augusztának hívtak, egyszer csak megjelent. Barnuskát legalább váratlanul érte az újság, mert megint éppen elcsavargott valamerre. A kacsászató partján hajkurászta a kacsákat meg a libákat, de azok átrepültek a túlsó partra, ha meg utánuk ment, ismét vissza az ellenkező partra, szóval eléggé improduktív tevékenység volt az. A szárnyasok gyorsabban tudtak repülni, mint ő szaladni, így egyenlőtlen volt a versengés.

Gusztai néni régen nem járt már náluk, így aztán nem tudott Barnuska viselt dolgairól. Ő azért jött, hogy a nővérenek segítsen s hogy a nagymamát mentesítse az állandó szolgálat alól a lánya mellett. Így aztán előítéletek nélkül és szíve minden jóságával találkozott ismét kedves unokaöccsével, akit pár éve még ölben ringatott.

Barnuska mellette ugyanúgy lehiggadt, mint az édesanyja mellett, aki viszont most nem volt olyan jó formában, hogy túl sokat foglalkozzon vele. Guszti néni feltűnése azonban bearanyozta a házat. Sürgött-forgott, hirtelenjében olyan példás rendet rakott, hogy csak úgy ragyogott minden a házban. Különös képessége volt erre, nem is vitatták el tőle, csak élvezték az előnyeit. Ugyanilyen fürgén főzött, és még a nővére betegágya mellett is órákat töltött. Jó érzéke volt az időbeosztáshoz, mondhatnánk. Az ilyesmire születni kell.

Barnuska is ilyen energikus természetet örökölt, csak ő még nem tanulta meg, mire hasznosítsa a benne buzgó erőt, ezért rosszalkodott olyan céltalanul. Guszti néni most ajándékokat hozott neki is, az új játékok varázsa aztán kis időre helyhez kötötte Barnuskát. Még az Ágika elleni bosszútervéről is megfedekezett. A környékbéli kisfiúk meg csodálkoztak rajta, hová tűnt ez az örök bajkeverő, akinek a csínytevései nélkül nem múlhatott el a nap.

Most rájuk se hederített, csak a ház és a kert között közlekedett, mert a mozgásigénye változatlanul nagy volt. A nyári szünet jó hosszú volt, így aztán Barnuska az iskolai beírásokat se szaporította egyelőre. Guszti néninek rá is jutott ideje. Leültette és beszélgetett vele, mint aki nem ismeri a rosszalkodó hajlamait, tehát nincsenek előítéletei vele szemben. S valóban

nem is voltak. Van úgy, hogy akit nagyon szeretünk, annak a hibáit is hajlamosak vagyunk észre nem venni. Vagy csak nem akarjuk meglátni őket?

Mire elszállt a nyár, Barnuska egészen kikupálódott Guszti néni védőszárnyai alatt. Már tudott rendesen, jólnevelten felelni a neki feltett kérdésekre, nem piszkálta az orrát társaságban, és valahogy a plezúrok is ritkábban díszlegtek a lábán. Nem rohangált ész nélkül és céltalanul, hanem igyekezett rendesen közlekedni. Különösen élvezte a Guszti nénivel tett sétákat, mert a figyelmes néninek erre is jutott ideje. Hiába a nagy kert, fontos a mindennapi séta, meg hogy emberek között legyen. Ha mindent ráhagynak, a végén még valami kis Tarzan válik belőle. Igaz, most még az akrobaták világáról álmodozik, de hát megesik az ilyesmi kisfiúkkal, hogy lehetetlen álmaik vannak. Sokan szeretnének vonatot vagy nagy teherautókat vezetni, rendőrnek, katonának, tűzoltónak állni, sőt városon még kukásnak is, mert érdekli őket az autóvezetés. Majd kinövi Barnuska is, ahogy a többi srác, vélte Guszti néni.

Ha valamivel nem piszkálják folyton, akkor a gyerekek is kimegy a fejéből a sok komizás gondolata. Akinek élénk az értelme, az okos dolgokat is ki tud találni. A pimaszságok csak úgy passzióból pattannak ki a gyerekfejből, nem azért, mintha ott csak csupa ilyesmi teremne. Barnuska különösen büszke volt a szép nagynénjére, aki a sétáik közben néha fagyaltot is vett neki. Máskor elvitte moziba, és a házi vetítések is újból előkerültek. Esténként már hűvösebb volt, különösen az ő nagy kertjükben, ami csupa árnyék volt a hatalmas fáktól. Még az utcán is állt néhány természetes fa a házuk előtt, ami nyáron igen kellemessé tette a benti klímát. Ott sose volt melegük, hanem jókat lehetett hűsölni a tágas szobákban.

Aztán eljött a nyár vége, és Guszti néninek haza kellett mennie. Várta az iskola, ahol tanított. Barnuska roppant sajnálta, de nem volt mit tenni. Ő is mehetett vissza az iskolába, ahol még Ágikával is találkozhatott. Most már nem akart bosszút állni rajta, sőt kissé röstellte, hogy olyan trágárul beszélt vele. Pedig csak imponálni akart neki, hogy már ő is van olyan nagyfiú, mint a bátyja. Guszti néni elmagyarázta neki, hogy az életben vannak olyan dolgok is, amiket a kisebb gyermekek még nem értenek meg, csak kíváncsiskodnak meg izgágáskodnak, de nem kell semmit sürgetni. Minden eljön a maga idejében.

A TV nélküli élet az ötvenes években még ilyen békés, polgáris rendben folyt. A figyelem befelé is irányult, nemcsak folyton kifelé, mintha valamiről folyton lekésnének az emberek. Ma már másképpen élünk, mint akkor. Ki divatból, ki kénytelen megszokásból, mert igazodni kell az újabb szokásokhoz és találmányokhoz is. Mikor visszagondolunk azokra az időkre, mégis felelevenedik bennünk azoknak a békés hangulatoknak az emléke, amely úgy hat át bennünket, akár a jó illatok a szobát.

Barnuska édesanyja nehezen, de jobban lett. Többé már nem volt olyan gondtalanul vidám, mint a testvére, de Guszti néni hatása sokáig velük maradt. Barnuska is megváltozott azon a nyáron. Nem kellett elnászpángolni, mint azelőtt, mert egy ilyen csodanéni hatására ő is felfogott valami lényegeset az életből.

Szükség is volt rá, mert az az év valami nagy változást hozott mindenki életében. Barnuska is megélte, hogy a szülei feszült figyelemmel hallgatják a rádiót, és ő csak annyit értett meg belőle, hogy Pesten valami nagy dolog történik, aztán pár hét múlva azt is, hogy arról, ami volt, nem szabad beszélni az iskolában. No, hát ez volt a legnehezebb egy olyan őszinte gyerekeknek, mint Barnuska, aki soha nem tett lakatot a szájára, sőt hát azelőtt meg egészen gátlástalanul is fejezte ki magát. A faluból többen elköltöztek, Ágikáék is. Ez kissé lehangolta Barnuskát, de ezeket a történeteket valami misztikus köd vonta be, hogy képtelenség volt bármit is megtudni róla.

Maradtak helyette a fantáziák. Mindenfélét elképzelt, vagy amiket csinálni akar, és megesett, hogy a fantáziáit valóságosnak élte meg. Egy idő után összekeveredtek a valós és a képzelt elemek, ezért többen azt hitték, hogy hazudozik. Vagy hogy már megint szándékosan bosszantani akarja őket. De szerencsére ismét megjelent Guszti néni, aki helyre tudta igazítani ezeket a dolgokat is. Mindenkit lecsendesített azzal, hogy a fantáziálás gyakori jelenség a gyermekek életében. Majd kinövi.

Hogy ez mennyire így történt, arról a legbeszédesebben a Barnuskáék kertje és annak minden zuga tudna szólni, ha éppen akarna. Meg a nagy nyárfák a házuk előtt. Ha ugyan megvannak még, vagy azokat is elfújta a sok változás szele – valamerre a Nagy Meseországba...

FRIDEL 2020

Cipellők és topánok

Régen történt már, hogy a hölgyeknek annyiféle szépséges lábbelit készítettek a csizmadiák meg a vargák, aztán meg a suszterek. Pedig ugyan sokféle szépet tudtak csinálni, hogy az ügyesebbjét megcsodálta mindenki. Már a műhelyükben, ahol több segéd is dolgozott a kezük alá, s aztán később, ha városi boltot nyitottak, azokban a furcsa illatú, kicsiny szobányi helyiségekben, ahol azért mindig jutott elég hely a hölgyek számára, hogy odanyútsák elkényeztetett lábacskaikat méretvétel céljából.

Készítettek csinos kis cipellőket, elegáns topánkákat meg szattyánbőrből könnyű csizmácskákat, fűzőcipőket, nehogy télen megfázzanak azok az értékes kis lábak. Ismerték a különféle lábak felépítését, tudták, hogyan kell korrigálni a kisebb-nagyobb testi hibákat. Finom bőrrrel dolgoztak, hogy a lábbelik viselőinek ne okozzanak kényelmetlenséget vagy horzsolásokat. A durvaság nem illett volna ehhez a mesterséghez, amely komoly tudást igényelt és sokéves tapasztalatot.

A jó mestereket meg is becsülték ezért. No, legalább a hölgyek. Mert a hetyke urak csak úgy eléjük lökték a pénzes zacskót vagy a csillogó fémpénzeket. Tőlük már az is nagy elismerés volt. Más volt a fogadtatás, amikor házhoz szállítottak rangosabb emberek otthonába. Nem is mindig a mester vitte el a kész cipőket, hanem a segédekkel küldte. Így néha nekik is jutott valami jutalom aprópénz vagy finom csemegék formájában.

Közelgett a báli szezon. Mindenki lázban égett, miben pompázhat majd a megyebálon. Jöttek is a megrendelések sorra: ilyen topán, olyan cipellő, a téli hidegben pedig a kocsin utazáshoz a csizmácskák. Ahány hölgy, fiatal leány, mindnek más volt az ízlése. Igaz, voltak olyan dámák is, akik a divatot diktálták, no, az ő lábbelijüket mindenki igyekezett másolni, vagy legalább valami hasonlót csináltatni magának. Volt, aki megtiltotta a mesternek, hogy másnak is ugyanolyan cipőt készítsen, akkor mást kellett kitalálni.

A ruha és a cipő viselete szigorú szabályok szerint hagyományozódott az ifjabb nemzedékek tagjaira. Egy szobaleány vagy egy polgárleány másfajta ruhákban járt, a szebb és drágább fazonokra, kelmékre és bőrökre nekik gondolniuk se lehetett. Ők legfeljebb megcsodálhatták, amikor az úrhölgyek bevonultak a megyeházára vagy a városi bálterembe, máskor a grófi kastélyokba, ahol mindenki a legszebb küllemét mutatta a kívülágnak. Volt csodálat, máskor irigység, de a női lelket a pompa nyűgözte le igazán. Az olyan, mint a gyermeknek az édesség: annak bűvöletéből képtelen kivonni magát.

Egymás után álltak be a kocsik a fedett kocsifeljárókra, onnan segítették le a szép hölgyeket meg a kevésbé szépeket, hogy aztán továbbhajtva onnan átadják a beérkezési lehetőséget másoknak is. Ugyan ki gondol már arra, miért olyan lejtős a színházak előtt a fedett feljáró? Ugyanezért. Hogy a hölgyeknek a lábát ne érje sár, pizok, hideg, hanem azonnal be tudjanak lépni az előcsarnokba. Talán ma is lehetne autófelfjárókat használni, ha volna még, aki gondol

effélével. A taxik is tovább tudnának hajtani, mikor az utasaik kiszálltak, de ez a legtöbb esetben már nem lehetséges. A városi közlekedés kaotikus, türelmetlen, nem sokan várnák ki, hogy mások is tudjanak kényelmesen közlekedni, ne csak ők.

Nos, hát a régi báli szezon idején, amikor azért a színházak se zártak be, az egyik legizgalmasabb viselet éppen a hölgyek cipellője volt a férfiak számára. Nem csoda, hiszen alig láthatták, s ha ki is villant kis időre a hosszú ruhák alól, mindjárt el is tűnt a következő pillanatban a kíváncsi szemek elől.

Mari kisasszony és Klárika komtesz együtt vonultak be a megyeháza nagycsarnokába, ahol sok ifjú táncosjelölt várta őket. A táncrendjüket boldogan vitték magukkal, és hamar megrohamozták őket a fiatalemberek. Mindkét kis hölgy csinos, széparcú leány volt és alig várták, hogy olyan ifjakkal találkozhassanak, akik udvarolhatnak nekik, s ha lehet, komoly szándékkal. Boldog várakozással tekintettek hát a nagy esemény elé. Gondos mamák, nagymamák, nénik vigyáztak rájuk, nehogy valami illetlenség essen, ha valamelyik ifjú elragadtatná magát.

A sok szoknya, alsószoknya viselete, sőt régebben még az abroncsos szoknya is komoly védelmet jelentett, valósággal megközelíthetetlené téve az őket viselő hölgyeket. Ha belegondolunk, hogy a rokokó kor embere a menüettet még a legerotikusabb táncnak tartotta, talán éppen a kivillanó cipellők miatt, nem állhatjuk meg mosolygás nélkül. Akkor még nyilván nem álmodhattak olyan valódi erotikáról, mint amit a tangó vagy a lambada fejezett ki később. Igaz, nem is kellett. A férfiak zöme nem is igen meri bevallani, hogy nem az a legizgalmasabb a számukra, ami úgymond a kirakatba van téve, hanem sokkal inkább az, amit rejtélyesen eltakarnak. S ha még ezt a lányok is tudnák, akkor valószínűleg ők is másfajta toaletteket hordanának.

Mari és Klárika komtesz sok pár cipellőt széttáncoltak abban a báli szezonban. Nem mese, hogy amit a mesékből ismerünk, az valóság volt. Ha szakadt a cipellő, akkor diszkréten váltani kellett. Ha erre nem volt mód, haza kellett menni. Kevésbé sikkesen, annál méltóságteljesebben. Nekik ez nem okozott gondot. Külön öltözőszobát kaptak, ahol rendezhették a toalettjüket. Ha pedig mégis távoztak az aznapi eseményről, sok sóvár tekintet kísérte őket. Mert még senki nem döntött. Sem a vidám kisasszonyok, sem a szigorú szülők, akik alaposan megválasztották a leányaik jövődőlójét.

Hová is siettek volna? A leányok még zsenge korúak voltak, ráérték párt választani, megszerelmesedni, ha úgy adódott a helyzet. Az öreg gróf szívesebben kártyázott a többi öregúrral, a leányok felügyeletét rábízta az asszonyokra, az az ő dolguk. Meg ott van a táncmester is, akinek a kezében nem véletlenül van az a díszes bot, amivel rendre utasíthatja a temperamentumosabb ifjakat. Az asszonyok dolga az is volt, hogy súgjanak úgymond a leányoknak, kivel érdekesebb táncolni, finoman flörtölni, kit kellene biztatni, hátha kérésként jelentkezhetne a házuknál, nemcsak rövid udvariassági vizitekre.

A tánc különös társas érintkezési forma. Közben dől el, kik illenek össze, kik nem. Apró jelzésekből tevődik össze azoknak az üzeneteknek a sora, amelyekből a táncoló felek kiismerhetik egymást. Ha nincs köztük harmónia, egyéb téren sem lesz. Mivel a fiatal embereknek illett megtáncoltatniuk mindenkit, hát nyílt erre is alkalom. Lehetett tanulmányozni egymást.

Mari és Klárka csak úgy lubickoltak a zene és a tánc nyújtotta élvezetekben. Beszéltek a szemek, a legyezők és a kézmozdulatok, amelyekkel üzenhettek a táncosuknak, anélkül, hogy az éberén figyelő néni megneszelték volna. Csak csendesen súgjuk meg, hogy a Mari gardedámja rövidlátó volt, amit Mari kisasszony gyakran ki is használt. Tudta, meddig láthat el a néni, olyankor lehetett sugdosódni és titkos jeleket küldözgetni a kiszemelt ifjúnak.

Nos, ha valaki ilyen mutatós teremtés, az nem marad sokáig pártában. Nemcsak azért, mert a fiatalság mohó és nem szereti, ha vágyaiban túlságosan korlátozzák, hanem azért sem, mivel a fiatal emberek sem szerettek volna hoppon maradni. Sürgették az újabb találkozást, majd a lányos háznál a viziteket, amelyek során mindkét fél kitudhatta a család szándékát, valamint a saját reményeit.

Az első báli szezon még csak az illendő bemutatkozásról szólt, a lányok bevezetéséről a társasági életbe, amelynek során elsajátíthatták mindazokat az elemeket, amelyek nélkül hiányos műveltségűnek számított egy kis hölgy. A második szezon már rutinosabban telt, sőt valósággal elszállt, hogy aztán a harmadik télen komoly kérékre találjanak a leányok.

Akkor volt csak sok dolga a lábbelikészítő mestereknek és segédeknek! Az esküvőt későbbre tűzték ki, hogy a leányok hírneve gyanúba ne kerüljön, s mert így szabta meg az illendőség évszázados regulája. A leányoknak a stafírunkját is meg kellett varrni, ami otthoni feladat volt. Csak később jött divatba, hogy Bécsből vagy Párizsból hozassanak csodaszép esküvői toaletteket az ifjúság számára. Dolgoztak hát a család nőtagjai meg a kisegítő személyzet. Mindenki vállalt valami részt belőle. De ne cifrázzuk tovább a dolgot, mert ma már ez szinte elképzelhetetlen. Minden készen kapható vagy rendelhető, az esküvői ruhák pedig akár bérelhetők is. No, az lett volna csak nagy csúfság a régi időkben, amikor négylovas hintón gyönyörű bundákba burkolózva utaztak a bálókba és egyéb társasági eseményre a hölgyek!

Kosztümös filmekben viszontláthatók ezek a jelenetek, ha eléggé művelt a rendező és a stábja. S vajon nem lenyűgöző újból megcsodálni, hogyan öltöztek azok a nők, akiknek szépségét költők énekelték meg és akiknek emlékkönyveibe szerelmes hódolóik írtak be rejtelmes üzeneteket? Természetesen azt is az illendőség keretei között.

Arról már nem szeretnénk értekezni, mennyire az ellenkezője zajlik az internetes portálokon, amelyek pár évtized alatt leszoktattak mindennemű szemérmességről az arra hajlamos népeket. Elég baj, hogy ez az össznépi exhibicionizmus még mindig tartja magát. Régen csak a filmsztárok szembesültek azzal a lesújtó ténnyel, hogy gyermekeik nem éppen tiszteletreméltó körülményekben ábrázolva láthatják őket nagymamakorukban. Bizonyára akadnak ma is, akik a legszívesebben törölnétek a rájuk nézve lejárató tartalmú anyagokat a

világhálóról, de azt többé nem lehet. Ezért megfontolandó minden könnyelmű lépés. Ma ezt már nem vigyázzák az örökké éber tekintetű gardedámok, de önkontrollja mindenkinek van, csupán élni kell vele.

Ez az írás nem kíván nosztalgiát kelteni senkiben, hogy egy régi korba visszavágyakozzék. Csupán fellebbentette az idő fátylát valamiről, ami sokak számára rejtve volt, mert nem olvasnak régi regényeket és kevésbé ismerik az irodalmat.

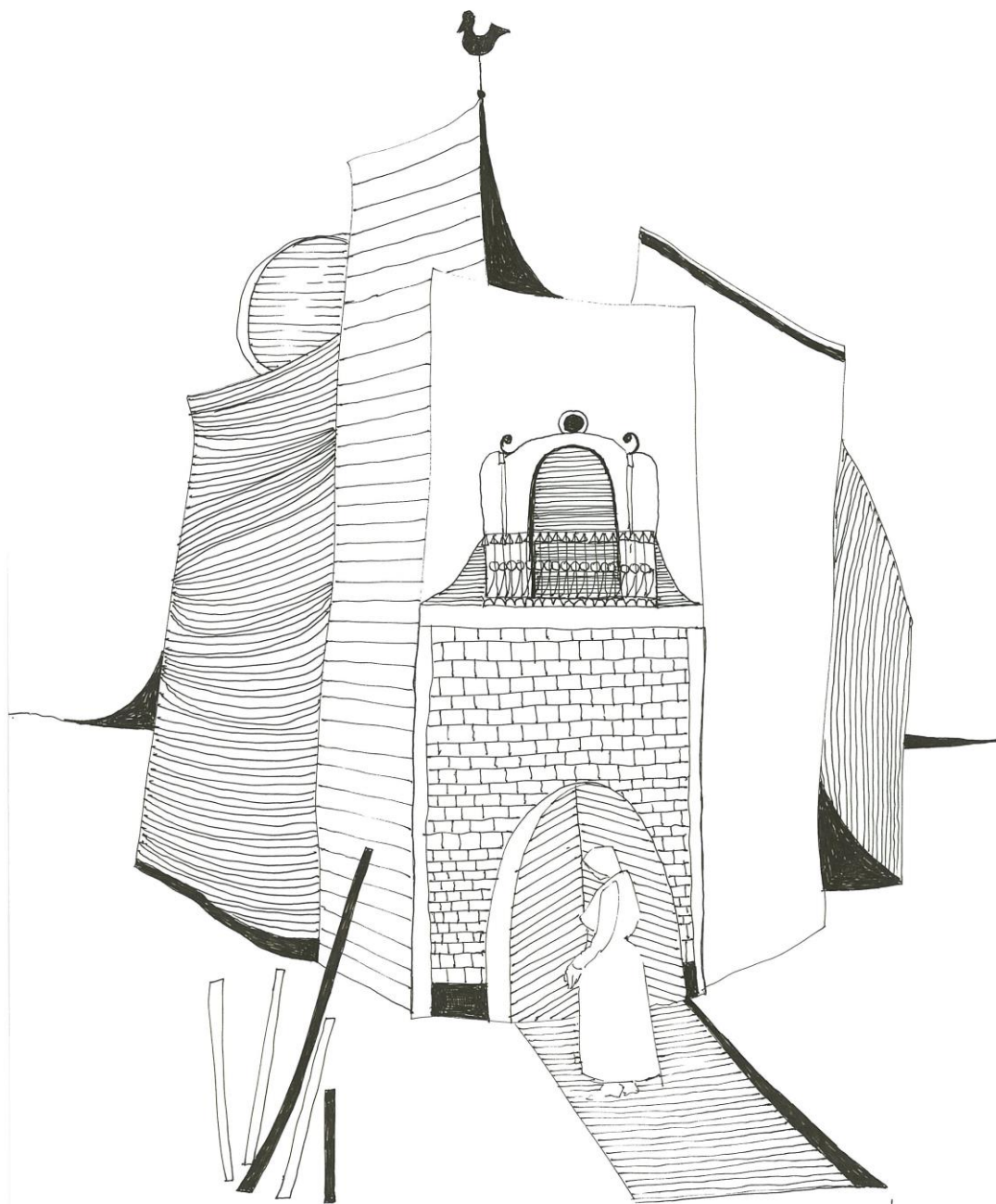
S hogy ma már miért vásárol a legtöbb nő készen kapható lábbeliket, arra egyszerű a válasz. A kézi készítésű cipők ma is elérhetők, csak nem mindenki számára. A gépi sorozatgyártás jóval olcsóbb, igaz, a termékei nem is olyan tartósak, mint a kézíleg, nagy műgonddal készített mai topánok és elegáns cipők. Elég, ha egyetlen dologra gondolunk, ha az okát keressük: ma már nem olyan olcsó a munkaerő, mint azokban a régi századokban, amikor az életnek sok dolga jóval egyszerűbb volt. Ettől drágább az alapanyag és minden, amire a komoly darabok elkészítéséhez szükség van. Szóval könnyű nosztalgiázni, más korokba vágyakozni, ha nem ismerjük az akkori sajátosságokat.

Mari és Klárka komtesz még jó anyagi körülmények között éltek és ha jól házasították ki őket, akkor életük végéig ez volt a természetes a számukra. Feltéve, ha megérték az idősebb kort és nem haltak bele valamelyik gyermekük világra hozatalába. Semmelweis doktor akkor még nem élt és nem fogadtathatta el a korabeli doktorokkal és bábákkal a fertőtlenítés és alapos kézmosás tudományát. A lányokat az anyák azért is kényeztették, amikor nagylánnyá serdültek, mert a gondos szülő már együtt élt azzal a gondolattal is, hogy a gyermekáldás esetleg az ő gyermekük életébe fog kerülni.

Annyi minden hiányzott, ami manapság természetes, hogy egy egész könyvet tele lehetne írni vele. Egy írónak viszont nem az a dolga, hogy elkedvetlenítse az olvasóit. Ezért hagyjuk Mari kisasszonyt és Klárka komteszt, hogy visszavonuljanak nagy boldogan a régi század őket gondosan rejtő fátyla mögé. Még azt se vetjük fel, hogy a gondosan kiválasztott férjük utóbb nem kártyázta-e el a vagyonukat, vagy hogy nem esett-e el valamelyik neves történelmi csatában. Mert a korabeli gondok és a rájuk vetülő árnyékok közé ez is odatartozott.

Mi csak gondoljunk a csinos kis topánkákra meg a fűrge cipellőkre, amelyek olyan vonzóvá tették az akkori fiatalemberek szemében azt a gondosan elrejtett testrészüket! A kor furcsa szokásai szerint: keblek a kirakatban, lábak sűrű takarásban ☺))

Ma meg hát... De adieu, kedves Mari kisasszony és Klárka komtesz! Táncoljanak vissza kecsesen és vidáman a saját korukba, amelybe csupán rövid időre nyert betekintést a nyájas olvasó!

Csillaghullás

Valaha éppoly csillagos volt az ég, mint ma is, csak akkor más emberek tekintettek fel rá, mint ebben a mostani világban, amely maga is ígért valamit és az emberek ezt hajszolták. Pénzt, hírnevet, értékesnek vélt ismeretségeket, miközben maga mellett hagy elrohanni vagy elsodortatni minden lényegeset. Utóbb rájön, hogy ami után annyit futott, az nem is olyan lényeges. A lényeg viszont, amit szeretett volna elérni, ott hever valahol az út mentén, csak le kellett volna hajolnia érte.

Ha ezt a hibáját helyre tudja hozni, meg van mentve. De hol van az az ember, aki a mai tempójával visszafelé vágtázva vissza is talál ugyanoda, ahol azt az értékes holmit odahagyta? Most megint vágtázik és esztelenül siet, mert attól fél, hogy az a bizonyos dolog másvalakinek is felkeltette az érdeklődését és ő majd hoppon marad.

Ennyi a rohangálás filozófiája. Ahol nem az ész szervez, hanem az ösztönök, ott folyton újratermelődik a hiány és annak az érzete. Miközben hajszol valamit, soha nem figyel a lényegre, mert mindig a lényegtelenet hajtja. Úgy robog el a fontos állomások és az ott várakozó emberek mellett, akár az expresszvonat. Ezért nem látja, nem láthatja meg azt a filozofikusan lényegeset, amelyet csak elmélyült kontemplációval lehet elérni. A természetben le kell telepedni és igyekezni tanulni tőle. No, hát azt se lehet rohanva.

A csillagos ég a maga ragyogó szépségében is egy ilyen tankönyv, amelyet nem lehet elégszer elolvasni. Ragyog és fényeskedik, miközben éjfélete sötétség borítja, és a szemlélő, aki nézi, nem győz betelni vele. Nem kell hozzá távcső, hatalmas teleszkópok, amelyek a tudósok munkáját szolgálják, csak két ép szem és a nyitott értelem.

Aki ezzel a nyíltsággal figyeli a csillagos eget, annak mindig lesz megbámulnivalója. Akkor se marad le semmiről, ha nem lát semmi különöset. Mert az Univerzum szépsége akkor mutatja meg lenyűgöző magát az embernek, ha az figyelmesen szemléli, elmélyedten és alaposan, ahogyan a tudós, aki mindenáron meg akarja fejteni a végtelen Világmindenség minden titkát.

S mennyire elég egy emberélet? Annyi titkot, amennyit a Mindenség a Teremtés kezdete óta rejt, nem lehet emberésszel felfogni, nemhogy mindet kitanulni. Az emberé mindig a részlet, az atomnyi kicsiség, amely azért mégis magába kódoltan tartalmazza a megfejtést. Ha meglátod az oda kódolt valamit, akkor vagy tudós vagy, vagy művész. Csak ez a kétfajta szem képes a dolgok legmélyére hatolni, hogy az általa felmutatott titkokat embertársai elé tárja. Aztán vagy ünneplik, vagy meg akarják feszíteni. Köztes megoldások nincsenek. Nem lehet valakit kicsit ünnepelni, mint ahogy nem lehet kicsit megfeszíteni sem. Ebben a két szélsőséges érzelemben az emberek frenetikus erővel vetik rá magukat szenvedélyes érzelmeik tárgyára.

A tudós és a művész akkor válik éretté, amikor a saját kicsinységén kezd el töprengeni. Azon, hogy milyen kevés az, amit ő emberésszel élete során felfoghatott. Hogy mekkora az ő csöppnyi élete azokhoz a távolságokhoz képest, amelyek szabad szemmel nem láthatók és emberésszel fel nem foghatók. Komoly válságkorszakok ezek a szigorú tudós és a szabad szellemű művész életében. Aki rájön, hogy az élete voltaképpen egy kudarc, hogy mindaz, amit egy élet serény munkájával létrehozott, nem több, mint amit a tenger mélyén egy apró halacska függő mozgó orrocskájával összekotort, hogy abban mégis leképezze az Univerzum titkát, egy formás kis mandala alakjában. Amikor ő udvarol, a szerelem mélységét és végtelenségét ábrázolja, abban a lényegtelennek tűnő kis tengermélyi várakskába várja szíve hölgységét, akit aztán boldogan körbelegyezget apró uszonyaival.

És mi ehhez képest az ember rohanó szerelme, amely nem ismeri a tengeri halacska érzelmeit, sem univerzális tudását, amely akkora mélységben is képes ábrázolni a Világmindenséget?! Nincs, nem lehet emberi tudása, ő nem repülhet a magasban, nem tanulhatott a világúrról, ám láthatatlan csápjaival magához vonzotta a magasban élő titkokat. Sokkal inkább, mint az ember, aki átnéz rajta is, embertársain is, csak mert nem tudja, hogyan kell helyesen élni.

Csillagok születnek és hullanak és néha csak akkor értesülünk róluk, amikor már a megsemmisülés küszöbére jutottak. Fénylő nova jelenik meg az égen, mielőtt törpévé zsugorodna. Üstökös érkezik, hogy fényes csóvjával jelezzen valami változást az embereknek. Háborút vagy egy új, nagyszerű zseni születését, ki tudná azt, amikor ők megjelennek? Máskor meteorok hullanak le az égből. Mintha csak belevetették volna magukat a Föld bolygó légkörébe, hogy ott fejezzék be égi pályafutásukat.

De vajon valóban megsemmisülnek? Nem tehetik sem atomjaikban, sem fényes lelkükben, amelyeket ebben a ragyogó formában adnak vissza a Mindenhatónak. Visszaszolgáltatják, mert annak van itt az ideje, és mert amit visszaadnak, az nem az övéké. Kölcsönbe kapták egy fényes pályafutás idejére.

S talán az emberélet nem ilyen? Azért, mert az elvakult embertárs nem látja, még ugyanilyen fényes lehet úgy a pályafutás, mint a visszatérés pillanata. Hát az itt maradtaknak fülelniük kell és jól kinyitni a szemüket, hátha észlelhetnek valamit ők is abból a rejtelmes égi pályából.

Augusztusban fényes meteorrajok érik el a Földet. Az ide bevonzottak fényes zuhanással érkeznek. Néha maguk után hagynak egy-egy megkövült darabot is, amely olyan, akár az ember után a földben maradó csontváz. A tudós előássa és tanulmányozza. Valamit tanul is belőle. Az az ő részterülete, egy szelet tudományos „étel”, amelyből aztán lesz egy tudományos tétel. A művésznak ugyanez poézis. Fénylő igazolása az ő pályafutásának is. egyetlen felfénylő pillanatra, amely az ő esszenciáját tartalmazza. Tükrözik egymást: égi kavics és földre szállott lélek. A csoda mindössze egy pillanatig tart. Mégis megéri kívánni. Nélküle űr maradna az ember lelkében. Annak a tudata, hogy nem tanult meg valamit, mert

türelmetlen volt kívánni az alkalmas pillanatot. A nemtudás pedig mélységes, akár a világmindenség távoli birodalmai, ahová nem láthat el emberi szem.

Csillaghullásnak nevezzük azt is, amikor nagy lelkek távoznak közülünk. Van úgy, hogy rájuk is csak akkor figyelnek fel igazán, amikor már búcsút intenek. Néha nekik is csapatostul kell távozniuk. Mi úgy éljük meg, hogy távolodnak tőlünk, míg égi társaik ünneplik a visszatérésüket. Talán ezért van a látványos égi jelenség.

Egymás tükörképei ők. A mi dolgunk csupán az, hogy gyönyörködjünk bennük. Addig, amíg lehet.

FRIDEL 2020

Ne jere vissza

Maria kétségbeesetten nézett ki az ablakon. Odakint forró szél tombolt, ami valósággal felkorbácsolta a fiatal leány idegeit. A közelből hallotta a tenger hullámainak tombolását, ami együtt lüktetett a vére hullámaival. Szabadulni szeretett volna, de nem lehetett. Haragos édesatyja szigorúan meghagyta a máternek, hogy tartsa őt állandó őrizet alatt és semmiképpen ne bocsássa ki a klastrom falai közül.

Még érezte, hogy a távolból szerelmes üzeneteket kap, amelyeket ő is szeretett volna viszonzni, de csak így lehetett, a zúgó szél és a tomboló tenger dühöngésével kísérve.

Az élete kettétörött, úgy érezte. Ha elválasztják a drága Pierre hadnagytól, hát mit sem ér, ha életben hagyják. De vajon így van-e ez a kedves francia férfival is? Avagy édesatyja elfogatta és most halál vár rá? Még belegondolni is borzasztó volt. A liliomtiprásért egyértelmű volt, hogy kasztráció, majd kínhalál lesz a merész ifjú sorsa. Mariáé pedig az örökös zárdaélet.

Többszörösen is törvényt sértett a francia katona, akinek százada akkor éppen Portugáliában állomásozott. A leány nagyapja és édesapja is komoly rangot viselt, felmenőik ama híres hajósokkal jutottak el az akkor még csak Indiáknak nevezett új kontinensre, ahonnan jelentős kincsekkel tértek meg. Arról ugyan nem sokat meséltek, mennyi vér tapadt a kincseikhez, hány elpusztított emberélet, kifosztott kincseskamrák, sírás, vér és nyomor...

Mariát szigorú etikett szerint nevelték, ahogyan rangjához illett. Arra senki nem gondolt, hogy az ősapák heves vérmérsékletét a leányok és leányunokák is örökölhették. Mikor egy táncmulatságban Mariát sokan táncoltatták, közöttük tűnt fel egy nyalka francia tisztcske is, akiről aztán Maria le se tudta venni a szemét. Mit is lehet ehhez hozzáfűzni? Két híres hajósnép gyermekei találkoztak előbb egy szolid, kecses táncban, majd a tüzesebb ritmusok is sorra kerültek, és ők nagyon összeillettek a tánc művészetében. Arról egyelőre szó se lehetett, hogy azon túl is lássák egymást, de az a vonzalom, amely köztük megmutatkozott, félreérthetetlen volt. A katona jól ismerte a nőket, így rögtön tisztában volt az esélyeivel, csak Maria volt naiv, végtelenül naiv.

Pierre-nek már csak a körülményeket kellett megteremtenie az újabb találkozáshoz. A báli szezon tartott, és neki fel kellett bukkannia a táncra kérő fiatalemberek között, hogy aztán újabb estén puhítgassa a leányt. A kettőjük közötti vonzalom a tapasztalt idős hölgyek előtt is világossá vált, tehát óvatossá kellett lenniük. Sok áttáncolt este után Pierre kis levélkét csúsztatott Maria kezecskéjébe, amikor egymást érinthették rövid időre. A levélke aztán gyorsan eltűnt Maria keblében, amit egy forduló alatt csempészett oda, épp elfordulva a néniktől, hogy aztán egy kecses bókkal köszönjenek el egymástól a táncosok.

Hát persze, hogy szerelmi vallomás volt a levélkében és egy randevú kérése. Maria szerét ejtette, hogy az egyik szünetben sebtiben elolvashassa a levélkét, majd rögtön

visszahőköljön. Ez aztán a merészség! Méghogy be akar mászni a kerítésen át ez az ember! Bár a gondolat kéjesen csiklandozta az érzékeit, Maria mégsem mert semmit viszonzni ebből a hirtelen jött érzelmi lerohanásból. Nagyon tetszett neki a nyalka hadnagy, de azért mégse nézze őt afféle cselédnek vagy minek, hogy csak úgy a kerítésen átmászva lopódkodjon a közelébe! Duzzogva elfordította a tekintetét, mikor a táncterembe visszatért és tüntetőleg táncolt más fiatal emberekkel.

A kis kaland, vagy annak a kezdeményezése ezzel le is zárulhatott volna, ha a francia tiszt nem folyamodik a dörzsöltebb férfiak szokványos kelléktárához. Ha Maria más fiatal emberekkel táncolt, akkor ő meg más hölgyeket részesített figyelmében. A hirtelen fellángolás újabb elemmel bővült: mindketten vadul féltékenyek lettek egymásra. Minél jobban színlelték a jókedvet, annál többször találkozott össze a tekintetük és csapott fel szilaj lángokkal, hogy még maguk körül is elragadtak többeket. És Maria a keblében őrizte azt a gonosz kis levélkét. Pedig már valósággal égette a bőrét.

Az este egyébként szokványos volt. A fiatalok mulattak, táncoltak hajnalig, az öregek ültek körben és árgus szemekkel figyelték őket. A táncmester dirigálta a táncokat, fennszóval jelezte, mikor melyik variáció következik, és ezek olyan szépen hangzottak a Maria fülecskéiben! A francia szó lágyabb volt az ő hadaró, délies nyelvüknél, amely alaposan megpörgeti az 'r'-eket, szemben a franciák raccsoló beszédével és elegáns, finnyáskodó orrhangjaival. A táncrend márpedig a francia vezényszavak szerint folyt, ahogy más európai országokban is, és a táncmester különös jelentőséget adott nekik fontoskodó, eleganciát sugározó beszédével és hajlongásaival.

Aztán mégis egymás mellé sodródtak megint a tömegben, amikor minden férfi a büfé felé igyekezett. Maria nem tett említést a levélről, és választ sem adott rá, Pierre viszont gyorsan odasúgta neki:

-Jöjjön ki a kertbe, mikor már mindenki alszik, drága Maria kisasszony, én akkor is várni fogom, ha most választ nem kapok...

Azzal sodródtak is már tovább a tömeggel. A táncban felhevült testek csak úgy ontották magukból a sok párát, mindenki frissítőkre vágyott. Egy inas éppen feléjük tartott egy tálca itallal. Pierre gyorsan lekapott róla kettőt és az egyikkel Maria felé tartott. Maria elfogadta a felkínált italt, így egy darabig egymás közelében álldogálhattak egy kicsit.

Maria nem adott választ. Nem is illett volna egy ilyen udvariatlan kérésre válaszolnia semmit. akár fel is képelhette volna ezt a szemtelen franciát, akiről most már nem tudta, mit képzelt, de valahogy nem állt rá a keze. És akkor nem is láthatta volna többé, mert kidobják, botrány támad, és azt ő nem tudná elviselni.

Szörnyű vihar tombolt Maria lelkében. A rangja tiszteletet parancsolt, ő maga nem viselkedett illetlenül, hogy ilyen arcátlanságra merészkedjen ez az idegen férfi, aki azért, valljuk meg, mégis milyen csinos. Szemtelenül jóképű, állapította meg magában.

A szünetnek vége lett, Pierre elvitte az üres poharat, vagyis odaintett egy libériás inast. Közben Mariának alkalma nyílt, hogy elillanjon a közeléből. Újabb táncok, újabb összevillanó tekintetek, ami elegendő volt ahhoz, hogy Maria lelkében teljes legyen a zűrzavar. Már nem is tudta, mit akar, csak ha őszinte akart lenni magához, akkor leginkább csak ennek a szenvedélyes férfinak a közelében szeretett volna állandóan lenni. A fülében visszhangzott a neve, hogy már szabadulni se tudott tőle: Pierre... Pierre...

Hazafelé menet a hintóban kellemes hajnali szél hűsítette Maria szenvedélyes fellángolását. Igen, jó volt kissé felfrissülni tőle. Mire hazaérnek, biztosan elmúlik majd, gondolta magában. Majd a következő pillanatban épp az ellenkezőjére riadt fel: dehogyis akarja, hogy elmúljon ez a kellemes érzés, ami zsongítja, és egész úton azt a nevet duruzsolja a fülébe, ahogyan a nyalka tiszt is sugdosott neki, amikor egy-egy fordulónál egészen közel kerültek egymáshoz.

Lehunyta a szemét. A szülei arra gondolhattak, hogy elfáradt a leánykájuk a sok táncban, de hát ez az élet rendje, csak hadd táncolja ki magát, amíg fiatal. Maria viszont mindig azokat a pillanatokot élte át, amelyek valósággal elragadtatták és most kissé elzsongították. Aztán valóban elaludt. A szülei keltették fel, hogy már hazaértek, ideje lesz leszállni.

A szobaleány segített neki levetközni, majd előkészítette a hálóruháját is. Mariának hirtelen eszébe jutott, hogy az a titkos levélke ott van a keblében, ezért kiküldte a lányt valami ürüggyel, és ő közben elrejtette a levelet az ágy mellett álló szekrényke fiókjába. Szentségtörő módon éppen a Bibliába. Aztán hamarosan aludni tért. Kellőképpen elfáradt és bizony eszébe nem jutott, hogy kisurranjon a kertbe. Aludt, mint a bunda. és csodaszépeket álmodott.

Aztán ébren is álmodott a nyalka Pierre-ről. Elegáns kikocsizásokról pompás toalettekben, sétalovaglásokról a tengerparton, újabb tüzes táncokról, aztán esküvői menetről, illatos narancsvirágkoszorúval a fején, mindenki által csodálva. Mint a többi lány, aki először ismeri meg a szerelem varázsát, egyúttal semmit sem tudva a kiszemelt férfi szándékairól. Idill mindez, amúgy lányosan elképzelve...

Hogy közben a kert végében várakozó Pierre milyen álmokat szőtt magában, arról inkább ne essen szó. Az most semmiképpen nem illenék egy hófehér leányszoba titkaihoz. Várt, várakozott egy darabig, majd látván, hogy itt ma éjjel sikere nem lesz, a szállására tért. Legfőlegbb annyit árulhatunk el az ő csekély amplitúdójú gondolatairól, hogy ami ma nem jött be, az majd máskor sikerül. Előbb-utóbb úgyis megfőzi a leányt, akinek tüzes tekintete jóval többet ígért, mint a hűvös szavai...

A francia hadnagy senkinek nem árulta el, hogy másnap már nemcsak a kert végében járt, hanem kissé előrelépőzött és látta, melyik szobában készülődik lefekvéshez Maria. Mikor már aludt mindenki a házban, egy szál gyönyörű piros rózsát dobott be az ablakán. Aztán sürgősen távozott, nehogy rajtakapják és átadják az őrségnek.

Ez így ment éjszakákon át, amíg végül sikerült annyira feltüzelnie a leányt, hogy az ébren várta az újabb virág érkezését. Hogy utána mi történt, az maradjon a kettejük titka, fő, hogy pár napig a boldogság ragyogta be Maria hálótermét.

A fiatal leányokat azonban éber tekintetek kísérték mindenhová. Nem volt könnyű szert tenniük privát percekre, nemhogy ilyen intim jelenetekre sort keríthettek volna. Mariának nem lett volna könnyű átosonnia a szobaleánya és egy öreg néni szobáján, hogy kisurranhasson a kertbe, ahol kevésbé voltak szem előtt. A szerelmes hadnagy ebben is segítségére volt. Átemelte az ablakon és lábujjhegyen a kert végén álló lugasba osontak, hogy ott annál vígabban tölthessék az éjszakát. Utána vissza ugyanúgy.

Az idill nem tartott túl sokáig, mert a leány őrzésére rendelt személyzet előtt nem maradhattak rejtve Maria titkos éjszakai útjai. Mikor egy alkalommal visszacsempészte a szobájába a lányt a szerelmese, hangos kiáltozás támadt, Pierre-nek pedig menekülnie kellett. Soha többé nem térhetett vissza Mariáék házának a közelébe se, akkora volt a botrány.

Maria előbb mindent tagadott, a család pedig úgymond házi őrizetben tartotta. Pierre-nek szerencséjére tovább kellett vonulnia a városból, mivel a századát egy másik tartományba rendelték, hogy végül hazajuthasson francia földre. Részéről ez egy happy end volt, habár jó darabig még sóvárogva gondolt vissza azokra a tüzes éjszakákra, amelyeknek során Mariát bevezethette a szerelemnek abba a bizonyos tudományába, amelyre egyébként a legtöbb nő amúgy is rálelne. De milyen a katonaélet?! Voltak más kalandjai, egyszerűbb nőcskékkal is, akik aztán fokozatosan elfeledtették vele a portugál éjszakákat, amelyeket egyébként is a halálos veszély árnyéka környékezett. Jobb volt, hogy el tudott menekülni onnan, máskülönben azóta már nem élne.

Mariát hetekig vallatták és faggatták, mi történt vele és hogyan. Maria büszkén vállalta a büntetéseket, mert úgy vélte, ezzel megmentheti a szerelmét. Közben üzeneteket küldözgetett a szobaleányával Pierre-nek. A levélkék persze nem jutottak messzire. Pierre helyett az édesatyja és édesanyja olvasták a szemérmetlen sorokat: „Jere vissza! Senki nem tudja meg, hol foglak várni. Vigyél magaddal! Nélküled elepedek a vágytól. Soha nem felejttem el azokat a gyönyöröket, amelyeket véled éltem át. Kérlek, jere vissza!”

Képzelné lehet az atya bösz haragját, amellyel le akart sújtani a leányára, mikor ezeket a sorokat olvasta! Ám a felesége megakadályozta, hogy kivont kardjával reá ronthasson és ősi hagyományaik szerint végezzen vele. A botrány mindannyiuk rangját és társadalmi pozícióját veszélyeztette volna, így hát először azt mondták mindenkinek, hogy Maria hirtelen megbetegedett és ezért nem járhat társaságba.

Később azt híresztelték, hogy Mariának levegőváltásra van szüksége, amíg lábadozik. Egy éjszaka batárba ültették és két szigorú néni meg fegyveres őrök kíséretében elindították a hegyek közé, hogy ott megkezdje zárdai életét. Maria addigra már teljesen kétségbe volt esve, mert Pierre-től nem kapott semmiféle választ. Ő azért naponta írta hosszú és

szenvedélyes leveleit, amelyekben egyre idegesebben követelte Pierre visszatérését. Szerelmi őrvongásában nem is érzékelte, mekkora veszélybe sodorná a hadnagyot, ha az valóban hallgatna a szavára és megpróbálna visszamenni abba a városba, ahol főbenjáró bűnt követett el.

Maria mégis úgy képzelte, hogy a levelei célba jutnak. Egyre kegyetlenebbnek tartotta Pierre-t, akit mégis lázas szerelemmel imádott. Nem tartotta bűnnek, ami köztük történt, csak a szerelem beteljesedésének, amit nem cserélt volna el senki ártatlan várakozásával, makulátlan narancsvirágkoszorújával.

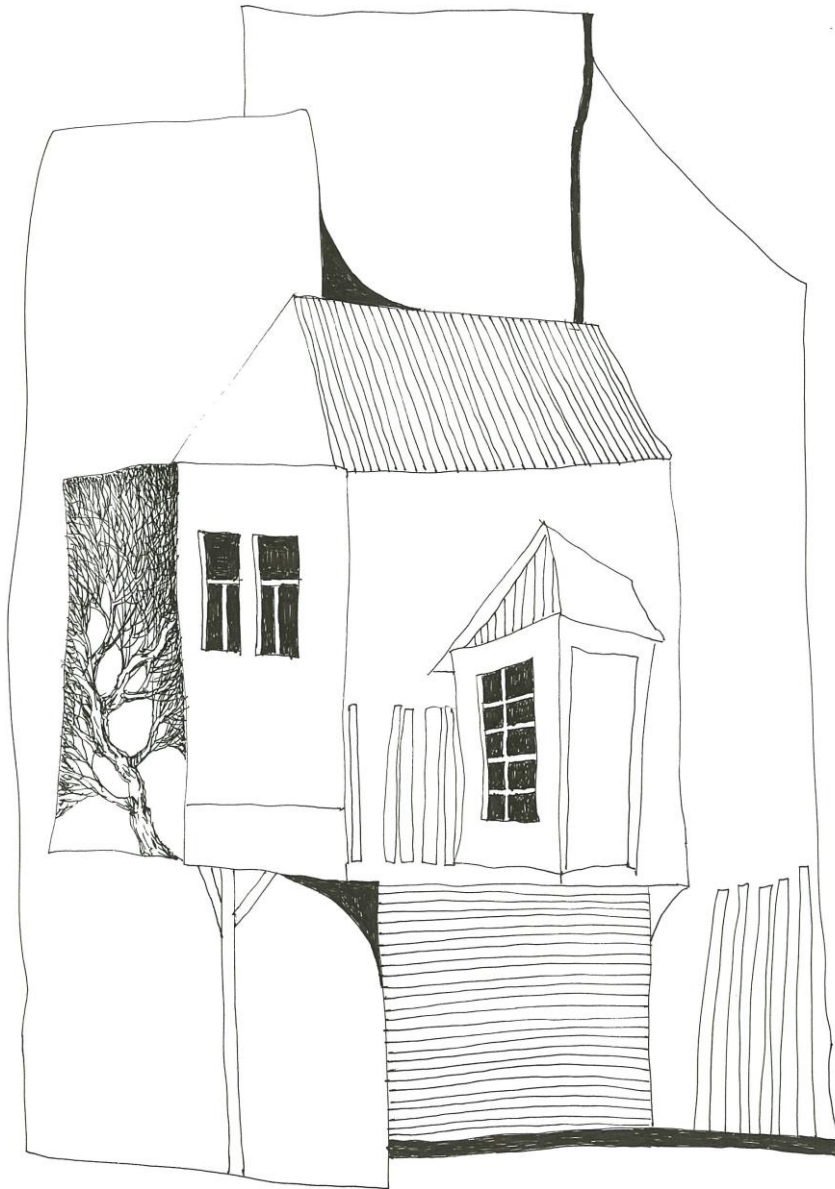
Egyre jobban beletévelyődött a viszonzatlan szerelembe, amelynek folytatását mégis még éveken át követelte vissza magának. A haja és a szemei fénytelennek váltak a sok sírástól, az el nem fogyasztott ételektől s aztán a sok vezekléstől is, amit a zárdafőnöknő szigorúan kirótt rá. Mindketten reméltek valamit. Maria azt, hogy a szenvedései véget érnek egyszer, Pierre érte jön és feleségül veszi, míg a főnöknő azt, hogy a megátalkodott leány megtér az ő engedelmes apácai közé és hozzá és ruhájához méltó kegyes életet él majd.

Az öregek mindig megnyugszanak valami régi bölcsességben. Maria idején is úgy vélték, hogy az idő majd minden sebet begyógyít. Maria valóban nyugodtabbnak tűnt, amikor már úgy látta, hogy hiába várja vissza hűtlen szerelmesét. Utolsó levelében ezt írta a hadnagnak: „Ne jere vissza! Én már tudom, hogy nem téged szerettem, hanem magát a szerelmet.” Kegyetlen tördöfés lett volna ez a könnyelmű természetű francia fiatalembernek, ha ugyan kézhez vehette volna Maria búcsúlevelét. Egy ilyen mondattal végleg le lehet zárni bármely kapcsolatot. Utána nincs bocsánat. Egy gyakorlott donjuannak ez még akkor is fájdalmasan kegyetlen végszó, ha ő maga nem is vette annyira komolyan a szenvedélyes liezont. Így lenullázni az ő férfiúi teljesítményét, valóban sértő.

Vannak rossz nyelvek, amelyek szerint ez a történet csak afféle kitaláció, Maria levelei nem is léteztek. Ha léteztek volna, akkor is megsemmisültek volna a lányt gondosan őrző személyzet és a szülők kezén. Irodalmi etűdök, mint Weöres Sándor: Pszichéje, aztán később közölt egyéb apokrifjei. Vannak olyanok is, akik szerint nem Maria, hanem Mariana volt a leány neve, a fiatalemberé pedig nem Pierre, hanem Noel. Változtat ez valamit az örök szerelem százszor is ismétlődő történeteiben?

A szerelem nem az, amit két egymáshoz vonzódó fiatal egymással fizikailag átél, hanem az az illúzió, amit egymásban kelteni képesek. Nevek, helyszínek, körülmények változnak, majd eltűnnek valahol a feledés örök ködében. A szenvedély, amely közöttük egykor fellángolt, úgyszintén. Meglehet, hogy az is porrá ég. De a művészet csodás alkotó ereje és az a hatás, amit a közönségre tesznek, ugyanúgy örök életű lehet.

No, csak cáfolja meg, aki tudja...

FRIDZ 2020

Szépen, szebben, még szebben

Hogyan is lehetne másként, ha egyszer áldott kezek munkálkodnak valamin, amit még szebbé varázsol a teremtmény képzelet?! A szépen formált, kis kezek pedig tették a dolgukat. Festettek, hímeztek, zongoráztak, mert hiszen ez volt a dolguk. Erre nevelték őket és ők engedelmesen varrtak, festettek miniatűr képeket vagy siklottak az ujjuk egyre fürgébben azokon a híres billentyűkön, amelyeket Beethoven mester is érintett sok évvel azelőtt.

Mindig azt mondták a leányoknak, hogy amit csinálnak, azt mindig szépen tegyék. Aztán, ha lehet, szebben, s ha még jobban belejöttek abba a bizonyos valamibe, hát míveljék még szebben. Úgy alakul és fejlődik ez, mint a zenében a crescendo. Annak ívében felfelé törekszik minden hang, hogy aztán megnyugodjék később egy kimerítően decrescendóban, ami az élet végén dukál a tapasztalt öreg hölgyeknek és uraknak.

Kezdetben nehéz volt felfogni, hogyan lehet szebben csinálni azt, amiről úgy vélték, hogy már majdnem tökéletes. A szigorú szavak és a megfelelő zenei instrukciók azonban megtanították nekik, hogy csak a tökéletlen, oktondi ember képzeletét magát tökéletesnek. Ha ilyesfajta gondolataid támadnának, gyorsan hessentsd el magadtól őket! Az a kísértés órája, amikor a gonosz csúnyákat sugdos a füledbe.

A hófehér leányszobák hangulata és illatos kellékei számos illúziót sugalltak a leányoknak. A képzeletüket felgyújtotta a sok zeneóra, a romantikus olvasmányok és a szép időben tett séták közösen a Mesterrel, akit csodáltak. Feltétel nélkül és igen nagy mértékben.

Olykor úgy érezték, hogy most már a 'szebben' fokozatába léptek, de amikor Beethoven hallották zongorázni, rögtön megsemmisült minden álmodozásuk, hogy valaha a nyomdokaiba léphetnek. Egy úri leánynak elegendő, ha megfelelő módon elsajátítja a hangszer kezelésének elemi titkait, őt úgyse művészi pályára szánják, hanem tisztességes feleségi szerepre. A nő akkor játssza életének főszerepét, amikor anyává lesz. Onnantól fogva mégis mellékszereplővé adja magát. Önként, s nem azért, mintha erre bárki is kényszerítené.

Ez az anyaság paradoxona. Amit addig tanult a nő, azt soha nem felejt el, csak talonba teszi arra az időre, amíg a gyermekeinek feltétlen szükségük van rá. Szóval a neki szánt főszerep, feleség, anya, honleány már így is elegendő kellene, hogy legyen, és aki elszánt, elhivatott anya, az észre se veszi, hogyan siklik bele az életének folyása ebbe az ellentmondások közt feszülő, mégis csodálatos periódusába. Az anya úrnő a saját házában, így tanították nekik, mégis a legutolsó cseléddé degradálhatja magát a gyermekgondozás gyakran monoton napi szerepében. Ritka nő, aki ezt bánja. Csak azok bánkoznak fölöttesen, akik nem elég érettek lelkileg az anyaszerepre.

A Mester távozása után még jó ideig a hatása alatt állottak a leányok. A zongorát illetni csakis úgy lehetett, ahogy tőle tanulták. A zenei ízlésük annyit fejlődött, hogy többé nem

érték be silány utánzatokkal, primitív hangzásokkal. Nekik az a Mindenség kellett, amit a Mester mellett tanultak. Ő lett az etalon. És még valami másban is megváltoztatta az életüket. Az életszemléletében, amely sok más barátjával együtt a szabadba vonzotta, hogy a természet erejéből töltekezzék s majd műveiben csillogtassa tudását.

Nem mindenki kedvelte Beethovent. Az átlagos műveltségű emberek vagy a még egyszerűbbek diszharmonikusnak érezték a muzsikáját, amiért viszont a tanítványai rajongtak. Néhány diákjának dedikált is egy-egy művet, amelyeket aztán büszkén játszottak még öregasszony korukban is.

A közönség viszont kegyetlen tud lenni. Kifütyüli a neki nem tetsző műveket, rossz hírét kelti a zeneszerzőnek, akár meg is kergeti és megdobálja az író a túl modern előadás után, aminek befogadására még nem érett meg. Máskor macskakonzertet ad a szerencsétlen művésznek, aki fiatalon talán még csak keresi a maga útját, hogy aztán mérföldes csizmával haladjon tovább rajta. A kicsúfoltatás, kipellengérezés gyakran jól tesz a művészi érés szempontjából. Ahol annyira nem szeretik az újdonságot jelentő műveket és a szerzőt, a művészt arra készítik, hogy minél magasabbra emelkedjék a korszak tanulatlansága és műveletlensége fölé. A magasból, távlatosan látott élet komoly lökést ad az ifjú ember ambícióinak. Megtanul szárnyalni. Amikor alkot, hatalmas, erős szárnyak emelik a magasba. Ez az, amire minden művész vágyik.

Ez az, amit aztán az értő közönség nagyra értékel. Hatására a tanítványok is szebben kezdik művelni az otthoni „zenei kertjüket”. Akik értő irányítás mellett tanulhatnak, azok nagyobb lépéseket tehetnek meg fejlődésük során. Ahogyan a kényes növények is szebben fejlődnek az értő kertész keze alatt, miközben szerencsétlenebb társaik csak senyednek. Be kell tartani a „Szeppen, szebben, még szebben” alapelvét. Az jelenti a kitaposott ösvényt a zene birodalma felé, amikor megfelelő kezek irányítása alatt sajátíthatják el az alapokat. S aztán minden egyebet, ami lényeges a tanulmányaik kiteljesítéséhez.

Tökéletesre törni kell, még ha nem is érhetjük el földi pályafutásunk alatt. A kitartó gyakorlás megteszi a magáét. Ez minden művészet szigorú elvárása. A sokat ismételt etűdök is kellemes hangzásúvá válhatnak, még akkor is, hogyha a monoton hangsorok a tanulók idegeit tépázzák az elején. A jó játék alapja a helyes skálázás. Ha úgy tűnik, hogy nem jó az semmire, a végén majd elválík, mire használhatja a derék tanítvány. Ő maga is elcsodálkozik rajta, mitől lett jobb és szebb a billentéstechnikája, mitől tudja olyan könnyedén előadni a nehezebb műveket is, amiknek első látásától káprázni kezdett a szeme.

Nem akkor kell pontosan tudni, mire való az életünk megannyi penzuma, amikor még csak kezdő „skálázók” vagyunk benne. A táncos a gyönyörűen és könnyeden ellejtett tánclépéseit azért tudja olyan tökéletesnek látszóan előadni, mivel a sok ezer apró elemből összetevődő mozdulat elemeit úgy sajátította el, hogy akár lassított változatban is elemenként el tudná táncolni őket. Előadásában mégis könnyed lesz, ahogyan a zeneművész is éteri, aki sokat gyakorolt.

A leányok ápolták a Mesternek minden apró emlékét. Úgy hitték, hogy a nagy művész mindenütt otthagyja a keze nyomát, ahol csak megfordul. Hangulatok maradnak utána, furcsa érzések, amelyek olykor elandalítják a lelket, máskor meg felkavarják. Azok a városok, amelyekben nagy építészek dolgoztak valaha, a legnagyobb mértékben sugallják ezt a hangulatot magukból. Úgy árad a falaikból a művészet, mintha a művészek lélegeznék ezt ki magukból, jóval később, haláluk után évszázadokkal is. Ez az ő ajándékuk azoknak a helységeknek a számára, amelyek baráti módon fogadták be őket egykoron.

Hogy ez mitől van így, az a művészet nagy szent titka. Közönséges fejvel felfoghatatlan, hogyan élhet még mindig közöttük az a nagy lélek, amelyet már korábban visszaadott a Teremtőnek az ihletett művész. Mégis így van ez.

A százados tölgyek, gesztenyefák és a szélben különös zenével zúgó fenyők ugyanúgy őrzik a Mester egykori jelenlétének emlékét, ahogyan a leányok is, egykori tanítványai. Mikor nyugtalanul cibálja őket a szél, mintha azokat a dallamokat súgnák, amelyeket a ház népe is élvezhetett a házi koncerteken.

Hogy ez bizarr? Meglehet, mégis igaz. A régi lépések rég eltűntek a századok során, a hangjukat is csak az hallja, aki igen mély belső csendre képes. Annak számára megszólalnak a rég itt felejtett hangok, amelyek klasszikus értékűek és feledhetetlenek.

Tűnődjünk csak el rajtuk, hiszen érdemes.

Beethoven mester lépked és konok kitartással mégis csak úgy kanyarítja azokat a hangjegysorokat, ahogy más sosem tette volna. Tökélyre vitte és gyakran megörvendeztette a Mindenhatót, akinek igen kedves gyermekei a művészek. Mégis megesik, hogy az emberek nem értik meg és sokat bántják őket földi pályafutásuk során.

Az oka? A közönség produkcióra vágyik a pénzéért, amit lefizet, hogy részt vehessen egy előadáson. Van, akitől ezt kapják, ez a hoci-nesze világa. A művész ettől függetlenül megy, tempósan halad tovább a neki kijelölt úton. Ilyenkor haragszik meg rá a közönség. Az igénytelenség vagy közönséges elképzelések világa ütközik meg a jó ízlés és az igényesség külön univerzumával.

Hogy kell-e ez?

Ki tudná megmondani? Csak van, és olyankor kellemetlenül van jelen az emberek életében. Mert a mesterek sikeres elpusztítása után is feléled és tovább él az a művészi alkotás, amelyet nem a közízléshez igazítottak, hanem a Legnagyobb Karmester intéseihez és beintéseihez.

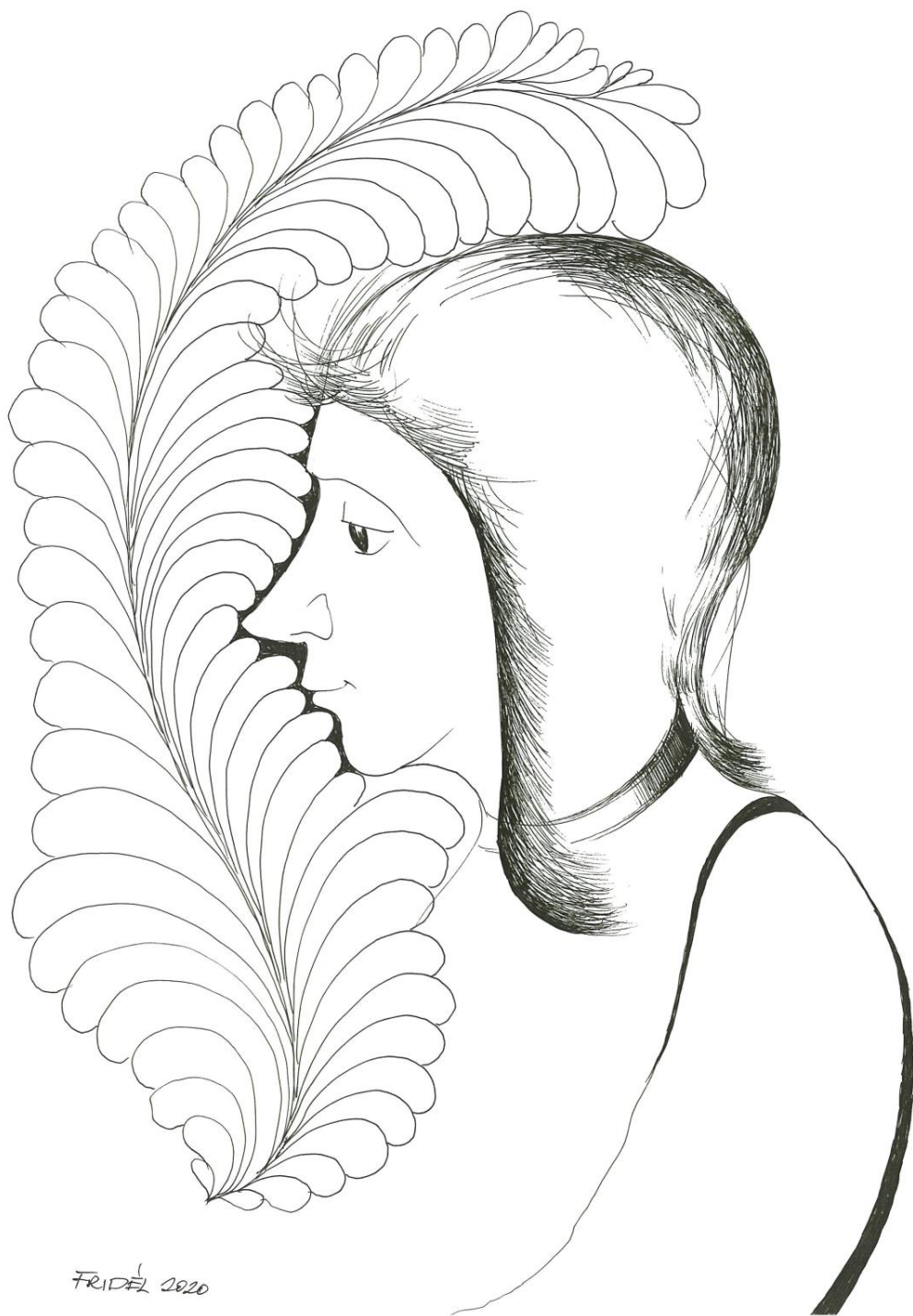
Szépen, szebben, még szebben? Igen, csak így lehet igényesen és az „Örök Mércéhez” mértén haladni és örökké javítani minden műalkotáson.

„Ki nagyot akar, szokjék korlátokhoz” visszhangzik utánunk a szózat a XVIII. század távolából. Ha visszagondolunk, hányadik ősanyánk hallhatta eredetiben Beethoven mester játékát és tapsolhatott neki! Vagy ő is a köznéppel tartva háborgott és pfujolt, amikor nem értette? Nem tudjuk, és nem is firtatjuk. A lényeg úgyse abban a megértésben vagy meg nem értésben van. Beethoven zenéje örök. Ugyanúgy, ahogy Baché vagy Mozarté.

Mert ők is ismerték és betartották a „Szépen, szebben, még szebben” minden fokozatát. Ettől szól olyan harmonikusan minden egyes taktusuk, amelyeket maguk után hagytak.

Erről sugdosnak a fák is, amelyek alatt egykor járt vagy komponált.

Ettől az idilli elem egyes műveiben.

Az első olvasmány

Talányos dolog, nehezen megmagyarázható, mikor és miért kezdődik el az a bizonyos folyamat, amely úgy marad meg, akár a madarakban az imprinting. Az pedig nem más, mint első találkozásuk az édesanyjukkal, aki kiköltötte őket, majd először pillantják meg egymást, hogy életre szólóan bevésődik a csekélyke madártudatba az a nagyon kedves kép. Onnantól fogva csak őt követi, a madármamát, mindenben utánozza, hogy a felnőtté válása után megkezdje önálló életét a fiókából lett szépséges madár.

Bizonyára vannak másfajta történetek is, nem ennyire érzelmesek, amelyek az olvasás megkedvelését jelentik egy kisgyermek életében. Az imprinting, azaz az első élmény a szülők szokásai, melyek, ha pozitívak, a gyermek is könnyebben utánozza őket. Különösen, ha neki is adnak kis gyermekkönyveket a kezébe, leporellókat babakorában, majd egyre komolyabbakat, hogy aztán maga is válogasson a szülők könyvespolcáról.

A madarakat is becsaphatják, mikor nincsen lehetőség arra, hogy egy anyaállat költse ki őket. Ilyenkor a legelső személy lesz az az anyamodell, akit első látásra úgy megszeretnek, hogy boldogan követik mindenhová. Konrad Lorenz, a világhírű etológus játszott efféle szerepet sok madár életében, szóval férfi létére anyaszerepet is kapott a sors ironikus mosolyától kísérvé.

Mivel nem a madarokról szól ez a történet, nem is akarunk éppen velük foglalkozni az olvasás kapcsán, hiszen már csak azért sem illenének ide, mert gúnyosan szokás emlegetni: annyit ért hozzá, mint tyúk az ábécéhez...

Attól még az emberi világnak is vannak ironizálásra okot adó vonásai. Ha más nem, a mai szokások eltorzultak. Miközben már milliók törnek a művelt Európa szíve felé keleti és déli irányból, hogy onnan pénzt, vagyont és iskolázottságot szerezzenek, az őslakos európaiaknak egyre nagyobb tömegei válnak funkcionális analfabétává, vagyis megtanultak ugyan olvasni, de mégse a magasabb kultúra felé törnek általa, hanem beérik mindenféle bulvár szeméttel, amire egyetlen pillanatot nem volna érdemes fordítaniuk. Hja, az elveszett vagy még inkább eldobott lehetőség révén előbb-utóbb kiírják magukat a civilizáltság státuszából! Ők mégse veszik észre a figyelmeztető jeleket, amelyek megszívlelésével még fordíthatnának a sorsukon.

Mindenki a maga sorsának kovácsa, ezért nem mindegy, hogy valami szép műalkotás az, ami a keze alól kikerül, vagy silány fércmű, amiért ráadásul másokat nem okolhat, csak saját magát. Az elmulasztott lehetőség olyan, akár az ismeretlen tájban fellelni egy előbb elhibázott megfigyelést. Amire kilométerekkel később ébredsz rá, hogy ott csillogott a fűben, utóbb már bajosan találod meg. A rohanó élet persze kizárja ezt a lehetőséget. Akinek a sebesség a legelső szempont a közlekedésben és az életben való érvényesülésben, annak

hiába a jókor jött figyelmeztetés is. Nem fog odafigyelni az intelmekre, mert ő úgymond „mindent jobban tud mindenkinél”, szóval neki csak ne dumáljanak...

Üdítő kivételek mindig vannak, és milyen jó, hogy vannak! Öröm látni, amikor egy kis ember olvasmányába mélyedve szinte tudomást se vesz a külvilágról. Pontosan az történik vele, amiért érdemes olvasni: a saját teremtő fantáziája lépett működésbe a mű hatására, ezért a kívülálló számára „nincs jelen”. Az olvasás idejére eltávozott egy másik térbe és időbe, ahol valós élményként élheti meg a könyvben olvasott történetet. Együtt harcolhat és küzdhet a főhőssel, szabadíthatja meg fogságából az ott senyedő királylányt, tehet föld körüli utakat a kalandozó hősökkel, ha pedig mesét olvas, akkor a szerző fantáziavilágát átélve nyílnak meg előtte olyan távlatok, amelyeket nem pótolhat számára semmi és senki. Egyszóval alkotótársává lesz az olvasás idejére a könyv szerzőjének, aki erről mit se tud, hiszen nem ismerik egymást. Különösen akkor, ha az író már rég nincsen is az élők sorában.

Egy kisfiúcska üldögél a konyha sarkában, ahová melegedni húzódott be egy hideg téli napon. Sámli ül, előtte egy konyhaszéken nyitott könyv. Élvezettel követi a történetet, amely valósággal magával ragadja. Édesanyja, aki tőle kissé távolabb konyhai teendőit végzi, ráhagyja ezt az elvonulást az emberi társadalomból. Bölcsen tudja, hogy a gyermekkor ajándék, a szülőnek pedig kötelessége, hogy minél szebbé tegye a gyermekei számára.

Pistuka kissé gyengécske legényke, ezért a szélről is óvják a szülei. Nemhogy nem küldik, rohángáljon csak minél többet a többi gyermekkel odakint a nagy hóban, hanem inkább visszatartják ebben. Nincsen is olyan meleg ruhája, kabátja, ami megvédené a meghűléstől, ami akár gyilkos kórokat is hozhatna rá. A tél sok apróságot elragad a családjától, a Sütő család pedig még a gondolattól is elborzad, ha a saját kis fiacskáját fenyegető veszélyekre gondol. Csak hadd olvasson idebent a jó melegben, amíg az édesanyja megfőzi az egyszerű vacsorát. Örülhet, hogy a tanító úr kölcsön adta neki azt a szép könyvet, amit ekkora élvezettel forgat.

Pistuka pedig boldogan „utazik” meseországba. Szép történetekkel ismerkedik, és ha olyan oldalhoz ér, ahol szép rajzok díszítik a könyvet, hát azokra is rácsodálkozik. Nem is érti, hogy tudhat valaki ilyen szépeket festeni. Persze kicsi még, majd felnő sok dologhoz, ha a Jóisten is úgy akarja. Az ellenkezőjére még gondolni se szabad, el is hessenti magától a gondolatot az aggódó szüle.

A fiúcska emlékezetébe pedig jól bevésődnek a mesefigurák. Sárkányok, királyfiak és királylányok, meg persze szegénylegények is, akik hőökké válnak a sok törődésben, amit ki kell állniuk. Megvívják a sárkánnyal meg a gonosz boszorkánnyal, akikről a nagymama is szokott mesélni neki. Azért mégis más az, ha kinyomtatva, könyvben találkozhat velük a nebuló. És gyakran még az illusztrációkat se bánja, ha elmaradnak sok oldalon át, hiszen akkor ő másilyeneket is el tud képzelni, mint amilyeneket azok a rajzok ábrázolnak. Pistuka úgy gondolja, hogy ő igen cifra sárkányokat is képzel, amilyenek talán sose voltak a világon, de ő mégis úgy hiszi, hogy lehetnek akár százfejűek is.

No, hát cáfolja meg, aki kiválóan ismer minden sárkányfaját meg vén szipirtyót, akiket mind bele kellene zárni egy-egy könyvbe, hogy többet ki se tudjanak onnan szabadulni és ne szomorítsák, gyötörjék többé az emberek életét! De ezt már csak az író gondolja, aki maga is szeret olyan figurákat kitalálni, amilyeneket még nem ismertek az olvasók. Pistukát bizonyára nem is, hiszen régebbi korban élt, amikor a tanulás lehetősége nagy tisztesség volt, különösen egy szegény család sarjának, akit lenéztek a nagyurak. A tanító úrnak jó szeme volt, hogy észrevette és külön kezdett foglalkozni vele. Azóta már a szülők is megértették, hogy nem lesz más út, minthogy a tanulás lehetőségét megszerezni, mert a nehéz fizikai munkát ez a legényke nem fogja bírni. Legfeljebb, ha valami nagy csoda történik vele.

Pistuka azért szeret játszani is. No, hát melyik gyermek nem szeret? De ha egyszer nem engedi a jó szüle, elvan ő mellette is a konyhában, ahol finom meleg árad a tűzhelyből, és mire a történetet meg a képeket is megnézegette, már illatozik is a kedves, egyszerű étel, amit az édesanyja sok szeretettel főz neki. Akkor majd félre kell tenni ezt a szép könyvet, viszi be a szobába, nehogy valami piszok érje. Az nagy szégyent hozna rá és a családjára, ha elcsúfítva kellene visszavinnie a tanító úrnak! El mindjárt, rossz gondolat, ő is így tanulta a nagyoktól, akik még jó nagyot is fújnak, amikor elhessentik maguktól a fülükbe sugdosó rosszat.

De már esteledik is. Egyre rosszabbul lát, mert télen korábban köszönt be a sötétség. Legfeljebb, ha a tűz parazsa világít, az meg nem elég, és a méccsessel is takarékosan kell bánni. Pistuka kissé csalódottan kel fel a kisékről, amikor a szüle ráparancsol. Már a nagyanyó is előjött a kamrából, ahol meghúzta magát.

-Ne bánd, kisfiam, majd mesélek én néked mindenféle jóról és gonoszról. A könyvet tedd el most mán, ne vakoskodjál itt a sötétben!

Pistuka kissé vonakodva vitte be a könyvet a szobába, aztán mégis igyekezett vissza, mert szerette a jó öreg nagyanyó meséit. A sötét szoba se igen vonzotta, iszkolt kifelé, nehogy valamelyik rosszféle figura hirtelen előteremjen valamelyik sarokból és az útját állja! Jött hát, sőt nyargalt is vissza, hogy rögtön a nagymama karjai közé vesse magát:

-A csillagszeműt mesélje, nagyanyó! Az a legszebb!

Míg az édesanyja az asztalt terítette meg, Pistuka és az öreg nagymama meghúzódtak a tűzhely mellett, közel a kemencéhez. Nagyanyó aztán szépeket mesélt neki arról a csillagszemű fiatalemberről, aki messzi útra kelt, hogy onnan szerencsés vándorként térjen vissza.

Visszahozhatatlanul szép percek, órák azok, amikor a nagyszülők mesélnek a gyermekeknek. Akinek nincsen ilyen a tarsolyában, az nem is tudja, mitől éled fel és lelkesül az igazi fantázia. Az a teremítő képzelet, amely mindig segítségére lesz a nebulónak, akármilyen foglalkozást is válasszon magának. A képzelet erejére szüksége lesz a tervező mérnöknek is, aki ezáltal teszi szebbé-jobbá, nemcsak praktikusabbá a mások életét. Épp azokkal a tárgyakkal, épületekkel,

amelyekről a legtöbb ember azt képzelné, hogy azok csak a fizikai valóság részei, nem pedig a valósággal kivirágzó képzeletvilágé.

Pistuka is valósággal csüng a nagymama szavain. Eltanulja tőle az ízes fordulatokat, megjegyzi, hogyan kell színesebbé varázsolni a mese fonalát, hogy azokkal a fordulatokkal magával ragadja a kicsinyek gondolatait, és azok maguk is alkotó emberekké válhassanak idő múltán.

Az első olvasmány maga az ábécéskönyv volt Pistuka életében, mint ahogy sok kisgyermeknek is, aki nem kapott könyveket a kezébe zseni korában. Bimbó, mondják az aprócska, naiv gyermeknek, akit még könnyen átrázhat akármelyik nagyobb fiú, aki még élvezi is ezt a csúnya játékot. De amikor bimbónak nevezi a kicsi lányt, akkor a csak később fésző rózsabimbóra is gondol, arról pedig senki nem mondaná, hogy nem szép.

No, igen, a későbbi férfi felfogása, amely szerint a leányokat, még a számára kedvesebbeket is át lehet rázni. Az erősebb nem képviselői csak összekacsintanak, nem veszik akkora bűnnek, pedig emlékezhetnének rá, hogy a gyengébbet nem becsapni, hanem istápolni kell. Rendes ember csak úgy csinálja.

No, Pistukának még nem efféléken jár az esze. Sokkal inkább a nagymama meséin, amelyeknek hőseit szívesen gondolja el egészen valóságnak. Olyannak, hogy akár ő is beléjük botolhatna az utcán vagy odakünn a réten. Már olyasfélét is gondolt, hogy amikor a sok gyermek a ceruzája végét rágja és valami unalmas köd telepszik rá az osztályteremre, olyankor minden és mindenki hirtelen felvidulna, ha egy nyalka huszár vagy egy szépséges királykisasszony bekukkantana az iskola ablakán. Egyből felélénkülne mindenki és lenne akkora lármá, hogy a tanító úrnak se lenne könnyű rendet tenni köztük!

Nem tudom, hányan képzelnék most el szép jövőt, könnyebb sorsot Pistuka számára, ahogy ezt a történetet olvassák. Jó volna tudni, hogy az együttérzés a kis irodalmi hőssel erősebb, mint a kaján gúnyolódási vágy, ami sok nagyvárosi embert elragad a szebb világtól, amelyben ők is élhetnének. Feltéve, ha ők is szebb világot teremtenének maguknak a fantáziájuk segítségével.

Ez ugyan ritka vendég a mai rohanó világban. Nem jön rendelésre, nem szállja meg az embereket, akár a költőket az ihlet szebb óráikon. A költő is hiába várja, ha egyszer nincs olyan hangulatban, amely a maga csendességével sugall olyan gondolatokat, amelyek felemelik egy magasabb régióba. A csend, a lecsendesedés fontos eleme a más dimenzióba történő kommunikációnak. Aki zajong, mint a mai emberek közül sokan, az nem hallja meg a finomabb rezgésű hangokat, mert folyton túl akar ordítani mindenkit, mintha minden vitában és párbeszédben annak volna igaza, aki a lehangosabban ordít. Talán nagyon primitív emberek közt igen, de ha ők se figyelnek egymásra, hamarosan úrrá lesz rajtuk a pánik. Minden, amit tesznek, káoszba torkollik, és ők lesketik, mikor jutnak magasabb fejlettségi fokra, mint amin leledzenek.

Nos, a költői kérdés elhangzott, a válasz pedig ott rezeg és visszhangzik jó pár ember lelkében, hogy megtöltse a fülét olyan hangokkal, amelyek talán a jó felé viszik ezután.

Pistuka, a szegény kisfiú még utánunk int egykori világából, ahonnan elindult valamerre a nagyvilág felé. Talán visszafordult, hogy a szülőföldjét el ne hagyja többé. Ám az is meglehet, hogy tudós ember vált belőle, aki felnevelő drága szüleit csak ritkán láthatja. Jó volna tudni, hogy egyáltalán felnőtt-e valaha, mert a régen élt gyermekek halálos réme, a torokgyík az ő feje fölött is ott lebegett. Követte, akár a Rémkirály, Goethe szörnyalakja. Ha nem félt tőle, volt elég bátorsága szembefordulni vele és elhessenteni magától, ahogyan az olvasmányai csúf alakjait is szokta volt, biztosan felnevelkedett.

S hányan jutottak hasonló sorsra, mint a kis Pistuka, akinek okosságára még jó időben felfigyelt a tanító úr? Túl sok ingyen kosztos diákot még a jólelkű professzorok által vezetett kollégiumok se bírtak eltartani, etetni. Csak a legjobbaknak sikerülhetett. A többi lehetett ügyes mesterember vagy földmíves, mint a szülei, nagyszülei.

Aki bejutott a híres Debreceni Kollégiumba, még annak is ki kellett állnia sok próbát. A nagydiák urak goromba tréfáit, amelyek ellen már csak azért se lehetett fellázadni, mert az öregdiákok parancsoltak a kisebbeknek. Ők meg feltétlen engedelmességgel tartoztak a nagyoknak.

Azért nem csupa gorombaságból meg nélkülözésből állt a kisdíákok élete. Vidámság is jutott azoknak, akikben eleven lélek lakott. Játék, móka, ugratás meg bolondozás is, ha nem estek nagy túlzásokba. A fegyelem legelső követelmény volt, és nem is ártott meg annak, akit ebben neveltek. A kezdeti nehéz évek után a nagydiákká lett Pistukák már maguk is taníthatták, mai szóval élve korrepetálhatták a náluk gyengébb, tehetősebb tanulókat. Így gyűlt a tudomány, gyarapodott és erősödött hitében a kollégiumi növendék. Aztán már más öltözék járt neki felsőéves korában, s talán gerundium is jutott a kezébe, hogy azzal védje meg magát meg a várost, ha tűz ütött ki valahol.

Pistuka mégis kislegény korában int nekünk búcsút, mert nem kívánunk neki szirupos boldog véget álmodni, ha már a sorsa alakulását nem is tudjuk. A gyermek gyönyörű ajándék. Még bármi lehet belőle, hiszen olyan az értelme, akár a viasztábla: bármit lehet rá írni. A felnőtteknek pedig kötelessége, hogy csupa szépet és jót írjanak azokba a tisztán szépre vágyakozó kicsiny lelkekbe. Csupa olyat, amit bátran magukkal vihetnek majd, mikor életük fonalát elvágja egykor a párka.

A jótevő neve is megörökítődik azokban a történetekben, amelyek a velük esett jótéteményekről szólnak. Ritka háládatlan ember az, aki ezt fel nem jegyzi a saját adóskönyvébe. Ezt ugyan senki sem kéri számon rajta, neki mégis illik számon tartania, nehogy komoly adóssághalmazokkal távozzon majd az élők sorából.

Pistuka boldogan olvassa a tanító úr könyvét. Oda és vissza. Neki nem félredobott holmi, untató kacat az érdekes könyv. Igaz, az ő korában még nem találták fel azokat az okosnak

mondott népbútító eszközöket, amelyek egysíkúvá teszik az érdeklődést, a környezetére figyelmetlenné és közömbössé az embert. Neki még megadatott a boldog belefeledkezés egy könyvbe, amely nem is az övé, csak használhatja, ameddig kölcsön kapta.

Pistuka sorsát természetesen nem kívánjuk másoknak, de az érdeklődését és a korai gyermekkorában felismert teremtő képzetét annál inkább. A modernkori nagyvárosi közöny és mások gunyoros megközelítése őt még nem érintette, és ma sem érintené, hiszen akinek a lelke és az értelme nyitott, azt soha nem hagyja közömbösen a mások sorsa.

Talán a túl sok fölösleges impulzus és ezek sorozatos és egyre gyorsuló felvillanása teszi, hogy a végén már az egész összekavarodik egy képi zagyalékká, ami értelmezhetetlenné válik az engedelmes szemlélő számára.

Döntse el, aki tudja, ám aki teheti, az inkább művelődjön kedvére! Műveltség nélkül robot az ember, gépies a világa. Minél több „sallangot” hagy el útközben, annál nagyobb űr keletkezik a lelkében. S ha még a képzelet teremtő erejét se használja, csak kukkolja mindazt, amit eléje tálnak villódzó képalakban, akkor bezárul a kör.

Az már nem a Pistukák világa. Szerencsére...

Lidi néni utazása

Lidi néni már régóta készült, hogy elmegy meglátogatni az övéit a városba. Csak azt nem tudta eldönteni, hogyan utazzék. A vasparipa félelmetesnek tűnt előtte, habár már mindenki azon robogott a nagy ismeretlen felé. Ő még várt, hátha akad egy váratlan fuvar, hogy valaki majd felveszi a szekerére, mert attól nem félt. Még a gyorsan vágtazó lovaktól sem, mert azokhoz hozzá volt szokva kora gyermekkorától.

Lidi néninek ügyes édesapja volt, aki szinte mindent előteremtett a családja számára. Fűrt-faragott, olykor eszkábált is, meg hát mindig megfogta a dolog végét. Nem ímmel-ámmal, hanem derekasan. úgy, ahogy kell. Szóval Lidi néni ebben a szellemben tanulta a munkát, ami faluhelyen hamar utolérte a legkisebb gyermekeket is. Volt is hozzá kedve. Mindig ott sündörgött a nagyok körül, hátha néki is a kezébe adnának valami dolgot, ezért hát hamarosan úgy is lett. Komoly iskola a falusi élet, a tanyasi meg még annál is szigorúbb. Az Isten háta megett nincs kéznél más, csak az Isten. Rá mindig lehet hagyatkozni, benne minden élőnek meg lehet bízni, de bizony még a holtaknak is, akiknek a sorsát már eligazította.

Aztán mikor már kezdett jobban menni a Kenéz család sorsa, Lidi néni édesapját katonának vitték. Háború volt, nem számított a család, az otthon hagyott síró gyermekek, menni kellett. Kenéz Gyula is bepárásodott szemmel integetett az övéinek, amikor a vasparipa nagy pöfögve elindult kifelé az állomásról. Talán emiatt a pillanat miatt sem szerette Lidi néni a vonatot. Bevésődött egy életre szólóan emlékezetébe az a pillanat, amikor az édesapját utoljára látta az életben.

Hiába lett vége a háborúnak, az ő drága apuskája mégse jött vissza. Helyette csak valami papírt hozott a postás, hogy máig kirázza a hideg Lidi nénit, amikor rágondol. Látta az édesanyja halottsápadtra váló arcát, a patakokban ömlő könnyeit, csak örömet nem látott rajta soha többé. Még akkor sem, amikor a gyermekek magukról megfeledkezve boldogan játszódtak, mert néki csak a könnyei maradtak meg a társtalanság. A gyermekeket egyedül kellett felnevelnie, és amikor már kezdett nagyon belegörcsülni, a nagyobb testvérek álltak melléje, hogy kivegyék a kezéből a dolgot. Nekik is szilaj élet jutott. Nehéz az árvák sorsa. Azt csak az tudja, aki megélte már azt a keserves életet, amit az jelent.

Lidi néni azért csak készült arra az útra. Már ajándékokra is gondolt, miket vihetne a kicsinyeknek. Igaz, tudta, hogy azoknak leginkább csak a játék kellene, de azt honnét vegyen? Nem is nagyon futna rá a kis pénzecskéjéből, így hát varrt nekik színes kendőcskéket, a nagylánynak meg egy szép varrottas inget. Szépen kimosta, napon szárította, hogy olyan illatos lett attól minden egyes darab, hogy megörülhetnek a városlakók. Ott még a levegő is rosszabb, mondják.

Készített, azaz félretett nekik szép piros almákat is, amiket a maga nevelte fáról szedett. No, majd ha elviszi valaki, hát az is egyszerűbb lesz, a házhoz szállítás. A szekeres ismerős csak elviszi az övéi házához, akkor tud nagyobb kosárral is vinni a jó falusi ennivalókból.

Lidi néni már régóta egyedül élt. Az ura meghótt, a gyermekei felnőttek, az unokák is máshol laktak, ritkán látta őket. Dolgozott mégis, ahogy megszokta kiskora óta. Ahogy az édesanyjától látta, meg az apjától is, amíg el nem ment a háborúba. Hogy a fene vitt volna el minden hadakozó népvezért, gondolta sokszor magában, ha erre gondolt. Csak az ura megélt volna, hogy ne kéne ennyire magányosan élnie, sóhajtozott magában, amikor éppen ráért sóhajtozni.

A legtöbbször persze nem ért rá, mert csinált ő magának dolgot, még akkor is, ha már mindent elvégzett. Este a konyhában vagy jó időben a ház előtt kukoricát morzsol, font is, szőtt is, amihez azért jobban neki kellett készülni, meg hát nagyobb helyet is igényelt. Máskor vajat köpült, túrófőzött, s ha már minden effélét elvégzett, kézimunkázott. Így készültek el azok a kendőcskék meg a szép varrottas ing a nagylánynak. Csak azt sajnálta, hogy miután az örege kihalt mellőle, a méheket át kellett adni a sógornak, mert ő nem értett hozzá. Pedig hogy szerette a zümmögésüket! Nyári délutánokon a kert végéből gyakran hallotta azokat a finom kis zizzenésszerű hangokat. No, a sógor elfogadta a kaptárakat, de aztán jócskán megfélekezett róla, hogy Lidi néninek is lökjön valamit a termésből. Csak a nénje hozott néha egy-egy csuporral nagy titokban, mert az ura nagy fukar hírében állott. Az nem adott volna Lidi néninek egy cöppet se!

Ha nem ád, hát nem kell megköszönni, gondolta olykor Lidi néni, de a testvérével azért csak meghányták-vetették a dolgot. Mert néha kell sütni kalácsot is nagyobb ünnepekre, azt meg hogy is lehetne méz nélkül elkészíteni?! Nem is torkoskodott Lidi néni, mint azelőtt, amíg az ura élt és ellátta a konyháját a csemegékhez való finom mézzel.

Mikor megöregszik az ember, már minden csak emlék, gondolta olyankor Lidi néni. Ha nincs társ, előjönnek az emlékek, a régi jó gondolatok, azok látogatnak meg, azok szórakoztatnak. Fel is vidult, valahányszor hazagondolt, a régi szép időkre, amikor még gondtalanul éltek ők mind, gyermekek. Mikor kicsi az ember, akkor meg úgy hiszi, hogy mindenkinek csupa vidámság az élete, sóhajtott egy nagyot. Aztán megösméri mind az élet töredelmeit s lehervadnak sorra az orcájáról a rózsák. Cserzett arcú, csontos kezű, meggörbült ujjú vénség lesz belőle, akire nem szívesen néznek rá a nála ifjabbak. De hát élni kell, amíg a Jóisten rendeli, ha tetszik valakinek, ha nem...

Lidi néni kívánsága mégis csak teljesült. Nem kellett az állomásra mennie a nagy kosárral, amiben a városba az ajándékait vitte. Az egyik ösmerős házaspárnak éppen Pestre kellett mennie, elvállalták hát, hogy magukkal viszik. Mások is utaztak velük, a szekéren nem valami kényelmes ülés esett, de hát ki bánta?! A visszautat is elvállalták, hogy magukkal hozzák, készülhetett Lidi néni nagy boldogan a hosszú útra. Az almás kosár mellett még vitt egy másikat is, amibe egy szép ludat meg egy kácsát ültetett be, hadd örüljenek nekik!

Jó korán hajnalban indultak, hogy még estére meg tudjanak térni. Egyikük sem akart Pesten háltni. Ki tudja, milyen körülményben élnek az övéik, és hát az öregeknek a legjobb otthon a saját vackukon. Még az állatokat elvállalta egy-egy szomszédasszony vagy egy rokon, de hát a jószág is annak engedelmeskedik jobban, akinek a kezéhez szokva van.

A kutya idegesen járt-kelt körülötte, amikor a szekér megállott a ház előtt és látta, hogy a gazdasszonya menni készül. No, hát mi lesz akkor övélek, szegény háziállatokkal, járhatott az eszében, de nem ő volt az első gondja a néninek, hanem hogy ne okozzon semmi fölösleges gondot az ismerősöknek a cihelődésével. A kutya fejét megsimogatta, rábízta a házat, a kosarakat kicipelte a szekérhez, ahová segítettek neki felpakolni, aztán már indulhattak is. A kutya le- s fel rohangált a kerítés mellett, amíg el nem tűntek szem elől, aztán nagy búsan lehevert a ház elé. Csuda nagy gondban volt, nem értette a dolgot. Lidi néni nem magyarázott neki sokat, hiszen csak egy oktan állat, de ő azért még követte egy ideig a szimatjával a gazdasszonyát, a füle is sokáig érzékelte a távolodó hangokat, aztán bekövetkezett a nagy bizonytalanság.

Nagy bánatában a macska lelt rá. Hozzátörleszkedett, ahogy szokta, majd összegömbölyödve az oldalához heveredett. Ő könnyebben vette a dolgot. Ha úgy tetszett neki, bármikor kimehetett a portáról, csavaroghatott, más macskákkal megbeszélhette, azaz miákolhatta a dolgot, csak szegény kutyának kellett őriznie a házat. De az az ő dolga, a macskáké meg az, hogy elirtsa a háztól az egereket. Egyiket is, másikat is dicsérték érte, ha ügyesek voltak, így most nem akadt más dolguk, minthogy egymást vigasztalják és végtelenül hosszúnak tűnő időn keresztül várják vissza Lidi nénit a városból.

Azért nem volt az olyan végtelenül hosszú idő, amit magukban kellett tölteniük. Mikor megvirradt, a napfény egyre jobban betöltötte az udvart, hogy csak úgy csillogott tőle a ház apró udvari ablaka, átjött a szomszédasszony. Kieresztette a tyúkokat, kacsákat, libákat, enni, inni adott nekik, aztán ellátta a visítózó disznót is, megfejte a tehenet, a tejet bevitte a házba, egyszóval dolgozott Lidi néni helyett. No, ez már tetszett a macskának is, mert kapott friss tejet, szorgosan dörgölőzött is Erzsók néni lábához. Ő viszont nem rajongott a macskákért, el is hajtotta magától a hízelgő állatot.

Aztán megint csend lett. Erzsók néni hazament, hogy a saját jószágaival is foglalkozzék. A házat és a kaput gondosan bezárta, úgyhogy a jószágoknak volt min törni a fejüket megint. A kutya csak lődörgött, a macska elment dolgára a padlásra, a baromfiak meg hangoskodtak egymással.

Lidi néni közben Pest felé zötykölődött már a társasszekéren, vagy minek is lehetne nevezni ezt a kettős ülésellátott járművet. A gazdának jó lovai voltak, így jókor megérkeztek a nagyvárosba. Mások, akik velük tartottak, hamarébb leszállottak a szekérről, Lidi nénit viszont elszállították a gyermekei házához, ahogy megegyeztek. Estefelé jönnek megint érte, hogy valamikor késő este, de hazaérjenek.

Lidi néni csak ámult a nagy zaj, hangoskodás hallatán. Meg hogy mindenki tülekszik, senki nem megyen, csak rohan, mintha menekülne valami elől. Micsoda népség, gondolta magában, de aztán csak nekiindult, hogy a gyermekeit megláthassa. A házmester egyből ott termett és megtudakolta, kit keres. Segített Lidi néninek bevinni a nehéz kosarakat, lerakta a lánya ajtajánál, aztán megjelentek a gyermekek, akiket Lidi néni összevissza csókolgatott. Igaz, aztán kiderült, hogy az egyik szomszéd gyermeket is megszeretgette, aki az ő unokái közé vegyülve szaladt elébe, merthogy együtt játszottak.

No, hát elbocsátotta magától az idegen gyermeket, és volt nagy kacagás, hogy a nagymama nem ismeri meg a saját unokáit. Még jó, ha sose jöttök hozzám, drága gyermekem, jött a válasz, mert Lidi nénit se kellett féltetni egy kis nyelvi csatától.

A kosarakat becipelték a lakásba, ahol Lidi néni a lányát is megcsókolgatta, hogy még a szeme is könnybe lábadt. A kacsá meg a liba ugyan hangoskodtak, mert megrémítette őket a nagy zivajgás, de egyelőre kipányválták őket az udvarra. Gyorsan meg is kellett itatni őket, mert hát ki látott még kácsát, libát víz nélkül tengődni?! De már nem sokáig lehetnek ott. Nem ösmerős nekik a hely, a gyermekek is bosszanthatják őket, úgyhogy hamar betelik majd a sorsuk ezeknek.

De azt már nem Lidi néni fogja intézni. Ő, ahogy meglátta a gyermekeket meg a lányát, már gondolatban készült is visszafelé. Hiába marasztotta volna a lánya, hogy maradjon náluk pár napig, nem lehetett bírni vele. Folyton kérdezgette, hány óra van, mert azon se tudott eligazodni. Otthon már a nap járásából, a fény változásából tudta, mennyi az idő, de itt, ebben a fene nagy bérházban, annak is a földszintjén ritka vendég a napfény. Mintha mindig csak oldalvást sütné be valamerről. Itten több az árnyék, mint a fény, állapította meg Lidi néni magában. De hát mit lehet tenni, ha a fiatalok itt akarnak élni Pesten? Ő bizony nem hagyná ott a házacskáját meg a kertjét! Itt semmi nem terem meg, hanem mindent a piacon kell megvenni. Sok pénz is elmehet arra... szegény gyermekek, vajon esznek itt rendesen?

Lidi néni nem sokáig volt egyedül a gondolataival. A lánya átszalajtott a gyermekeket, hogy szóljanak a testvérének, itt a mama, jöjjenek át. Lidi néni akkor szétoszthatta a nekik varrott ajándékait, a szép piros almákat meg a kemencés süteményeit köztük. Csak a nagylány nem volt még sehol, pedig folyton azt leste. A végén még úgy kell visszamenjen, hogy nem látta, örül-e a szép varrottas ingnek Katika.

A gyermekek hívták sétálni Lidi nénit, de ő csak annyit felelt erre, hogy neki elég volt az a lárma, amit eddig hallott. Neki majd széthasadt a feje, nem akarja hallani még egyszer. A házakat látta ő, mit nézzen rajtuk? Ő inkább maradt és beszélgetett kicsit a lányaival. Segített Mártuskának főzni, de utána is csak az ajtót leste, mikor jön már érte az a szekér.

Lidi néni nem tudta élvezni igazán ezt a látogatást. Valósággal tűkön ült, s mintha elvesztette volna az időérzését, hol az egyik, hol a másik gyermeket szalajtott, nézze már meg, nem érkezett-e meg érte a Kovácsék szekere. Nem volt neki semmi baja, csak az „öreges betegség” kínoztta: előbb ide vágyott, de most már, hogy meglátta az övéit, s hogy mind

rendben vannak, hát meg is nyugodott, jobban mondva dehogy nyugodott ő meg, onnantól az gyötörte, mi van a jószágaival. Hazavágyott, no. Pedig Erzsókra rábízhatta a portáját, ellátja ő hiba nélkül, abban biztos lehet.

Aztán addig várta türelmetlenül azt a szekeret, amíg valóban meg nem érkezett. Beállt a ház elé, Lidi néni meg csak úgy kufurcolt kifelé a nemszeretem pesti házból. A gyermekek csöstül utána. Mára csak Mártuska kísért ki, mert Katinak haza kellett mennie, hogy a saját háztartását rendben tartsa.

Csak a nagylányt nem látta viszont Lidi néni. De talán jobb is, hogy nem látta, milyen arcot vágott az ő szép varrottas ingéhez. Ő már pesti nagylány volt. Pestiesen beszélt, igyekezett felvenni a szokásokat is, és hát masamód volt egy kalapszalomban. A lekezelt vidéki lányból szép kisasszonyféle lett. Lidi néni biztosan megdöbbenett volna, ha meglátja, miféle ruhákat hord. Mert akkor rá kellett volna ébrednie arra is, hogy az ő vérét elrabolta tőle a romlott nagyváros.

No, hát ettől mentette meg őt az a szekérsörgés meg a gyermekek rajcsúrozása, hogy bár némi hiányérzettel a szívében, de mégis csak hazafelé vette az útját. A szekér most könnyebben haladt, megszabadult a sok tehertől, amit az utasok magukkal vittek ajándékba vagy eladni a piarcon.

A levegő hűlt, Lidi néni összehúzta magán a nagykendőjét. Hideg szél támadt, de jó irányból, mert a hátuk megett fűtt, valósággal segítette, tolta őket kifelé a városból és irányította őket hazafelé, szeretett falujukba. Kissé szótlanabbá váltak, és Lidi néni most már egyedül ült a hátsó ülésen, mert a többiek elmaradtak. Ki tudja, talán azok is új életet akarnak kezdeni azon a romlott Pesten...

Alig várta, hogy hazaérjenek. Az ember mindig másra vágyik, mint ami számára adatott, vélhetné a jámbor olvasó, de ne feledjük: egy anya csak nem szakíthatja ki a szívéből a gyermekeket, akiknek életet adott! Valósággal széttépik a családot, mikor elmennek a háztól, pedig ez az élet rendje. Ahogy egykor vándorló őseink, úgy az ifjabb nemzedékek is útra kelnek egykor, hogy aztán bizonytalanságban hagyják az öregeket: látják-e őket valaha?

A kutya majd megőrült a boldogságtól, amikor már messziről meghallotta a szekér sörgését, majd az ismerős illatokat is érezni kezdte a távolból. Rohangált fel-alá, mintha megkergült volna, aztán mikor Lidi néni sörgött a kapukulccsal, már ott is volt és csak úgy reszketett a horpasza a nagy örömtől. Kovácsék nem sokat időztek, ők is vágytak már haza a sajátjukba.

Lidi néni beeresztette a házba a kutyát is meg a macskát is. Azt senki ne kérdezze, honnét tudta a macska, mikorra kell hazaérnie, de egyszer csak ő is ott termett. Az ajtó előtt várta Lidi nénit és remélte, hogy egy időre bemehet vele. Aztán mikor már lobogott a tűz, amit a macskák annyira szeretnek nézni, összegömbölyödött a tűzhely előtt és békésen dorombolni kezdett. Lidi néni hozott a kamrából a félretett tejből, melegített kicsit. Megetette a jószágokat, tett-vett egy darabig, de úgy eltörődött az úton a szekerezéstől, hogy inkább

aludni vágyott. Kitessékelte hát az állatokat, és ezek nem is bánták. Ivott egy csupor meleg tejet ő is. Jólesett neki a meleg ital, s aztán megmosdott, hogy az út porától meg attól a pesti szagtól megszabaduljon.

Mindenütt jó, de legjobb otthon, mormolta még magában, miután elmondta ez estéli imádságot. Arcok zsongtak előtte, gyermeki hangok, a lányai öröme, hogy mégis csak újra látták egymást, s aztán lehullt a sűrű éj. Sütött a hold, beragyogott a kicsiny ablakon az ezüstös fénye, de Lidi néni már nem látta. Csak a reggeli nap harsány ragyogása ébresztette fel.

„No, hát ez már jól van” – morfondírozott magában. „Hálát adok a Jóistennek, hogy ez még megvan, ez a kicsiny ház meg a saját otthonom.”

Mintha valami mégis megváltozott volna. Egy kis bánat mégis megülte Lidi néni örökké derűs lelkét. Mintha abból téptek volna ki egy darabot, úgy érezte. „Hiányoznak, hát persze, hogy hiányoznak... de ki bírna megszokni ott, abban a nagy kőrengetegben? Nem, nem, csak maradjon mindenki a saját házában, ha már így döntöttek, hogy ők ottan élnek.”

Aztán nem volt tovább min őrlődnie. A macska máris ott nyújtózkodott a pitvarban, a kutya boldogan csaholva várta, a disznó meg úgy visított az ólban, mintha disznótorra készülne a házban. Bőgött a tehén, hangoskodtak a baromfiak, az udvar, a porta meg az ólak csupa élet volt.

„No, hát megjegyzést tettem arra a pesti zajongásra, amiben tennap vót részem”, gondolta Lidi néni halványan elmosolyodva, „de azért van itten is elég zaj, mikor éhesek az állatok. Ha ezt meghallanák a gyermekek, vajon mit szólnának hozzá?

Miközben a dolga után nézett Lidi néni, még egyszer a nagylányra gondolt, akivel nem sikerült találkoznia. „Vajon micsoda élete lehet annak a lánynak?”

Töprengés helyett aztán már csak járt a keze, sürgölődött, ahogy szokta. Minek törni az embernek a fejét olyasmin, amit nem tudhat, meg amúgy se tudna rajta változtatni?

Még nem is sejtette, hogy a nagylány, akinek azt a szép inget varrta, hamarosan különös ajándékkal fogja meglepni Lidi nénit. Nem volt ugyan szép tőle, mert hát szégyent hozott a családra, de a gyermek a dédikéjéhez került. Városon nem mutogathatták, a gyámügy is felfigyelt volna rá, a feslett életűektől a legtöbbször csak elveszik a gyermekeiket. Aztán meg minden csoda három napig tart. Lidi néninek olyan társasága lett, hogy évekig nem ért rá unatkozni. A kis Szidike bearanyozta napjait. Ugyanolyan vidám, eleven gyermek lett belőle, hogy a falubeli gyermekek szívesen fogadták be. Csak néhány mogorva vénasszony morgott utána, hogy mit keres a templomban ez a zabigyerek, de Lidi néni már nem törődött vele.

A gyermek akkor is Isten áldása, ha nem várják kitörő örömmel az érkezését. Mit tehet ő arról, mit műveltek a szülei s hogy viselkedtek övéle?! Ahogy megszokták, már nem az anyját meg az apját emlegették, hanem mindenkinek csak ő volt a Szidi néni kis dédunokája.

De a vasparipára akkor se ült fel Lidi néni. Aki akar, jöjjön érte, mármint a gyermekért, de csak látogatóba. Neki már olyan, mintha ő szülte volna. Igaz, édes szülének kissé már vénecske volna ő, de ki gondol avval? S hátha még a betűvetést is ő taníthatná meg neki?

Mikor Lidi néninek ilyen kétkedő gondolatai támadnak, a legtöbbször mégse a kétség győzedelmeskedik a tudás fölött, hanem a remény. Bizony, ő vezette először iskolába is a kis Szidikét, akiből ugyanolyan szorgos kis konyhai segédszemélyzet lett, mint Lidi néni volt. Csak ő nem az édesanyja mellett, hanem a dédikéjével.

A család még annyit se látogatta, mint eddig. Tudták, hogy nem hagyhatnák magyarázat nélkül a faluban, honnét került az a kis poronty Lidi nénihez. Városban gyakran megesik az ilyesmi, de nekik nem az számít, hanem hogy éppen velük, az ő családjukkal, az már más!

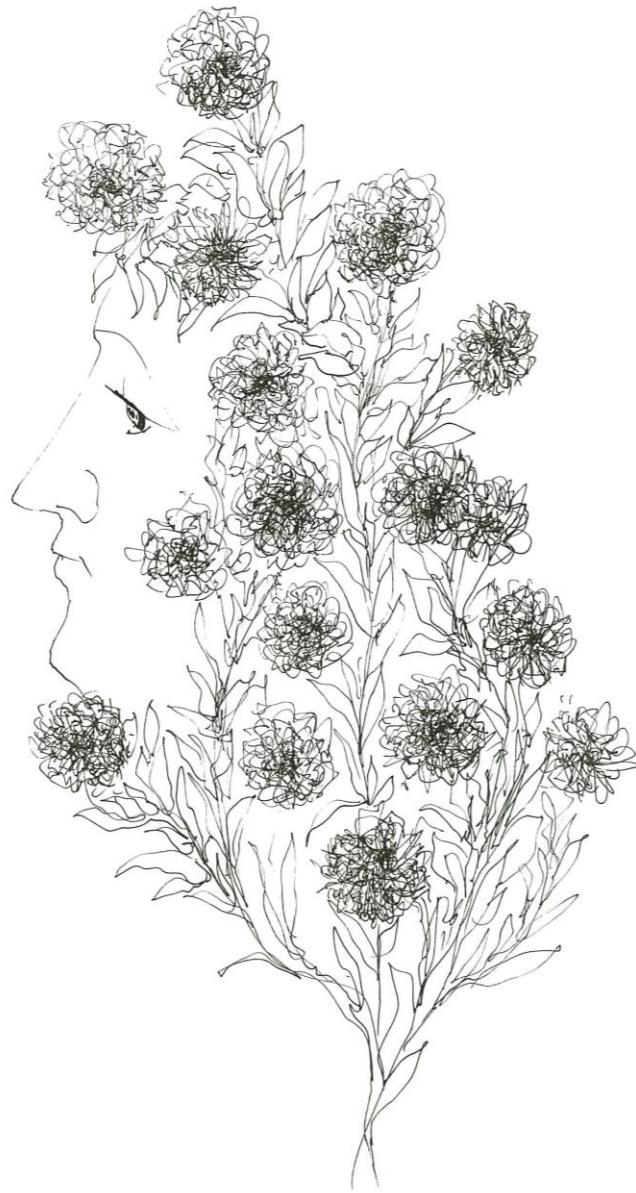
Szidike előbb nem sokat tudott a saját élettörténetéről. Ő csak a dédike meséit hallgatta, és Lidi néni nem tanított neki cifra históriákat, csak olyanokat, amiket a saját nagymamájától meg az édesanyjától hallott. De mivel a gyermek az iskolában jól tanult, a tanítóék már kezdtek gondolkodni rajta, hogyan szerezhetnének neki valami lehetőséget, amivel kijuthatna ebből a kilátástalan életéből. A dédanyja se él örökké, mi lesz vele, ha magára marad szegény?

Talán az apácák magukhoz vennék, de mit tegyenek, ha reformátusnak keresztelték az árvát? Aztán mégis csak jutott neki egy kicsiny lehetőség, amiből, ha jól nem is, de megélhetett. A lehetőség neve tanítóképző volt. Ott már lányok is tanulhattak, kellett a tanerő a háború után, mert sok férfi odapusztult a nagy kutyaszerbiázásban.

Lidi néni őt is sírva búcsúztatta, akár a lányait egykor. Érezte, hogy neki már nem sok nap jutott az életből, hát el kellett engednie a szívének talán legkedvesebb neveltjét. Szidike is sírt, de menni kellett. Vonzotta a szebb városi élet, és valahogy el lehetett intézni, hogy az anyakönyvezéskor árvának jegyezzék be a matrikulába. A tanító házaspár segítette ebben. Bűn, nem bűn, ki emlékszik majd arra később, ha ez a kis élet egykor felnőtte cseperedik? Fő, hogy ne vigye magán tovább az anyja bűnének jegyét. Azokban a nehéz időkben, amikor sok volt a hadiárva, meg a fél ország kivándorolt Amerikába, nem az volt a legfőbb gond, hogy egy csillogó szemű kisleány melyik eltűnt embernek a leánykája.

Lidi néni még egyszer útra kelt, hogy Szidikét láthassa. Akkor is székéren vitték, de azt az utat már nem heverte ki többé. A kislánynak vitt egy kis elemózsiát meg a nagy szeretetét, amivel örökké visszavárta, de a faluba visszatértét már nem érhetette meg. Lidi néni meghűlt az utazás közben, ágynak esett, de ahogy élt, csendesen, úgy is távozott az élők sorából. Már mind meg volt meredve, mondta a szomszédasszony, aki naponta látogatta. Letelt az ideje, amit becsületesen leszolgált, mondták a falubeliek.

Az égi útját már mindenki elképzelheti, aki tudja, hogyan távoznak a szép életet élt öregek. Minek azt sokat firtatni? Földi élet után égi élet, biztosan ez jár ki Lidi néninek...

FRIÖK 2020

A Santa Catarina utolsó útja

Rozzant, ócska teknő volt már az a tengeri bárka, amely ezt a büszke, szép nevet viselte, de rá nézve senkinek nem a kegyes szent neve meg az imádságok jutottak az eszébe, hanem inkább azok a szitkok, amikkel valósággal betérítették már élete vége felé. Szidták a matrózok, a rakodómunkások, de még a hajósinasok is, akiknek nem volt egyéb tapasztalatuk szebb hajókon, csak ez az öreg tengeri jármű, amit a vele járó szitkokkal együtt örökölt egy nemtörődöm úr, akit csak a pénz érdekelt.

No, hát azt ugyan nem sokat kerestek neki a részeges matrózok, és a tengeri szállítás napja is mintha leáldozóban lett volna, egyre kevesebbet hozott Pedro Jiménez úrnak a konyhájára. Szidta ő is eleget az alkalmazottjait, hogy nem tudják megemberelni magukat és normálisabban kereskedni. Vagy legalább gyorsabban elszállítani a megrendelt portékákat, mint mások a konkurens cégeknél. De nem ért az semmit. A matrózok nem változtak semmit, a vén bárka meg úgy nyikorgott a szélben, akár a vénemberek térde. Mintha maga a hajó is csak kegyelemért könyörgött volna, csak rítt és mondta, mondta a magáét, ahogy az öregasszonyok is szokták, mikor rájuk jön a sok keserves emlék... hogy mikor veszi már őket magához az Úristen...

A név pedig kötelez. Egy ilyen nemes úrhölgy nevével nem szabad visszaélni. Korholta is az embereket Jiménez úr eleget, de azokat csak az ital meg a nők érdekelték. A sapkájukat levéve szalutáltak ugyan neki, de aztán, ha elment dolgára, minden úgy folyt tovább, ahogy azelőtt. Érezték, hogy úgy a hajó, mint a gazdája ideje hamarosan lejár, és ők akkor kereshetnek maguknak másik alkalmazót, akihez elszegődhetnének.

A sok átok, szitkozódás, csúf szavak szinte még jobban megterhelték a Santa Catarinát, mint maga a rakomány. Már csak vánszorgott, engedetlenkedett, mint a kisgyermek, ha dacolnak a szülői akarattal. Ha jobban odafigyelnek rá, megértették volna, hogy kiöregedett és pihenni vágyik. Jobb lett volna eladni valamelyik múzeumnak, amelyik efféle öreg bárkákat gyűjt. De miket is beszélek, hiszen akkoriban még nem is voltak efféle múzeumok! A hajók vagy dolgoztak, vagy elsüllyedtek valahol messze, távoli utakon, hogy aztán soha többé ne lássa őket senki. A tengerészek imádták a tengert és valahogy nem féltek a gondolattól, hogy egykor őket is magába fogadja a végtelen vízanya, aminek ők tudták. Csakis nőnemben emlegették, soha nem gondolták férfi istenségnek.

A Santa Catarina meg cipelte a terheket, vonszolódott, hiába hajtották volna jobban. Kényelmetlenek voltak a kajütök is odalent. Volt, aki jobb' szeretett a fedélzeten hálni, hiába volt ott mindig hidegebb az éjszaka. De a friss tengeri szél tisztább levegővel bocsátotta rájuk az álmot, hogy frissebben ébredtek tőle, mint a hajó gyomrában az állott levegőjű fülkékben. De mégse jutott az eszükbe, hogy egy hálaimát mondjanak érte, csak felkeltek és mentek tovább szolgálatra, és csak szitkozódtak és szitkozódtak, mintha az esett volna jobban a lelküknek, nem a tiszta szívvel elmondott fohász.

Azt azért nem lehet rájuk mondani, hogy hitetlenek lettek volna. Gyakran vetettek keresztet, mikor viharba kerültek, de amint elmúlt a veszély, már megint csak a trágár beszéd járta közöttük. Szidták a hajót, a hajósinasokat, az éghajlatot, a széljárást, mindent, ami csak az eszükbe jutott. A kapitány meg őket reggeltől estig.

Szerda reggel volt és éppen délnek tartottak. Túl hosszú utakra nem küldte őket don Pedro, aki azért mégis csak tisztában volt a saját hajójával. Talán épp ez bosszantotta annyira a matrózokat, akik szerettek volna Afrikába meg Európába is eljutni, de nem volt hozzá szerencsájük. Avval nem gondoltak, hogy ha mégis neki kellene indulniuk távoli utakra, azt már nem bírná ki ez a bárka, s akkor ők sem térnének meg soha a családjukhoz.

A kapitánynak valahogyan nem tetszett a tenger azon a reggelen. Olyan csúf fénnel kelt fel a nap, hogy ránézni is rossz volt. Vörös fénye, akár a páviánok fenéke, a tengert meg valósággal felingerelte. Mint az apró korbácsütések, úgy sújtották a hajót a szemben feléjük haladó hullámok, amelyek hisztérikussá fokozódtak, egyre csak nőttek. Aztán a nap is eltűnt. Elbújt az ólmos szürke felhők mögé, ettől a tenger színe is kopottas szürkére változott.

Nyílt tengeren haladva, izgatottan felkorbácsolódó vízen nem lehet csak úgy irányt változtatni. Pedig a kapitány úgy érezte, hogy most jobb lenne visszafordulni és a legközelebbi kikötőben meghúzódni a tenger közelgő dühe elől. Próbálta nyugatabbra fogni az irányt, mégse lehetett. A szél velük szemben egyre erősödött, már bömbölve tombolt. Nincs mit tenni, haladni kell az előre kijelölt útiránynak megfelelően.

Sánchez kapitány minden tapasztalatával feszült neki a feladatának. Ő se volt már kezdő, a Santa Catarinát úgy ismerte, akár a tenyerét. Ám azt is tudta, hogy a természet erői jóval hatalmasabbak az emberi erőnél, így hát ő már nagyon régen nem akarta legyőzni a tengert, hanem csak élni az általa nyújtott lehetőséggel.

A szél orkán erővel tombolt. Mintha ráordított volna az emberekre, hogy vele ugyan ne dacoljanak, mert ezen a helyen ő az úr. A tengernek már az a szürke, ezüstös színe se látszott a sok tajtéktól. Tiszta tejfehér volt az egész, akárha egy hatalmas dézsa tejszín tetején kellett volna navigálnia a hajót Sánchez kapitánynak. Aztán szakadni kezdett az eső.

A roppant déli szél, amely egyenesen az Antarktisz felől tartott a Santa Catarina irányába, úgy recsegtette-ropogtatta a vén hajó elemeit, hogy egy hajózási tapasztalattal nem rendelkező utas rögtön pánikba esett volna tőle. A legénység azonban nem. Csak tette a dolgát, szinte közömbösen, most mégis serényen.

Hatalmas hullámok hasították a vizet. Toronymagasságú vízoszlopok emelkedtek, azokon siklott a Santa Catarina, hogy aztán lefelé csusszanva haladjon a mélység felé, amely a hullám alján várta. A kapitány ügyesen navigálta a bárkát, már megint felfelé haladtak az óriási hullám derekán a nem is tudni, mekkora magasság irányába. Le- s fel, akár a hajóhintán, vagy mint a síelő a hó hátán, ügyesen manőverezve.

No, ha a személyzet elégedett volt is a kapitány teljesítményével, nem úgy a tenger. Már úgy ordított, mint egy hatalmas mesebeli szörnyeteg. Akár a sárkány, amelyik fel akarja falni az idegen betolakodókat a birodalma kapujában. Dühös volt, hogy annak ellenére, hogy ő ilyen hangosan figyelmezteti őket, mégse tángítanak.

Mentek volna ők, akármerre is, csak már nem lehetett. A haragos, jeges szél még nagyobb rohamokat intézett a hajó ellen. Ez most már a matrózokat is megrémítette, ez viszont a kapitányt idegesítette. Akár az ostoba nők, csak pánikolni tudnak, gondolta magában.

Pánik ide vagy oda, már többen a mentőcsónakok közelében próbáltak elhelyezkedni. Igaz, ekkora viharban annyit se érne, mint ez a sokat tapasztalt hajó, konstatálta a helyzetet a kapitány egyetlen szemvillanással.

De már nem is volt mit. Hatalmas reccsenéssel adta meg magát a Santa Catarina a jeges szél korbácsolta hullámok erejének. Már nem volt több ereje. Többen a vízbe estek, mások a mentőcsónakokat próbálták vízre tenni. Azok közül is többeket elragadt a dühöngő tengerár.

A kapitány se tartotta többé a kormánykereket. Amikor a hajó kettétört a hatalmas ütéstől, elvesztette az egyensúlyát és a fülke üvegének vágódott a feje. A betörő hideg víz érintését még érezte, de álétan sodródott tovább, ahogyan a többi ember is, akik közül többeket elragadtak a cápák.

Sirályok, vihardarak vijjogtak, mint a siratóasszonyok a halottas házban. A Santa Catarina pillanatok alatt süllyedt el. Két fiatal matróz sodródott valahol a víz tetején ugyanabba a deszkába kapaszkodva. Nem is biztatták egymást csak úsztak és vitte őket a víz valamerre.

A vihar még jó ideig tombolt, de amint a vén bárka lesüllyedt a tenger fenekére, mintha megnyugodott volna. Megkapta az ebédjét, gondolhatná valaki, aki nem érti a hatalmas természeti erők működési elvét. A félelmetes erejű tengeri szörny úgy csendesült el, akár egy jóllakott állat. A hullámok még erősen mozogtak egy darabig, aztán azok is kisimultak. A víz színe ezüstösre váltott, aztán nemsokára megjelent az első napsugár a félrehúzódo felhőfüggöny mögött. Vele együtt az ég kékje is valami templomi áhítatot sugallt.

Csak miután teljesen kitisztult az ég, akkor vált láthatóvá, hogy nem is tartottak annyira messze az argentin partoktól. A két szerencsés fickót, akiket fürge frissességgel sodort tova a szél a szerencsétlenség közeléből, éppen ott halászták ki a part közelében lakók, de már csak az egyikük élt.

Pablo Matanzas soha többé nem szállt hajóra és nem káromkodott. Visszament a falujába, ahol gyakran kérdezték, hogy történt, hogy ő megúszta a balesetet, de nem szívesen beszélt róla. Elég volt, hogy ő tudta, milyen egy igazi tengeri vihar. A nyakában láncon viselt keresztet soha nem vetette le. Azt mondja, amikor abban a rettenetes viharban küszködtek

az árral, ő egyfolytában csak imádkozott. És azt is, hogy amikor már félájult volt az izgalmaktól meg a hidegtől, megjelent neki a guadalupai Szűz, ő segítette partra.

Mikor a társáról kérdezték, csak annyit mondott a fejét leszegve, hogy őt bizonyára elhagyta a hite. Ő nem látott semmit, pedig ugyancsak szépséges égi jelenség volt. Egyszer csak szétnyíltak a felhők, előbukkant az ég csodás kékje és a felragyogó napban maga a Szűzanya tűndökölt. Mintha feléjük nyúlt volna a kezével és egy egyszerű mozdulattal a partra tette őket. Máig se érti, hogyan lehet valaki egyszerre odafent, abban a mennyei magasságban, hogy közben a keze meg leérjen a földre, vagyis a hullámok tetejéig? Mint ahogy azt sem, hogy miért volt fontos a Madonnának két olyan részeges, nőfaló, káromkodós matróznak az élete, hogy nem hagyta odaveszni.

Igaz, a barátját mégse mentette meg. A partig még kijutott, de már nem volt benne több élet. Amíg az emberek partra húzták, Pablo meg csak szorongatta a nyakában függő keresztet, amivel egykor a keresztanyja övezte. Jelentéktelen kis apróság volt, csak egy babalánc, mondták neki sokszor fitymálva, de neki mégis az volt az egyetlen amulettje. Kicsi volt, senki nem akarta elvenni tőle. Ha meghal, azzal együtt temessék el, kérte a családját. Az talán megvédi még odaát az öröklétben is.

Jiménez úr nem sokat bántódott az öreg Santa Catarina után. A rakományt ugyan sajnálta, de a nagyobb vesztes az a biztosítótársaság volt, amelyiknél nemrégiben kötött biztosítást a vén dörzsölt pénzember. Ha nem jön az a vihar, talán ő maga küldte volna a tenger fenekére azt a rozzant, öreg bárkát, mondta nagyot legyintve.

Egy darabig még vizsgálódtak ugyan utána, de nem tudtak rábizonyítani semmit. A hajót még csak-csak, de a legénységet már csak nem süllyesztette volna el a vén róka. Úgy járt, mint azok a férfiak, akik váratlanul magas értékű biztosítást kötnek a kivénhedt feleségükre.

Egyszer meglátogatta Pablo Matanzast a falujában. Hívta, hogy menjen hozzá újabb szolgálatra az újonnan beszerzett hajójára, de a kiszolgált matróz soha többé nem állt kötélnek semmilyen ajánlatra.

Már az európai vagy afrikai úticélok se kecsegtették többé. Mikor a Santa Catarina elsüllyedt, ő látta, hogy odalent nem a tengeranya várja a matrózokat, ahogy hitték, hanem maga a pokol. Az okáda azt a rengeteg tajtékot feléjük.

És ugyan ki akarna egy éppen rókázó szörnyeteg torkába kerülni?...

FRIDEL 2020

Dologtalanok

Enyhe tavaszi szél fújta fura dallamokat a városka utcáin és terein át. Most mindenkinek jó kedve volt, még az örökké morgó vénembereknek és a pletykafészek vénasszonyoknak is. Virágoztak a fák. Szinte minden egyszerre virágzott, mint amikor hirtelen tör rá a tavasz a városokra és falvakra, egyáltalán az egész világra. Minden csupa virágillat és virágszirom volt. Még a járda is, ahol egy fiúcska sétált a nagypapájával. Egy darabig kerülgették a sok rózsaszín szirmot, mintha nagy illetlenség volna rájuk tapodni, de a szél csak ellenkezett velük. Folyton a lábuk alá fújta, a kisfiú legalább így érezte.

A nagypapa csak a keze szorításával érezte, hogy már nincs mit tenni, az úttestre nem léphetnek le a virágok elhullajtott szőnyege elöl, és a kisunoka mindent pontosan érzékelte. Már ő se kerülgette tovább a szép virágszirmokat, csak ment engedelmesen a nagypapával, akivel sétálni valóságos élvezet volt.

Az öregúr tudott mindenféle mesét és érdekes történeteket. Neki mindig lehetett kérdéseket feltenni, akárhányszor is. Ő soha nem vesztette el a türelmét, nem jött ki a sodrából, mint néha a szülei, akik folyton csak rohantak és gyakran fájt a fejük. A kis Frici nem értette, hogy lehet ez, de hamar megtanulta, hogy olyankor ne háborgassa őket. Tőlük nem is kérdezett annyit, mint a nagypapától.

Testvére nem volt, pedig már szinte minden kis barátjának volt legalább egy vagy két kistesója. Mikor efelől érdeklődött, csak megsimogatták a feje búbját és olyanokat mondtak neki, hogy ő még kicsi és nem érti ezt, pedig ő mindent megértett, ha elmagyarázták neki. Úgy, ahogy a papóka, ez a kedves fehérbajuszos öregúr, akinek bezzeg soha nem fájt a feje!

Frici egyszer csak megtorpant. Kis kezével visszafogta a nagypapát is, aki ránézett és csak ennyit kérdezett:

-No, mi baj, kisunokám? Miért álltál meg?

Frici a járdára szögezte a tekintetét. Valami ott mászkált, ami nagyon hasonlított a méhecskékhöz, de mégse olyan volt. Aztán még több is. Az is furcsa volt, hogy nem futkároznak, mint a bogarak szokták a földön, hanem éppen csak vánszorognak, mintha nagybetegek volnának. A kis Frici nem értette a dolgot.

-Mik azok ott a járdán, nagypapa?

-Ó, azok dologtalan méhek, kicsikém. Meg fognak halni.

-De miért?

-Mert a többiek kidobták őket a kaptárból, ahol eddig laktak. Agyonszurkálták őket, mert már nincsen rájuk szükség.

-És miért dobták ki őket? Rosszalkodtak? – nyílt tágra Frici szeme.

-Nem akarnak dolgozni, mint a többiek. Talán nem is tudnának.

-Szóval ezek munkanélküliek? – nézte még mindig értetlenül a kis Frici a természetnek ezt a nagyon is természetes jelenségét. – Akkor miért nem engedték, hogy máshová menjenek? Miért szurkálták őket agyon?

-Mert a méheknek nagyon szigorú a társadalma, kicsikém – magyarázta a nagyapó. – Ott mindenkinek dolgoznia kell. Csak az maradhat a kaptárban, amelyik velük együtt gyűjti a virágport, hogy aztán mézet készítsenek belőle.

-Még nem feleltél, papa. Akkor ezek munkanélküliek?

-Dologtalanok, kisfiam. Herének hívják őket, mint azokat az embereket is, akik nem akarnak dolgozni.

-Dologtalanok – ismételte Frici, valósággal kószolgatva az újonnan tanult szót. – Ez nem azt jelenti, hogy nincsen mit csinálniuk? Hogy nincsen dolguk?

-Nem pontosan. Funkciójuk nincsen már a méhek társadalmában. Nem akarják őket, ezért kitessékelték a kaptárból.

-De miért szurkálták őket agyon? Kártékonyak voltak?

-Nem kártékonyak, csak dologtalanok. Már csak henyéltek és fogyasztották az értékes mézet, amin a többiek annyit dolgoztak, serénykedtek. Az ennivalóért viszont mindenkinek meg kell dolgoznia.

-És mi történik azokkal az emberekkel, akik nem akarnak dolgozni? – faggatta Frici a nagyapót. – Őket is kidobják és agyonszurkálják a többiek?

-Nem, kicsim. Az emberek nem ölik meg ezért a társaikat.

-Hanem mit csinálnak velük? – türelmetlenkedett most már a kis Frici.

-Legtöbbször semmit. Valahogy csak megélnék.

-De hogy? Valaki enni ad nekik?

-Igen, kisfiam, pedig nem helyes. Nekik is dolgozniuk kellene.

-És miért nem dolgoznak? – töprenkedett Frici.

-Nem szeretnek dolgozni. Valamikor kisebb korukban nem szoktatták rá őket a helyes életrendre. Volt valaki a családjukban vagy a barátaik közt, aki mindig elvégezte helyettük a teendőiket. Ők meg ellustultak, és később is csak rá akarnak akaszkodni másokra, hogy őket dolgoztassák maguk helyett.

Már elég régóta álldogáltak a járdán, az emberek kerülgették őket. A nagypapa indulásra noszogatta Fricikét.

-Gyere, kicsim, hagyjuk őket. Ezeken már nem lehet segíteni. Ne nézzük végig, hogy halódnak szerencsétlenek!

Fricike csak lassan szánta rá magát az indulásra. Egy darabig még nézte, hogy vánszorognak a kidobott méhek, aztán rájött, hogy a nagyapónak igaza van. Mint ahogy máskor is, mindig. Lassan elindultak. Frici engedelmesen követte a nagypapa lépteit. Egy darabig nem is nagyon szóltak egymáshoz. Mindketten a gondolataikba merülve rótták az utat.

Frici törte meg a kettőjük közé telepedett csendet.

-Mondd, papa, a szomszéd Pista bácsi is dologtalan?

-Mondhatjuk így is – felelt elgondolkodva a nagypapa. – Pedig valójában egy korhely alak, aki a feleségével tartatja el magát.

-És a Manci néni nem fogja agyonszurkálni a Pista bácsit ezért? – kérdezősködött tovább Frici gyerek.

-Remélhetőleg nem. Már mondtam, hogy az emberek közt nem szokás ez a szurkálódás. Az embernek tilos ölnie.

-De ő akkor is dologtalan, az a részeges Pista bácsi! – csattant fel Fricike.

-Igen, kisfiam, az – hagyta rá a nagypapa. – De miért izgat ez most téged annyira?

-Hát csak mert elgondoltam, ha a Manci néni kihajítaná otthonról a Pista bácsit, akkor ő is így fetrengene a járdán, mint ezek a dologtalanok, ugye?

A nagypapa erre már elnevette magát:

-Fetreng ő anélkül is eleget, mikor berúg. Talán nem láttad még, mit művel olyankor?

-De miért fetreng? – folytatta kitartóan a gyermeki raportot Fricike. – Őt is megsúróják a méhek?

-Hát nem éppen. Ő az italtól viselkedik úgy, mint azok a herék a járdán. De most már ne témázzunk sokat rajta! Segíthetnénk édesanyádnak egy kis rendet rakni a szobádban. Nehogy ő is dologtalan munkakerülőnek tartson bennünket.

Fricike gyakran gondterhelt anyukája valóban példás rendet talált a gyerekszobában. Most nem ráncolta a homlokát, ahogy máskor szokta, hanem hirtelen fülig szaladt a szája.

-Mi ütött belétek? – kérdezte tőlük. – Nem volt kedvetek játszani?

-De igen. Játszottunk is, meg sétáltunk egy nagyot – vágta rá gyorsan a kisiú. – És a nagyapó megtanította nekem, mik azok a dologtalan méhek. Mi nem szeretnénk olyanok lenni, mint azok!

A vidám délutánt követően az este is hasonlóan sikeredett. Csak aztán a nagyapónak haza kellett indulnia. Frici pedig magára maradt a gondolataival, miután lefektette az anyukája.

Sehogy se akart a fejébe menni az a szurkálás. Meg hogy a Pista bácsit miért nem szurkálja meg a Manci néni. Pedig olyan utálatos azzal a ronda képével. A nagypapa meg azt mondta, hogy szokott ő a járdán fetrengeni, akár azok a herék, vagy hogy is mondta a nagyapó?

Fricike lassan álomba merült, miután többször is végiggondolta a méhecskék meg a Pista bácsi dolgát. De aztán csak kikapcsolta valahogyan azt a kellemetlen képet a járdán halódó méhecskékkal. Meg a Pista bácsi ronda részeg képét is.

Már csak azt a finom zümmögést hallotta, ahogy az utcára kihajló ágakon szorgoskodtak a méhek. Azok a nem dologtalanok. S közben hullott az a finom illatú sziromeső, ahogy a délutáni séta alatt is. Lágyan és illatosan...

A patak meg a szél

Nagy titkokat beszélnek meg egymással a patak meg a szél. Nem mindennap találkoznak, de azért elég gyakran. Van úgy, hogy barátságosan érkezik Szél Úrfi, csupa kedvesség és barátság, amit olyankor súg a pataknak. A patak lágy hullámokkal felel neki, kergetőzni kezdenek, és aki figyeli őket, egy idő után nem tudja, melyikük kezdte előbb a játékot. De nem is fontos, mert még a jókedvű szemlélőnek is lélekemelő látvány, ahogy ők ketten szórakoztatják egymást. A látványból jut a járókelőknek, az arrafelé sétálóknak is, s aztán nekik elég is annyi a mókából. Utána vidáman térnek haza, s talán többeknek is elmesélik, mit láttak a mi patakunknál.

Őszi délután bácsika sétál magában. Meg-megáll, elgondolkozva nézi a vizet, mintha ő is valami játékra akarná rávenni. Már hűvösödik és a szél nem annyira tréfásan úzi a szokásos játékot, inkább fondorlatoskodik a patak vizével. Visszafelé fodrozza a hullámokat, és a hűvös leheletéből jut a bácsikának is. A bácsi az órájára néz, majd lassan elindul, hogy melegebb helyre jusson: hazafelé veszi az irányt. A szél utánafúj párszor, de egyelőre még elidőzik a pataknál. Csak ha nagyobb testvére, a jeges szél érkezik észak felől, akkor szedi a lábát... Már ha volna neki 😊

Téli napon délben két öreg néni sétál a patakparti ösvényen. Az egyik öreg, a másik nagyon öreg. A fiatalabb nénike karonfogva vezeti az idősebbet. Anya és lánya róják szokásos napi sétájukat, és éppen abban a napszakban, amikor a kismamák is kiviszik a babákat, amikor nincs kellemetlen hideg, hanem barátságosan süt rájuk a nap. A nap pedig nem sajnálja a melegét senkitől. Mindenkire egyaránt süt, legfeljebb nem mindenki áll vagy jár kedvező helyen, hogy ezt élvezni tudja. Mikor a nap süt, felfingerli kissé a szelet. Mozgatja, noszogatja, hogy mozduljon már, hiszen ez a dolga. Ha ő nem fúj, hogyan fognak felszállni a madarak? Csak menjen és segítse őket, nehogy éhezzenek és fázzanak. A két néni nem hallja ezt a halkan elsuttogott beszédet. Mennek tovább, hogy meglegyenek az aznapra elvárt lépésszámok. Szerencsés anya, akinek ilyen lánya van, hogy még öregkorában is gondoskodik róla meg az egészségügyi sétájáról. Szerencsés? Ő nevelte így. Igaz, a jó dolgokhoz két ember kell. Velük ez most megvan. Szél Úrfi velük is tréfálkozik egy sort. Utánuk fut és meglebegtetni a nénikék kendőjét meg az alóla kissé kikandikáló hajukat. A nénik odakapnak, de nincs vész, Szél Úrfi már vissza is fordult a patakhoz, inkább vele bolondozik.

Enyhe tavaszi napon gyerekek futkároznak a patak mellett. A parton fák állnak, többféle is. Vadon nőtt almafák, amelyek talán a gyerekek által eldobált almacsutkákból keltek ki évekkal ezelőtt. A szél meglebbenti kissé az ágaikat, megrázza őket, hogy csak úgy potyognak róluk a virágszirmok. Kora tavasz van, még csak most virágoznak a fák. A túlparton is akad pár: mezei juharok, fűzfácskák, a nyárfák szöszeiből kikelt fiatal fácskák. Kissé távolabb kökénybokrok állnak, gazdagon beborítva hófehér virágokkal. Őket is megcsiklandozza a szél és mintha kacagnának ezen, megrázkódnak a fehér ruhás bokrok. Az ő szirmaikkal is

kergetőzik egy sort, majd elhullajtja őket a fű közé. A napos helyeken már zsendül a fű. Örökvidám zöldje hirdeti a tavasz győzelmét az öreg, morgós és csupa fázást hozó tél fölött. A gyerekeket is megéri a szél langyos fuvallata. Kacagnak és kergetőznek. Velük is szívesen találkozik a patak és a szél.

Költő sétál a parton egy verőfényes napon. Fényzápor, mondja, amint a víz felszínéről visszapattanó apró sugárcákat figyeli. De rá senki nem figyel. Talán nem is értenék, miért nevezi zápornak a fénysugarak hegyesen pattogó mozgását. Ő viszont feljegyzí magának a noteszébe, amit mindig a zsebében hord magánál, hogy minden érdekes dolgot felírjon magának, nehogy megfeledkezzen róla. Kár lenne, ha nem írná meg a következő versét, csak mert addigra már rég máson jár az esze. Meglátott valamit vagy valakit és az elterelte a figyelmét a saját gondolatairól. Még nézi a valósággal záporozó fény-nyilakat, ahogy sorra visszapattannak és elkápráztatják a szemet. Aranyszínű a fény, kissé még zavaros a patak vize, mert a hegyekből magával hozott egy kis hordalékot, mert másként nem tehetett. De itt se tartja meg sokáig. Csak egy részét ülepíti le a patak medrében, a többit viszi tovább magával és majd csak az Alföldön teríti szét a Tisza valamelyik lapos, homokos partján.

Forró nyári nap. Gyerekek játszanak a patakon. A víz sekély, alig maradt már belőle valami. A nap mind felszívta és elpárologtatta, amitől aztán páradússá vált a levegő. De mit is finomkodjunk ezzel a szóval? A levegő egyenesen fülledt. Mintha a nap által felszippantott vízcseppek direkt bosszantani akarnák az embereket. Sokan a homlokukat törölgetik, de a gyerekek csinálják a legjobban. Egészen közel mennek a patakhoz, pancsolnak benne, majd átlábalnak a túlsó partra, ahol természetes fákat is találnak. Azoknak az árnyékában játszhatnak eleget. Hát persze, hiszen azért jöttek ide. Kavicsokat dobálnak a vízbe. Rábízzák a kicsinnyé kopott kődarabkákat a vízre, hátha magával viszi távoli útjára. Ha igen, nem ilyen napokon, amikor kevés a víz a mederben. Sokkal inkább áradáskor, amikor hirtelen rengeteg víz zúdul lefelé a hegyekből, hogy csak úgy sodor magával mindent, amit könnyen mozdíthat. Azokkal a tárgyakkal hosszan szórakozik. Ám van, amelyik fennakadt egy-egy ágon, hogy ott csúfoscodjék, amíg valaki el nem takarítja onnan.

Téli éjszaka róka settenkedik a parton. A vízben szürkegém áll és mereven búvóli a vizet. Halakra les, minden éjjel itt próbál szerencsét. Mikor sikeres fogása van, egészen lenyeli a halakat, a nyakán a kidudorodó rész mutatja, merre siklik lefelé az áldozata. Ha jóllakott, iszik, majd hatalmas szárnyait kiterjesztve felszáll.

De most nincs szerencséje, úgy tűnik legalább. A róka a hóban settenkedik, hogy elkapja. A gém hirtelen hangosan rikácsolni kezd. Látható, hogy itt most pillanatok alatt fog eldőlni a csata, vagy legalábbis a vetélkedés. A gém mégse száll fel egyelőre, csak hangoskodik és méltóságteljes léptekkel arrébb lépdel, ahol a róka nem érheti utol. A túlpárt felé. A róka nem megy bele a jeges vízbe, irtózik tőle. Hirtelen meggondolja magát, tovaüget. A hangoskodó madár már meglátta, sőt távolabb keresett magának menedéket. A róka inkább valami kisebb prédaállatot keres. Pockokat, egereket, cickányokat, ami akad. Télen nem szabad túl válogatósnak lenni. A legfontosabb a túlélés.

Lépései, bár nem akarja, még visszhangzanak egy darabig, bár az ő szándéka egészen más. Lába alatt herseg a hó, jócskán fagy már. Visszanéz párszor, a szeme csak úgy villog a sötétben. Bosszantja, hogy a gém túljárt az eszén.

Egy májusi délelőtt diákok lepik el a patakpartot. Kisebb csoportokba verődve szétszóródnak és az ártérbe húzódnak alá, majd leülnek a fűbe, és mappáikba vagy rajztábláikon rajzolgatni kezdenek. A tanáruk sorra végigjárja őket, valósággal inspekciózik, a diákok pedig, ki-ki temperamentuma szerint reagálja le a helyzetet. Van, aki elmélyülten figyeli a tájat, mások mechanikusan végzik a feladatukat. Szinte lélektelenül firkálgatnak, csak hogy teljen az idő és a tanáruk nem szidja meg őket. Mikor visszatért a tanár, az egyiküknek mondott valamit. A rajzra mutatta próbálja megértetni a fiúval, hogy a perspektíva és még pár egyéb dolog nem stimmel. Az egyik bokrocskára mutatott, majd ment tovább, hogy a gyerekeknek segítsen a grafikai feladatuk megoldásában. Miután távolabb ér, a megszólított diák mérgesen felugrik, a mappáját a földhöz veri, aztán nekiesik a bokornak. Tépi, cibálja, rugdalja. Mintha szegény kis növény tehetne róla, hogy ő ostoba! Mikor már jól megszaggatta, visszamegy a helyére és ismét rajzolni kezd. Mivel kevesebb ág maradt a bokrocskán, úgy hiszi, majd kevesebbet is kell lerajzolnia. Ez így is van, de nem jelenti azt, hogy ezt az ő tehetségével könnyebb lesz megtennie, vagy hogy joga volt bántalmazni egy ártatlan fiatal növényt.

A nap gyönyörűen süt. A tájat nézni valóságos élvezet. A szabadba kivezényelt diákok közül mégse élvezi ezt mindenki. A plein air élménye nem hatott át mindenkit. A közeli iskolából már hallatszik a kicsengetés. Ki lassabban, ki gyorsan felpattanva igyekszik vissza, csak egy-két diák marad, hogy akár a szünet rovására is, de befejezze az elkezdett „művét”. A patak csillog a fényben, a szél meglebbenti a megtépázott bokrocska ágait, leveleit, aztán sorra látogatja a vízparti vadnefejecseket, szappanvirágokat, szarkalábakat és a már gyéren, de

újra jelentkező pipacsokat. Kissé távolabb bodzabokrokon jelentek meg az első virágok. Mögöttük pár akácfa, dúsan megrakva hófehér virágfürtökkel. Bódító illatokat sodor magával a szél. Messzire hordja az illatos üzeneteket.

A költő megint a parton sétál. Ahogy végigsiklik a tekintete a tájon, magában ennyit konstatál: „Szerelmesek a fák.” S valóban: a táj egy merő szerelmi bódulatban zsong, csupa hajladozás és ringatózás, melyet a fű élénkzöld színe erősít még jobban fel. A patak meg a szél cinkosan összekacsint. Ők tudják, miért ilyen mindez. Nem mindenkinek súgják meg, de a költő ezek közé tartozik. Az ő verseiben mintha a patak meg a szél szólalna meg eredeti hangján: súgva és susogva, lágy sorokkal és finom ritmusokkal.

Madarak szállnak le a víz közvetlen közelében, ahol csak ők meg a gyerekek szoktak tartózkodni. Isznak a friss vízből, a rigók meg is fürdenek benne. Élénk mozgással fröcskölik maguk körül a vizet. Az egyik rigó nagyon fickós hangulatában van. Folyton beleköt az egyik fülemülébe, amely az egyik bokrocska árnyékában tartózkodik. Egyre agresszívebben támadja, amit a nála valamivel nagyobb és nyugodtabb természetű madár előbb csak tűr, de végén csak begurul a sok piszkálódástól. Egyszer csak előjön a bokrocska árnyékából és alaposan rendre utasítja, sőt megtépázza a rigót, amely végül veszi a lapot és felháborodottan elrepül, jókora cikkantgatásokkal üzenve vissza még, hogy azért ő is dühös. Talán felfogta és azért hátrált meg, hogy a fülemülének a közelben van a fészke, azt nem hagyta háborgatni.

„Nocsak, még a madarak is?”, morfondírozik magában a költő, aki megint csak egyedüli szemtanúja a természet köznapjainak. Tudja ő, persze, hogy az élet harc, állandó küzdelem, mégis rácsodálkozik, amikor ennyire testközelségből tapasztalja meg ennek igazát. Neki a madarokról jóval költőibb gondolatai szoktak támadni, és ezt a madár-párharcot se biztos, hogy meg fogja örökíteni valamelyik költeményében. Azért még a filozófiáját táplálhatja, amit látott. Vadkacsák úsznak le párban, kényelmesen ereszkedve lefelé, hagyják sodortatni magukat a vízárral. Mindennapi vendégei ők a pataknak, amely táplálja a füvet, hogy az már olyan magasra nőtt, hogy elrejtje a kacsamama után totyogó kiskacsákat is. A gondos mama halk hápogással inti rendre kicsinyeit. Látja, hogy a költő még mindig a parton álldogál, ezért nekik óvatosságnak kell lenniük, ezt minden kiscacsának meg kell tanulnia. Az ember az ember, mondhatná, de nem mondja, csak pár rövidke hápogással tanítgatja őket rendre. Mikor ő átúszik a túlpartra, hogy ott zseni hajtásokat szedegessen, előbb meggyőződik róla, hogy nincs semmi veszély. Csak aztán hívogatja őket, hogy követhetik.

A víz sodrása erős, és úgy gondolná az ember, hogy elsodorhatja az apró vízimadarakat. Aztán meggyőződik róla a saját szemével, hogy ez egyáltalán nincs így. A kicsik olyan fürgén és ügyesen úsznak át a mamájuk után, hogy le a kalappal előttük! Egyik a másik után siklik át nagy hirtelen a megáradt vízen, majd landol a másik parton. Aztán már totyognak is tovább, de csak azután, hogy a mamájuk meggyőződött róla, mindegyik fiókája megvan-e.

A szél meg a patak ekkor is összedolgoznak. A patak a hullámaival, a szél a lökéseivel segítve az apró madarakat. Az élet nemcsak állandó változás, hanem a változásokhoz való alkalmazkodás is. Mert ez is a törvény.

Kutyákat sétáltatnak máskor. Van, amelyik örül a többi kutya társaságának, de akadnak izgága, kötözködő természetűek is, ezek összekapnak a fajtársaikkal. Egy darabig dühösen fújják a magukét, de a gazdáik arrébb viszik őket, hogy aztán más kötözködnivalót találjanak maguknak.

Iskola után gyerekek futkosnak, kergetőznek a szabadban. Minden csupa kacagás, sikítozás meg hangoskodás. A szél viszi tovább a hangokat. A patakhoz is elér, és a patak erre vidáman csillogtatja a habjait. A gyermek az élet, annak is a szépséges folytatása. A szülők, nagyszülők reménye. A patak meg a szél bölcsen tudja ezt is. Kedvesen segítik a víg nebulókat, akikből pár év múltán helyes fiatal teremtések válnak majd. De ők addig is bolondoznak velük egy kicsit. Mert nekik is szükségük lesz arra, hogy a gyakran embert próbáló felnőttkorban tudjanak mire visszaemlékezni. Azokból az időkből, amikor még gondok híján futkoshattak a jószagú szélről segítve, nyáron pedig a lábukat a hűs vízbe lógatva, hogy valami enyhületet találjanak a hőség elől.

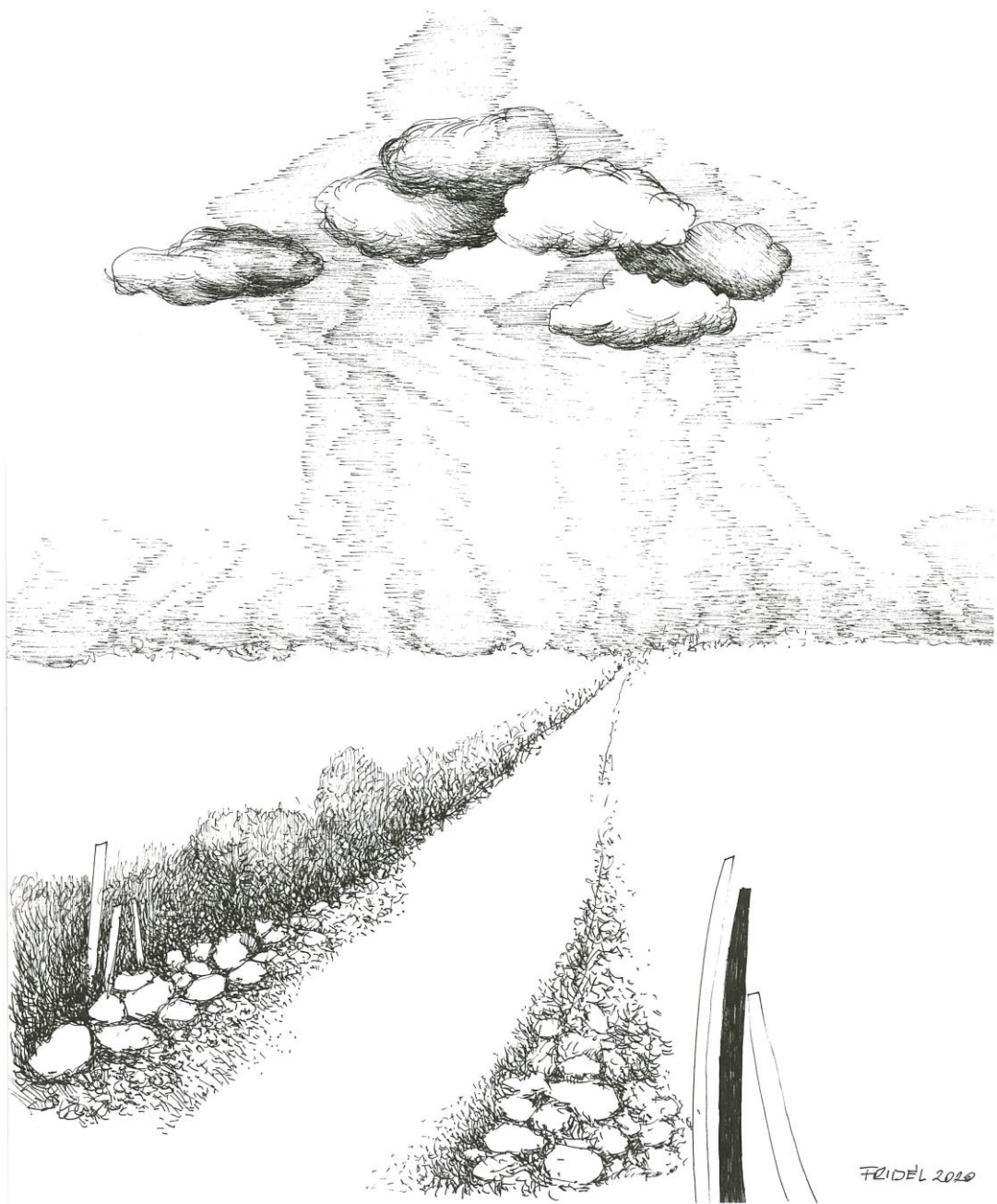
Ki gondolná, mennyiféle ember és mennyiféle szempont találkozik vagy kerülgeti egymást ezen a kicsiny partszakaszon? Csak az, aki mindig odafigyel másokra is. A szép jelzésekre meg a fájdalmasakra is. A patak meg a szél őrzi ezeket a titkokat. Csupán oda kell figyelni rájuk. Sokat megérthet belőle az ember, aki nem rohan folyton céltalan igyekezettel valami felé, ami egyébként olyan, mint a délibáb. Soha nem érik utol, mert mindig konzekvensen és elérhetetlenül előttük halad.

A költő meg a gyermek olyanok, mint a patak meg a szél. Ők értik egymást, nem kell sokat magyarázkodniuk egymásnak. Nem is kellene. Elég egymásra hangolódniuk, hogy a természet rendje egyből felcsillanjon és elérhető közelben kínálja fel minden szépségét és tisztán logikus minőségét. Mindent, amitől a legcsekélyebb dolog is pontosan érthető.

Csak úgy, mint a patak hullámai és a szél őket bodrozó ereje.

Van úgy, hogy ők is kijönnek a sodrukból. A patak vize hatalmasra árad és nagy adag iszapot hagy maga után, mikor elvonul. A szél meg viharosan tombol, amikor ehhez jelentős segítséget kap nagyobb bátyjaitól, a komorabb viharoktól és jeges szelektől. Olyankor jobb félrehúzódní az útjukból.

A táj és a természet harmóniája mindaddig örök, amíg durva kezek értelmetlenül bele nem avatkoznak ezek munkájába. Ők biztosan mindig a rendre és szépségre fognak törekedni. Csupán hagyni kell őket, hogy tegyék a dolgukat.

FIDEL 2020

Füst

A tavaszi nap sugarai játszottak a tájjal. Előcsalogatták az első rügyeket, megnövesztették a fű zöld haját, majd virágokkal borították be a fákat, bokrokat. Mintegy varázsütésre előbújtak a föld alól a hagymás növények hajtásai és pompás illatukkal magukhoz vonzották a méheket és egyéb rovarokat. Mintha mindent beborított volna ez a szenvedélyes szerelmes üzenet, és a világnak roppantul tetszett minden. A fiatalok úgy gondolták, rajtuk kívül még soha senki nem szeretett úgy, mint ők, és ez büszkeséggel töltötte el őket. Valósággal parádézta egymással az utcákon, ahol kézen fogva jártak és sokat csókolóztak. Voltak, akik megbámulták őket, ám az idősebbek annyit konstataáltak magukban, hogy az évszakváltás szokásos rendje szerint folyik tovább az élet. Ha tavasz, akkor virágzás és szerelem. A földművesnek sok nehéz munka, habár a városon élők közül csak kevesen gondolnak erre.

A nap sugarai lassan a ház délnyugati oldalára fordultak. Megvilágították a szobákat, amitől ezek jóval barátságosabbnak néztek ki. A kanapén egy nő üldögélt. Olvasott és nem sokat vett észre a természetnek ebből az ajándékából. Egészen addig, amíg az asztalon álló illatlámpában halk neszezéssel ki nem lobbant a láng a mécsekéből.

Ahogy a láng kialudt, vékonyka füstcsík jelent meg és szállt egyre magasabbra. De valahogy mégse törekedett teljesen a magasba. Mintha hirtelen meggondolta volna magát, elkezdett szétterülni a levegőben és valami könnyed és finom rajzolatot írt le maga körül. A nő elbűvölten figyelte. A füstszag ugyan nem volt kellemes, de a jelenség annál inkább. Nem tudta levenni róla a szemét. „Valaki üzent”, gondolta magában.

Úgy tanulta, hogy a mécsest soha nem szabad elfújni, hanem hagyni kell magától leégni. Mikor a lángocska kihuny, egy eltávozó lélek szabadul meg földi kötelékeitől. „Vajon kié lehet?”, töprengett tovább, és egyre csak a szétterülő füstöt figyelte. „Már nem tarthat soká, hiszen eredetileg is olyan vékonyka és áttetsző volt, hogy az a csoda, hogy eddig meg tudott maradni a levegőben, anélkül, hogy szertefoszlott volna.”

Már valóban oszlani kezdett a szépséges jelenség, és a nő tovább gondolkodott rajta. Csak most vette észre, hogy a levegőnek is van színe ebben a tavaszi fényben. A szoba levegője mintha szürke lenne, s benne a füst egy árnyalattal sötétebb. „Sötétebb? Hiszen alig látható az a kis szürkeség, amint terjeng és foszladozik, enyhén emelkedve, mégis itt, a közelben maradva.” A napsugarak játszanak vele, s talán azok is mozgatják, ahogy odakint is a levegőt.

A füstcsík, ami valójában nem is volt csík, hanem egy puhán szétterülő lepel, már egyre kevésbé látszott. A nő mégis marasztotta volna. „Jó volna még egy darabig figyelni, hogyan játszik egymással a füst és a levegő meg a napsugarak!”, gondolta magában. „Olyan ez, mint a boldogság: mire észrevevessük, hogy nálunk tanyázik, máris tovaillan. Csak utólag tudatosul bennünk, milyen varázslatos volt a közelsége.”

A kicsiny légköri jelenség már nem volt látható, de a nő vissza próbálta idézni maga elé. Valahogy mégse ment. Gondolt erre valamit. Az illatlámpához lépett és egy újabb mécsest helyezett a régi helyébe. „Talán a füst az, ami ilyen szépen látszik most a levegőben, hogy idesüt a nap”, gondolta még, aztán meggyújtott egy szál gyufát. A mécsest meggyulladt és illatozni kezdett. Vele együtt illatozott a lámpa vizébe öntött pár csepp illóolaj.

Mikor elfújta a gyufát, figyelte, hátha hasonló jelenségben lesz része, mint az előbb, abban a spontán jelentkező, kedves valamiben. A gyufafüst hamar elszállt, és nem hagyott maga után semmiféle szépséget. Semmilyen könnyeden szétterülő fátylat, csak amolyan szokványosat, amit bármikor máskor is tapasztalt, ha használta az illatlámpát.

Kissé csalódottan konstataálta magában, hogy a varázslat nem olyan dolog, amit bárki bármikor előidézhet. Csak váratlanul adódik, majd ugyanolyan gyorsan el is illan. Visszaült a kanapéra és figyelni kezdte a levegőt. Nem tudta, mit néz rajta, de nem tudta levenni róla a szemét. „Máskor csak a szálló port szoktam látni, ha besüt a nap és nyitva az ablak”, gondolta méltatlankodva. „Ez viszont olyan szép és kedves volt, mint egy búcsú, amikor nem fáj, hogy elválunk valakitől és egy darabig nem fogjuk látni. Vagy soha többé?”, nyilallt bele a felismerés, de elhessentette magától a sötét gondolatot.

Később a nap már ereszkedett lefelé, és ez is olyan volt, akár egy búcsúzkodás. A szemközti házak között egyre alacsonyabbra szállt és az olvasztott arany színét öltötte magára. Nem olyan volt, mint a giccses festményeken a vörös szín túltengése, hanem ebben valami nemes árnyalat tündökölt. Igaz, az napfényre nehezen lehetne azt mondani, hogy „árnyalata” van, hiszen csak úgy árad belőle a színarany fény, még most is, hogy bukik lefelé az égáján.

Nem tudott tovább olvasni. Becsukta a könyvet és félretette. Nézte egy darabig, hogyan bukik le a nap és mintha a föld alól sugározna tovább, a fénye még mindig áradt felfelé, visszatükröződve a felhőkről. Aztán hirtelen szürkülni kezdett. A szoba is megváltozott ettől. Már a füst emléke se volt ott, csak valami hiány. A nő nem tudta, mi az, csupán annyit érzett, hogy most valami elmúlt és ő semmit nem tehet ellene.

Tudta, hogy ha ismét leég a mécsest, már nem láthatja azt a halvány füstöt terjengeni, mert hiányzik hozzá az a háttérvilágítás, aminek segítségével az imént még gyönyörködhetett benne. Unottan elfordult hát az asztalkától, ahol az illatlámpa állott. Az ablakhoz ment, becsukta. „Ha nincs az a fény, nincs az a füstjáték sem”, állapította meg magában.

A szürkületben mégse volt kedve villanyt gyújtani. Csak járkált és nem tudta, mihez kezdjen most ezzel a vele maradt impresszióval. Tett-vett, apró dolgokat igazított meg az amúgy rendezett szobákban. „Pótcselekvés”, mormolta maga elé, és tovább járkált egészen céltalanul.

A konyhában gyümölcsöt mosott, felaprította és egy tányérra tette, azzal tért vissza. Aztán úgy gondolta, hogy felhívja az egyik barátnőjét. A telefon kicsengett, de nem kapott választ. Aztán később sem. No, jó, nincs ebben semmi különös, vélte, aztán a gyümölccsel foglalta el

magát. Nem ízlett neki, pedig nagy gyümölcspárti volt. Akár a barátnője is, akit most hiába hívott.

„Vajon hová mehetett, hogy ilyen későn sincs otthon?“, tipródott magában. Aztán belenyugodott, hogy ebben a szép tavaszi időben bizonyára kedve támadt egy kellemes sétához. „Majd holnap“, zárta le a témát. „Akárhová is ment, ma már nem zavarom.”

Kusza álmok gyötörték éjjel. Mintha félálomban lenne, mindennek tudatában volt, mégse tudott visszaemlékezni egyetlen foszlányra sem, amikor reggel felébredt. „Akár a tegnapi füst“, gondolta magában, ahogy a szokásos reggeli készülődéséhez látott. „Pedig annyiféle helyszínen jártam és olyan sok emberrel találkoztam, mégse tudok visszaemlékezni egyiknek az arcára sem.”

Valami bánatféle telepedett rá, aznap semmi sem sikerült. Már alig várta, hogy hazaérjen a munkából és ne folytatódjék ez a sikertelen széria. Otthon ismét várta a fényjelenséget, de aznap más idő járta. Szürke és borongós, kedélyromboló. A nap szürke felhők mögé bújt, nem mutatkozott még véletlenül sem. Már hívni akarta a barátnőjét, amikor megcsörrent a telefon.

Nem az a barátnője volt, akivel beszélni szeretett volna, hanem egy másik.

-Nem tudod, mi van Linával? – kérdezte tőle gyorsan. – Tegnap hiába kerestem, nem vette fel a telefont. Elutazott valahová?

Rövid, döbrent csend következett. Sírós hang válaszolt:

-Nem hallottad? Lina meghalt.

Rémült sikollyal csapta le a telefont. A kép összeállt, és ezt muszáj volt magában rendeznie. Még ha meg is sértődik érte a másik barátnője, akkor is magára kell maradnia a gondolataival. Sári meg fogja ezt érteni.

Ismét meggyújtott egy mécsest. A füst felszállt, gyorsan szertefoszlott. Semmi nem volt olyan, mint tegnap. Többé már semmi nem volt olyan. Egy lélek eltávozott, és ő nem érzékelte, miről szólt az üzenete. Még most is, így utólag, csupán valami halvány érzés, kísértő gondolatok nélkül.

„Talán nem is volt az füst, csak a füst árnyéka“, gondolta még magában, ahogy sűrűn róni kezdte a köröket. Körbe-körbe az asztalka körül. Akár a füstkarikák tegnap... egy finom lélek utolsó üzenete... alig érezhetően, mégis egy kis időre láthatóan. Ahogy soha azelőtt, és már többé nem is lesz olyan, mint volt. „Bömbölve érkezünk, s végül alig látható füstként távozunk... Talán...”

FRIDEL 2020

Pár szóval, pedig nem is kellene

Középkorú pár üldögélt egy padon. Jó idő volt, ami jókedvre hangolta őket. Csak üldögéltek és figyelték a járókelőket, akik most sűrű, tömött sorokban jöttek. Talán valami rendezvényen voltak mind, gondolták egyszerre, de ezt nem mondták el egymásnak. Igaz, nem is kellett, hiszen betéve ismerték már egymás gondolatait.

A férfi a feleségére nézett és elmosolyodott. Nem volt biztos benne, hogy amit érez, annak rögtön hangot is kell adnia. Csak várt, amíg az asszony abbahagyta a nézelődést és viszonzta a tekintetét. Hosszan egymás szemébe néztek, mintha egy régi tavasz emléke szökött volna közük, s aztán úgy jártak, mint a nem túl hiú, mégis figyelmes emberek szokták szemrevételezni magukat a tükörben. Látják ugyan a tükörképet, mégse azt látják, amit az mutat, hanem valami korábbi, megszokottat.

A hangulat akkor is velük maradt, amikor már elfordították a tekintetüket. Megint a járókelőket nézték. Ezek most már nem rendezetten közlekedtek, hanem meglehetősen rendetlenül, összevissza. Mintha jelezni akarnák, hogy vége az előbbi rendnek, most következik az ellenkezője. Most szabad menni a saját fejük után, másokkal alig törődve, mintha amazok a világon se volnának.

-Nem érdekes? – kérdezte váratlanul az asszony – Pár perc különbség csupán, mégis egy felbolydult méhkasra emlékeztetnek. Talán mások, másmilyen emberek, akik most sétálnak, mint azok, akik talán egy előadásról jöttek ki az előbb. Nem gondolod?

-Én is épp erre gondoltam – felelte szórakozottan a férj. – De ne feledd, az ember hajlamos az embertársait egy homogén masszának érzékelni, amikor csupa ismeretlen arcot lát. Nem ismered őket, és nem is akarod ismerni egyiküket sem. Vagy te nem így látod?

-Nem is tudom – válaszolta elgondolkodva az asszony. – De hát miért is kellene ismernem őket? Csupa idegen. Soha az életben nem láttam őket. Vagy te igen?

-Nem, én sem. De néha úgy vagyok vele, mint az írók: ők bezzeg belelátnak mindenki veséjébe! Nem tudom, honnan van ez a képességük: ismerik minden gondolatunkat.

-Talán nem mindet – ellenkezett kicsit az asszony. – Jól is néznénk ki, ha valaki közénk tévedne és minden gondolatot pontosan látna és hallana! Mint abban a Mel Gibson-filmben.

-Az szórakoztató lenne – vigyorodott el kajánul a férfi. – Emlékszel, mennyi muris párbeszéd született ebből?

-Nem, én inkább arra emlékszem, hogy egy sor belső monológ volt abban a filmben. Mel Gibson is csak vigyorgott, mint most te, de nem kötötte a mások orrára, mit hallott.

-Lehet, már nem is emlékszem annyira a film cselekményére, csak a hangulatára. Az roppant komikus volt. Te szeretnéd hallani a nők minden gondolatát?

-Nem igazán. Ami rejtve marad, azt jobb, ha nem emlegetik sokat. Az emberek, ha tudnák, miket gondolnak róluk mások, gyakran megsértődnének. Pedig olyan egyszerű és természetes, ahogy szemlézzük egymást. Mint most, szótlanul, nyugodtan, különösebb hátsó gondolat nélkül. Aztán, mikor hazamegyünk, meg is feledkezünk az egésztől, mert nem annyira lényeges.

-Lehet, de akkor meg minek gondolunk mégis rájuk? – kérdezte kissé nyugtalanul az asszony.

-Mert nincs jobb dolgunk – zárta le a kérdést a férfi. – Ráérünk, nem sietünk sehová, jól elvagyunk. Ha fiatalabbak lennénk, talán nemcsak bámészkodnánk, hanem csókolóznánk is.

-Meg ne próbáld! – ripakodott rá az asszony. -Mit szólnának hozzá az emberek? Két ilyen vén bolond és nincs jobb dolguk, mint a fiatalokat majmolni... Csak ne ringassuk magunkat az örök ifjúság illúziójában!

-Ugyan, miért ne? – felelte kissé sértődött hangon a férfi. – Nekünk talán már nosztalgiázni se szabad egy kicsit? Egyébként a kutyának se tűnne fel, amilyen figyelmesen közlekednek.

-Azért nem figyelnek ide, mert annyira közönséges és hétköznapi jelenség vagyunk. Nincs rajtunk semmi látnivaló. Őszülünk, fáradt az arc kifejezésünk, mint a velünk-korú embereknek általában.

-Hát már ennyire lehangoló látvány vagyok? – kérdezte kissé éles hangon a férfi. – Te se látsz bennem semmit?

-Amit én látok, azt mások nem szokták észrevenni. De ez nem is baj... - sóhajtott jó mélyet a feleség.

Azzal megfogta a férje kezét, mintha valami bátorítást várna tőle. Ismét nézni kezdték egymást. Most másként, mint az előbb. Sokkal figyelmesebben.

A férfi egyre azon töprengett, mit is értett ez alatt a felesége. Méghogy neki titkai volnának?! Hiszen olyan nyárspolgári, olyan papucsférj, hogy ennél ideálisabbat el se tudnának képzelni más asszonyok! Hirtelen körülnézett, hátha volna a közelben valami üveges felület, amiben megnézhetné magát. De mivel az aprócska parkban nem volt semmi efféle látványosság, rátört a vágy, hogy mégis valami kirakatot vagy effélét találjanak. Felkelt hát és a felségét kézen fogva invitálta, hogy tartson vele.

-Most mi ütött beléd? – kérdezte az asszony. – Miért akarsz elmenni innen, amikor olyan jól üldögéltünk ezen a padon?!

De a férfi csak magával vont, valósággal vonszolta, amíg végül egy kirakathoz értek. Ott megálltak és a férfi kissé megnyugodva konstataálta, hogy semmi különös változás nem esett rajta, sem a feleségén.

-Hát nem jól mutatunk így együtt? – kérdezte hirtelen mohósággal a feleségét.

-Csak ahogy szoktunk – felelte kissé apatikusan a felesége. – Ha akkora látványt nyújtanánk, már rég megfordulnának utánunk az emberek. Hát látsz te itt csak egyet is, aki utánunk fordult?

-Nem – lombozódott le teljesen a férfi. – De azért nem kellene csak így, ilyen totális flegmával az arcomba mondanod!

-Nocsak – húzta a feleség a férjét, hogy menjenek most már arrébb. – Csorbát szenvedett a hiúságod? Ti, férfiak, még öregen is hiúak maradtok.

-Pedig nem is mi sminkelünk órákig a tükör előtt – szúrta oda a férfi.

-Már csak az hiányozna, hogy még sminkeljete is! Ugyan, hogy néznétek ki?

-Feltehetőleg nagyon hülyén – ismerte be a férfi. – Azért, mert már öregsünk, inkább ne menjünk vissza az antik görögökhöz vagy egyiptomiakhoz! – nevette el magát. – Annyira talán még nem vénhedtem meg...

Aztán arrébb sétáltak és csak mentek boldogan andalogva, mint fiatalok, ugyanezen az utcán, de akkor még az ifjúság rózsáival az arcukon.

Az iménti csípősebb szavakat elfújta valahová a végtelen tavaszban a fürge szél.

Már csak a sétára figyeltek. Lépéseik ösztönösen igazodtak egymáshoz, ahogy régóta megszokták.

Mindig így volt, otthon is. A szavak és a lépések ösztönösen vitték őket egyfelé.

A férfinak csak egy gondolat járt a fejében: mitől is van, hogy ők ilyen jól megértik egymást? Pedig el is mondhatnák egymásnak a titkaikat. Pár szóval...

-Pár szóval, pedig nem is kellene – szólalt meg váratlanul az asszony.

-Ezt meg hogy érted? – képedt el a férfi. – Egészen megütődött rajta, hogy a felesége valósággal továbbfűzte az ő félbehagyott gondolatát.

-Semmi, semmi – hadarta gyorsan az asszony. – Csak úgy mondtam.

A férfi még el szeretne volna mondani, hogy a felesége az ő gondolatát folytatta az imént, de nem volt rá ideje. Belebotlottak egy ismerősbe, aki valóságos szóáradattal rontott rájuk. Csak állt és hallgatta, ahogy a két asszony olyan sebesen mondja a magáét, akár két bejedit tyúk a tyúkdudvarban. De erről inkább hallgatott. Azért mégiscsak szép délután volt ez...

FRIDEL 2020

Ünnepi ebéd

Fényesék nyugodtan nekiültek, hogy kettesben elfogyasszák az ebédjüket. Évtizedek óta ugyanúgy, valami egyenletes ritmustól ösztönösen vezérelve, kevés szóval illetve a gasztronómiai kínálatot, amelyet az asszony nagy műgonddal állított össze. A gyerekeik rég felnőttek, ritkán jártak haza, és ők egymás társaságára hagyatkozva költötték el ételleiket. Mikor még több teríték volt az asztalon, zajosabb és vidámabb volt minden, de már ehhez is hozzá kellett szokniuk. Az unokák társaságát szerették, ám az érkezésük mindig esetleges volt és csak rövid időre szólt.

Valami öreges csend vette körül a házaspárt. Néha olyannak érezték magukat, akár egy lejárt lemez, amelyet többé nem akart már meghallgatni senki. Ez nem rontotta el a kedélyüket, csak magukban konstatálták, hogy ez is egy másfajta életszakasz, amelyhez alkalmazkodniuk kell.

Fényesné a levest tálalta fel. Szedett az urának, aztán magának. Leült, és nekiláttak az ételnek. Fényes elővett egy cseresznyepaprikát, majd a zsebkésével faragni kezdte nagy komótosan, bele a levesbe. A paprikának nagyjából a felét kapargatta bele az ételbe, aztán összekavarta, várt egy darabig, hogy feloldódjon a csípős fűszer, s csak aztán látott neki a kanalazásnak. A felesége dühösen figyelte. Nem kommentálta a férje szokásos rituáléját, de a tekintete nem sok jót ígért.

-Milyen finom ez a leves! – törte meg a csendet Fényes, aki kedvtelve szürcsölgette a felesége főztjét.

-Ugyan honnan a frászból tudod, hiszen bármit is teszek eléd, mindent elrontasz azzal a förtelmes paprikával?! – csattant fel az asszony. – Attól egészen biztosan nem érzed semminek az ízét, mert rögtön elzsibbad tőle a nyelved!

-Nocsak – felelte lakonikus nyugalommal Fényes. – Eddig még sose mondtad, hogy ez téged zavar. Egyébként tényleg szeretem a főztödet, hiszen tudod.

-Ha szeretnéd, legalább egyszer az életben megkóstolnád úgy, ahogy feltálalom – sziszegte Fényesné. – Tényleg nem vagy kíváncsi semminek az eredeti ízére?

-Most mit vagy oda? – válaszolta még mindig nagy nyugalommal Fényes. – A kollégák is a menzán ugyanezt teszik. Aki otthon felejtí a paprikáját, azt a többi asztaltársa segíti ki a sajátjából.

-Hát azt nem csodálom. Ha a menzai koszt ízét nem akarják érezni, azt még megértem. Ott minden egyen-íz, BMV-leves, amiről azt se tudjátok, miből készült, csak elétek lökik.

-Arról nem tudnék beszámolni, mi mindent tartalmaz, de van úgy, hogy egészen jó az íze – mentegette az üzemi kosztot Fényes. – Azért biztosan úgy vannak vele a többiek is, hogy

majd otthon kárpótolja őket az asszony valami rendesebb vacsorával. Nem csinálunk nagy ügyet belőle. Valamit enni kell napközben is. Nem a XIX. században élünk, amikor a hivatalnokok hazaballagtak megebédelni, majd egy kis szieszta után visszatértek a munkájukhoz. Ez már csak az olaszoknál meg egyéb délieknél szokás.

-Na jó, de most az én főztömről van szó – replikázott az asszony. – Ezt is csak elviseled, hogy nem érdekel az íze, csak kóstolás nélkül után-ízesíted, mintha én nem tudnám, hogy kell fűszerezni.

-De hiszen az előbb mondtam, hogy nagyon finom – mentegetőzött Fényes. – Ennyi dicséret nem elég neked?

-Hát ez az! – csapta le a kanálát Fényesné. – Megdicséred, pedig nem is tudod, milyen ízű valójában.

-Most mi bajod van? – nézett fel kissé ingerülten Fényes a már félig üres tányérjából. – Ha szidtam volna a főztödet, még megérteném, hogy odavagy. Tudtommal nem voltam udvariatlan, semmi rosszat nem mondtam sem az ételre, se rád, te meg tisztára elrontod az ember étvágyát ezzel a balhézással.

-Nem mondtál rosszat, ez igaz, de már harminc éve tűröm kénytelen, hogy ezzel az örökös paprikázásoddal fejezd ki a kritikádat minden iránt, amit főzök neked! – mondta az asszony kissé emelt hangon, mégis végtelenül letörten.

-És harminc év után csak most jutott az eszedbe, hogy felháborodj az étkezési szokásaimon? – felelt kissé feszült hangon Fényes. – Miért nem szóltál hamarabb?

-Mert akkor nem ennél csípős paprikát mindenhez? – kérdezte elcsukló hangon Fényesné.

-Azt nem ígérhetem – tette le a kanálát Fényes. – Így szoktam meg otthon. Az apám is szerette a cseresznyepaprikát. Nem tehetek róla. Családi hagyomány. Az apámnak sose reklamáltál ezért, amikor nálunk evett.

-Hát nem is. De ő kedvesen társalgott étkezések alatt, és soha nem olvasta az újságot reggelizés közben, mint te szoktad. Egyébként már nem is emlékszem rá, hogy ő is így belerondított volna a főztömbe, mint te csinálod.

Fényes belátta, hogy itt most valamit cselekednie kell. Műszaki ember lévén, pontosan bemérte, mekkora lehetősége van még, hogy megmentse a vasárnapi ebéd hangulatát. Csak egy ötlete maradt, hogy inkább humorosra fogja a dolgot.

-Ha nem akarnál rajtam témázni annyit, akkor egyenesen belefőznéd az ételekbe a csilit, akkor te se éreznéd, mennyire más a kettőnk közti ízléskülönbség – szólt elmosolyodva.

Ezzel ugyan nem érte el a célját. Fényesné úgy begurult, hogy alig bírta türtőztetni magát.

-Nem veszem meg! Csak nem képzeled, hogy én is csak egyen-ízűre főzök mindent, mint a menzai szakácsnők?! Ha neked csak a csípős paprika íze a jó, akkor a legegyszerűbb volna, ha csak felforralnám neked a vizet és azt adnám a tányérodra, úgyse tudnád megkülönböztetni ettől a levestől, mert neked csak az a nyavalyás csili a fontos!

Fényes nem adta fel. Valóban harminc éve voltak már házások, és az az igazság, hogy szerette az asszonyt. Még akkor is, ha időnként ilyen házsártos, hogy birkatürelem kell hozzá. Tudta, hogy máshol ezért már repül a tányér, és talán már rég el is váltak volna, ha egy asszony ennyit képes balhézni minden csekélységen. De Fényes nem az a fajta ember volt, akit könnyen ki lehetett hozni a sodrából. Egyébként meg sejtette, mire akar kilyukadni a felesége. Várta az ajándékot, az elismerést, a kedveskedést erre az évfordulóra. Most azt hiszi, hogy ő olyan tuskó, és megfélemezte róla.

-Mi lesz a második? – kérdezte váratlan fordulattal és halálos nyugalommal. – Forralt víz?

Fényesné már a plafonon volt. Dühösen nyitotta szélre a száját, de ekkor váratlanul csöngöttek.

-Ki lehet az? – kérdezte megdöbbenve. – A gyerekek lemondták a mai vizitet.

-Talán nézd meg, akkor kielégül a kíváncsiságod – bökte oda kajánul Fényes.

-Te is megnézheted – vágott vissza Fényesné.

-De én nem vagyok rá kíváncsi. Engem egyedül az érdekel, mi lesz a második fogás. Talán már ki is hűl odakint a konyhában.

Fényesné erre felpattant. Az ajtócsengő most hosszasan szólt, ő pedig felpaprikázva kirohant, hogy most már valóban megnézze, kinek olyan sürgős.

Hatalmas piros rózsacsokorral tért vissza. Éppen a kártyát nézegette, ami vele érkezett. Fényes akkor már maga is felkelt az asztaltól.

-Te vén bolond! – mondta sugárzó arccal Fényesné. – Te tudtad, csak megjátszod itt a nagy flegmát.

Az urához lépett, aki maga is felé tartott az asztal mellől. Átölelték egymást.

-No, csak tedd vízbe! – szólt Fényes egy hitvesi csók után. – Még össze találjuk nyomni a hirtelen felindulástól – ironizált kicsit, de már látva, hogy a felesége megnyugodott, sőt egészen ellágyult a figyelmességtől.

Ekkor jutott eszébe, hogy a futárnak borraivalót is akart adni. Szóval inkább neki illett volna átvennie a csokrot. Az előszobába ment. A boy még ott állt az ajtóban. Gyorsan a kezébe nyomott egy nagyobb papírpénzt, és amikor visszajött, az asztalhoz vezette a feleségét.

Az asztalon egy dobozka állt. Fényes átnyújtotta az asszonynak. Az kinyitotta és az örömben némi röstelkedés is vegyült.

-Honnan tudtad, hogy ez a gyűrű tetszik nekem?

-Hát csak úgy véletlenül. Tudod, amikor az ember elég sok cseresznyepaprikát fogyaszt, támadnak efféle gondolatai. Nemcsak az emésztést gyorsítja fel, hanem az ember gondolkodását is – nevette el magát. – Meg hát az a harminc év...

Fényes kivette az asszony kezéből a gyűrűt és maga húzta fel az ujjára.

-Elég meggyőző lesz egy újabb harminc évre, eljegyzési ajánlatnak? – kérdezte kissé meghatódva ő is.

Aztán az asszony újabb érzelmi kitörésére reagálva megint megszólalt az ironikus éne.

-Kaphatnék most már egy hideg sültet valami salátával? – kérdezte szándékosan letompított hangon.

-Kaphatsz, többfélét is – indult a konyha felé Fényesné, kezében a leszedett tányérokkal. – De a tortába nem tehetsz csilit, azt megtiltom!

Ebéd után békésen üldögéltek a nappaliban a kávéjuk mellett. Fényesné csak forgatta az ujján az új gyűrűt és nem tudott betelni vele.

Már csak arra gondolt, hogy jobb is így, hogy a gyerekek nem hallották ezt az ingerült párbeszédet köztük, és éppen a nevezetes évfordulójukon. Az unokák biztosan nem tudták volna mire vélni, mi ütött a nagymamájukba, hogy ennyit kötözködik az imádott nagypapival.

-Tudod, én tényleg nagyon szeretem a főztödet – szölt Fényes az egyre sűrűsödő félhomályban. – Csak nem mindig találom meg a megfelelő kifejezést, hogy ezt elmondjam neked. Tudod, én műszaki ember vagyok, nem cifrázom sokat a dolgot.

Fényesné behozta a tortát. Az ura süteményes tányérján ott díszelgett egy szép piros paprika is.

Tartalom

A tábla	7
Robesz	16
Máskor majd megint más leszek	30
A tavi csodák ideje	35
Kedves Hercegnő!	39
Hihetetlen történet II.	44
Fájront	49
Gügyi	55
Csintalanka	60
Állati történet	67
Betelt a pohár	70
Üzenet a mából	75
Magyarul, szépen	80
Vonaton	83
Nagymamák ideje	87
Kisróza	90
Csepp kövek	96
Általános tréma	99
Menekültek	105
Kicsiny fatornyos falu	113
A gyermekkor hajnalán	119
Ők is szeretnek	123
Egy találkozás	127
Barnuska	131
Cipellők és topánok	138

Csillaghullás	143
Ne jere vissza.....	147
Az első olvasmány.....	158
Lidi néni utazása	164
A Santa Catarina utolsó útja	172
Dologtalanok	177
A patak meg a szél	181
Füst	187
Pár szóval, pedig nem is kellene	191
Ünnepi ebéd	195

Hátsó borító

Murawski Magdolna ismét meglepetéssel szolgál olvasóinak. Igaz, megszokhattuk már tőle, hogy nem tűri a monotóniát. Folyton keres, hogy a művészetté szublimált életjelenetek segítségével másokat is magával ragadjon különös képi világába.

Abszurd elemek és vérvalóság, hogy aztán megelevenedjenek mesevilágának szereplői és környezetei. Ő abban hisz, hogy a művészet jóval több, mint a valóság szolgai másolása. Ám a XX. század destruktív irányzatainak is fityiszt mutat, amikor felhívja a figyelmet, mennyire fontos a feszültség feloldása és a legvadabb jeleneteknek is harmóniába vezetése. A konfliktusok után jöhet a katarzis, akár a drámában.

Igen, sok műve egészen drámai. Nem véletlen, hiszen több drámai kísérletet is maga mögött tudhat már. Nem fél újat mondani akár egészen régi témákkal is, amelyeknek segítségével több évszázaddal tekinthetünk vissza, hogy az akkori emberek gondjait megismerjük és az arisztokratikus csillogás mögött fellebbentse a fátylat, mint a portugál apáca sokszor feldolgozott történetének Murawski-változatában. Máskor Beethoven kortársait lépteti egy képzelt térben, ahol minden a Mester lába nyomát és ujjainak érintését viseli magán, hogy máskor egy kocsmai jelenettel képezzon el. Igen, az absztinens Murawski, aki soha be nem tenné a lábát egy kocsmába. Hogy honnan tudja mégis? Ugyan honnan tudhatná, hiszen soha nem járt a déltengereken sem, ahol annyi hajó süllyedt már el komoly antarktiszi viharokban? Az író attól író, hogy akár az Univerzum legsötétebb zugát is le tudja írni, ha kell.

Miért ajánlom jó szívvel ezt a válogatást is, amely Murawskinak 38. kötete? Mivel ő maga is útítársul fogadja olvasóit ezekre a mesevilágbeli utazásaira. Fellebbenti azt a fátylat, amelyet zsenge kora óta magán visel. A figyelmes szem felismeri azt a bizonyos Krúdy-ködöt ezen a látszólagos homályon, amelyet ifjúkorában fedeztek fel rajta. Ő ugyan nem kíván senkire hasonlítani, soha nem volt senki epigonja. Hamar rálelt arra a hangra, amely egyedivé teszi, mégse kérkedik vele.

Hát menjünk vele kocsmába vagy kövessük Beethoven nyomait egy magyar parkban, hogy aztán végignézzük a Santa Catarina utolsó útját is argentin partok közelében. Tegyük egy utazást a történelmi Portugália világába, hogy visszakanyarodjunk a mai, háborúk sújtotta európai valóságba, ahol valóság és abszurd szinte észrevétlenül keverednek egymással. Nélküle oda úgyse mennénk.

Lopes-Szabó Zsuzsa